

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM ***ƏLİYEV***

YÜZ İYİRMİ BİRİNCİ KİTAB
İYUL 2022 - SENTYABR 2022

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2022

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2022

BBK 32
Ə 56

Buraxılışına məsul
akademik

RAMİZ MEHDİYEV

ƏLİYEV İLHAM

Ə 56 İnkışaf – məqsədimizdir. B., Azərneşr, 2022, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkışaf – məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində dövlət başçısının sədrliyi ilə bu ilin altı ayının yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə ölkəmizin ticari, iqtisadi, kənd təsərrüfatı və digər sahələri ilə bağlı geniş məzmunlu nitqi verilmişdir.

Kitabda, həmçinin dövlət başçısının Türkiyə Respublikasına işgüzar səfərinə, bu səfər zamanı Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla, o cümlədən Konya şəhərində keçirilmiş V İslam Həmrəyliyi oyunlarında ölkəmizi təmsil edən idmançılarla görüşünə aid materiallar toplanılmışdır.

Bu cilddə ölkə başçısının Qobustan, İsmayilli və Ağsu rayonlarına, Sumqayıt şəhərinə səfərlərinə, bu bölgələrdə ictimai-iaşə obyektlərinin açılış mərasimlərində iştirakına dair materiallar, o cümlədən İsmayilli rayonunun Basqal qəsəbəsində Azərbaycan Televiyasına verdiyi müsahibəsi də yer almışdır.

ISBN 978-9952-8100-7-3

Ə 0801000000
M – 651(07) – 2022

BBK - 32

© Azərneşr, 2022

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN SƏDRLIYI
İLƏ BU İLİN ALTI AYININ YEKUNLARINA
HƏSR OLUNMUŞ MÜŞAVİRƏ**

15 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə iyulun 15-də bu ilin altı ayının yekunlarına həsr olunmuş müşavirə keçirilmişdir.

Dövlət başçısı müşavirədə giriş nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

Bu gün ilin altı ayının yekunlarını müzakirə edəcəyik, görülməli işlər haqqında danışacağıq. İlin altı ayı bir daha onu göstərir ki, ölkəmiz uğurla inkişaf edir, bütün istiqamətlər üzrə qarşıya qoyduğumuz vəzifələr icra edilir. Bu il bizim xarici siyasətimiz çox fəal olub və xarici siyasət istiqamətində hesab edirəm ki, yeni önəmli addımlar atılıb və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu daha da artıb. Nəticələr arasında, əlbəttə, «Qoşulmama Hərəkatı»ndakı uğurlu sədrliyimizi qeyd etmək istərdim. Bizim sədrliyimiz bildiyiniz kimi, 2023-cü ilə qədər yekdil fikirlə bir il uzadılıb. Bu onu göstərir ki, ölkəmiz 120 ölkə arasında çox böyük nüfuz qazanıb və bizə olan inam bu illər ərzində daha da artıb. Biz də məsuliyyətli ölkə və

«Qoşulmama Hərəkatı»nın fəal sədri olaraq, bu təsəvvürün institusional inkişafına böyük töhfə vermişik. Önemli addımlardan biri bu il Bakıda keçirilmiş «Qoşulmama Hərəkatı»nın Parlament Şəbəkəsinin toplantısı və Parlament Şəbəkəsinin yaradılması idi. Bakıda keçirilmiş bu önemli tədbir bir daha göstərdi ki, bu Hərəkatın çox böyük potensialı vardır. Həmrəyliyi dərinləşdirmək, əməkdaşlığı genişləndirmək və qarşılıqlı beynəlxalq dəstək üçün bu çox önemli platformadır. Bu bizim təşəbbüsümüz idi və bu təşəbbüs artıq özünü real həyatda göstərir. Eyni zamanda, Gənclər Platforması da yaradılır. Gənclər forumu keçiriləcək və «Qoşulmama Hərəkatı»nın Gənclər şəbəkəsi yaradılacaqdır. Bizim sədrliyimiz bir daha göstərdi ki, Azərbaycan öz sözünə sadıqdır. Beynəlxalq arenada oynadığımız rol, həmrəylik və ehtiyac içərisində olan ölkələr üçün göstərdiyimiz dəstək – humanitar dəstək, maliyyə dəstəyi, xüsusilə COVID-lə bağlı 80-dən çox ölkəyə göstərdiyimiz dəstək bizim beynəlxalq nüfuzumuzu, əlbəttə ki, böyük dərəcədə artırmışdır.

Digər beynəlxalq təşkilatlarla da fəal əməkdaşlıq aparılmışdır. Bu yaxınlarda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının yeni baş katibi Azərbaycana səfər etmişdir. Biz bu təşkilatla çox fəal əməkdaşlıq edirik. Əslində biz bu təşkilatın çox fəal üzvüyük və bizim təşəbbüsümüzlə Azərbaycanda bir çox tədbirlər keçirilmişdir. Bu dəfə isə yeni seçilmiş baş katib azad edilmiş torpaqlara səfər edib – Füzuliyə, Şuşaya. Biz görüş zamanı Ermənistanın Azərbaycana qarşı, bizim mədəni irsimizə qarşı törətdiyi vanda-

lizm haqqında danışdıq. Bu gün azad edilmiş torpaqlara səfər edən hər bir insan – istər Azərbaycan vətəndaşı olsun, istər xarici vətəndaş olsun – erməni vəhşiliyinin təzahürlərini öz gözü ilə görür. Biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində öz fəaliyyətimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik. Bu il Avropa İttifaqı ilə fəal əməkdaşlıq edilmişdir. Bildiyiniz kimi, biz yeni saziş üzərində işləyirik. Sazişin böyük hissəsi razılaştırılıb və razılaştırılmamış məsələlər də müzakirə olunur. Ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə bütün məsələlər razılaştırılacaqdır. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti ilə mənim həm bir neçə görüşüm, həm də telefon danışqlarımız olub və əsas mövzu Azərbaycan–Ermənistan münasibətlərinin normalaşdırılmasıdır. Eyni zamanda, Avropa İttifaqı–Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafı ilə bağlı geniş müzakirələr də aparılır. Yaxın günlərdə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında önəmli sənəd – enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı sənəd imzalanacaq və bizim əməkdaşlığımızı daha yüksək səviyyəyə qaldıracaqdır.

Digər beynəlxalq təşkilatlarla da fəal əməkdaşlıq aparılıb. Əlbəttə, Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycan hər zaman fəallıq göstərir və həm təşkilat çərçivəsində, həm də üzv ölkələr arasında təmaslar genişlənir. Bu il mənim Türkiyə Prezidenti ilə üç görüşüm olub. Bu ilin aprel ayında Qırğız Prezidenti Azərbaycana səfər etmiş və görüş keçirilmişdir. İyun ayında mənim Özbəkistana və Türkmənistana səfərlərim olub, Özbəkistan və Türkmənistanın dövlət başçıları ilə, Türkmənistan Parlamenti Xalq

Məsləhətinin sədri ilə görüşlərim olub. Gələn ay Qazaxıstan Prezidentinin Azərbaycana səfəri gözlənilir. Yəni bu, sadəcə olaraq, görünən məsələlərdir və onlar göstərir ki, bu təmaslar nə qədər fəal inkişaf edir. Əlbəttə, türk dövlətləri ilə əlaqələrimiz bizim üçün prioritet məsələlərdən biridir və həm siyasi dəstək qarşılıqlı surətdə ifadə olunur, həm də önəmli layihələr üzərində müzakirələr aparılır – iki-tərəfli və çoxtərəfli formatda. Eyni zamanda, nəqliyyat, energetika, digər sahələr üzrə də fəal əməkdaşlıq aparılır.

Qonşu ölkələrlə əlaqələrimiz hər zaman bizim üçün əsas prioritetlərdən biri olub və bu il də bu istiqamətdə addımlar atılıb – mənim Rusiya, İran, Gürcüstan prezidentləri ilə görüşlərim bir daha bunu göstərir.

Amerika–Azərbaycan əlaqələrinin inkişafı istiqamətində də önəmli addımlar atılmış, yüksək-vəzifəli şəxslərin qarşılıqlı səfərləri təşkil edilmişdir. Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti mənə iki dəfə məktub göndərmişdir – Müstəqillik Günü ilə bağlı və Bakı Enerji Həftəsinin açılışı ilə bağlı. Mənim də cavab məktublarımda və mənə göndərilmiş məktublarda əlaqələrimizin önəmi xüsusilə qeyd olunmuşdur. Bu əlaqələrin böyük tarixi və gözəl gələcəyi vardır. Yəni bir sözlə, əsas güc mərkəzləri ilə, əsas beynəlxalq təşkilatlarla, baxın, cəmi bu altı ay ərzində nə qədər böyük işlər görülmüdü. Əgər, ümumiyyətlə, son illərin tarixçəsinə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycan hər istiqamət üzrə irəliləyib. Bizim mövqemiz hər zaman müstəqil olub, biz hər zaman öz mövqe-

mizi açıq nümayiş etdirmişik, bu səbəbdən də dünyada böyük hörmət qazanmışıq. Həmişə sözümüzdə dururuq, həmişə verilən sözə sadıq. Əlbəttə, bu beynəlxalq əlaqələr, bölgədə və bütövlükdə dünyada apardığımız siyasət bizə imkan verir ki, daxili problemləri daha böyük uğurla həll edək. Çünki hər bir ölkəyə daxili siyasəti düzgün aparmaq üçün müsbət beynəlxalq fon lazımdır – ilk növbədə, qonşuluqda, digər tərəfdən də dünyada. Bu gün, sadəcə olaraq, altı ayın nəticələri onu göstərir ki, biz buna nail ola bilmişik. Əminəm ki, bundan sonra da belə olacaq. Çünki əsas beynəlxalq oyunçularla, əgər belə demək mümkündürsə, bizim artıq oturmuş və dərin məzmunlu əməkdaşlıq formatımız vardır.

Bu ilin altı ayında Azərbaycan–Ermənistan əlaqələrinin normallaşdırılması istiqamətində müəyyən addımlar atılsa da, əfsuslar olsun ki, hələlik real nəticələr yoxdur. Baxmayaraq ki, Vətən müharibəsindən 1 il 8 ay ötüb, Ermənistan hələ də məcburən üzərinə götürdüyü öhdəliklərini yerinə yetirmir.

Əgər müsbət məqamlardan söhbət açsaq, sadəcə olaraq, deyə bilərəm ki, delimitasiya üzrə İşçi qrupların birinci görüşü keçirilmişdir. Biz bunu müsbət addım kimi qiymətləndiririk. Bu da ölkəmizin təşəbbüsü ilə baş vermiş hadisədir. Çünki məhz Azərbaycan sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı addımların tezliklə atılmasına çalışır. Ermənistan tərəfi buna o qədər də meyilli deyil. Ancaq birinci görüş keçirildi. Əlbəttə, bu görüş daha çox tanışlıq xarakteri daşıyırdı. Gələn ay ikinci görüşün keçirilməsi nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, ikinci görüş artıq

praktik məsələlərin müzakirəsinə həsr olunacaqdır. Əlbəttə, bu formatda olan əməkdaşlıqdan biz hələ ki, tez nəticə gözləmirik, çünki delimitasiya uzun bir prosesdir. Amma hər halda, bu proses başlayıb, biz bunu uğurlu inkişaf kimi qiymətləndirə bilərik.

Digər müsbət hal ondan ibarətdir ki, yenə də Azərbaycanın təşəbbüsü ilə sülh müqaviləsinin əsasını təşkil edəcək 5 əsas baza prinsipi Ermənistan tərəfindən qəbul edilib, Ermənistan rəhbərliyi rəsmən bu 5 prinsipi qəbul edib. Bu 5 prinsip nədən ibarətdir, bunu Azərbaycan ictimaiyyəti yaxşı bilir, təkrarlamaq istəmirəm. Ancaq təmasda olduğum bütün tərəf-müqabilləri ilə müzakirələr zamanı Azərbaycanın bu təşəbbüsü təqdir olundu. Münaqişənin məhz bu prinsiplər əsasında həll olunması, demək olar ki, təsdiqləndi. Ermənistan bunu qəbul etdi və bunu rəsmən etiraf etdi. Biz bu məsələni bir neçə qonşu dövlətlə müzakirə etmişik – Türkiyə ilə, Rusiya ilə, İranla və bu mövqe dəstəklənir. Avropa İttifaqı, Amerika Birləşmiş Ştatları – biz bu tərəfdaşlarla da bu məsələni müzakirə etmişik və faktiki olaraq, indi sülh danışıqlarının başlanması üçün əsas yaradılıb. Yenə də Azərbaycan təşəbbüs göstərib, yenə də bu 5 prinsipi formalaşdıran bizim və əgər biz bu təşəbbüsü öz üzərimizə götürməsəydik, bu günə qədər bu istiqamətdə də heç bir inkişaf olmazdı.

Düzdür, Ermənistanın bizim beynəlxalq hüquq norma və prinsipləri əsasında formalaşan təkliflərimizi qəbul etməsi müsbət hal olsa da, hələ ki, konkret addımlar yoxdur. Sabah Azərbaycan və Ermənistan Xarici İşlər nazirləri görüşəcəklər. Bu,

nazirlər arasında ilk görüş olacaq və biz ümid edirik ki, görüşün nəticələri olacaq. Çünki mənim Ermənistanın baş naziri ilə bir neçə görüşüm olub, həmçinin Azərbaycan və Ermənistan nümayəndələrinin də görüşü olub. Xarici İşlər nazirləri arasında isə ikitərəfli görüş olmayıb, bu, birinci görüşdür. Lakin müzakirə olunan məsələlər artıq masa üzərindədir. Mən hesab edirəm, bu görüşün yaxşı nəticəsi o ola bilər ki, Ermənistan tərəfi öz İşçi qrupunu formalaşdırsın. Çünki sülh müqaviləsinin hazırlanması üçün Azərbaycan tərəfi öz İşçi qrupunu artıq formalaşdırıb. Orada üzvlər də, o qrupda təmsil olunan üzvlər də müəyyən edilib. Ermənistan tərəfindən hələ ki, belə bir addım atılmayıb. Hesab edirəm ki, bu, yaxşı nəticə ola bilər və digər məsələlər müzakirə oluna bilər. Əfsuslar olsun ki, müharibədən 1 il 8 ay ötməsinə baxmayaraq, bundan başqa, mən hər hansı bir müsbət məqam tapa bilmirəm. Mənfi məqamlar isə çoxdur.

Onlardan biri Ermənistanın 10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış Bəyanatda təsbit edilmiş məsələlərdən boyun qaçırmasıdır. 10 noyabr Bəyanatı faktiki olaraq, Ermənistanın kapitulyasiya aktıdır və müharibədə məğlub edilmiş tərəf kimi, Ermənistan öz üzərinə öhdəliklər götürüb. Bu öhdəliklər orada açıq-aydın göstərilir. Onlardan biri erməni silahlı qüvvələrinin Qarabağdan çıxarılmasıdır. Bu günə qədər bu məsələ öz həllini tapmayıb. Biz dəfələrlə məsələ qaldırmışıq, ancaq Ermənistan bunu uzadır. Eyni zamanda, biz Rusiyanın hərbi rəhbərliyi qarşısında da bu məsələni qaldırmışıq və bir neçə ay

bundan əvvəl Rusiyanın Müdafiə Nazirliyinin yüksək vəzifəli şəxsi Azərbaycanda səfərdə olarkən bizim Müdafiə Nazirliyinə söz vermişdi ki, iyun ayına qədər erməni silahlı birləşmələri Qarabağdan çıxarılacaq. Ancaq bu gün artıq iyul ayının ortasıdır, bu məsələ isə öz həllini tapmayıb. Ermənistan 10 noyabr Bəyanatına zidd olaraq, bu öhdəliyi yerinə yetirmir. Rusiya sülhməramlıları – Rusiya tərəfi də 10 noyabr Bəyanatını imzalayıb – necə deyərlər, onları buna məcbur etmir. Əlbəttə, bu, dözülməz vəziyyətdir. Çünki erməni silahlı birləşmələrinin Azərbaycan ərazisində qalması tamamilə qəbuledilməzdir. Biz qalib ölkəyik, biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmişik. Əgər Ermənistan Azərbaycan ərazisindən öz silahlı birləşmələrini çıxarmaq istəmirsə, onda bizə bunu açıq desin, biz də işimizi bilək. Bizim cavabımız nə olacaq? Onu bəlkə də indi demək yersizdir. Ancaq bu, 10 noyabr Bəyanatının kobudcasına pozulması deməkdir.

İkinci mənfi məqam ondan ibarətdir ki, yenə də həmin 10 noyabr Bəyannaməsində Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında irtibat qurulmalı idi və Ermənistan buna boyun əymişdi, bu öhdəliyi öz üzərinə götürmüşdü. Ancaq bu günə qədər bizə bu imkan verilməyib. Laçın yolu açıqdır. 10 noyabr Bəyanatında biz öhdəlik götürmüşdük ki, Laçın yolu işləyəcək və Azərbaycan o yolun təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Biz bunu öhdəlik kimi götürmüşük və buna əməl edirik. Amma Azərbaycanın əsas hissəsindən Naxçıvana getmək üçün imkanımız yoxdur. Nəinki im-

kanımız yoxdur, heç görmürük ki, Ermənistan ərazisində bu istiqamətdə hansısa işlər görülsün.

Bu günə qədər Zəngəzur dəhlizinin Mehri hissəsində tikiləcək dəmir yolunun texniki-iqtisadi əsaslandırılması yoxdur. Texniki-iqtisadi əsaslandırılma olmadan heç bir layihə icra edilə bilməz və dəmir yolunun tikintisi üçün bu əsaslandırılmanı hazırlamaq bir neçə ay tələb edir. Deməli, hələ bu işə başlanılmayıb. Avtomobil yolunun marşrutu bizə verilməyib. 1 il 8 ay keçib, mən bu məsələni dəfələrlə qaldırmışam, o cümlədən Brüssel görüşlərində – mənim, Ermənistanın baş naziri və Avropa İttifaqı Şurası Prezidentinin görüşləri əsnasında üç dəfə qaldırmışam. Bu günə qədər bizə marşrut verilməyib. Orada cəmi 40 kilometr məsafədir. Bunun bir çox marşrutları ola bilməz. Özü də aydın məsələdir ki, orada bütün mövsümlərdə və günün 24 saatında istifadə edilə biləcək yolların marşrutları o qədər də çox deyil. Deməli, bu marşrutun bizə verilməməsi, bu istiqamətdə işlərin aparılmaması, texniki-iqtisadi əsaslandırılmanın hazırlanmamasının bir səbəbi var – Ermənistan bu öhdəliyi də yerinə yetirmək istəmir, ancaq bunu etiraf etmir. Ona görə biz haqqımızı tələb edirik. Əgər biz 10 noyabr Bəyannaməsinin bütün müddəalarını icra ediriksə, Ermənistandan da eyni yanaşma tələb edirik. Özü də 1 il 8 ay keçib və bunu hər kəs nəzərə almalıdır.

Digər məqamlardan biri də odur ki, son vaxtlar Ermənistan rəhbərliyi yenə də hansısa status haqqında danışımağa başlayıb. Halbuki müharibəyə son qoyulanda, Ermənistan kapitulyasiya aktına

məcburən imza atanda bizim – Azərbaycan, Rusiya, Ermənistan rəhbərləri arasında şifahi razılışma olmuşdur ki, status məsələsinə toxunulmur. Ermənistan müəyyən müddət buna əməl etdi. Ancaq son zamanlar bu, adi hala çevrilib. Gah onların baş naziri, gah xarici işlər naziri Qarabağın statusundan danışır. Status hara gedib və statusa nə olub, mən müharibədən sonra demişəm, təkrarlamaq istəmirəm. Əgər Ermənistanda bunu kimsə unudubsa, təkrarlaya bilərəm. Amma hesab edirəm ki, hələlik buna ehtiyac yoxdur. Ona görə status haqqında danışmaq Ermənistan üçün hesab edirəm ki, çox təhlükəli məsələdir. Çünki biz də status haqqında danışa bilərik, Zəngəzur üçün status tələb edə bilərik. O Zəngəzur ki, 1920-ci ilin noyabrında bizdən qoparılib. Biz ki, danışmırıq, amma danışa bilərik, baxaq görək nəticəsi nə olacaq. Buna oxşar mənfə məqamlar çoxdur. Yenə də ölmüş Minsk qrupunu diriltmək cəhdləri var. İndi Minsk qrupu faktiki olaraq, səhnədən gedib. Biz – bu prosesin iştirakçısı olan ölkə deyirik ki, Minsk qrupuna ehtiyac yoxdur, 28 il heç bir nəticə hasil etməyən qrupa ehtiyac yoxdur. Bunu biz deyirik. Minsk qrupunun həmsədrələri arasında yumşaq desək, soyuq müharibə gedir. Faktiki olaraq, özləri etiraf edirlər ki, Minsk qrupu qeyri-funksionaldır. Rusiya tərəfi deyir ki, Minsk qrupu artıq fəaliyyətsizdir və digər həmsədrələr də bu instituta son qoyub. Ermənistan tərəfi yenə də, hər dəqiqəbaşı Minsk qrupu belə gəldi, Minsk qrupu belə getdi deyir. Bu nə deməkdir? Biz yenə də bunun arxasında ölkəmizə qarşı ərazi iddiası görürük. Bir

tərəfdən, Ermənistan bizim 5 prinsipimizi qəbul edir, bunu etiraf edir – onların arasında ölkələrin ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması, bir-birinə qarşı ərazi iddialarından əl çəkilməsi və digər müddəalar var – digər tərəfdən, Minsk qrupu elə bil, nə ilə məşğul olmalıdır. Onda sual olunur: nə ilə məşğul olmalıdır? Qarabağ münaqişəsi həll olunub, Qarabağ mövzusu bağlanıb. Qarabağ Azərbaycandır! Bunu mən demişəm və haqlı olaraq demişəm, indi bunu hamı deyir. O cümlədən Ermənistan deyir – öz xoşu ilə yox, məcburən. Bu məsələ ilə bağlı müzakirə apardığımız bütün ölkələr, təşkilatlar deyir.

Ona görə, bilirsiniz, bax, bu mənfi meyillər güclənir. Bütün məsələlərlə bağlı, məsələnin həlli üçün, yaxud da düzgün təhlil aparmaq üçün gərək sən o meyilləri düzgün seçəsən. Hələ ki, bu hansısa bir ciddi fəsada çevrilməyib. Amma bu zərərli meyillərin qarşısı alınmasa, bir gün bunun fəsadı ola bilər. Biz bunu istəmirik, biz sülh istəyirik. Biz müharibə istəmirik, heç vaxt da istəməmişik. Nəyi etmişiksə, Azərbaycan ərazisində etmişik, özü də elə etmişik ki, hər kəs bizim hərbi əməliyyatlarımıza həsəd apara bilər. Ancaq bu meyili görməmək də mümkün deyil. Ona görə biz bunu görürük, təsbit edirik, xəbərdarlıq edirik. Bizim xəbərdarlığımızdan, necə deyərlər, hərə öz payını alsın. Bu məsələ ilə bağlı hələlik bu qədər. Çox da dərinə getmək istəmirəm. Yenə də deyirəm, biz Xarici İşlər nazirlərinin sabahkı görüşünü gözləyirik, görüşün nəticələrini gözləyirik. Ondan sonra hansı addımlar atılacaq, biz onu müəyyən edə bəyik.

Bu 6 ay ərzində hərbi sahədə də islahatlar aparılıb. Struktur islahatları aparılıb, hərbi təhsildə islahatlar aparılıb. Təlimlərlə bağlı ciddi addımlar atılıb. Yeni silahlı birləşmələr yaradılıb. Yeni kontraktlar imzalanıb, hərbi texnika, silah-sursatlar alınır və alınacaq. Biz ordu quruculuğu sahəsində öz işlərimizi davam etdiririk. Bizim bu il artan iqtisadi və maliyyə imkanlarımızın bir hissəsi məhz bu məsələlərə istiqamətləndirilib. Bütçəyə əlavələr edildi, dürütləşmə edildi və orada hərbi xərclər əhəmiyyətli dərəcədə artırıldı. Nə üçün? Deməli, buna əsas vardır. Biz hərbi xərclərimizi keçən il bu ilin bütçəsi təsdiq olunanda təsbit etmişdik və hesab edirdik ki, bu kifayətdir. Ancaq sonra, bax, dediyim məsələlərə görə və digər məsələlərə görə, burada demədiyim məsələlərə görə biz hesab edirik ki, hərbi xərcləri artırmaq lazımdır. Bu artım məhz yüksək texnoloji imkanları olan silahların alınmasına xərclənəcək. Mən bunu da demək istəyirəm. Çünki biz görürük ki, yeni imzalanmış kontraktlara ehtiyac var. Ən müasir hərbi texnika və silahların alınması üçün bu il dürütləşmə zamanı hərbi xərclərimiz artıb. Nə qədər lazımdırsa, o qədər də artıracağıq. Çünki biz müharibə nədir, işğal nədir yaxşı bilirik və təhlükə nədir onu da yaxşı bilirik. Hər an hazır olmalıyıq ki, öz hüququmuzu istənilən yolla təmin edək. Hərbçilərin sosial müdafiəsi məsələləri də Azərbaycanda yüksək səviyyədə təmin edilir. Hərbçilərin həm xidmət şəraiti, həm mənzil şəraiti haqqında bir çox məlumatlar var. Azərbaycanda bu sahədə görülən işlər deyə bilərəm ki, dünyada nadir hallarda tək-

rarlanır. İndi qüsursuz xidmət edən hərbiçilərə dövlət tərəfindən mənzillər verilir. Bizim bütün hərbi şəhərciklərimiz əsaslı şəkildə təmir edilir, onun haradasa 90 faizi yenidən qurulub. O cümlədən azad edilmiş torpaqlarda nə qədər böyük işlər görülüb – hərbi şəhərciklər, bazalar, hərbi təyinatlı yollar, infrastruktur – biz bunu ağır iqlim şəraitində edirik. Əlbəttə, müharibədə qəhrəmanlıq göstərmiş hərbiçilərin sosial problemləri daim diqqət mərkəzindədir və müvafiq göstərişlər verilibdir. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi bu müddət ərzində, müharibədən sonrakı dövr ərzində böyük işlər görüb, bunu hamı bilməlidir. Müharibədə əlil olmuş, demək olar ki, bütün hərbiçilər artıq ən müasir protezlərlə təmin olunublar. Dördüncü nəsil protezlər – o protezlər ki, insan rahat yaşaya bilər, gəzə bilər, hətta futbol oynaya bilər, qaça bilər. Biz bunu edirik. Bu çox bahalı texnikadır və o texnologiya elədir ki, vaxtaşırı dəyişdirilməlidir. Biz bunu edirik və edəcəyik. Çünki sağlamlığını itirmiş hərbiçilər dövlət tərəfindən daim qayğı ilə əhatə olunmalıdırlar. Dövlət bunu edir və yerlərdə məmurlar da bunu unutmamalıdırlar.

Müharibədən sonra bir çox şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə dövlət tərəfindən mənzillər verildi və hesab edirəm ki, bu il Bakı şəhərində bu məsələ artıq tam həll olunacaqdır. Keçən il 3000 mənzil və fərdi ev verilmişdir, bu il 1500 mənzil və ev verilibdir. Bütövlükdə, Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrinin şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə 12500 mənzil verilibdir. Ermənistanda nə qədər verilib? Sıfır! Bir koma da verilməyib, bir daxma da verilməyib. Yə-

ni biz Ermənistanla özümüzü heç cür müqayisə etmək istəmirik. Amma bu reallıqdır. Dünyada o qədər müharibələr olub – bizim bölgəmizdə, bizim coğrafiyaya yaxın olan yerlərdə, başqa yerlərdə. Hansı ölkə bunu edir? Mənə desinlər, mən eşitməmişəm. Ona görə etmirik ki, bununla öyünək, ona görə edirik ki, bunu mənəvi borc bilirik, edirik və edəcəyik. Bütün şəhid ailələri, hansılar ki, hələ növbədədir, yaxın gələcəkdə evlərlə təmin ediləcəklər.

Reabilitasiya mərkəzləri yaradılmış və ən müasir texnologiyalarla təchiz edilmişdir. Minlərlə xidmət göstərilir, müharibə əlilləri üçün, veteranlar üçün, şəhid ailələri üçün məşğulluq marafonları keçirilir. Ümumiyyətlə, bu kateqoriyadan olan insanları fəal işə cəlb etmək üçün böyük işlər görülür. Bu bəlkə də unudulur, bəlkə də bunu daha çox göstərmək və qiymətləndirmək lazımdır, özü də bizim qarşımızda bu qədər işlər ola-ola.

Biz Qarabağı, Zəngəzuru yenidən qururuq, yenedən qurmalıyıq. Buna nə qədər vəsait lazımdır. Hamısını öz hesabımıza edirik, 1 il 8 ay ərzində hələ bir dənə də kömək görməmişik. Heç bir yerdən heç kim bizə bir manat yardım etməyib, hamısını özümüz edirik. Şəhərləri qururuq, kəndləri qururuq, binalar tikirik və hələ nə qədər də edəcəyik. Bununla paralel olaraq, sosial məsələləri həll edirik və edəcəyik, heç kimin bundan şübhəsi olmasın. Çünki bunu özümüzə mənəvi borc bilirik və bizim sosial siyasətimiz hər zaman belə olub. Baxın görün, son müddət ərzində əmək haqları nə qədər artıb. Bu il, məsələn, orta əməkhaqqı haradasa 14 faiz artıb, pensiya 10 faizdən

çox artıb. Bütün bu artımların mənbəyi var, bu da dövlət büdcəsidir. O büdcə ki, haradan biz dediyim səbəblərə görə ordumuzu gücləndiririk və gücləndirəcəyik. O büdcə ki, heç kimdən bir manat almadan sosial məsələləri həll edirik, Qarabağı yenidən qururuq və bütün başqa ehtiyaclarımızı ödəyirik. Bunu bilmək lazımdır. Bunu unudanlar da gərək yaddaşlarını, necə deyərlər, aydınlaşdırsınlar, bir az diqqətli olsunlar.

Əlbəttə, bütün bu işlərin görülməsi üçün iqtisadiyyat əsasdır. İqtisadi müstəqillik əldə edilibdir və biz məhz buna görə siyasi müstəqillik, beynəlxalq müstəvidə müstəqillik əldə etmişik. Heç kim bizim iradəmizə təsir edə bilməz, heç kim bizə heç nəyi diktə edə bilməz, heç kimdən asılı deyilik və əminəm ki, heç vaxt heç kimdən asılı olmayacağıq. Asılı olsaydıq, Qarabağ bu günə qədər işğal altında idi. Ona görə iqtisadi müstəqillik əsas amillərdən biridir və burada da böyük nailiyyətlər vardır. Biz büdcəni təkcə neftin qiymətinin artırılması nəticəsində böyütməmişik. Yəni bu, dürüsləşmə, eyni zamanda, aparılan islahatlar nəticəsində mümkün olubdur. Çünki bəli, dünyada neftin qiyməti qalxıb, amma dünyanın kapital bazarları çöküb, bunu da hər kəs bilməlidir. Bəzən kimsə fikirləşir ki, neftin qiyməti artıb, Azərbaycan daha çox zənginləşib. Bəli, neftin qiyməti artıb, amma bizim ehtiyatlarımız əsasən istiqrazlardadır, səhmlərdədir. Açıslar baxsınlar, dünyanın kapital bazarları necə çöküb. Əlbəttə, bu müvəqqətidir. Bütün suveren fondlar bu vəziyyətlə üzləşib. Mən indi başqa suveren fondların

itkilərini demək istəmirəm, amma burada on milyardlarla itkilərdən söhbət gedir – böyük suveren fondların, bu kapital bazarının çökməsi nəticəsində. Bu bizə də mənfi təsir göstərir. Ancaq biz öz işimizlə, islahatlarla elə işləyirik ki, heç kim bunu hiss etmir.

İqtisadi sahədə aparılan islahatlar imkan verdi ki, 6 ayda vergilər sahəsində proqnozdan əlavə 2 milyard manat pul yığıldı. Nə üçün? Çünki şəffaflıq var, dürüstlük var, hesabatçılıq var. Biznes dairələrinə bir neçə il bundan əvvəl möhlət verilmişdi ki, onlar da normal rellərə keçsinlər, daha o «kölgə iqtisadiyyatı»ndan əl çəksinlər. Onlara himayədarlıq edənlərə də, necə deyərlər, dərs verildi. Ona görə 6 ayda 2 milyard manat əlavə ancaq vergi orqanları yığıbdır və biz bundan istifadə edirik. İlin sonuna hələ təxminən 6 ay vardır. Budur bizim maliyyə-iqtisadi imkanlarımızın əsas faktoru.

O ki qaldı iqtisadi artıma, biz bunu hər dəfə iki yerə bölürük – iqtisadi artım və qeyri-neft iqtisadiyyatının artımı. Hər iki istiqamət üzrə yaxşı nəticələr var. İqtisadiyyat 6,2 faiz, qeyri-neft iqtisadiyyatı 9,6 faiz, sənaye sahəsində ümumi sənaye istehsalı 2,1 faiz, qeyri-neft sənaye sahəsində 11,5 faiz artıb. Çox yaxşı nəticələrdir və bu nəticələri biz real həyatda da görürük. Çünki bu, imkan verir ki, biz maaşları artıraraq, pensiyaları artıraraq. Əhalinin gəlirləri təxminən 20 faiz artıb. Düzdür, inflyasiya bu artımın bir hissəsini, necə deyərlər, yeyir. İnflyasiya 12 faizdən bir qədər çoxdur. Amma bu, dünyada ümumi tendensiyadır. Hətta inflyasiya bəlkə 0-0,5-1 faiz olan ölkələrdə indi ikirəqəmli inflyasiyaya yaxınlaşır.

Yəni bu, ümumi trenddir və biz də dünya iqtisadiyyatının bir parçasıyıq. Onu da deməliyəm, indi çox böyük ehtimallar var ki, dünya iqtisadiyyatı tənzümlə uğrayacaq. Yəni resessiya haqqında mötəbər beynəlxalq qurumlar, maliyyə qurumları artıq bir qaçılmaz fakt kimi danışırlar. Biz də buna hazır olmalıyıq. Azərbaycanda iqtisadi inkişaf, sosial məsələlərin həlli, ordu quruculuğu, Qarabağın bərpası, nəhəng infrastruktur layihələri, nəqliyyat, energetika layihələri, sabitlik, əmin-amanlıq – mən çox şadam ki, bunu hər kəs, necə deyərlər, real bir fakt kimi qəbul edir və belə də qəbul etməlidir. Amma bunu təmin etmək üçün nə etmək lazımdır? Bunu bəziləri görmür və yaxud da görmək istəmir. Biz öz hesabımıza yaşayırıq. Heç kim bizə kömək etmir, heç vaxt da etməyib və etməyəcək. Ona görə də öz həyatımızı özümüz qururuq. Heç kimin işinə qarışmırıq, eyni zamanda, qoymuruq kimsə gəlsin bizim işimizə qarışsın. İqtisadi müstəqillik, yenə də deyirəm, siyasi müstəqilliyin təməli daşdır.

Bizim xarici ticarətimiz də böyük dərəcədə artıb – haradasa 70 faizdən çox. İxracımız 2 dəfədən çox artıb. Qeyri-neft ixracımız 25 faizdən çox artıb. Xarici ticarət balansının müsbət saldosu 6 ayda 12,1 milyard dollardır. Bütün bu rəqəmlər hər bir ölkə üçün qürur mənbəyi ola bilər. Keçən il iyulun 1-də bizim xarici dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulun 16,6 faizini təşkil edirdi. Bu da dünya miqyasında ən gözəl nəticələrdən biri sayıla bilərdi və əslində də belədir.

Mən bir neçə il bundan əvvəl vəzifə qoymuşdum ki, xarici borcumuzu ümumi daxili məhsulun 10 faizinə endirək. Bu il iyulun 1-də mənə verilən rəqəmlərə görə, xarici borc ümumi daxili məhsulun 10,7 faizini təşkil edir. Nə üçün? Birinci növbədə, kreditlər almırıq və əvvəlcədən alınmış kreditləri qaytarırıq. Tam almırıq deyə bilmərəm, amma əvvəldən alınmış kreditlərin davamı indi gəlir. Amma yeni kredit almırıq, qaytarırıq. İkincisi, iqtisadiyyat artıb və ümumi daxili məhsul artdıqca təbii ki, o nisbət də, borcun nisbəti də azalır. İndi baxın görün, inkişaf etmiş ölkələrin bəzilərində xarici borc ümumi daxili məhsulu iki dəfə üstələyir. Xarici borcu ümumi daxili məhsulun 70 faizi olan ölkələr özlərini normal hiss edə bilər. Amma bizdə bu, 10 faizdir. Bu nə deməkdir? Biz qoymuruq ki, borclar yığılsın, istəmirik ki, gələcək nəsillər bu borcun altında olsun. İstəyirik ki, bunu daha da endirək və ayağımızı yorğanımıza görə uzadıırıq.

Bütün bunları pandemiya təzə çıxmış ölkə əldə edir. Halbuki, əfsuslar olsun, yeni məlumat var, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı məlumat yayıb ki, indi bəzi ölkələrdə yenə maska rejiminə keçmək lazımdır. Biz bu tendensiyaları izləyirik və pandemiyanın ən ağır dönəmində qapanmaya getmişdik, sonra vəziyyət yaxşılaşanda açıldıq. Yəni bu, canlı bir prosesdir. Bizim quru sərhədlərimiz bağlıdır və bağlı olmalıdır. Nə üçün? İnsanlar xəstələnməsin. Çünki bu xəstəliyin ən çox yayılma istiqaməti quru sərhədləridir. Ona görə biz sərhədlərimizi bağlı saxlayırıq və düz də edirik. Nə qədər lazımdırsa, o qədər də bağlı saxlayacağıq – quru sərhədlərdən söhbət

gedir. Bunu edirik ki, insanların sağlamlığını qoruyaq, insanları itirməyək. Bizim məqsədimiz budur. Biz COVID dövründə milyardlarla vəsait ayırmışıq, indi mən bunu təkrarlamaq istəmirəm.

Bir sözlə, iqtisadi sahədə 6 ayda görülmüş işlər aparılan islahatların nəticəsidir və bu nəticələr, bu rəqəmlər deməyə əsas verir ki, ilin sonuna qədər də nəzərdə tutulmuş bütün planlar reallaşacaqdır.

Bir neçə kəlmə energetika sektoru ilə bağlı demək istərdim. Bizim üçün bu həmişə prioritet olub. Amma bu gün bizim enerji imkanımız bir çox ölkələr üçün də böyük önəm daşıyır. Bu sahədə də bizim işimizi planlı şəkildə aparırıq. Əlbəttə, uzun illər ərzində böyük hazırlıq işləri gedib ki, bərpa olunan enerji növləri Azərbaycanda inkişaf etsin, ilk növbədə, xarici investorlar hesabına və nəhayət, buna nail ola bilmişik. Xarici investorlar öz vəsaitləri hesabına Azərbaycanda 710 meqavat gücündə üç Günəş və külək elektrik stansiyasının tikintisi ilə məşğuldurlar. İkisi artıq inşa edilir, birinin də – Cəbrayıl rayonundakı stansiyanın inşası üçün hazırlıq işləri gedir. Yəqin ki, gələn il o inşaat da başlanacaqdır. Bu ancaq başlanğıcdır. Bizim artıq xarici investorlarla əldə etdiyimiz razılaşmalara görə, əlavə 2000 meqavat və ondan da əlavə 2000 meqavat Günəş və külək elektrik stansiyalarının inşası nəzərdə tutulur. Üstəgəl, Kəlbəcər və Laçın rayonlarında su-elektrik stansiyalarının istehsal gücü yenidən dəyərləndirilir. Çünki biz müharibədən sonra ancaq ermənilərin dağıtdıqları su-elektrik stansiyalarının istehsal gücünü hesablamışıq. Orada 32 su-elektrik stansi-

yası var idi ki, ermənilər Kəlbəcər və Laçından gəndə onları vəhşi kimi dağıtmışlar. Biz onları hesablayaraq müəyyən rəqəm səsləndirmişik.

Ancaq indi daha dərin təhlil aparılır. Çünki orada daha böyük həcmdə su-elektrik stansiyalarının inşası mümkündür. İndi təhlil hazırlanır, yəqin ki, biz orada perspektivdə ancaq kiçik su-elektrik stansiyalarından 1000-dən çox meqavat götürə bilərik. Artıq bir il yarım ərzində 9 su-elektrik stansiyasının inşası ya başa çatıb, ya da ki, bu ilin sonuna qədər başa çatacaqdır. Bu da bizə əlavə 50 meqavat verəcək. Bu sahə bizdə İkinci Qarabağ müharibəsinə qədər prioritet sahə idi. Ancaq bu gün artıq yeni pilləyə qalxır. Yenə də demək istəyirəm ki, bərpa olunan enerji növlərinin istehsalına – su-elektrik stansiyalarından başqa – dövlət bir manat da pul qoymur, ancaq xarici investisiyalar qoyulur. Əlbəttə, bu bizə imkan verəcək ki, biz elektrik enerjisini daha böyük həcmə ixrac edək. İndi biz ənənəvi yolla – mövcud olan yüksəlgərginlikli xətlərlə ixrac edirik. Amma gələcəkdə Zəngəzur dəhlizi ilə elektrik ixracını təşkil edə bilərik və Avropa tərəfindən yeni layihə artıq təqdim edilib. Qara dənizin altından Gürcüstandan Rumıniyaya qədər kabelin çəkilişi layihəsi də var və biz bu layihəyə də maraqlıyıq. Yəni bu sahədə çox böyük perspektivlər var. Bu bizə imkan verəcək ki, təbii qaza qənaət edək və qənaət edilmiş təbii qazı ixrac edək, xüsusilə nəzərə alsaq ki, bizim qazımıza tələbat indi kəskin artır. Bunun səbəbi də bəllidir və biz bu istiqamətdə işləyirik. Perspektivli yataqlardan çıxarılaçaq qazı həm daxili tələbatı

ödəmək üçün, eyni zamanda, ixrac üçün də nəzərdə tutmuşuq. Hələ ki, bizim ixrac resurs bazamız «Şahdəniz» yatağıdır. Amma yaxın gələcəkdə «Abşeron», «Şəfəq», «Asiman», «Ümid-Babək» və «Azəri-Çıraq-Günəşli»nin dərin qaz adlandırılan yataqlarından qaz hasilatı gözlənilir. Yəni bu çox böyük resursdur və bütün sadaladığım layihələr sadəcə olaraq, kəşfiyyat layihələri deyil, artıq fəal işlər gedir. Ayın 18-də Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində memorandumun imzalanması nəzərdə tutulur. Yəni bu da bizim Avropa və digər ölkələrin enerji təhlükəsizliyinə verdiyimiz töhfədir.

Əlbəttə, ölkəmizin həm beynəlxalq nüfuzu, həm imkanları artır, biznes şəraiti yaxşılaşır və beləliklə, gəlirləri də artacaq, energetika nəqliyyatla bərabər bundan sonra da bizim üçün əsas sektorlardan biri olacaq. Nəqliyyat sahəsində də artım vardır. Tranzit yüklərin həcmi təxminən 30 faiz artıb. Mən hələ 5 ayın nəticələrini deyirəm, 30 faiz çox böyük artımdır. Bəzi istiqamətlər üzrə, xüsusilə Şimal-Qərb nəqliyyat dəhlizi üzrə artım 300 faizdir. Bizim coğrafi yerləşməyimiz və yaradılmış infrastruktur, əlbəttə, imkan verir ki, biz çox önəmli tranzit ölkəsinə çevrilək. Onsuz da Azərbaycan üzərindən tranzit yüklərin daşınması hər il artır, amma bu il biz daha kəskin artım görürük. Əlbəttə, burada Zəngəzur dəhlizinin imkanları da nəzərə alınmalıdır. Ona görə biz Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasına daha sürətlə çalışırıq.

Nəqliyyat sektorunda görüləcək işlərlə bağlı hökumətə tapşırıqlar artıq verilib. Bir daha qeyd etmək

istəyirəm, bizim Gəmiqayıрма zavodumuz tam gücü ilə işləməlidir, nə qədər imkanı varsa, o qədər də gəmi, tanker, bərə istehsal etməlidir. Bu zavodun imkanları gərək yenidən araşdırılsın. Mənə verilən məlumata görə, ildə 6 tanker, bərə, yük gəmisi istehsal oluna bilər. Baxmaq lazımdır ehtiyac nə qədərdir, Xəzəryanı ölkələrdə gəmilərin sayı nə qədər artacaqdır. Qonşu ölkələrlə bu məsələləri müzakirə etməliyik. Ola bilsin, biz qonşu Xəzər ölkələri ilə istehsal olunacaq gəmilərin növləri haqda hansısa razılığa gələk ki, eyni gəmi növlərini istehsal etməyək. Çünki Xəzər üzərindən yükdaşımaların həcmnin artırılması artıq reallıqdır. İndiki şəraitdə biz buna hazırıq. Amma biz Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının ikinci fazasına başlamalıyıq, limanı genişləndirməliyik. Mənə bu yaxınlarda verilən məlumata görə, ərazimizdən keçən yükləri aşırmağa bizim imkanımız yoxdur. Çünki biz Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanını ovaxtkı yüklərə görə inşa etmişik, birinci fazasını başa çatdırmışıq. İndi tezliklə ikinci fazaya keçmək lazımdır. Hökumətə də tapşırıq verilib, nə lazımdırsa, onu da edəcəyik. Dibdərnləşdirmə işləri də aparılmalıdır. Çünki Xəzərin suyunun səviyyəsi düşür. Ona görə gəmilərin daha sürətlə gedib-gəlməsi üçün yeni kanallar qazılmalıdır. Odur ki, dibdərnləşdirmə işləri də, bunlar da nəzərdə tutulur – limanın genişləndirilməsi, yeni gəmilərin inşası, bütün nəqliyyat qurumlarının vahid mexanizm kimi işləməsi. Çünki əvvəllər bu yox idi, necə deyərlər, hərəsi yorğanı öz tərəfinə dartırdı. İndi gəmiçilik, liman, dəmir yolu bir mexanizm kimi işləməlidir və mən bunu hökumətə

tapşırırmışam. Baş Nazirin rəhbərliyi altında müşavirələr keçirilib. Gələn ilin büdcəsi formalaşanda, biz bu sahəni xüsusilə nəzərdə saxlamalıyıq. Çünki bu, iqtisadi imkanlarımızı artıracaq, tranzit potensialı artacaq, iş yerləri yaradılacaq və biz – açıq dənizə çıxışı olmayan ölkə çox ciddi bir nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevriləcəyik.

Qarabağda gedən işlərlə bağlı bir neçə kəlmə demək istərdim. Çox danışmaq istəmirəm, çünki hər şey göz qabağındadır. Bütün işlər plan üzrə gedir. İnfrastruktur işləri – artıq yaşayış binalarının inşasına başlanılıb, Ağalı kəndi istifadəyə verilib, 5 şəhərin baş planı təsdiqlənib, yeni yaradılacaq kəndlərin yeri müəyyən edilibdir. Ola bilsin ki, biz bu il yeni kəndlərin inşası, yaradılması, həmçinin tarixi abidələrin bərpası ilə məşğul olacağıq. Yəni burada hər şey plan üzrə gedir. Qeyd etdiyim kimi, bu bölgə nəinki Azərbaycan üçün, bütün dünya üçün nümunəvi bölgə olacaqdır. Biz hər şeyi planlı şəkildə edirik. Əlbəttə, tələsirik, amma tələskənliyə yol vermirik. Bütün tender prosedurları keçilməlidir, şəffaflyq tam təmin edilməlidir, orada heç bir inhisarçılıq olmamalıdır. Açıq tender prosedurları təmin edilir və ediləcəkdir. İctimaiyyətə müntəzəm olaraq məlumat verilməlidir və veriləcəkdir.

Əlbəttə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurla bağlı işlər arasında ərzaq təhlükəsizliyi vacib məsələlərdəndir. Bu il bu problemlə nəinki biz, artıq bütün dünya üzləşib. İndi informasiya kanallarında, mətbuatda taxıl qıtlığı ilə bağlı geniş məlumat yayılır. Əfsuslar olsun ki, biz də taxılın idxalından xeyli dərəcədə

asılı olan ölkəyik. Bu asılılığı aradan qaldırmaq üçün indi proqram hazırlanıb. Həm azad edilmiş torpaqlarda, həm də ölkəmizin digər yerlərində biz vaxt itirmədən, tezliklə taxıl istehsalını artırmalıyıq və artıracağıq. Mənə verilən son məlumata görə, bu il heç vaxt istifadə olunmayan təqribən 100 min hektarda taxıl – buğda, arpa əkiləcək. Bu da bizim ərzaq təhlükəsizliyimizi gücləndirəcəkdir.

Bir sözlə, yenə də deyirəm, bu gün mən görülmüş işlərin kiçik hissəsini işıqlandırdım. Amma bu da kifayətdir ki, hər kəs görsün – nəhəng işlər görürük və qarşıda duran bütün vəzifələri icra edəcəyik.

İndi isə söz verilir Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayevə.

Sahil Babayev (*Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri*): Möhtərəm cənab Prezident, verdiyiniz yüksək qiymətə görə təşəkkür edirəm. Həqiqətən də Sizin rəhbərliyiniz altında Azərbaycanda həyata keçirilən dövlət siyasətinin ana xəttini hər zaman əhalimizin sosial rifahı təşkil edib. Bu istiqamətdə ardıcıl olaraq verdiyiniz tapşırıqlar nəticəsində təkcə cari il ərzində üçüncü sosial islahat paketi çərçivəsində 3 milyon 400 min vətəndaşımızı əhatə edən böyük bir islahatlar paketi icra olunub. Bu paket çərçivəsində əməkhaqqı seqmenti üzrə 1 milyon 200 min vətəndaşımıza əlavə olaraq 1 milyard 100 milyon manat məbləğində əməkhaqqı artımları edilib. Həm də minimum əməkhaqqı 20 faiz artırılaraq 300 manata çatdırılıb. Bir çox sektorda çalışanların əmək haqları ciddi şəkildə artırılıb. Əlavə olaraq, sosial ödənişlər seqmenti isə 2 milyon 300 min

vətəndaşımızı əhatə edib və minimum pensiya 20 faiz artırılaraq 240 manata çatdırılıb. Orta pensiya 11 faiz artaraq 364 manata, yaşa görə pensiya 395 manata çatıb. Sosial müavinətlər 34 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdləri isə 26 faiz artırılıb. Bu siyasət ardıcıl həyata keçirilən proqramın tərkib hissəsidir. Son 4 il ərzində 3 sosial islahat paketi ilə 4 milyon vətəndaşımız əhatə olunub. Onlar üçün illik 6 milyard manatlıq əlavə dövlət vəsaiti ayrılıb və nəticədə Azərbaycanda minimum əməkhaqqı 3-4 il ərzində 2,3 dəfə artaraq 130 manatdan 300 manata çatıb. Əməkhaqqı fondu 2,2 dəfə, əhali arasında gəlirlər bölgüsünün ədalətlik göstəricisi olan median əməkhaqqı 86 faiz artıbdır.

Sosial ödənişlərdə isə artımlar daha böyük rəqəmlərlə ifadə olunur. Minimum pensiyalar 110 manatdan 240 manata çatdırılıb, orta pensiya 75 faiz artıb. Sosial müavinətlər və təqaüdlər isə 3,5 dəfə artıb ki, bu da xüsusilə həssas təbəqədən olan insanları əhatə edir. Əlavə sosial islahatlar çərçivəsində təkcə sosial müavinət və təqaüdlərə də illik 1 milyard manat ayrılıbdır.

Bu dövrdə Sizin tapşırığınızla əsas hədəfimiz Ali Baş Komandanlığınız altında Azərbaycan Ordusunun Vətən müharibəsində böyük Zəfər qazanmasından sonra şəhid ailələri, müharibə əlilləri, müharibə iştirakçılarının sosial müdafiəsinə, sosial dəstək tədbirlərinə yönəlib. Postmüharibə dövründə 100 min unikal fərdə 193 min xidmət göstərilib. Bunun ən böyük istiqaməti sosial ödənişlərdir. Sosial ödənişlər çərçivəsində 94 min unikal şəxsə 105 min

sosial ödəniş təyin olunub. Bu ödənişlərin məbləği – ötən il sosial müavinətlər 60 faiz, bu il isə təqaüdlər 60 faiz artırılıb. Bu ödənişlərin mütləq əksəriyyəti proaktiv qaydada – sənədlərin elektron qaydada toplanması ilə əlaqədar şəffaf şəkildə baş verib. Siz mənzil proqramı ilə bağlı görülmüş işləri artıq qeyd etdiniz. Bu il bu kateqoriyadan olan insanlara 600 mənzil artıq təqdim edilib və nəzərdə tutulan plan 1500 mənzildir. Növbəti 2 ay ərzində daha 500 mənzil və fərdi evin bu kateqoriyadan olan insanlarımızı təqdim edilməsi planlaşdırılır. Beləliklə, biz Bakı, Sumqayıt və Abşeron ərazisində Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq, əsas kontingent olan şəhid ailələrinin və müharibə əlillərinin mənzil təminatını yekunlaşdıracağıq. Paralel olaraq, regionlarımızda, böyük şəhərlərimizdə də bu iş davam etdirilir. Cari ilin birinci yarısında 100 avtomobil də müharibə əlillərinə təqdim edilib.

Digər bir istiqamət məşğulluqdur. Postmüharibə dövründə artıq 19 min şəhid ailəsi üzvü, müharibə əlili və Vətən müharibəsi iştirakçıları ilə görüş keçirilib. Onların aktiv məşğulluq proqramına cəlb olunmaları üçün imkanları dəyərləndirilib, istəklərinə uyğun olaraq, böyük bir qismi – 8000 nəfəri özünüməşğulluq proqramlarına cəlb edilib. Bu 8000 ailədə kiçik ailə təsərrüfatının qurulması onların daimi gəlir mənbəyinin yaradılması imkanındır. Burada əsas mənbə İşsizlikdən Sığorta Fondu, yəni dövlət vəsaitləri olub. Paralel olaraq, Dünya Bankı ilə layihə də icra edilir. Sizin ötən müşavirələrdə verdiyiniz tapşırığa uyğun olaraq, Banklar Assosiasiyası və Həm-

karlar İttifaqları Konfederasiyası da bu prosesə qoşulub.

İşədüzəldilmə proqramı üzrə 5400 müharibə əlili və veteranı münasib işlə təmin olunub. Burada da Sizin qeyd etdiyiniz Məşğulluq Marafonu çox böyük rol oynadı, özəl sektordan 600-dən çox şirkət 2500-dən çox müharibə əlilini işlə təmin etdi. Bu proses davam edir.

11 min müharibə əlili və müharibə veteranı sosial-psixoloji dəstək və reabilitasiya proqramlarına cəlb olunub. Onlara 21 min reabilitasiya vasitəsi təqdim edilib. Qeyd etdiyiniz kimi, artıq 200 nəfər Vətən müharibəsi əlili ən yüksək texnologiyalı dördüncü nəsil müasir protezlərlə təchiz olunub. Daha öncəki dövrdə Qarabağ müharibəsi əlillərindən 130 nəfər də bu protezlərlə təmin edilib. Yəni son bir il yarımında bu protezlərlə təchiz edilmiş hərbiçilərimizin sayı 330-a çatıb. Vətən müharibəsi əlillərindən protezləşməyən cəmi 2 nəfər qalıb. Onların müalicə prosesi davam etdiyinə görə hələlik texniki olaraq bu, mümkün deyil. Amma tam hazırlıq var və həmin 2 nəfərin müalicəsi bitdikdən sonra protezləşmə Vətən müharibəsinin bütün qazilərini əhatə etmiş olacaq. Bu işlərin əlaqələndirilməsi üçün ötən ilin avqustunda Sizin müvafiq fərmanınızla Vahid Əlaqələndirmə Mərkəzi yaradılıb. Artıq 48 rayon üzrə 11 regional mərkəzdə yerli icra hakimiyyəti orqanlarının və 5 mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının 26 növ xidməti bu mərkəzdə toplanıb. Bu günədək Vahid Əlaqələndirmə mərkəzlərində 41 min şəhid ailəsi üzvü, Vətən müharibəsi veteranı və əlilinə xidmətlər göstərilib.

Cənab Prezident, Sizin tapşırıqınıza uyğun olaraq, inzibati icraatın inkişaf etdirilməsi və elektronlaşma tədbirləri çərçivəsində də iki əsas istiqamətdə islahatlarımız davam edir. Birinci istiqamət hörmətli Birinci vitse-prezidentimizin təşəbbüsü olan DOST konsepsiyası idi. DOST konsepsiyası çərçivəsində artıq 1 milyona yaxın vətəndaşımıza xidmət göstərilib. 5 mərkəzimiz bu ilin birinci yarısında 313 min vətəndaşı qəbul edib, onlara xidmət göstərüb. Qəbul edilən hər bir vətəndaşın qarşısındakı elektron monitordə verdiyi qiymətə əsasən vətəndaşlarımızın məmnunluq səviyyəsi 98 faiz olub. Şəbəkənin genişləndirilməsi istiqamətində işlər görülüb. Artıq Zəngilanın Ağalı kəndində ilk «smart DOST» məntəqəsi Sizin iştirakınızla istifadəyə verilib. Düşünürük ki, bu «smart» məntəqələr növbəti mərhələlərdə digər ərazilərimizdə də bizə dəstək olacaq. Paralel olaraq, Bakı şəhərində sonuncu DOST Mərkəzinin, həmçinin Şuşa, Sumqayıt, Gəncə, Bərdə, Quba və digər regionlarımızda mərkəzlərin yekun layihələndirmə-tikinti işləri aparılır. Onlar da istifadəyə verildikdən sonra şəbəkə bütün ölkəni əhatə edəcəkdir.

Elektronlaşma tədbirlərimiz isə genişlənərək davam edir. Bu ilin ilk 6 ayında 125 milyon elektron xidmət göstərilib. Nazirliyin əhaliyə göstərdiyi xidmətlərin 110-u tam elektron platformadan icra olunur. Cari ilin sonunadək elektron xidmət növlərinin sayı 150-yə çatdırılacaq. Beləliklə, əhaliyə göstərilən xidmətlərin 90 faizi tam elektronlaşmış olacaq. Görülən işlər beynəlxalq qurumlar tərəfindən də yüksək dəyərləndirilib. Bu ilin ilk 6 ayında DOST konsepsiyası, elektron-

laşma işləri 18 beynəlxalq mükafat və sertifikatla təltif olunub.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondu və elektronlaşma işləri Böyük Britaniyada keçirilən nüfuzlu müsabiqədə «İlin dövlət qurumu» mükafatına layiq görülüb. DOST Agentliyi «Avropa sosial xidmət mükafatı»nı əldə edib. İlk dəfədir ki, Avropa İttifaqına üzv olmayan ölkənin qurumu belə yüksək mükafata layiq görülüb.

Sosial xidmət sahəsində dünyada ən böyük beynəlxalq təşkilat olan Beynəlxalq Sosial Təyinat Assosiasiyası tərəfindən həm DOST Agentliyinə, həm də Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna cari il ərzində 4 ən yaxşı təcrübə mükafatı təqdim edilib. Eyni zamanda, keyfiyyətli idarəetmə, korrupsiyaya qarşı idarəetmə və müştəri məmnunluğu sahələrində Nazirliyin qurumları tərəfindən 12 beynəlxalq ISO sertifikatı əldə olunub. Bu islahatlar Sizin tapşırıqlarınıza və tövsiyələrinizə uyğun olaraq, növbəti dövrdə də icra olunacaq. Təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Sağ olun. İndi isə söz verilir İqtisadiyyat nazirinə.

Mikayıl Cəbbarov (*İqtisadiyyat naziri*): Təşəkkür edirəm, möhtərəm cənab Prezident. Dünya iqtisadiyyatında və bölgədə baş verən proseslər qlobal iqtisadi aktivliyə mənfi təsir etməkdə davam edir, dünya bazarlarında başlıca əmtəələr üzrə yüksək qiymət təzyiqinə səbəb olaraq qalır. Belə ki, cari ilin iyun ayında ötən ilin iyun ayı ilə müqayisədə dünya bazarında buğda 30 faiz, xam palma yağı 50 faiz, kərə yağı 29 faiz, günəbaxan yağı 45 faiz, qarabaşaq

43 faiz bahalaşıb. Bununla yanaşı, cari ilin iyun ayının sonuna dünya bazarlarında təbii qazın qiyməti ilin əvvəlindən 42 faiz, «Brent» markalı neftin bir barel spot qiyməti isə 53 faiz artıb. Qlobal iqtisadiyyatda baş verən mənfi meyillərə baxmayaraq, 2022-ci ilin birinci yarısında ölkə iqtisadiyyatında yüksək iqtisadi artım templəri müşahidə olunub. Belə ki, qeyri-neft-qaz sektorunun prioritet sahələri arasında əlavə dəyər qeyri-neft-qaz sənayesində 11 faiz, o cümlədən qeyri-neft-qaz emalı sənayesində 15 faiz, nəqliyyat sektorunda 27 faiz, turizm və ictimai iaşədə 86 faiz, informasiya və rabitə sektorunda 14 faiz artıb. Kənd təsərrüfatında ola bilsin ki, iqlimlə bağlı ilk 6 ayda artım hələ ki, müsbət zonadadır, lakin minimal müsbət zonadadır. Sənaye zonalarının ölkədə sənayeləşmə proseslərinə töhfəsi artmaqdadır. 2022-ci ilin birinci yarısında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə sənaye zonalarında istehsal 53 faiz, ixrac isə 2 dəfə artmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə hazırda ölkəmizin sənaye potensialının maksimum reallaşdırılmasına xüsusi diqqət yetiririk. Belə ki, zəruri xammalın və enerji resurslarının fasiləsiz təmin olunması nəticəsində bir sıra dövlət və özəl müəssisələr – «SOCAR Karbamid», «SOCAR Metanol», «AzerFloat» artıq tam istehsal gücləri ilə fəaliyyət göstərir. Paralel olaraq, rəqabət üstünlüklərini gerçəkləşdirmək üçün qazdan xammal kimi istifadə etməklə bir sıra yeni istehsal layihələrinin də işə salınması üzərində fəal iş aparılır. Bu qəbildən olan və Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq yaradılmış iki yeni

müəssisəni uğurlu nümunə kimi qeyd edə bilərəm. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında «Azərsulfat» və «Glassica» müəssisələrinin inşasını artıq başa çatdırmışdıq və onlar açılışa tam hazırdır. Daha bir neçə xarici investora iş aparılır. Eyni ərazidə yerləşən Çin investora məxsus «Azərbaycan Vanhong Ceramics Co.» zavodunda 400 iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. İldə 18,5 milyon kvadratmetr keramik plitə istehsal edəcək müəssisə təməlqoyma üçün hazır vəziyyətdədir.

Daşkəsən dağ-filiz mədən klasterinin yaradılması üzrə işlər tapşırıqınıza əsasən, uğurla və qrafikə uyğun olaraq həyata keçirilir. Bu gün Azərbaycan Sənaye Korporasiyası ilə Almaniyanın «Achenbach Buschhütten» şirkəti arasında alüminium məhsullarının istehsalı üzrə birgə müəssisənin təsis və dəyərləndirilməsinə dair müqavilə imzalanıb. Layihə çərçivəsində Gəncədə illik istehsal gücü 105 min ton olan alüminium yayma məhsullarının istehsalı və layihənin birinci mərhələsində 132 milyon ABŞ dolları həcmində sərmayənin qoyulması nəzərdə tutulur. Siz Bakı Gəmiqayırma zavodunun fəaliyyətinin aktivləşməsi mövzusunda toxundunuz. Tranzit yükdaşımaları ilə bağlı bu fəaliyyəti həmkar qurum, struktur və nazirliklər ilə çalışaraq sıx əlaqələndiririk. Hesab edirik ki, zavodun fəaliyyətinin genişlənməsi bir tərəfdən, «Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi» donanmasının modernləşməsinə və nəticədə həm Azərbaycan vasitəsilə tranzit yükdaşımaların buraxılış qabiliyyətinin artırılmasına imkan yaradır, digər tərəf-

dən isə sənayeləşmə və məşğulluq proseslərinə mü-
hüm töhfə verir.

İnvestisiyalara gəldikdə, ölkə iqtisadiyyatında yüksək iqtisadi artım templəri, habelə dövlət büt-cəsinin investisiya xərclərinin icrasının sürətlənməsi, o cümlədən işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ge-nişmiqyaslı tikinti-bərpa işlərinin həyata keçirilməsi fonunda cari ilin birinci yarısında əvvəlki aylarla müqayisədə əsas kapitalla investisiyaların real artım tempi müsbət zonaya daxil olub. Qeyd olunan amil-lərin təsiri ilə qeyri-neft-qaz sektorunda əsas kapitalla investisiyaların real artımı 18,5 faiz təşkil edib. Bu amillərin təsiri ilə cari ilin 6 ayında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə tikinti sektorunda əlavə dəyər 8 faizədək artıb.

Azad olunmuş ərazilərdə irimiqyaslı tikinti-bər-pa işləri bölgədə iqtisadi fəallığa müsbət təsir gös-tərməklə yanaşı, bu ərazilər ətrafındakı bölgələrdən böyük işçi qüvvəsinin cəlb edilməsinə də şərait ya-radır. Azad olunmuş ərazilər üçün Sizin tapşırığı-nızla tərəfimizdən hazırlanan və geniş iqtisadi sti-mulları əhatə edən xüsusi proqramın tətbiqi yaxın gələcəkdə regionda iqtisadi fəallığı əhəmiyyətli də-rəcədə artıracaq.

Möhtərəm cənab Prezident, Siz xarici ticarətlə bağlı dinamikaya da toxundunuz. Onu vurğulamaq istərdim ki, qeyri-neft-qaz məhsullarının ixracının 60 faizini sənaye məhsulları təşkil etdiyi halda, sənaye məhsullarının ixracı 42 faizədək artıb. Bu da sənaye potensialının artırılması ilə birbaşa bağlıdır. Bu ürəkaçan nailiyyətlərin əldə olunmasında əsas

amillər kimi, Sizin rəhbərliyinizlə dərinləşən iqtisadi islahatların real effektlərini qeyd etmək mümkündür. Uzaqgörən siyasətiniz nəticəsində ölkəmizin enerji istehsalçısı olması və enerji ilə yanaşı, beynəlxalq əhəmiyyətli haba çevrilməsi, qeyri-neft nəqliyyat tranzit infrastrukturunun mövcudluğu, dövlət müəssisələrinin idarə edilməsində effektivliyin artırılmasının təsiri – burada Azərbaycan İnvestisiya Holdinqi də tapşırıqla fəaliyyətini davam etdirir – və «kölgə iqtisadiyyatı»nın azaldılmasına yönəlmiş fəaliyyətin nəticələrini qeyd edə bilərik.

Sizin tapşırıqlarınızdan biri antiinflasiya tədbirləri ilə bağlı idi. Cari ilin yanvar–iyun aylarında inflasiya 12,9 faiz təşkil edib, o cümlədən qida məhsulları üzrə qiymət indeksi 19 faiz artıb. Bununla əlaqədar ölkədə antiinflasiya siyasəti üzrə xüsusi tədbirlər planı təsdiqlənib və icrası həyata keçirilir. Həmin tədbirlər planı çərçivəsində ərzaq bazarlarında sağlam rəqabətin təmin edilməsi və qiymət manipulyasiyasının qarşısının alınması, minimum istehlak səbətinə daxil olan ərzaq malları üzrə daxili bazarda özünütəminat səviyyəsinin qorunması, bu məhsullar üzrə idxalın dayanıqlılığının və ixraca effektiv nəzarətin təmin edilməsi, onların daxili istehsalının genişləndirilməsi istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçirilir.

Möhtərəm cənab Prezident, Siz vergi daxilolmalarını qeyd etdiniz, müqayisə üçün bir-iki rəqəmi əlavə etmək istərdim. Cari ildə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə vergi mədaxili 49 faizdən çox artıb. Qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmaları ötən

ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 38 faizdən çox artıb. Onlayn kassa aparatları quraşdırılmış vergidəyici dövriyyələrin 55 faiz artması ticarət sektoru daxil olmalarının artım tempini sürətləndirən mühüm amillərdən biridir. İqtisadiyyatda «ağarma» proseslərinin miqyasını biz həmçinin bank sektorunun bəzi göstəriciləri ilə müşahidə edə bilərik. Belə ki, nağd pul kütləsinin cəmi pul kütləsində manatla xüsusi çəkisi ötən ilin müvafiq dövründəki 49 faizdən cari il iyunun 1-nə 44 faizə enib. Plastik kartlar və ölkədaxili əməliyyatlarda isə nağd pulun çıxarılmasının xüsusi çəkisi ötən ilin müvafiq dövründəki 73 faizdən cari il iyunun 1-nə 60 faizə enib. Digər bir misal, 2021-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə cari il iyun ayının 1-də sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin bank hesablarının sayı 47 faiz artıbdır.

Cari ilin yanvar–iyun aylarında qeyri-neft sektorunun özəl bölməsindən vergi daxil olmalarının 35 faizdən çox artmasını da xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Qeyri-neft-qaz vergi daxil olmalarında özəl bölmənin xüsusi çəkisi 75 faizi üstələyir. Paralel olaraq, digər yığımlarda həyata keçirdiyimiz fəaliyyət barədə məruzə edirəm ki, məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxil olmaların proqnozu 112 faiz, işsizlikdən sığorta haqları üzrə 118 faiz və icbari tibbi sığorta haqları üzrə 107 faiz icra edilib. Dövlət əmlakının idarə edilməsi sahəsində cari ilin ilk 6 ayında özəlləşdirmə prosesinə investisiyaların cəlb edilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması, şəffaflığın daha da artırılmasını rəhbər tutmaqla, 500-ə yaxın müəssisə və obyekt, dövlət mülkiyyətində olan 150-yə yaxın

torpaq sahəsi özəlləşdirilib. Sizin 2021-ci ildə imzaladığınız sərəncamlarla özəlləşdirməyə açılmış «Azərbaycan Sənaye Korporasiyası» Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin bir sıra müəssisələrinin investisiyalara cəlb edilməklə özəlləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər həyata keçirilir. Belə ki, investisiya müsabiqələri nəticəsində özəlləşdirilmiş «Azərtütün» və «Şəki Şərab» MMC üzrə investorlar tərəfindən dövlət büdcəsinə 8,3 milyon manat məbləğində vəsait artıq köçürülüb. Bağlanmış müqavilələrə əsasən, 12,7 milyon manatdan artıq sərmayə qoyuluşunu nəzərdə tutan investisiya proqramlarının icrası çərçivəsində artıq 7,5 milyon manata yaxın məbləğdə investisiya qoyulub, 350 iş yeri yaradılıb, müəssisələrin fəaliyyəti tam bərpa olunubdur. «Gəncə Xalça Kombinatı»nın öz profili üzrə fəaliyyətinin dirçəldilməsi və inkişafı ilə bağlı investisiya layihəsinin həyata keçirilməsi məqsədilə hazırlıq işləri gedir və yekun mərhələdədir.

Möhtərəm cənab Prezident, son olaraq mən dövlət şirkətləri sahəsində islahatların nəticəsinə toxunaraq qeyd etmək istərdim ki, İnvestisiya Holdinqinin idarəetməsinə verilmiş əksər dövlət müəssisələri 2021-ci ildə olduğu kimi, 2022-ci ilin birinci rübündə də müsbət maliyyə nəticələri əldə edibdir. Belə ki, SOCAR, «AzerGold», «Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi», Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı, AzərTürk Bank 2021-ci ili əməliyyat mənfəəti ilə başa vurubdur. Bu şirkətlərin əksəriyyəti tərəfindən dividend ödənilməsi imkanını müsbət qiymətləndiririk. Ən iri portfel şirkəti olan SOCAR 2021-ci maliyyə ilini

8 milyard manat əməliyyat mənfəəti ilə başa vuraraq, fəaliyyət tarixinin ən yüksək nəticəsini əldə edib. Xalis mənfəət 2,1 milyard manat olub. 2022-ci ilin birinci rübünün nəticələri də təqribən 3 milyard manat təşkil edərək, artan tendensiyanı qoruyur.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə yaranmış maliyyə imkanları ilə yanaşı, sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi maliyyə ehtiyaclarını da artırır. Dayanıqlı iqtisadi artımın təmin olunması ölkəyə sərmayələrin cəlb edilməsi imkanlarından əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Bu müstəvidə Sizə müraciət edərək, müvafiq tapşırığınıza uyğun olaraq, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının mütəxəssisləri ilə birlikdə hazırlanmış və aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılmış dövlət – özəl sektor tərəfdaşlığına dair Prezident Administrasiyasına təqdim etdiyimiz qanun layihəsinin baxılmasına dəstək verməyinizi xahiş edirəm. Alternativ enerji resurslarının istehsalı sahəsində ölkəmizə sərmayə qoyuluşlarına olan yüksək maraq Azərbaycanın böyük potensialını əks etdirir. Digər sahələrə də analoji dünya miqyaslı sərmayələrin cəlb edilməsi üçün zəruri normativ hüquqi çərçivənin yaradılması olduqca vacibdir. Bu baxımdan dövlət – özəl sektor tərəfdaşlığı timsalında effektiv bir mexanizmin uğurlu tətbiqi məhdud dövlət resurslarının ölkənin digər strateji inkişaf istiqamətlərinə yönəldilməsinə də imkan verəcək. Rəqabət Məcəlləsi layihəsi hökumətə təqdim olunub. İqtisadiyyatın şəffaflığının təmin olunmasında, hesab edirəm ki, mühüm istiqamətlərdən biri də dövlət satınalmalarının şəffaflığıdır. Verdiniz göstərişlərə uyğun

olaraq, məruzə edirəm ki, cari ilin 6 ayında müsabiqə əsaslı satınalmaların həcmi 94 faizdən çox artıb. Ümumi satınalmalarda müsabiqə əsaslı satınalmaların xüsusi çəkisi hazırda 60 faizə çatır.

Çıxışımın sonunda sahibkarlığa verdiyiniz dəstəyi xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, büdcə dürüsləşməsi prosesində xüsusilə kiçik və orta biznesə yönəldilməsi nəzərdə tutulmuş kreditlərə əhəmiyyətli əlavə vəsait ayrılıb. Onu da məruzə edirəm ki, verilən kreditlərin 94 faizi regionlarda fəaliyyət göstərən sahibkarların layihələrinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib. Bütün kreditlərin 76 faizi kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalının payına düşür.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

YEKUN NİTQİ

Bu ilin iqtisadi göstəriciləri ilə bağlı və ümumiyyətlə, planlarımızın reallaşması ilə bağlı əminəm ki, heç kimdə şübhə yoxdur. Çünki 6 ayın yekunları göstərir ki, biz istədiyimizə nail olacağıq. İndi artıq gələn ilin büdcəsi ilə bağlı iş başlanmalıdır və hökumət bütün işlərə rəhbərlik etməlidir, bütün qurumlar arasında koordinasiya aparılmalıdır və gələn ilin büdcəsi qarşıda duran vəzifələri icra etmək üçün bizə imkan yaratmalıdır. Dürüsləşmədən sonra builki dövlət büdcəmiz məncə, Azərbaycan tarixində ən böyük büdcədir və biz istəyirik ki, artan imkanları maksimum səmərə ilə ölkəmizin inkişafına və insanların sosial rifahına yönəldək. Gələn ilin

büdcəsində – büdcənin parametrləri hələ müzakirə olunacaq, hələ vaxta var, amma mən əsas istiqamət olaraq yenə də sosial siyasəti görürəm. Bu istiqamətdə, bu sahədə son illər ərzində çox böyük işlər görülmüb. Ancaq biz bu sahəyə daim prioritet sahə kimi baxmalıyıq. Ona görə baxın, təkliflər verin, hansı əlavə addımlar atıla bilər ki, insanların sosial müdafiəsi lazımi səviyyədə təmin edilsin, xüsusilə ən həssas kateqoriyadan olan insanların sosial məsələləri həll olunsun. Təbii ki, gələn ilin büdcəsində infrastruktur layihələrin icrası nəzərdə tutulacaq və hesab edirəm ki, burada əsas məqsəd bu infrastruktur layihələrin real iqtisadiyyatın artımına nə dərəcədə təsir etməsi məsələsidir. Çünki bütövlükdə son illər ərzində aparılmış işlərlə Azərbaycan infrastruktur layihələrin icrası ilə bağlı əsas məqsədlərə çatmışdır. Biz bunu həm real həyatda, həm də Davos Dünya İqtisadi Forumunun hesabatlarında görürük. Çünki biz indi təbii qaz ixracatçısı olaraq, ölkə daxilində qazlaşdırılmanı 96 faizə çatdırmışıq – əlbəttə, Qarabağsız, mən o bölgəni nəzərdə tutmuram. Elektrik enerji idxalçısı idik, indi ixrac edirik və ixrac yollarını genişləndiririk. Avtomobil yolları, dəmir yolları, hava limanları, içməli su layihələri, yəni böyük layihələr icra edilib. Əlbəttə, növbəti mərhələdə sosial yönümlü infrastruktur layihələri mütləq icra edilməlidir. Biz bu dəfə də xüsusilə məktəb tikintisinə əlavə vəsait nəzərdə tutduq. Hələ ki, əfsuslar olsun, yararsız vəziyyətdə olan məktəblər var. Biz onları təsbit etmişik və sosial infrastrukturla yanaşı, yenə də deyirəm, real sektora xidmət göstə-

rən infrastruktur layihələrinə xüsusilə baxmaq lazımdır.

Burada mən suvarma ilə bağlı layihələri xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Azad edilmiş ərazilərdə həm böyük su anbarları və su kanallarının tikintisi, həm də içməli su təchizatı nəzərdə tutulur – biz Şərqi Zəngəzuru azad etməklə böyük su mənbələrinə yenə də qayıtmışıq, onlar da işğal altında idi. Suvarma məsələləri böyük dərəcədə Kəlbəcər və Laçın su mənbələri hesabına təmin ediləcək. Bu yaxınlarda Kəlbəcər, Laçın rayonlarında olarkən mənə layihə təqdim edildi. Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən içməli suyun Azərbaycanın Aran bölgəsinə qədər gətirib çatdırılması layihəsi də vardır. Yəni bu, içməli su ilə bağlı olan problemləri böyük dərəcədə həll edəcək. Ona görə bu layihələrə xüsusilə baxmaq lazımdır.

İçməli suya və suvarmaya gəldikdə, biz xarici investisiyalardan da istifadə etməliyik. Mənə bu yaxınlarda məruzə edildi ki, bəzi şirkətlər Ələt Azad İqtisadi Zonasında fəaliyyət göstərmək üçün, o cümlədən Xəzər suyunun duzsuzlaşdırılması layihəsi ilə bağlı müraciət etmişlər. Bunun da çox böyük əhəmiyyəti vardır. Bu, dünyanın bir çox ölkələrində artıq sınaqdan çıxmış layihələrdir və burada dövlət–özəl sektor tərəfdaşlığı da mümkündür. Əlbəttə, dövlət xətti ilə, özəl investisiya xətti ilə ayrı-ayrılıqda layihələrin icrası nəzərdə tutulmalıdır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə bağlı gələcək ilin təklifləri yəqin ki, yaxın aylarda mənə təqdim ediləcək. İnfrastruktur, yaşayış binaları, kəndlərin qurulması – bütün bu

layihələr gələn ilin büdcəsində olmalıdır. Çünki biz bu il infrastruktur layihələri ilə daha çox məşğul idik. Buna baxmayaraq, biz Şuşa şəhərində dövlət vəsaiti xətti ilə yaşayış kompleksinin tikintisinə də artıq başlamışıq. Ağdam şəhərində isə özəl sektor xətti ilə yaşayış binalarının tikintisinə başlamışıq. Ona görə dövlət büdcəsində bu məsələlər nəzərə alınmalıdır. Burada da azad edilmiş torpaqlarda binaların inşasında, o cümlədən digər layihələrin icraatında özəl sektor və dövlət tərəfdaşlığı çox vacib ola bilər. Burada qeyd olunan məsələ də hesab edirəm, çox düzgün qoyulub. Dövlət-özəl sektor tərəfdaşlığı üçün əgər qanunvericilikdə əlavələr edilməlidirsə, biz bunu da mütləq etməliyik. Bütövlükdə ölkəmizin investisiya iqlimini daha da yaxşılaşdırmaq üçün nə lazımdırsa, onu da etməliyik. Çünki xarici və yerli investisiyalar olmadan ölkə iqtisadiyyatı inkişaf edə bilməz.

Bizim əsas məqsədimiz indi qeyri-neft sektorunun daha da inkişafı ilə bağlıdır. Bütün ilkin şərtlər vardır. Azərbaycan dünyada özünü etibarlı tərəfdaş kimi təsdiqləyib. Nəhəng neft-qaz layihələri göstərib ki, biz bütün öhdəlikləri yerinə yetiririk. İmzalanmış kontraktlarda bir vergül belə, dəyişdirilməyib. Bu da bizim bölgəmizdə müşahidə olunan mənzərə ilə müqayisədə bir qədər fərqlidir. Ona görə bu, investor üçün əsas şərtlərdən biridir ki, onun investisiyaları nə dərəcədə qorunur və çalışdığı dövlət öz öhdəliklərinə nə dərəcədə sadıqdır. Bu bizdə var, gözəl investisiya iqlimi var, hazırlıqlı kadr potensialı var. Bu gün artıq bu reallıqdır və bu istiqamətdə əlavə addımlar atılacaqdır.

Bildiyiniz kimi, biz xarici aparıcı ali məktəblərdə Azərbaycan gənclərinin dövlət xətti ilə təhsil alması proqramını da yenidən işə saldıq. Kadr hazırlığı çox vacib məsələdir, bu da var.

Ölkəmizdə sabitlik, əmin-amanlıq, xalq-iqtidar birliyi, milli həmrəylik – bütün bunlar çox önəmli amillərdir. Bu gün dünyada gedən proseslərə nəzər saldıqda görürük ki, bəzi yerlərdə investisiyalar üçün, ümumiyyətlə, şərait yoxdur. Çünki investor riskli ölkəyə getməz. Biz o vaxt – ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində ən riskli sayılan ölkəyə ulu öndərin yorulmaz səyləri nəticəsində milyardlarla dollar investisiya gətirə bildik. Haraya? Neft sektoruna. Heç qaz layihələrinə o qədər də maraq yox idi. Çünki bizim üçün ən cəlbedici sektor bu idi. Amma bu gün qeyri-neft sektoruna investisiya qoymaq üçün böyük şirkətlər müraciət edir və müraciətlərin sayı artır. Çünki bütün bu amillərin vəhdəti bunu təmin edir. İnvestisiya iqlimi, böyük şirkətlərlə bizim əməkdaşlığımız, siyasi sabitlik, əlbəttə, İkinci Qarabağ müharibəsindəki Qələbə investorları daha da inandırdı. Çünki artıq müharibə riski yoxdur.

Azərbaycana olan münasibət, onsuz da müsbət münasibət daha da müsbətə doğru dəyişdi. Çünki bizim kimi 44 gün ərzində o çətin relyefi nəzərə almaqla, müharibə aparmaq və qalib gəlmək, hesab edirəm ki, dünyada hər kəs tərəfindən qiymətləndirilir. Ona görə biz özəl sektoru və xarici investorları ölkəmizə daha böyük sayda cəlb etməliyik. Bunun üçün əsas investisiya gətirə biləcək ölkələrdə biz daha da fəal işləməliyik. İqtisadiyyat Nazirliyi və bi-

zim digər qurumlarımız, o cümlədən Turizm Agentliyi bu sahəni də təbliğ etməlidir, təkcə bizim təbii gözəlliklərimizi yox. Azərbaycanda müntəzəm olaraq biznes-forumlar, investisiya konfransları keçirilməlidir ki, biz öz imkanlarımızı təqdim edək.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında gedən işlərlə bağlı mənə məlumat verildi. Orada doğrudan da çox böyük investisiya layihələri icra edilir. Əlbəttə, biz istərdik ki, bizim digər sənaye zonalarımız da o zonaların xüsusiyyətini nəzərə alaraq, investisiya layihələri icra etsin, bəlkə o həcmdə yox, amma orada da bu proses dayanmasın. Çünki bir neçə zonamız var, orada ilkin layihələr icra edilib və biz xarici investorları bölgələrə cəlb etməliyik – Cəbrayıl və Ağdam rayonlarına, artıq orada da işlər gedir. Əminəm ki, o zonanın çox böyük perspektivləri olacaqdır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda gedən işlərlə bağlı deyə bilərəm ki, artıq orada daimi iş yerləri yaradılır. Həmçinin müvəqqəti iş yerləri də. Məsələn, 9 yarımtansiya yaradılıb, orada daimi iş yerləri var. Şuşa şəhərində indi hotellər fəaliyyət göstərir. Beşulduzlu hotel inşa edilir və gələn il o hotel hazır olacaq – ondan sonra, tarixi obyektlərin təmir edilməsi. Yəni bir sözlə, hər bir sahə üzrə daimi iş yerləri yaradılır və bütün cavabdeh qurumlar çalışmalıdırlar ki, o iş yerlərində o rayonlardan olan insanlar çalışsın – gənc nəsil, o rayonların nümayəndələri, onların uşaqları, onların nəvələri. Buna xüsusilə diqqət yetirmək lazımdır.

Keçmiş məcburi köçkünlər arasında da ixtisaslar üzrə seçim aparılmalıdır. Məsələn, energetika, xid-

mət sektoru, sosial sahə, həkimlər, müəllimlər. İndi Ağdam şəhərində sürətlə məktəb tikilir. Orada kim dərs deyəcək? Ağdamdan olan, orada yaşamış müəllimlər və yaxud onların uşaqları, onların nəvələri. Bax, buna xüsusilə fikir vermək lazımdır. Biz bu yolla keçmiş məcburi köçkünləri öz doğma torpaqlarına daha da tez qaytaracaq və eyni zamanda, onları iş yerləri ilə təmin edəcəyik. İndi Şuşa şəhərində xəstəxana, məktəb, bir neçə mədəniyyət obyektini tikilir. Orada çalışacaq insanların, əlbəttə ki, əksəriyyəti şuşalılar olmalıdır. Buna fikir verin. Çünki bu çox vacib olan məsələdir.

Bərpa olunan enerji növləri ilə bağlı mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, doğrudan da çox böyük potensialımız vardır. Kontraktlar imzalandı, icra edilir və yeni kontraktların imzalanması gözlənilir, memorandumlar imzalanıb. Bizim Xəzər dənizi kimi çox nəhəng bir enerji mənbəyimiz var. Bunu artıq beynəlxalq mütəxəssislər də qeyd edirlər. Xəzər dənizində külək bəzi hallarda bizim üçün bəlkə də problem yaradır. Əksinə, bu, Bakının havasını təmizləyir. Xəzri əsəndə biz hamımız sevinməliyik ki, şəhərə təmiz hava gəlir. Amma bu küləyin çox böyük faydası da ola bilər. Bir neçə böyük şirkətdən Xəzər dənizində külək elektrik stansiyalarının tikintisi ilə bağlı ilk təkliflər gəlib. Onlar indi Energetika Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən öyrənilir, təhlil aparılır. Əlbəttə, biz bilirik potensial nədir, biz bilirik ki, bu, xarici investorlar üçün cəlbedicidir. Onu da deməliyəm ki, artıq bu sahədə böyük şirkətlər arasında rəqabət, hətta çox ciddi rəqabət var. Mən indi o şir-

kətlərin adlarını çəkmək istəmirəm. Amma bu sahəyə investisiya qoymaq istəyənlərin sayı kifayət qədər çoxdur. Ona görə biz düzgün seçim edəcəyik. Yəni demək istəyirəm ki, burada investisiyalarla bağlı qıtlıq görmürəm.

Əsas ixrac yolları ilə bağlı mən qeyd etdim – Zəngəzur dəhlizi, Qara dənizin altından çəkiləcək kabel, ənənəvi Azərbaycan–Gürcüstan–Türkiyə yolu, İran–Azərbaycan elektrik bağlantısı – bütün bu infraquruluğa yenidən baxmaq lazımdır. Əgər biz orta hesabla, belə demək mümkündürsə, ildə 1000 meqavat gücündə elektrik enerjisi ixrac edə biliriksə, bizdə elə potensial olmalıdır ki, 5000 meqavat gücündə elektrik enerjisi ixrac edə bilək. Ona görə mən «Azərənərgi»yə tapşırıq verdim, indi hökumətə də, aidiyyəti qurumlara da tapşırıq verirəm, biz bu işi əsaslı etməliyik. Əlavə 1000 meqavat, yaxud da 1500 meqavatla kifayətlənmək lazım deyil. Bəlkə də daha böyük investisiyalar qoyaq, amma elə edək ki, sabah artıq enerji hasil ediləndə ixracla bağlı problem olmasın. Potensial alıcılarla da danışıqlar başlanılmalıdır. Məncə, biz gözləməməliyik ki, kimsə gəlsin qapımızı döysün, bu il özümüz bazarları, mümkün olan bazarları təsbit etməliyik. Oraya heyətlər göndərməlidir, danışıqlar aparılmalıdır, şərtlər razılaşdırılmalıdır. Çünki gələcək bununla bağlıdır. Biz hamımız yaxşı bilirik ki, artıq ənənəvi enerji növlərinə investisiyalar dayanacaq. Hidrogen, «yaşıl» hidrogen, elektrik enerjisi – bunlardır gələcəyin enerji növləri. Biz burada bir addım da geridə ol-

mamalıyq, əksinə, qabağa getməliyik və bunun üçün bütün imkanlar vardır.

«Kölgə iqtisadiyyatı» ilə mübarizədə yaxşı nəticələr əldə olunmasına baxmayaraq, yenə də narahat edən məsələlər var. Əfsuslar olsun ki, etimad göstərdiyim bəzi kadrlar bu etimadı doğrultmadılar. «Kölgə iqtisadiyyatı» hər ölkədə var, əsas məsələ onun həcmidir, dövlətin, hökumətin buna münasibətidir. Dövlətin və hökumətin buna münasibəti belədir ki, bu, Azərbaycanda olmamalıdır və bu bizim əlimizdədir ki, olmasın. Çünki texnologiyalar inkişaf edir, yeni nəzarət imkanları yaranır. Burada «kölgə iqtisadiyyatı» adlı mənfi faktor olmamalıdır, yaxud da minimuma endirilməlidir. Ona görə ən qabaqcıl texnologiyalar tətbiq edilməlidir – uçot, nəzarət və kadrların yerləşdirilməsi. Əgər qurumun başında dayanan kadr öz cibinə işləyirsə, istəyirsən hansı elektron nəzarət vasitəsi olursa olsun, onsuz da onun heç bir əhəmiyyəti olmayacaq. Ona görə burada bu amillərin vəhdəti olmalıdır. İnstitusional tədbirlər, dövlət nəzarəti, ictimai nəzarət və kadrların düzgün seçilməsi. Hesab edirəm, baxmayaraq ki, büdcəmiz artıb, o cümlədən şəffaflıq nəticəsində böyük dərəcədə artıb, buna görə yenə də rezervlər var. «Kölgə iqtisadiyyatı» bu rezervləri faktiki olaraq, dövlətdən götürüb kiminsə cibinə istiqamətləndirir. Buna son qoyulmalıdır və biz bütün imkanlardan istifadə etməliyik.

İxrac coğrafiyasının genişləndirilməsi ilə bağlı son vaxtlar müəyyən addımlar atılıbdır. Biz bunu statistikada da görürük. Amma buna daha da ciddi

fikir vermək lazımdır. Çünki biz ixrac yönümlü iqtisadi model üzərində işləyirik və qeyri-neft ixracını artırırıq. Mənim dediyim rəqəmlər də bunu göstərir. Amma bu rəqabətqabliyyətli məhsulu istehsal etmək hələ məsələnin həlli deyil, gərək bazara girəsən. Bazar uğrunda da mübarizə gedir, özü də nəhəng şirkətlər tərəfindən. Dünyanın əsas bazarları çoxdan təmin edilib, bölünüb və o bazara girmək üçün gərək hansısa əlavə bir dəyər verəsən. Ona görə bunlara mütləq ciddi baxmaq lazımdır. Sertifikatlaşma getməlidir, emal sənayesi, yüngül sənaye də sürətlə inkişaf etməlidir. Əfsuslar olsun, baxmayaraq ki, müəyyən addımlar atılıb, amma pambıqçılıqda hələ də yığılan 50 faiz məhsul mahlıc kimi ixrac olunur. Özəl sektor Mingəçevir şəhərində iki, ya üç fabrik qurmuşdu, sonra bu iş dayandı. Ona görə baxmaq lazımdır, təqdimatlar etmək lazımdır, bəlkə hansısa imtiyazlar vermək lazımdır. Burada qeyd olundu ki, biz dürüsləşmə zamanı əlavə vəsaitin bir hissəsini kreditlərə istiqamətləndirdik. Baxmaq lazımdır, bu sahə perspektivlidir, çünki bu sərvət bizim əlimizdədir. Nə üçün biz burada itirməliyik? Biz dəyər zəncirini niyə tam işə sala bilmirik? Belə istiqamətlər çoxdur.

Kənd təsərrüfatı emalı ilə bağlı – elə məhsul buraxmalıyıq ki, istənilən bazara ixrac edilə bilsin. Ona görə sertifikatlaşma, ixrac bazarlarının genişləndirilməsi istənilən halda lazımdır, indiki şəraitdə bəlkə daha çox lazımdır. Çünki ixracın şaxələndirilməsi bizə imkan verəcək ki, gələcəkdə qeyri-neft sektoru hesabına ölkəmizi gücləndirə bilək.

Mən artıq qeyd etdim, biz hamımız yadda saxlamalıyıq, çox güman ki, dünya iqtisadiyyatında tənəzzül, yəni resessiya qaçılmazdır və buna hazır olmaq lazımdır. Əgər resessiya baş verərsə, ilk növbədə, neftin qiymətinə mənfi təsir göstərəcək. Ona görə gələn ilin büdcəsində neftin qiyməti düzgün seçilməlidir. Biz bu barədə hələ danışacağıq, vaxta var. Amma biz dünyada gedən prosesləri, əlbəttə ki, izləməliyik. Çünki Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır.

Gələn il görüləcək işlər əminəm ki, ölkəmizi daha da gücləndirəcək. Biz verdiyimiz bütün vədlərə həmişə sadıq olmuşuq, vədlərə əməl etmişik. Azərbaycan xalqına nə vəd vermişiksə, onu yerinə yetirmişik – bütün sahələrdə, o cümlədən iqtisadi və sosial sahədə. Əminəm ki, bundan sonra da həmişə öz sözümüzə sadıq olacağıq, istədiyimizə nail olacağıq. Arzumuz da odur ki, ölkəmiz güclənsin, xalqımız daha yaxşı yaşasın. Sağ olun.

**AVROPA KOMİSSİYASININ PREZİDENTİ
URSULA FON DER LYAYEN
İLƏ GÖRÜŞ**

18 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen ilə iyulun 18-də geniş tərkibdə görüşü keçirilmişdir.

Dövlət başçısı Avropa Komissiyasının prezidentini qarşıladı.

Sonra birgə foto çəkdirildi.

İ l h a m Ə l i y e v: Xoş gəlmisiniz, xanım Prezident! Sizi görməyimə çox şadam. Səfərinizə görə minnətdaram. Səfəriniz həqiqətən, ikitərəfli əməkdaşlığımızın vacibliyini nümayiş etdirir. Çox şadiq ki, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əlaqələr ikitərəfli əməkdaşlıq, eləcə də «Şərqi Tərəfdaşlığı» çərçivəsində çox uğurla inkişaf edir. Bizim siyasi münasibətlərin inkişafı baxımından, sözün əsl mənasında, çox yaxşı nailiyyətlərimiz var. Çox fəal siyasi təmaslar mövcuddur. Bilirsiniz ki, Avropa İttifaqı bizim əsas ticari tərəfdaşımızdır. Əminəm ki, gələn illərdə icrasını planlaşdırdığımız layihələr ticari əməkdaşlığımızı genişləndirəcək. Enerji sahəsində əməkdaşlıq hər zaman gündəliyimizdə üstün yer tutub. Bu gün də xüsusən belədir. Hesab edirəm ki, çox yaxşı nəticə-

lərimiz, nailiyyətlərimiz vardır. Bu ilin əvvəlində xanım komissarın səfərindən sonra biz enerji dialoqunu başlamışıq. Fikrimcə bu həmçinin qarşılıqlı marağın çox yaxşı əlamətidir. Enerji təhlükəsizliyinə aid məsələlər birmənalı olaraq, bu gün global gündəlikdə ən üstün məsələlərdən biridir. Lakin bundan başqa, biz təhsil, daşımalar və bütün digər sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməkdə maraqlıyıq. Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında yeni sazişə aid hazırda müzakirə etdiyimiz məsələlər potensial əməkdaşlığımızın bütün sahələrini əhatə edir. Əminəm ki, səfəriniz zamanı biz bu və digər məsələləri müzakirə edəcəyik. Həmçinin bizi bu gün çox mühüm mərasim gözləyir və o, enerji sahəsində yeni geniş əməkdaşlığın başlanmasından xəbər verəcək.

Xoş gəlmisiniz! Sizə uğurlu səfər arzulayıram.

Ursula Fon der Lyayen: Səmimi qəbula görə çox sağ olun, cənab Prezident. Həqiqətən, söylədiyiniz kimi, bizim aramızda uzunmüddətli tərəfdaşlıq vardır. «Şərq Tərəfdaşlığı» xüsusi olaraq Azərbaycanı əhatə edir. Əla münasibətləri daha da dərinləşdirmək istəyirik. Bu gün imzalayacağımız Anlaşma Memorandumuna nəzər salsaq, qeyd etməliyəm ki, ilk növbədə, həmin sənəd nümayəndələrimizin apardığı əla işin nəticələrinə əsaslanır. Orada enerji sektorunda etibarlı tərəfdaşlıq, eləcə də orta və uzun perspektivdə bərpa olunan enerji məsələləri xüsusi qeyd edilir. Bir sözlə, sənəd bu gün təfərrüatla müzakirə etdiyimiz bütün məsələləri əhatə edir. Əlbəttə, Sizin də söylədiyiniz kimi, Anlaşma Memorandu-

mundan başqa, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında saziş də nəzərdə tutulur. Bunu elə indicə Xarici İşlər naziri ilə müzakirə etdik – həmin sazişə yeni təkan verək, daha irəliyə gedək və qalan məsələləri müzakirə edək.

**«AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ
AVROPA KOMİSSİYASI TƏRƏFİNDƏN
TƏMSİL OLUNAN AVROPA İTTİFAQI
ARASINDA ENERJİ SAHƏSİNDƏ STRATEJİ
TƏRƏFDAŞLIĞA DAİR ANLAŞMA
MEMORANDUMU»NUN İMZALANMASI
MƏRASİMİ**

18 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen iyulun 18-də Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında «Azərbaycan Respublikası ilə Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu»nu imzalamışlar.

**AVROPA KOMİSSİYASININ PREZİDENTİ
URSULA FON DER LYAYEN İLƏ BİRGƏ
MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

18 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen iyulun 18-də mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Əvvəlcə dövlət başçımız bəyanatla çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli xanım Prezident!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əvvəlcə mən Avropa Komissiyasının xanım prezidentini və Avropa İttifaqının nümayəndə heyətini Azərbaycanda salamlamaq istərdim. Bu gün bizim geniş əhatəli və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərə aid çox yaxşı müzakirəmiz baş tutdu. Bu gün gündəliyimizdə dayanan bütün məsələləri əhatə etdik. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun imzalanması mərasimi oldu. Enerji sahəsində apardığımız fəal əməkdaşlığın 15 ildən artıq tarixi vardır. Bugünkü Memorandum aramız-

da imzalanmış birinci sənəd deyil. Biz 2006-cı ildə Anlaşma Memorandumunu və 2011-ci ildə «Cənub Qaz Dəhlizi» ilə bağlı Birgə Bəyannaməni imzalamışıq. Bir sözlə, yaxşı tarixçəmiz və nailiyyətlərimiz vardır. Azərbaycanın başlatdığı və Avropa İttifaqının, o cümlədən tərəfdaşlarımızın dəstəklədiyi enerji layihələri Avropanın enerji xəritəsini tamamilə dəyişir. Biz neft hasilatı ilə başladırıq. Sonra qaz hasilatına keçdik. Xəzər dənizini Qara dəniz və Aralıq dənizi ilə birləşdirən neft kəmərinə çəkdik. Əlbəttə, 3500 kilometr uzunluğu olan «Cənub Qaz Dəhlizi» boru kəməri sistemlərini inteqrasiya etdi və bununla təbii qazımız Avropa qitəsinə çatdırılır. İki ildən az müddətdir «Cənub Qaz Dəhlizi» tam gücü ilə işləyir. Bütün seqmentlər istismar olunur. Biz bu əməkdaşlığın müsbət faydasını artıq görürük. Enerji təhlükəsizliyi məsələləri bu gün heç zaman olmadığı qədər vacibdir. Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində uzunmüddətli, proqnozlaşdırılan və çox etibarlı əməkdaşlıq təbii ki, böyük nailiyyətdir.

Bu il biz Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında bir çox sahələri əhatə edən, o cümlədən neft, qaz və bərpa olunan enerji mənbələrini, hidrogeni, enerji səmərəliliyini və digər məsələləri nəzərdə tutan enerji dialoquna başlamışıq. Azərbaycanda bərpa olunan enerjinin istehsalı sahəsində böyük potensial Avropa İttifaqı tərəfindən yüksək dəyərləndirilir. Biz külək və Günəş enerjisinə sərmayə qoyuluşu prosesinə artıq başlamışıq. Potensialımızla bağlı ilkin qiymətləndirməni aparmışıq. Deyə bilərəm ki, Qarabağın və

Şərqi Zəngəzurun azad olunmuş ərazilərində Günəş və külək enerjisinin potensialı 9200 meqavatdır. Xəzər dənizində külək enerjisinin potensialı isə 157 qeqavata bərabərdir. Bir sözlə, bizim nəhəng resurs ehtiyatlarımız vardır. Bundan əlavə, gələn illər ərzində istifadə edəcəyimiz yeni qaz yataqlarımız vardır. Bununla qaz hasilatını artıracacağıq. Biz bərpa olunan enerjidən istifadə edərək, ixrac üçün daha çox qaz təmin edəcəyik. Bu, söylərimiz sayəsində yaradılmış və Avropa İttifaqının dəstəklədiyi çox üstün vəziyyətdir.

Bu gün imzalanmış Memorandum gələcək üçün bir növ, yol xəritəsidir. Nəzərə alsaq ki, əvvəlcə planlaşdırdığımız bütün məsələlər tərəfimizdən icra olunub, əminəm ki, bundan sonra da böyük uğurlara imza atacağıq. Bu gün müzakirə etdiyimiz digər məsələlər sırasında şəbəkələrin qurulması məsələsi də oldu. Azərbaycanın coğrafi mövqeyini və müasir daşımalar infrastrukturunu nəzərə alaraq, biz potensialımız arasında şəbəkənin qurulması üzərində daha fəal çalışmalıyıq. Burada, Xəzərin qərb sahilində Azərbaycanın Xəzərdə ən iri ticarət donanması, müasir infrastruktur, gəmiqayıma imkanları, yeni dəniz limanı, bütün qonşularımızla bizi birləşdirən dəmir yolları vardır. Buna görə də münasibətlərimizdə şəbəkənin enerji qədər vacib olmasına yönələn birgə söylərə böyük ehtiyac duyulur. Əlbəttə, gündəliyimiz çox genişdir. Biz Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında yeni saziş üzərində işləyirik. Bunu elə indicə xanım prezidentlə müzakirə etdik və ümidvarıq ki, gələn ay bunu başa çatdıra bilərik. Bu, ikitərəfli əməkdaşlığımıza mühüm töhfə olacaqdır. Biz «Şərqi Tərəfdaşlığı»

Proqramı çərçivəsində ikitərəfli qaydada işləyirik. Avropa İttifaqı Azərbaycan üçün əsas ticari tərəfdaşdır. Planlarımızın icrası ticari dövriyyəni xalqlarımızın rifahı naminə artıracaq. Əminəm ki, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin böyük gələcəyi var və biz planlaşdırdığımız bütün məsələlərin həllinə nail olacağıq.

Xanım Prezident, bizimlə olduğunuza görə bir daha təşəkkür edirik və Sizə Bakıda xoş səfər arzulayırıq.

Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayenin bəyanatı

Burada, Bakıda çox səmimi qəbula görə sağ olun, cənab Prezident. Qətiyyət göstərərək, Avropa İttifaqını dəstəklədiyinizə görə minnətdarıq. Çünki Rusiyanın Ukraynaya kobud şəkildə müdaxiləsindən əvvəl belə, Rusiyanın Avropaya qaz təchizatı artıq etibarlı deyildi. Buna görə Avropa İttifaqı Rusiyadan yan keçərək, daha etibarlı və etimad doğuran tərəfdaşlara üz tutmaq qərarına gəldi və mən Azərbaycanı onların sırasında hesab etməkdən məmnunam. Həqiqətən, siz bizim üçün mühüm enerji tərəfdaşısınız. Siz tək-cə təchizat təhlükəsizliyi sahəsində deyil, həmçinin iqlim neytrallığı sahəsində də hər zaman etibarlı olmusunuz. İndicə imzaladığımız Anlaşma Memorandumu enerji tərəfdaşlığımızı daha da gücləndirir.

Bizim Anlaşma Memorandumumuzun üç məqamını vurğulamaq istəyirəm. Birincisi, biz Azərbaycandan Avropa İttifaqına təchiz edilən qazın həc-

mini ikiqat artıracacağıq. Bu Memorandum vasitəsilə biz «Cənub Qaz Dəhlizi»nin genişləndirilməsi ilə bağlı üzərimizə öhdəlik götürürük. Bu, artıq Avropa İttifaqı üçün çox vacib təchizat marşrutudur və onun vasitəsilə ildə 8 milyard kubmetr qaz nəql edilir. Biz bir neçə il ərzində onun ötürücülük imkanını 20 milyard kubmetrə çatdıracağıq. Gələn ildən 12 milyard kubmetr göstəriciyə çatacağıq, beləliklə, Rusiyadan qaz təchizatının həcmi azaldacağıq və Avropanın təchizat təhlükəsizliyinə ciddi töhfə verəcəyik.

Memorandumdakı ikinci mühüm məqam bərpa olunan enerji ilə bağlıdır. Azərbaycan bərpa olunan enerji sahəsində nəhəng potensiala malikdir. Cənab Prezident, Siz artıq bununla bağlı fikirlərinizi bildirdiniz. Mən xüsusilə də dənizin külək enerjisini və «yaşıl» hidrogeni qeyd etmək istəyirəm. Biz ikitərəfli görüşümüzdə bu mövzunu geniş müzakirə etdik. Bu gün imzalanmış Anlaşma Memorandumu vasitəsilə həmin sahədə əməkdaşlığımızın möhkəm təməlini qoyuruq. Azərbaycan yanacaq növlərinin təchizatçısı olmaqla yanaşı, tədricən Avropa İttifaqı üçün bərpa olunan enerji növlərini təchiz edən mühüm və etibarlı tərəfdaşa çevriləcəkdir.

Nəhayət, bizim qaz sahəsindəki əməkdaşlığımız iqlimlə bağlı məsuliyyətimizlə uzlaşmalıdır. Məsələn, buraya metan qazı tullantıları da daxildir. Bizim Memorandum bütün qaz təchizatı zənciri boyu metan qazı tullantılarının azaldılması ilə bağlı öhdəlik nəzərdə tutur. Cənab Prezident, bunu Sizinlə də müzakirə etdik – mən Azərbaycanı qlobal metan

öhdəliyinə qoşulmağa dəvət edirəm. Bu günə qədər bu öhdəlik 119 ölkə tərəfindən dəstəklənib. Azərbaycan böyük tərəqqiyə nail olub, nümayiş və təqdim etməyə bir çox nailiyyəti vardır.

Prezident Əliyev və mən enerjidən əlavə, əlaqələrimizin və əməkdaşlığımızın bütün aspektlərini müzakirə etdik. Sabah Brüsseldə Avropa İttifaqı–Azərbaycan Əməkdaşlıq Şurasının iclası baş tutacaq və orada ikitərəfli əməkdaşlığımızın inkişafı müzakirə ediləcək. Biz hazırda yeni ikitərəfli saziş üzərində çalışırıq və ümid edirik ki, iş tezliklə yekunlaşacaq. Onun məqsədi iqtisadi sahədə mövcud olan güclü tərəfdaşlığı genişləndirməkdir. Avropa İttifaqı Azərbaycanın ən iri ticarət tərəfdaşı və əsas ixrac bazarıdır. Həmçinin sərmayə qoyuluşu baxımından da Azərbaycan üçün ən vacib mənbələrdən biridir. Biz bunu genişləndirmək istəyirik. Biz 2024-cü ilə qədər 60 milyon avro həcmində Avropa İttifaqı sərmayəsini Azərbaycana yatıracağıq, iqtisadi və sərmayə planı 2 milyard avroya qədər əlavə sərmayənin səfərbər edilməsi potensialına malikdir. Həmin plan artıq icra olunur və Azərbaycanda təqribən 25 min kiçik və orta şirkətə dəstək verir.

Həmçinin Bakı limanının dayanıqlı nəqliyyat qovşağına çevrilməsinə töhfə verilir. Bu bizim üçün Sizin də qeyd etdiyiniz bağlılıq mövzusu baxımından olduqca vacibdir. Biz bunu da müzakirə etdik. Bu mənada xalqlarımızın və cəmiyyətlərimizin daha da yaxınlaşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Bu bizim global qapı strategiyamızın başlıca misiyasıdır və həmçinin «Şərq Tərəfdaşlığı»nın mahiy-

yətidir. Avropa İttifaqı Azərbaycanla birgə çalışaraq, Mərkəzi Asiya və onun hüdudlarından kənar da əlaqələr qurmaq arzusundadır. Biz mühüm Trans-Xəzər əlaqələrinə dair ideya və müzakirələri böyük maraqla izləyirik və müzakirələrin dərinləşdirilməsinə töhfə verəcəyik. Nəhayət, vahid hava məkanı haqqında sazişi yekunlaşdırmaq istəyirik. Çünki bu, biznes, ticarət və turizm imkanlarına böyük təkan verəcəkdir.

Azərbaycan tam potensialına nail olmaq üçün investor əminliyini təmin etməlidir. Buraya vətəndaş cəmiyyətinin daha da cəlb edilməsi, azad və müstəqil medianın olması daxildir. Avropa İttifaqı Cənubi Qafqazın təhlükəsiz, sabit və firavan olmasına sadıqdır. Məsələn, biz bu ölkədə minalardan təmizləmə sahəsində ən böyük donoruq. Biz bu vəcib mövzunu da müzakirə etdik. Bu məqsəd üçün 4,25 milyon avroluq yeni yardım paketini elan etdik. Bununla yanaşı, bu mühüm sahədə avadanlıq və təcrübə təklif edirik.

Cənab Prezident, ümumiyyətlə, Avropa İttifaqı Sizin regionla sıx bağlıdır. Biz tərəfdaşlığımıza dəyər veririk və bu tərəfdaşlıq zaman keçdikcə ardıcıl şəkildə daha da inkişaf edəcək və dərinləşəcəkdir. Bir daha bizi burada qəbul etdiyinizə və birgə Anlaşma Memorandumunun imzalanmasına görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

**AVROPA PARLAMENTİNİN XARİCİ
ƏLAQƏLƏR KOMİTƏSİNİN SƏDRİ
DEVID MAKALİSTERİN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ
İLƏ GÖRÜŞ**

19 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 19-da Avropa Parlamentinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri David MakAlisterin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

İlham Əliyev: Sabahınız xeyir. Yadımdadır, sonuncu görüşümüz beş il əvvəl olmuşdur.

David MakAlister (*Avropa Parlamentinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri*): Həmin il İslam Həmrəyliyi oyunları keçirilirdi.

İlham Əliyev: Bəli, 2017-ci il idi. Çox vaxt keçib. Uzun müddət idi ki, Avropa Parlamentindən nümayəndə heyəti gəlmirdi. Yadımdadır, sonuncu nümayəndə heyəti 2018-ci ildə gəlmişdi. Səmimi desək, mən Azərbaycana səfərinizi planlaşdırdığınızı eşidəndə hətta bir az təəccübləndim. Ola bilsin, səbəb sizə məlumdur. Əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı geniş şəkildə müzakirə etdiyimiz görüş yadımdadır. Əfsuslar olsun ki, bu, baş tutmadı. Səbəb bizimlə yox, Avropa Parlamentinin bəzi üzvlərinin mövqeyi ilə bağlı idi. Biz həmin mövqeni tamamilə əsassız hesab

edirik. Bizə qarşı ittihamlar, təhqirlər səsləndirildi və yalan məlumatlar yayıldı. Mən hətta Avropa Parlamentinin müxtəlif vaxtlarda qəbul etdiyi anti-Azərbaycan qətnamələrinin sayını da yaddan çıxarmışam. Ola bilsin, 10-dan artıq qətnamədən söhbət gedir. Xüsusən də Vətən müharibəsindən sonra bir qətnamə qəbul edilmişdi. Bu, ayrıca narahatlıq doğurur, çünki həmin qətnamədə Qarabağda erməni mədəni irsinin dağıdılmasına istinad edilir. Bu isə həqiqətə uyğun deyil. Həmin qətnamə bu ilin mart ayında qəbul olunub. Müharibə bitəndən il yarım sonrakı vaxta təsadüf edir.

Müharibə bitəndən sonra səfirliklərin nümayəndələri, siyasətçilər, Avropanın bəzi ölkələrinin parlament sədrləri, jurnalistlər tərəfindən çoxsaylı səfərlər olub. Onların hamısı Azərbaycanın mədəni irsinin tamamilə məhv edilməsinin şahidi olublar. Amma hər hansı erməni mədəni irsinin dağıdılmasını görməyiblər. Əksinə, erməni mədəni irsi həm Bakıda, həm də Qarabağda mühafizə olunur. Bununla belə, işğal zamanı 67 məsciddən 65-i Ermənistan tərəfindən dağıdılmışdır. Bu barədə heç bir söz belə, deyilmir. Onlar məscidlərimizdə donuz və inək saxlayıblar, şəhərlərimizi və kəndlərimizi yerlə yeksan ediblər.

Hazırda biz səfərlər təşkil edirik və Azərbaycanın hər bir vətəndaşı Şuşanı, Füzulini və Ağdamı ziyarət edə bilər. Hər kəs erməni vandalizminin, barbarlığının miqyasını görə bilər. Belə şəraitdə Azərbaycanı heç vaxt etmədiyi məsələlərdə ittiham edən Ermənistanın və ermənilərin ərazilərimizdə

törətdiyinə göz yuman birtərəfli qətnamənin qəbul edilməsi tamamilə qəbuləndir. Əfsuslar olsun ki, bu, baş verdi. Bilirəm ki, nümayəndə heyətinizin bir çox üzvləri həmin qətnamənin lehinə səs veriblər. Bu isə tamamilə əks-nəticə verən addımdır. Birincisi, bu yalandır və uydurulmuş faktlara, böhtan və iftiralara əsaslanır. İkincisi, bu o qədər böyük əhəmiyyət kəsb etmir. Çünki siz yəqin bilirsiniz ki, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin yaxşı tarixi var və xüsusilə hazırda əlaqələr çox uğurla inkişaf edir.

Siz Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin dünənki səfəri haqqında yəqin məlumatlısınız. Bizim çox yaxşı müzakirələrimiz oldu. Bu, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında ikitərəfli münasibətlərin əhəmiyyətini bir daha vurğulayır. Eyni zamanda, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti cənab Şarl Mişel Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması prosesinə fəal şəkildə cəlb olunub. O, artıq Ermənistan və Azərbaycan rəhbərlərinin və özünün iştirakı ilə 3 üctərəfli görüşə ev sahibliyi edib. Beləliklə, bu çox müsbət kontekstdir. Lakin bunu nəzərə alaraq, biz Avropa Parlamentinin hərəkətlərini başa düşə bilmirik. Əslində Avropa Parlamenti Ermənistan parlamenti ilə müqayisədə Azərbaycana qarşı daha çox aqressivdir. Bəzən elə gəlir ki, bu qətnamələri Ermənistan parlamenti qəbul edir və ya ola bilsin, bəzi erməni lobbü qruplarının onların üzərində müəyyən təsiri vardır. Əks halda, bunu başa

düşmək çox çətindir. Təəccübləndiyimi deyəndə mən məhz bunu nəzərdə tuturdum.

Cənab MakAlister, sizi görməyə çox şadam. Mən bizim görüşümüzü xatırlayıram. Bilirəm ki, siz bu qətnamənin lehinə səs verməmişiniz. Lakin əfsuslar olsun ki, bir çox Avropa parlamentariləri heç bir əsas olmadan bizi hücumla məruz qoyublar. Beləliklə, vəziyyət belədir. Biz real dünyada yaşayırıq, bu bizim seçimimiz deyil. Siz mənim mövqemi bilirsiniz. Mənim mövqem 2017-ci ildə sonuncu görüşümüzdən bəri dəyişməyib. Biz Avropa ilə yaxın münasibətlər qurmaq istəyirik və bizim bütün etdiklərimiz, o cümlədən indicə qeyd etdiyim əməkdaşlığın nəzərəçarpan əlamətləri bunu nümayiş etdirir. Lakin Avropa Parlamenti belə bir yol seçməyi düşünürsə, bu onların seçimidir. Amma onlar parlamentin bəzi üzvlərinin cəhdlərinə baxmayaraq, Avropanı Azərbaycandan və Azərbaycanı Avropadan təcrid etməyin mümkün olmadığını bilməlidirlər.

Yəqin ki, bu mənim giriş nitqimin sonu olacaq. Düşünürəm ki, bu zəruridir. Çünki mən səfərinizin indi – bu səhər başladığını bilirəm və özümü sanki heç nə baş verməmiş kimi aparmaq istəmirəm. Baş verib, çox ciddi və bizi narahat edən məsələ baş verib. Buna görə də mən sizi özümün və Azərbaycan xalqının mütləq əksəriyyətinin baxışları haqqında məlumatlandırmağı qərara aldım. Onlar torpaqlarımızı özümüzün azad etməyimizdən, cəsur əsgərlərimizdən, Vətən uğrunda canından keçənlərdən, azərbaycanlı olmaqdan, işğala son qoyan, ədaləti, milli

ləyaqətini bərpa edən və indi uğurla inkişaf edən xalqın nümayəndələri olmaqdan qürur hissi keçirirlər.

Devid MakAlister: Cənab Prezident, bizi qəbul etdiyiniz üçün təşəkkür edirəm. Bu bizim üçün böyük şərəfdir. Söhbətimizin əvvəlində səmimi sözlərinizə görə də təşəkkür edirəm. Bizim nümayəndə heyətinə parlamentin altı üzvü daxildir. Cənubi Qafqaza səfərimiz bütün həftə boyu davam edəcək. Azərbaycana səfərdən sonra Gürcüstan və Ermənistana səfər edəcəyik.

Cənab Prezident, Avropa Parlamentindən olan həmkarlarımı Sizə təqdim etmək istəyirəm. Avropanın Mühafizəkarlar və İslahatçılar Qrupundan olan xanım Assita Kanko, Yaşıllar Qrupunu təmsil edən Viola Fon Kramon, masanın digər tərəfində Sosialist və Demokratların Proqressiv İttifaqının üzvü cənab Sven Vikser, Demokratlar Qrupunun nümayəndəsi cənab Mariani və ölkənizdə Avropa İttifaqını təmsil edən, Sizin tanıdığınız səfir Piter Mixalko.

Buraya gəlişimiz bizim Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında münasibətlərə verdiyimiz əhəmiyyətin göstəricisidir. Bu münasibətlər hazırkı tarixi dəyişiklik dönməndə özünü daha aşkar şəkildə büruzə verir.

Cənab Prezident, fürsətdən istifadə edərək, dünən Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin ölkənizə səfəri ilə bağlı təəsüratlarınızı öyrənmək istərdik.

* * *

Dövlət başçımız Avropa İttifaqı Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin Azərbaycana səfərinin əhəmiyyətinə toxundu və səfərin nəticələrini müsbət qiymətləndirdi. Prezident İlham Əliyev səfər əsnasında Ursula Fon der Lyayen ilə enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun imzalandığını vurğuladı.

Dövlət başçımız Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəstəyi ilə Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması üzrə aparılan danışıqlar prosesinə toxundu və Ermənistanın 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyanat çərçivəsində üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmədiyini qonaqların diqqətinə çatdırdı.

Söhbət zamanı Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi və bu xüsusda Avropa İttifaqının bütün institutları ilə qarşılıqlı anlaşma şəraitində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyi vurğulandı.

BEYNƏLXALQ CÜDO FEDERASIYASININ PREZİDENTİ MARIUS VİZER İLƏ GÖRÜŞ

19 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 19-da Beynəlxalq Cüdo Federasiyasının prezidenti Marius Vizeri qəbul etmişdir.

Dövlət başçısı Marius Vizeri ölkəmizdə salamlamaqdan məmnunluğunu bildirərək, Beynəlxalq Cüdo Federasiyasının Azərbaycanda cüdo idman növünün inkişafına verdiyi dəstəyi qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev cüdoçularımızın əldə etdikləri son nailiyyətlərdən danışdı, onların beynəlxalq turnirlərdə daha uğurla iştirak etdiklərini vurğuladı, Azərbaycan Cüdo Federasiyasındakı dəyişikliklərə toxundu.

Dövlət başçısı Beynəlxalq Cüdo Federasiyası tərəfindən ölkəmizdə idmanın bu növü ilə bağlı verilən tövsiyələrin önəmini vurğulayaraq, bunun Azərbaycanda cüdonun inkişafına, xüsusilə gənc nəslin bu idman növünə marağının artırılmasına xidmət etdiyini bildirdi.

Qonaq ölkəmizin Beynəlxalq Cüdo Federasiyasının fəal üzvü olduğunu məmnunluqla qeyd etdi və uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyini dedi. Marius Vizer Azərbaycanda cüdonun inkişafına göstərilən diqqəti yüksək qiymətləndirdi.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
AİLƏ VƏ SOSIAL XİDMƏTLƏR
NAZİRİ DƏRYA YANIK
İLƏ GÖRÜŞ**

19 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 19-da Türkiyə Respublikasının Ailə və Sosial Xidmətlər naziri Dərya Yanıqı qəbul etmişdir.

Dərya Yanıq Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlət başçımıza çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğanı çatdırmağı xahiş etdi.

Dövlət başçısı 15 İyul – Demokratiya və Milli Birlik Günündə Türkiyə Prezidenti ilə telefon danışığını məmnunluqla xatırladı. Prezident İlham Əliyev 15 İyulun tarixi gün olduğunu qeyd edərək, Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səy və liderliyi ilə Türkiyə xalqının bu çətin sınaqdan şərəflə çıxdığını bir daha bildirdi və vurğuladı ki, hazırda Türkiyənin inkişaf yolunda olması, ölkədə sabitliyin hökm sürməsi xalqımızı çox sevindirir.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirən qonaq Azərbaycanda olmaqdan son dərəcə məmnunluqlarını ifadə etdi və Prezident İlham Əliyevin liderliyi

sayəsində qazanılmış Qarabağ Zəfəri ilə bağlı böyük sevinc hissi keçirdiklərini bir daha vurğuladı.

Dövlət başçısı Azərbaycan–Türkiyə birliyi və dostluğunun bütün sınaqlardan şərəflə çıxdığını dedi. Dərya Yanıkın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Şuşaya edəcəyi səfərə toxunan Prezident İlham Əliyev Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasından sonra münasibətlərimizin ən yüksək zirvəyə qalxdığını qeyd etdi. Azərbaycan Prezidenti bildirdi ki, bu Bəyannamənin müqəddəs şəhərimiz olan Şuşada imzalanması xüsusi önəm daşıyır.

Sonra dövlət başçımız Türkiyə Prezidenti ilə Zəngilan Hava Limanının açılışında iştirak edəcəklərini məmnunluqla qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev bu gün dostluq və qardaşlıq münasibətlərimizin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı, Dərya Yanıkın səfərinin ölkələrimizin aidiyyəti qurumları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi işinə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi.

SUMQAYIT ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

20 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 20-də Sumqayıt şəhərinə gəlmişdir.

Dövlət başçısı əvvəlcə Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında yeni istehsal müəssisələrinin açılışı və təməlqoyma mərasimlərində iştirak etdi.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 21 dekabr tarixli Fərmanı ilə yaradılıb. Bu, Azərbaycanda yaradılmış ilk sənaye parkıdır. Cənubi Qafqazın ən böyük sənaye parkının ərazisində neft-kimya, kimya, tikinti materiallarının istehsalı və digər prioritet sənaye sahələri üzrə müəssisələr fəaliyyət göstərir, həmçinin yeni istehsal və emal müəssisələri yaradılır.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov dövlət başçısına Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirdi ki, sənaye parkında ümumi investisiyaların həcmi 3,27 milyard ABŞ dollarından artıq olan 31 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik statusu verilib. İndiyədək sənaye parkına rezidentlər tərəfindən 3,1 milyard ABŞ dollarına yaxın sərmayə yatırılıb.

Qeydiyyatata alınmış 31 rezidentdən 17-si artıq fəaliyyət göstərir. Bu gün istifadəyə veriləcək «Glas-sica» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti və «Azərsulfat»

Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti ilə sənaye parkında fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayı 19-a çatacaq. Parkın rezidentləri tərəfindən ümumilikdə 5,86 milyard manatdan çox məhsul satışı həyata keçirilib ki, bunun da 2,15 milyard manatdan çox hissəsi (36,7 faiz) ixracın payına düşür.

Diqqətə çatdırıldı ki, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında məhsul istehsalı və ixracı istiqamətində müsbət dinamika müşahidə olunur. Statistik göstəricilərə əsasən, 2021-ci ilin birinci yarısında sənaye parkında 794 milyon manatlıq məhsul istehsal edilmişdisə, 2022-ci ilin müvafiq dövründə 52,14 faizdən çox – 1,2 milyard manatlıq məhsul istehsal olunub. İxrac isə ötən ilin birinci yarısı (267,5 milyon manat) ilə müqayisədə 1,9 dəfə artaraq, bu ilin 6 ayında 508 milyon manat təşkil edib.

Məlumat verildi ki, sənaye parkında istehsal olunan məhsullar Türkiyə, Yaponiya, ABŞ, Kanada, İtaliya, Çin, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Tayvan, Bolqarıstan, Rumıniya, Polşa, Finlandiya, Niderland, Makedoniya, Litva, Avstriya, Estoniya, Danimarka, Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Ta-cikistan, Gürcüstan, Qırğızıstan, Braziliya, Misir, BƏƏ, Livan, İraq və sair ölkələrə ixrac olunur.

Əsas göstəricilərdən biri də odur ki, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında 6000-dən çox insan daimi işlə təmin edilib.

Prezident İlham Əliyev əvvəlcə «Glassica» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin şüşə tara məhsullarının istehsalı müəssisəsi ilə tanış oldu.

Qapalı Səhmdar Cəmiyyətin təsisçisi İbrahim Həsənov müəssisə barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, təməli 2021-ci il yanvarın 18-də dövlət başçımız tərəfindən qoyulmuş, ümumi investisiya dəyəri 20 milyon manatdan çox olan müəssisədə il ərzində 90 milyon ədəd müxtəlif çeşidli rəngli şüşə tara məhsulları (butulka) istehsal olunacaq. Müəssisədə istehsal edilən məhsullar daxili tələbatı tam ödəməklə yanaşı, xarici ölkələrə də ixrac olunacaq. Sənaye parkının 2,6 hektar ərazisində inşa edilmiş müəssisədə 160 nəfər daimi işlə təmin ediləcək. Müəssisənin layihələndirilməsi və qabaqcıl texnologiyalarla təchiz olunması Almaniyanın dünyada şüşəəritmə texnologiyaları sahəsində 135 ildən çox təcrübəyə malik «HORN Glass Industries AG» şirkəti tərəfindən həyata keçirilib.

Dövlət başçısı müəssisəni işə saldı.

* * *

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidentlərindən biri də «Az-Text-import» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətdir. Sənaye parkının 4 hektar ərazisində yaradılmış MMC İtaliyanın qabaqcıl texnologiyalarının tətbiqi ilə IVECO markalı yüngül, orta və ağır tonnajlı yük və xüsusi təyinatlı avtomobillər istehsal edəcək. Investisiya dəyəri 19,2 milyon manat olan müəssisədə 90 nəfər daimi işlə təmin olunacaq. İl ərzində 100 ədəd avtomobilin istehsal olunacağı nəzərdə tutulmuş müəssisənin məhsulları daxili bazar-da satılmaqla yanaşı, Rusiya, Gürcüstan, Türkmənistan və İrana ixrac ediləcək.

«Az-Tex-import» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin təsisçisi Samir İbadullayev layihə barədə Prezident İlham Əliyevə məlumat verdi.

Hazırda ölkəmizdəki sənaye zonalarında avtomobil istehsalı sahəsində bir sıra müəssisələr mövcuddur. Belə ki, Hacıqabul Sənaye Məhəlləsində illik istehsal gücü 1500 ədəd QAZ və İSUZU markalı yük maşını və avtobus, 5000 ədəd «Chevrolet» markalı minik avtomobili olan müəssisə, Neftçala Sənaye Məhəlləsində illik istehsal gücü 10 min ədəd «Khazar» və «Peugeot» markalı minik avtomobillərinin istehsalı zavodu fəaliyyət göstərir. Növbəti mərhələdə Cəbrayıl rayonunda yerləşən «Araz Vadisi İqtisadi Zonası» Sənaye Parkında «IVECO Daily» yük avtomobillərinin istehsalı layihəsi, o cümlədən kənd təsərrüfatı texnika və maşınlarının istehsalı üzrə İran–Azərbaycan birgə layihəsinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Bildirildi ki, sənaye zonalarında avtomobillər üçün texniki xidmət mərkəzlərinin yaradılması üzrə işlər də aparılır. Ağdam və «Araz Vadisi İqtisadi Zonası» sənaye parklarında müxtəlif markalı nəqliyyat vasitələri və texnikaya texniki xidmət, həmçinin ehtiyat hissələrinin bərpası və istehsalı layihələrinin reallaşdırılması nəzərdə tutulur. Sənaye zonalarında nəqliyyat vasitələrinin bir çox ehtiyat hissələrinin hazırlanması da həyata keçirilir ki, bu, yerli istehsalın genişlənməsinə əlavə imkanlar yaradır.

Prezident İlham Əliyev yük və xüsusi təyinatlı avtomobillərin istehsalı müəssisəsinin təməlini qoydu.

* * *

Sonra dövlət başçısı «Azərsulfat» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin yeni inşa edilmiş sulfat turşusu istehsalı müəssisəsində yaradılmış şəraitlə tanış oldu. Məlumat verildi ki, 2021-ci il yanvarın 18-də dövlət başçımızın iştirakı ilə təməli qoyulmuş sulfat turşusu istehsalı müəssisəsi sənaye parkının 1,5 hektar ərazisində inşa edilib. Müəssisədə mineral gübrələrin (superfosfat, amonium-sulfat) istehsalında, kimya sənayesi və metallurgiyada, neft sənayesində təmizləyici maddə kimi istifadə olunan sulfat turşusu məhsulunun istehsalı həyata keçiriləcək. Müəssisənin illik istehsal gücü 20 min tondur. Onun 10 min tonu daxili bazar, 10 min tonu isə ixrac üçün planlaşdırılır. Artıq Gürcüstandan «Rustavi azot» müəssisəsi ilə müqavilə bağlanılıb. Qazaxıstandan və Rusiyadan da sulfat turşusu üçün müəvəzələr daxil olur. Daxili bazarda da tələbat artmaqdadır.

Ümumi investisiya həcmi 10 milyon manatdan çox olan müəssisənin məhsulları ilkin mərhələdə daxili tələbatın ödənilməsinə yönəldiləcək, növbəti mərhələlərdə isə Gürcüstana və Rusiyaya ixrac olunacaq.

İ l h a m Ə l i y e v: İşçilərin sayı nə qədərdir?

MMC-nin r ə h b ə r i: 34 nəfər, hamısı Sumqayıt sakinləridir. Onlardan 4 nəfəri Vətən müharibəsi iştirakçısıdır, bir nəfər qazimiz var. Hamısı işlə təmin olunub.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox yaxşı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müəssisəni işə saldı.

* * *

Daha sonra «Azərbaycan Vanhong Ceramics Co.» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin keramik plitələr istehsalı müəssisəsinin təməli qoyuldu.

Müəssisənin təsisçisi Fan Jian Shan Prezident İlham Əliyevə layihə barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, layihəyə əsasən, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidenti «Azərbaycan Vanhong Ceramics Co.» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən sənaye parkının 22,8 hektar ərazisində keramik plitələr istehsalı müəssisəsi inşa olunacaq. Müəssisədə Çinin qabaqcıl texnologiyalarının tətbiqi ilə yüksəkkeyfiyyətli, müxtəlif ölçülərdə keramik plitələr istehsal ediləcək. Müəssisənin məhsulları daxili bazarda satılmaqla yanaşı, region və MDB ölkələrinə ixrac olunacaq.

Məlumat verildi ki, 100 faiz Çin kapitallı layihənin investisiya dəyəri 70 milyon manata yaxındır. İllik istehsal gücü 18,5 milyon kvadratmetr keramik plitə olan müəssisədə 400 nəfər daimi işlə təmin olunacaqdır.

Fan Jian Shan (müəssisənin təsisçisi): Bizim şirkət 1992-ci ildə yaradılıb. Hal-hazırda Çində 5 zavodumuz və dünyanın 5 ölkəsində zavodlarımız fəaliyyət göstərir. Zavodlarımızda çalışan işçilərin sayı 4000 nəfər təşkil edir. İllik ümumi istehsal gücümüz 80 milyon kvadratmetrdir. Müəssisələrimizin ümumi investisiya dəyəri 300 milyon, ümumi illik gəlir isə 400 milyon ABŞ dollarıdır.

İlham Əliyev: Çox yaxşı. Mən gördüm ki, siz Çindən kənarda cəmi 4 ölkədə müəssisə qurmusunuz. Azərbaycan beşinci ölkədir. Dediğiniz kimi, bu onu göstərir ki, Azərbaycanda investisiya iqlimi çox yaxşıdır. Burada 400 nəfər işləyəcək, yaxşı maaş alacaq. Investisiyaların həcmi də kifayət qədər böyükdür – 70 milyon manata yaxındır. Amma bu hələ birinci mərhələdir. Əminəm ki, siz fəaliyyətinizi bundan sonra digər sahələrdə də genişləndirəcəksiniz.

Dövlət başçısı müəssisənin təməlini qoydu.

* * *

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidentlərindən biri olan «4MAPS Bilgi Teknolojileri» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət sənaye parkının 1,5 hektar ərazisində «Tədqiqat və inkişaf, kartoqrafiya və navigasiya xidmətlərinin təşkili» layihəsini həyata keçirəcək. Layihə çərçivəsində MMC tərəfindən sənaye parkında müxtəlif xidmətlər təklif edəcək 7 mərtəbəli biznes mərkəzi inşa olunacaq. Mərkəz müasir ağıllı sensorla və yüksək dəqiqliyə malik texnologiya ilə təchiz ediləcək. Investisiya dəyəri 10 milyon manat olan müəssisədə 750 daimi iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur.

«4MAPS Bilgi Teknolojileri» MMC-nin təsisçisi Abdullah Dəmirtaş Prezident İlham Əliyevə layihə barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, «4MAPS Bilgi Teknolojileri» MMC «Apple Maps» «Here Technologies» tətbiqinin MDB, Yaxın Şərq və Azərbaycan, «Yandex Maps» tətbiqinin isə Azərbaycan üzrə təm-

silçisidir. Şirkətin əsas fəaliyyət sahəsi coğrafi (xəritə) məlumatların toplanılması, formalaşdırılması, 3D və 4D xəritələrin istehsalı xidmətləri olsa da, yeni inşa ediləcək mərkəzdə proqram məhsulları, oyunlar, «metaverse» tətbiqlərinin hazırlanması xidmətlərinin də göstərilməsi planlaşdırılır. Layihənin reallaşdırılması ilə Şərqi Avropa, Gürcüstan, MDB, Orta Asiya ölkələri üçün xəritələrin formalaşdırılması mərkəzi Azərbaycanla fəaliyyət göstərəcək.

İlham Əliyev: Bilirsiniz ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında bir çox sahələrdə müxtəlif layihələr həyata keçirilib. Xüsusilə indi Qarabağda bütün bərpa işlərini bərabər görürük. Amma bu sahədə hələ ki, işlər olmamışdır. Bu, birinci layihədir.

Abdullah Dəmirtaş: Üç xəritədə də erməni adları azərbaycancaya təmənnəsiz dəyişdirildi. Allahın izni ilə bir həftə içərisində yenidən Qarabağa gedəcəyik, bu dəfə «Google» ilə «mübarizə aparmağa». Çünki biz «Google»un tərəfdaşı deyilik. Amma «Google» üçün buradan cihazlarımızı göndərəcək, koordinatlarımızı ötürəcək və bildirəcəyik ki, artıq Azərbaycan buraya sahibdir.

İlham Əliyev: Bəli, küçələrin, kəndlərin, şəhərlərin adları.

Abdullah Dəmirtaş: Hamısını dəyişdirdik. «Apple»da, «Here»də, «Yandex»də hamısını dəyişdirmişik. Avtomobilinizə də bu yaxınlarda «Here»in yenilənmiş xəritəsi gəlidiyi zaman növbəti dəfə Qarabağa səfər edəndə, inşallah, Azərbaycan dilində adları görmüş olacaqsınız.

Prezident İlham Əliyev mərkəzin təməlini qoydu.

* * *

Xüsusi qeyd olunmalıdır ki, ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi siyasətin ən önəmli istiqamətlərindən biri sənayenin, xüsusilə qeyri-neft sənayesinin sürətli inkişafıdır. Dövlət başçısının «Bizim uğurlu inkişafımız qeyri-neft sənayesinin hesabına təmin edilməlidir» prinsipinə əsaslanmaqla digər istiqamətlərlə yanaşı, qeyri-neft sənayesinin inkişafına da xüsusi önəm verilir, mövcud təbii və iqtisadi resurslardan səmərəli istifadə olunması, innovativ metodlarla sənaye istehsalının genişləndirilməsi, yeni istehsal sahələrinin yaradılması, yüksək əlavə dəyər yaranan rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalı, qabaqcıl texnologiyaların daha geniş tətbiqi istiqamətində sistemli və nəticəyönümlü tədbirlər həyata keçirilir. Bu baxımdan, hazırkı dövrün iqtisadi inkişaf tələbləri ilə uzlaşan mütərəqqi mexanizmlərin tətbiqi – sənaye zonalarının yaradılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Sənaye zonaları sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsində, biznesin innovativliyinin və səmərəliliyinin artırılmasında, yüksək texnologiyalara əsaslanan rəqabətə davamlı məhsul istehsalında, neft-qaz amilindən asılılığın azaldılmasında, qeyri-neft sektorunun inkişafında və əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsində mühüm amilə çevrilir.

Sənaye zonalarında idarəetmənin təkmilləşdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 yanvar tarixli Fərmanı ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi yaradılıb. Agentlik 6 sənaye parkının (Sum-

qayıt Kimya, Pirallahi, Mingəçevir, Qaradağ, Ağdam və Cəbrayıl rayonunda yerləşən «Araz Vadisi İqtisadi Zonası» sənaye parkları), 4 sənaye məhəlləsinin (Sabirabad, Masallı, Neftçala, Hacıqabul sənaye məhəllələri) və 51 aqroparkın fəaliyyətinin təşkili, onların idarə olunması və inkişafı ilə bağlı tədbirlər hazırlayır və həyata keçirilməsini təmin edir.

Sənaye zonalarında sahibkarlar üçün əlverişli investisiya və biznes mühiti yaradılıb. Belə ki, sənaye parklarının rezidentləri dövlət vəsaiti hesabına tam infrastruktur sistemi ilə təmin edilir. Rezidentlər qeydiyyatla alındıqları tarixdən 10 il müddətinə əmlak, torpaq, gəlir və ya mənfəət vergilərindən, istehsal məqsədilə idxal etdikləri texnikanın, texnoloji avadanlıqların və qurğuların idxalı zamanı əlavə dəyər vergisindən və 7 il müddətinə gömrük rüsumlarından azad olunur.

Sənaye zonaları üzrə indiyədək 108 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik statusu verilib və bunlardan artıq 58-i istehsal fəaliyyətinə başlayıb. Sahibkarlar tərəfindən indiyədək sənaye zonalarına 6,4 milyard manatdan çox investisiya yatırılıb və 10100-dən artıq daimi iş yeri yaradılıb. Mövcud layihələr üzrə növbəti mərhələdə sənaye zonalarına əlavə 450 milyon manatdan çox investisiyanın yatırılması və 4500-dən artıq yeni iş yerinin açılması nəzərdə tutulur.

Ötən müddətdə sənaye zonalarında ümumilikdə 7,17 milyard manatlıqdan çox məhsul istehsal edilib və bunun 2,3 milyard manatlıq hissəsi (təqribən 32,7 faizi) ixrac olunubdur.

**ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN
SUMQAYIT ŞƏHƏRİNİN MƏRKƏZİNDƏ
UCALDILMIŞ ABİDƏSİNİ ZİYARƏT**

20 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 20-də ulu öndər Heydər Əliyevin Sumqayıt şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət etmişdir.

Dövlət başçısı abidənin önünə gül dəstəsi qoydu.

**Sumqayıt Şəhidlər xiyabanında aparılmış
əsaslı təmir və yenidən qurulma
işləri ilə tanışlıq**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 20-də Sumqayıt Şəhidlər xiyabanında aparılmış əsaslı təmir və yenidən qurulma işləri ilə tanış olmuşdur.

Dövlət başçısı əvvəlcə Şəhidlər xiyabanında ucaldılmış Qalib Əsgər abidəsinin və Xocalı faciəsi qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş abidənin önünə gül dəstələri qoydu.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov Prezident İlham Əliyevə Şəhidlər xiyabanında görülmüş işlər barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, Sumqayıt şəhərində 1992-ci ildə salınmış, 513 şəhidin uyuduğu Şəhidlər xiyabanı 2021-ci ildə

əsaslı şəkildə təmir olunub, burada kompleks yenidən qurulma işləri aparılıb, hündürlüyü 30 metr olan yeni bayraq dirəyi quraşdırılıbdır.

Şəhidlər xiyabanının ərazisi genişləndirilərək 1,2 hektara çatdırılıb. Xiyabanda yaşıllıq örtüyü salınıb, işıqlandırma sistemi müasirləşdirilib, fəvvarə kompleksi inşa edilib. Burada yenidən qurulma işləri çərçivəsində Vətən müharibəsi şəhidlərinin əziz xatirəsinə «Zəfər ağacı» abidəsi yaradılıb, həmçinin inzibati bina inşa olunub.

Şəhidlər xiyabanında Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşmüş 144 şəxs haqqında məlumatların əks olunduğu abidə ucaldılıbdır.

2 saylı Sumqayıt regional «ASAN xidmət» Mərkəzinin istifadəyə verilməsi mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 20-də 2 saylı Sumqayıt regional «ASAN xidmət» Mərkəzinin açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Ülvi Mehdiyev dövlət başçısına Sumqayıtda 2-ci, ölkə üzrə isə 24-cü olan «ASAN xidmət» Mərkəzində yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, hazırda Sumqayıtda fəaliyyət göstərən 1 saylı regional «ASAN xidmət» Mərkəzi gün ərzində 3000-ə qədər vətəndaşa xidmət göstərir. Xidmətlərə artan ciddi tələbat nəzərə alınaraq, Sumqayıtda ikinci

regional «ASAN xidmət» Mərkəzi inşa edilib. Ümumilikdə ölkə üzrə «ASAN xidmət» mərkəzlərinə bu günədək 54 milyona yaxın müraciət daxil olub. 2 saylı Sumqayıt regional Mərkəzi üçün dördmərtəbəli inzibati bina, fəvvarə, iki yerüstü avtomobil dayanacağı, kafe, istirahət və uşaq əyləncə meydançaları yaradılıb. Fasadlarda müasir texnologiyalardan istifadə edilib.

Mərkəzdə müxtəlif dövlət orqanları, özəl şirkət və müəssisələr tərəfindən Sumqayıt şəhəri, Qobustan, Xızı, Siyəzən və Abşeron rayonlarında qeydiyyatda olan 700 minə yaxın vətəndaşa ümumilikdə 325 xidmət göstəriləcək. Eyni zamanda, mərkəz ölkəmizin digər regionlarında qeydiyyatda olan vətəndaşlara da ərazi məhdudiyəti olmadan xidmət edəcək. Bu mərkəzdə dövlət orqanlarının fəaliyyət göstərəcək işçiləri də daxil olmaqla, ümumilikdə 192 əməkdaş və 45 könüllü çalışacaq.

Məlumat verildi ki, mərkəzdə 220 videomüşahidə kamerası, 13 monitor, 150 kompüter, 101 printer, 125 İP telefon, elektron növbə sistemini tənzimləyən 18 monitor, 2 «ASAN ödəniş» terminalı, 3 elektron rəy sorğusu (exit poll) köşkü, «108 Çağrı Mərkəzi»nə zəng köşkü, elektron şikayət köşkü (Skype), mərkəzləşdirilmiş havalandırma və yanğınsöndürmə sistemləri və 2 lift quraşdırılıbdır.

Mərkəzdə üzərində xüsusi QR kodlar əks olunmuş məlumat tabloları yerləşdirilib. QR kodları oxudaraq, «ASAN xidmət» və «ASAN kommunal» mərkəzlərinin, habelə YAŞAT Fondunun fəaliyyəti barədə məlumat əldə etmək mümkündür. Həmçinin region-

larda startapların inkişafını dəstəkləmək məqsədilə burada INNOLAND mərkəzi fəaliyyət göstərəcək.

Ülvi Mehdiyev Prezident İlham Əliyevə 2 sayılı Sum-qayıt «ASAN xidmət» Mərkəzində yaradılmış «ASAN müəciət», «rəqəmsal dövrdə dövlət xidmətləri» və «mərkəzləşdirilmiş kart tədarükü» sistemləri barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, «ASAN müəciət» sistemi ictimai xarakter daşıyan kommunal, yol və nəqliyyat problemləri, infrastrukturun cari təmiri, abadlaşdırılması və təmizliyi ilə bağlı şikayətlərin elektron xəritə üzərində qeyd edilməklə operativ surətdə aidiyyəti dövlət qurumlarına göndərilməsini və həmin şikayətlərə baxılmanın nəticələrinin izlənilməsini təmin edən informasiya sistemidir.

Qeyd olundu ki, mərkəzdə dövlət xidmətlərinin rəqəmsallaşdırılması və xidmətlərin göstərilməsində reaktiv və proaktiv modellərə keçidin təmin edilməsi məqsədi ilə «Elektron hökumət»in İnkişafı Mərkəzi tərəfindən G2C, G2B və G2G formatında bir çox layihələr həyata keçirilib. «Elektron hökumət»in İnkişafı Mərkəzi tərəfindən formalaşdırılmış layihələrin ümumi sayı 25-dən çoxdur.

Həmçinin diqqətə çatdırıldı ki, müasir dövrdə plastik kartların yayılması və müxtəlif sahələrdə istifadəsinin genişlənməsi onların tədarükünə olan marağı daha da artırıb. Plastik kartların operativ şəkildə hazırlanması və istifadəsi zamanı təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədi ilə ölkəmizdə «mərkəzləşdirilmiş kart tədarükü» prosesinin başlanılması zərurəti yaranıb.

Mərkəzdə ənənəvi olaraq «ABAD Food Hall» təşkil ediləlidir.

BOLQARISTAN RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ KİRİL PETKOV İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ

21 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 21-də Bolqarıstan Respublikasının Baş Naziri Kiril Petkov ilə təkbətək görüşü keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Baş Nazir Kiril Petkovu qarşıladı.

Sonra rəsmi foto çəkdirildi.

İlham Əliyev: Cənab Baş Nazir, xoş gəlmisiniz! Gəldiyinizə görə minnətdaram.

Kiril Petkov: Çox sağ olun.

İlham Əliyev: Şəxsən görüşmək imkanına görə təşəkkür edirəm. Biz ikitərəfli münasibətlərimizə aid çox mühüm məsələləri müzakirə etmək üçün dəfələrlə telefonla söhbət etmişik. Şadam ki, hazırda Siz ölkəmizdə səfərdəsiniz. Beləliklə, əməkdaşlığımızın inkişafına dair fikir mübadiləsi üçün daha çox imkanımız və vaxtımız var.

Bolqarıstan ilə Azərbaycan strateji tərəfdaşdırlar. Biz nisbətən yaxın vaxtda müvafiq Bəyannaməni imzaladıq. Bir sözlə, bu, olduqca yüksək səviyyəli əməkdaşlıqdır. Əlbəttə, strateji əməkdaşlıq bir çox sahələri, o cümlədən enerji təhlükəsizliyini

əhatə edir. Bu mövzu hazırda qlobal gündəliyin ən üstün mövzularından biridir. Bu və digər məsələlər bu gün müzakirə olunacaq. Şadam ki, biz enerji sahəsində aramızda işbirliyi qurmuşuq. Bolqarıstana «Cənub Qaz Dəhlizi» üzrə artıq birbaşa xətt gedir. Bu, gələcəkdə böyük potensialı olacaq uzunmüddətli əməkdaşlıqdır. Lakin nəinki enerji, o cümlədən ticarət, sərmayələr, birgə müəssisələrin yaradılması, turizm kimi digər sahələr də var. Dostlar arasında müzakirə olunacaq sahələr çoxdur. Ölkələrimiz dostdur. Əminəm ki, bu dostluq gələcəkdə daha da güclənəcək. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Kiril Petkov: Sağ olun, Prezident Əliyev. Əvvəlcə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, son altı ay ərzində ehtiyac olan dövrdə Sizin əsl dost olduğunuzu gördük. Dostluq belə də olmalıdır. Mən tam anlayıram ki, iki ölkə arasında dostluğun uzun tarixi var və çox sahələri əhatə edir. Çox böyük məmnunluqla öyrəndim ki, biz hətta enerji sahəsinə aid olmayan digər məsələləri – texnologiyaları, informasiya texnologiyalarını, kənd təsərrüfatını, tikintini də müzakirə edə bilərik. Son illər gördüyünüz işlər mənə böyük təəssürat bağışladı. Siz üç beynəlxalq hava limanını tikməyə müvəffəq oldunuz və Şərqlə Qərblər arasında qovşağa çevrilə bildiniz.

Bolqarıstan Avropa İttifaqının üzvüdür. Siz nəinki ikitərəfli qaydada, o cümlədən Avropa İttifaqının üzvü olan Bolqarıstana arxalana bilərsiniz. Biz də Avropa İttifaqı Şurasının üzvüyük. Beləliklə, hesab edirəm ki, birlikdə olsaq üfüqlər çox geniş və perspektivli görünəcək.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

21 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 21-də Bolqarıstan Respublikasının Baş Naziri Kiril Petkov ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

İ l h a m Ə l i y e v: Hörmətli Baş Nazir və nümayəndə heyətinin üzvləri. Bir daha xoş gəlmisiniz! Elə indicə qarşılıqlı maraq doğuran bir çox məsələlərlə bağlı cənab Baş Nazirlə çox yaxşı müzakirəmiz oldu və tərəfdaşlığımızın gücləndirilməsi üçün bir çox imkanları müəyyən etdik. Bu gün öncə müzakirə etdiyimiz kimi, Bolqarıstanla Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlıq əməkdaşlığımızın inkişaf etdirilməsi üçün həqiqətən, yaxşı əsasdır. Biz bir neçə il əvvəl Strateji Tərəfdaşlıq barədə Bəyannaməni imzalamışıq. Hesab edirəm ki, bu sənədi sənayenin inkişafı, iqtisadi, ticarət, enerji, daşımalar, turizm, yüksək texnologiyalar və digər sahələrdə əməkdaşlığımızın olduqca praktiki nəticələrinə çevirmək vaxtı artıq yetişib. Əlbəttə, biz əsasən enerji təhlükəsizliyi məsələlərini müzakirə etdik və bu müzakirəni davam etdirəcəyik. Lakin coğrafi yerləşməni, Avropa və Azərbaycanın dəmir yolu sistemini birləşdirmək üçün qonşularımızla həyata keçirdiyimiz layihələri, Azərbaycandan keçən yüklərin artan həcmi nəzərə

alsaq, daşımalar sahəsində böyük potensial mövcuddur. Yalnız bu ilin beş ayı ərzində Azərbaycandan tranzit 30 faizdən çox artmışdır. Hesab edirik ki, bu, yalnız başlanğıcdır, çünki burada potensial var, genişhatəli məsələlər müzakirə edildi. Biz cənab Baş Nazirlə artıq uzun müddətdir ki, bir-birimizi telefonla tanıyıyıq. İndi şəxsən tanış olduq. Sizi görməyimə çox şadam və Sizə Bakıda xoş səfər arzulayıram.

Kiril Petkov: Sağ olun, cənab Prezident. Çox məmnunam ki, bir-birimizlə şəxsən görüşürük. Mən artıq qeyd etdim və bir daha söyləmək istəyirəm, dostlar o vaxt dost olur ki, problemləri həll edirlər. Masa arxasında olarkən hamı dostdur. Lakin problemi birgə həll etməyə gəldikdə, dostlar yenə də yan-yanaya olmalıdırlar. Qeyd etmək istəyirəm ki, ehtiyac yarandığı zaman Siz Bolqarıstanın yanında oldunuz. Bolqarıstanda Sizin yanınızda olacaq. Enerji sektorunda və başqa sahələrdə bir çox imkanları müzakirə etdik.

Sizin yanaşmanızı dəstəkləyirəm, biz Strateji Tərəfdaşlıq sənədini imzaladıq, müzakirələr apardıq, indi isə onları reallığa çevirməliyik. Hökumətimiz indiki tərkibdə gələn bir neçə həftə ərzində ola bilsin ki, qalacaq. Lakin qərarlar var və biz tam əminik ki, növbəti hökumət də bizim hökumət olacaq. Biz belə nəticəyə gəldik ki, texnologiya, logistika, Avropaya ixrac, enerjidaşıyıcılarının paylanması kimi sahələrdə bir çox işlər görülməlidir.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 21-də Bolqarıstan Respublikasının Baş Naziri Kiril Petkov ilə birgə işçi şam yeməyi olmuşdur.

AZƏRBAYCANIN MEDIA NÜMAYƏNDƏLƏRİNƏ

Hörmətli media nümayəndələri!

Əziz jurnalistlər!

Sizi Azərbaycan milli mətbuatının yaranmasının ildönümü münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edirəm. Müstəqillik dövrümüzdə ilk dəfə Azərbaycan jurnalistləri Ermənistanın 30 ilə yaxın davam edən işğalından sonra öz peşə bayramlarını ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı, milli mətbuatımızın inkişafında xüsusi yeri olan, Qarabağın tacı Şuşa şəhərində qeyd edirlər. Milli Mətbuat Günü ilə bağlı Şuşada keçirilən ilk tədbir zəngin ənənələrə malik Azərbaycan mediasının tarixində əlamətdar hadisə olacaqdır.

Azərbaycan mətbuatı 1875-ci il iyulun 22-də görkəmli ziyalı, publisist, təbiətşünas-alim Həsən bəy Zərdabi tərəfindən Azərbaycan dilində nəşr olunmağa başlamış «Əkinçi» qəzetinin bəyan etdiyi prinsipləri rəhbər tutaraq böyük inkişaf yolu keçmişdir. XIX əsrin ikinci yarısından sonrakı dövrdə işıq üzü görən çoxsaylı nəşrlər tariximizin güzgüsü olmuş, insanların maariflənməsi, milli şüurun formalaşması, xalqımızın azadlıq amallarının gerçəkləşməsi və mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına mühüm töhfələr vermişdir.

XX əsrin sonlarında müstəqilliyini yenidən bərpa etmiş Azərbaycanda xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş demokratik islahatlar bütün sahələrdə olduğu kimi, milli informasiya resurslarının inkişafında da əsaslı dönüş yaratmışdır.

Kommunikasiya vasitələrinin transformasiya mərhələsini yaşadığı, rəqəmsal platformaların və sosial media alətlərinin öz əhatə dairəsini genişləndirdiyi hazırkı dövrdə milli informasiya resurslarımızın potensialının və qlobal informasiya şəbəkəsində mövqelərinin gücləndirilməsi başlıca vəzifələrdən biridir. Son illər həyata keçirilmiş islahatlar media fəaliyyətinin qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsi, jurnalistlərin sosial təminatının yaxşılaşdırılması, dövlətin kommunikasiya siyasətinin müasir dövrün tələblərinə uyğun həyata keçirilməsi, jurnalistika sahəsində çevikliyin, peşəkarlığın yüksəldilməsi, cəmiyyətimizi narahat edən mənfi təzahürlərin aradan qaldırılması, medianın beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi və dost ölkələrlə birgə platformaların yaradılması məqsədi daşmış, bu sahədə nəzərəcarpacaq irəliləyiş əldə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası müstəqil siyasət yürüdən, müasir, güclü, beynəlxalq münasibətlər sisteminə layiqli yeri olan dövlətdir. Məhz buna görə qlobal informasiya məkanında ölkəmizin yüksək beynəlxalq nüfuzuna xələl gətirmək, daxili həyatına təsir göstərmək cəhdləri səngimir. Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan mediası informasiya cəb-

həsində mübarizə apararaq, kütləvi dezinformasiya hücumlarının qarşısının alınmasında, cəmiyyətimizin operativ və düzgün məlumatlandırılmasında böyük rol oynamışdır. Media resurslarımız Azərbaycan həqiqətlərini, o cümlədən işğal dövründə ermənilərin tarixi torpaqlarımızda törətdikləri misli görünməmiş vəhşilikləri və vandallığı beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmaq üçün fəaliyyətlərini yorulmadan davam etdirirlər.

Vətənpərvərlik, yüksək milli şüur, ali məqsədlər uğrunda cəmiyyətimizin səfərbər olunmasına layiqli töhfələr vermiş Azərbaycan jurnalistləri hər zaman prinsipiallıq nümayiş etdirməli, saxta və yalan məlumatlara söykənən kampaniyaların qlobal səviyyədə vüsət aldığı bir şəraitdə Azərbaycanın dövlətçilik maraqlarını uca tutmalı, vətəndaşlarımızın dolğun və düzgün məlumat əldə etmək hüquqlarını təmin etməli, cəmiyyətimizin tərəqqisi naminə var gücləri ilə çalışmalıdırlar.

Əminəm ki, Azərbaycan jurnalistikası əldə olunmuş uğurların inkişaf etdirilməsi, cəmiyyətimizin davamlı tərəqqisi və xalqımızın xoşbəxt gələcəyi üçün bundan sonra da öz səylərini əsirgəməyəcək.

Bir daha peşə bayramınız münasibətilə sizi təbrik edir, hər birinizə cansağlığı və işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 22 iyul 2022-ci il

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Misir Ərəb Respublikasının milli bayramı – İnkılab Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Bu il diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 ilini qeyd edən ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. İnanıram ki, Azərbaycan–Misir ənənəvi dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri xalqlarımızın mənafeələrinə uyğun olaraq həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə bundan sonra da birgə səylərimizlə inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Misir xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 22 iyul 2022-ci il

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

24 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 24-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevə telefonla zəng etmişdir.

Dövlət başçımız Şavkat Mirziyoyevi ad günü münasibətilə təbrik edərək, ona fəaliyyətində uğurlar, möhkəm cansağlığı arzuladı.

Şavkat Mirziyoyev göstərilən diqqətə və təbrikə görə minnətdarlığını bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti dövlət səfəri zamanı ona və nümayəndə heyətinə göstərilən qonaqpərvərliyə görə bir daha minnətdarlığını bildirdi, Özbəkistan Prezidentini Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət etdi. Dəvət minnətdarlıqla qəbul olundu.

Dövlət başçıları məmnunluq hissi ilə qeyd etdilər ki, Azərbaycan Prezidentinin səfəri zamanı əldə olunmuş bütün razılıqlar icra edilir. Vurğulandı ki, səfərdən bir ay vaxt keçməsinə baxmayaraq, ticarət, sənaye, energetika, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat sahələri ilə bağlı müvafiq dövlət orqanları rəhbərlərinin qarşılıqlı səfərləri çərçivəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi ilə əlaqədar razılığa gəlinib. Qeyd olundu ki, avqustun əvvəlində Daşkənddə Azərbaycan–

Özbəkistan birgə hökumətlərarası Komissiyasının növbəti iclası və Azərbaycan, Özbəkistan, Türkiyə Xarici İşlər, İqtisadiyyat və Nəqliyyat nazirlərinin üçtərəfli görüşləri keçiriləcək.

Söhbət zamanı Prezident İlham Əliyev bu yaxınlarda Qaraqalpaqıstanda baş vermiş hadisələrlə bağlı Özbəkistan Prezidentinə bir daha öz dəstəyini ifadə etdi və Azərbaycanın həmişə olduğu kimi, Özbəkistanın yanında olduğunu bildirdi.

Şavkat Mirziyoyev bu dəstəyə görə təşəkkürünü ifadə etdi.

Söhbət zamanı əməkdaşlığımızın inkişaf perspektivləri və dövlət başçıları arasında təmaslarla bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**MASALLI, LERİK VƏ GÖYGÖL RAYON
İCRA HAKİMİYYƏTİNİN BAŞÇISI
VƏZİFƏSİNƏ YENİ TƏYİN EDİLMİŞ
ARAZ ƏHMƏDOV, ƏKBƏR ABBASOV
VƏ ELVİN PAŞAYEV İLƏ GÖRÜŞ**

25 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 25-də Araz Əhmədovu Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı, Əkbər Abbasovu Lerik Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı və Elvin Paşayevi Göygöl Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifələrinə təyin olunmaları ilə əlaqədar qəbul etmişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Siz Göygöl, Lerik və Masallı rayonlarına icra başçıları vəzifəsinə təyin edirsiniz. Sizə böyük etimad göstərilir. Əminəm ki, bu etimadı öz işinizlə doğruldacaqsınız. İlk növbədə, rayonlarda vəziyyət geniş təhlil olunmalı, mövcud nöqsanlar aşkar edilməli və aradan qaldırılmalıdır. Son illərdə bütün rayonlarda regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrası nəticəsində geniş abadlıq-quruculuq işləri görülüb, böyük infrastruktur layihələri icra edilib və uzun illər ərzində insanları narahat edən problemlərin böyük hissəsi aradan qalxıb. Elektrik enerjisi ilə təchizat, qazlaşdırılma, yol infrastrukturu, suvarma, içməli su layihələri, sosial infrastruktur layihələri icra olunub, hər

rayonda müasir xəstəxana, tibb ocaqları, bir çox məktəblər inşa edilibdir. Əlbəttə ki, rayonların sosial-iqtisadi inkişafına bunun çox böyük töhfəsi olubdur. Çünki infrastruktur olmadan heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməz. Biz elə infrastruktur layihələri icra etdik ki, heç sovet vaxtında bunlar icra edilmirdi. Xüsusilə Lerik rayonu sovet vaxtında qazlaşdırılmamışdı. Mənim göstərişimlə Lerikə qaz çəkildi. Üç rayon dağlıq rayon olduğu üçün, əlbəttə ki, qazlaşdırılma ilə bağlı problemlər digər rayonlarla müqayisədə daha ciddidir. Ancaq biz imkan daxilində bu işləri görməklə insanların rifah halını yaxşılaşdırmışıq.

Təbii ki, bu infrastruktur layihələri iş yerlərinin yaradılmasına da xidmət göstərmişdir. Sahibkarlar da bölgələrdə bütün quruculuq işlərində fəal iştirak edirlər. İş yerlərinin yaradılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki ölkə əhalisi artır. Azərbaycan müstəqilliyə qovuşanda əhalimiz 7 milyondan bir qədər çox idisə, bu gün 10 milyondan çoxdur. Bu, təbii olaraq, tələb edir ki, iş yerlərinin açılması prosesi daimi xarakter alsın. Eyni zamanda, biz işsizliklə bağlı mübarizədə də ciddi addımlar atırıq, ödənişli sosial işlərin yaradılması geniş vüsət alıbdir. Hər rayon üzrə kvota var. Əfsuslar olsun ki, bəzi rayonlarda bu işlərə cəlb ediləcək insanlar cəlb olunmamış, əksinə, onlara çatacaq vəsait rayon icra başçıları və digər məsul şəxslər tərəfindən mənimsənilibdir.

Bilirsiniz ki, bir neçə keçmiş icra başçısı cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib, bəzilərinin hökmü verilib, bəzilərinin işləri məhkəmədədir. Bu onu göstərir ki,

heç kim qanundan üstün ola bilməz. Mən bütün icra başçılarını vəzifəyə təyin edərkən göstərişlərimdən biri o idi ki, korrupsiyaya, rüşvətxorluğa qarşı biz amansız mübarizə aparmalıyıq və icra başçıları burada nümunə olmalıdırlar. Əfsuslar olsun ki, bəziləri əyri yolla gediblər və bu gün bunun acısını çəkirlər. Bu hər bir dövlət məmuru üçün dərs olmalıdır.

Siz daim insanlarla təmasda olmalısınız. Bütün kəndlərdə olmalısınız, kənd camaatının qaygıları ilə yaşamalısınız, onları narahat edən problemləri onların dilindən eşitməlisiniz və imkan daxilində bu problemləri həll etməlisiniz. Nəyə gücünüz çatırsa, rayon daxilində həll etməlisiniz. Elə məsələlər var ki, onlar dövlət orqanları tərəfindən həll olunmalıdır. Bu barədə də aidiyyəti dövlət orqanlarına müraciət etməlisiniz – Prezident Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə, aidiyyəti dövlət qurumlarına ki, mövcud problemlər öz həllini tapsın. Əgər hər bir kəndin problemi həll olunarsa, demək olar ki, ölkədə insanları narahat edən ciddi problem qalmayacaq.

Əlbəttə, fəaliyyətinizdə sosial ədalət prinsipinə əməl etməlisiniz. Sosial ədalət, bütövlükdə ədalət prinsipləri cəmiyyətin əsas prinsiplərindən biridir və sağlam cəmiyyətdə ədalət hökm sürür. Biz isə sağlam cəmiyyət qururuq və demək olar ki, bu işdə müvəffəqiyyətlər qazanmışıq. Bu gün Azərbaycan cəmiyyəti həmrəylik nümayiş etdirir, Azərbaycan cəmiyyəti ölkədə gedən prosesləri dəstəkləyir, bizim xarici, daxili siyasətimizi dəstəkləyir. Çünki bizim

siyasətimiz Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşmasına istiqamətləndirilib. Bizim siyasətimiz ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu gücləndirir. Bizim siyasətimiz nəticəsində Azərbaycan hərbi və ondan sonra siyasi yollarla Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə son qoydu, əzəli torpaqlarımızı azad etdi, tarixi ədaləti bərpa etdi, milli qüruru bərpa etdi.

Şəhid ailələrinə xüsusi diqqət göstərilməlidir. Dövlət tərəfindən bu diqqət daim göstərilir. İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəl və İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra şəhid ailələri daim diqqət mərkəzindədir. Bilirsiniz ki, mənim şəhid ailələri, müharibə əlilləri ilə çoxsaylı görüşlərim olub. Onların məişət problemləri dövlət xətti ilə həll olunur, 12500-dən çox şəhid ailəsinə dövlət tərəfindən mənzillər, fərdi evlər, minlərlə minik maşınları verilibdir. Bu proses davam etdirilir. Bakı, Sumqayıt və Abşeron rayonlarında şəhid ailələrinin evlə təminatı məsələləri artıq yekunlaşmaq üzrədir. Digər rayonlarda da dövlət xətti ilə bu iş görülməlidir. Yəni dövlət öz üzərinə düşən vəzifəni icra edir. O cümlədən şəhid ailələrini, müharibə əlillərini işlə təmin etmək üçün çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilir. Əsas odur ki, yerlərdə də bu kateqoriyadan olan insanlara diqqət göstərilsin. Rayon icra orqanlarının nümayəndələri onlara biganə qalmasınlar, əksinə, daim onların yaşayışı ilə maraqlansınlar, onların məşğulluğu ilə maraqlansınlar.

Biz bu Qələbəni onlara – şəhidlərimizə, müharibə əlillərinə, müharibə iştirakçılarına borcluyuq. Əlbəttə, dövlət qətiyyət göstərdi, biz öz iradəmizi ortaya qoyduq, heç nəyə baxmadan, heç kimdən

çəkinmədən, «öldü var, döndü yoxdur» deyərək, torpaqlarımızı azad etdik. Bu, dövlət siyasətidir və dövlətin gücüdür, vətəndaşlarımızın həmrəyliyidir. Amma onu da heç kəs unutmamalıdır ki, azad edilmiş torpaqlarımıza bayrağımızı sancan bizim qəhrəman əsgər və zabitlərimiz olub. Onlar öz canlarını fəda edib, onlar sağlamlığını itirib, onlar heç nəyə baxmadan, qorxmadan ölümə gedərək, Vətənimizi işğalçılardan xilas ediblər. Ona görə hər bir dövlət məmurunun, nəinki dövlət məmurunun, hər bir insanın borcudur ki, onlara arxa, dayaq olsun. Yenə də deyirəm, dövlət və mən Prezident kimi, daim onların problemləri ilə maraqlanıram, bu problemləri həll edirəm, daim onlarla bir yerdəyəm. Hər bir dövlət məmuru da, bax, eyni hərəkəti etməlidir.

Rayonların inkişafı ilə bağlı siz özünüz təşəbbüs göstərməlisiniz. Bəzi hallarda yerli icra orqanları bir qədər tənbellik edirlər, ya gözləyirlər ki, dövlət tərəfindən hansısa layihələr icra ediləcək, ya da ki, sahibkar gəlib onların qapısını döyəcək. Belə olan halda, bəzən sahibkarlar qarşısında müəyyən qanunsuz, əsassız tələblər irəli sürülür. Siz özünüz sahibkarları rayonlarınıza cəlb etməlisiniz, həm yerli sahibkarları, həm də xarici sahibkarları. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Göygöl, Masallı və Lerik rayonlarının turizm potensialı çox zəngindir və bu rayonların füsunkar təbiəti bizim böyük sərvətimizdir – meşələr, dağlar, bulaqlar, çaylar, şlalələr. Yəni bu rayonları turizm mərkəzinə çevirmək hesab edirəm ki, əsas vəzifələrdən biridir.

Son illərdə bir çox işlər görülüb. Mən dəfələrlə Göygöl, Lerik və Masallı rayonlarında olarkən, o cümlədən bu məsələ ilə də maraqlanırdım və öz tövsiyələrimi verirdim. Bilirəm ki, bu rayonlarda müasir istirahət zonaları, hotel kompleksləri inşa edilib və bu proses daha geniş vüsət almalıdır. Bir neçə il bundan əvvəl, hətta Vətən müharibəsinə qədər biz Göygöl gölünü də ictimaiyyət üçün açdıq. Mən əvvəlki illərdə, müharibədən əvvəlki illərdə də maraqlanırdım ki, nə üçün Göygöl gölümüzə, bizim təbii sərvətimizə insanların yaxınlaşması, yaxud da ki, gəlişi mümkün deyil. Bunu onunla əsaslandırır-dılar ki, təmas xəttinə yaxın olan ərazidir. Ondan sonra araşdırmağa başladım və gördük ki, Göygöl gölü turizm obyektinə kimi və bu gölün ekoloji vəziyyəti, ekosistemi qorunmaq şərti ilə açıla bilər və bunu da etdik. İndi minlərlə insan hər gün, xüsusilə yaz-yay mövsümlərində Göygöl gölünə gəlir, bu gözəl mənzərəni seyr edir, xüsusilə Vətən müharibəsindən sonra ki, artıq biz düşməni torpaqlarımızdan qovmuşuq. Əlbəttə, bu gözəl yerin turizm üçün çox böyük əhəmiyyəti vardır. Nəzərə alsaq ki, bu gün Göygöl rayonundan Kəlbəcər rayonuna yol açılır, tunel çəkilir, bu rayonun Kəlbəcər–Laçın zonasının inkişafı ilə bağlı xüsusi rolu vardır.

Digər rayonlarda da turizm potensialı çox zəngindir. Vaxtilə Lənkəran–Lerik yolu bərhad vəziyyətdə olduğu üçün Lerik rayonuna, demək olar ki, turizm axını yox idi. Mənim göstərişimlə yol əsaslı şəkildə təmir olundu, yenidən quruldu. Lerik rayonu da turizm axını başlamışdır. Bu rayonun da çox

böyük tarixi, çox böyük sərvətləri var. Masallı rayonunun da həmçinin. Masallı rayonunun dağlıq hissəsi, düzən hissələri var. Bir daha demək istəyirəm ki, bu rayonların turizm potensialı çox zəngindir.

Hər üç rayonda kənd təsərrüfatının inkişafı üçün də çox gözəl imkanlar var. Burada da müasir tələblərə uyğun kənd təsərrüfatı yaradılmalıdır. Müasir aqrotexniki tədbirlərin görülməsi, tətbiq edilməsi şərtilə heyvandarlıq, bitkiçilik rayonların xüsusiyyətlərinə görə inkişaf etdirilməlidir. Bununla bağlı olan çox ciddi məsələ torpaqlardan səmərəli istifadə edilməsidir. Əfsuslar olsun ki, əvvəlki illərdə bəzi dövlət məmurları və bəzi sahibkarlar tərəfindən böyük torpaq sahələri hasarlanmışdır, qanunsuz zəbt edilmişdir. Kənd təsərrüfatı üçün nəzərdə tutulan torpaqlarda ya evlər tikilmişdir, ya da ki, sadəcə olaraq, o sahələr hasarlanıb kiminsə mülkiyyətinə çevrilmişdir. Biz bu məsələni bu yaxınlarda ciddi araşdırmağa başladığımızı və gördük ki, burada çox böyük pozuntular var. Vəzifəli şəxslər yerli icra orqanlarının nümayəndələrinə göstəriş verirdilər ki, o torpağı mənə ver, bu torpağı mənə ver. Beləliklə də torpaq fondu azalırdı və torpaqların qanunsuz zəbt edilməsi prosesi əfsuslar olsun ki, geniş vüsət almışdı. Bu, təkcə regionlara aid olan məsələ deyil, Bakı şəhərində, Abşeron yarımadasında da belə hallar var. Yəqin siz də bilərsiniz, bu yaxınlarda ictimaiyyətin bir qrup nümayəndəsi mənə müraciət etmişdir ki, böyük tarixə malik olan Buzovna qayaları bəzi insanlar tərəfindən zəbt ediləndir. Mən Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısına dərhal göstəriş verdim ki, bu mə-

sələ araşdırılsın, mənə məruzə edilsin və mənə məruzə edildi. Çox böyük pozuntular aşkarlandı, çox böyük pozuntular. Bu qanunsuz əməllərə kimlər əl atıb? Dövlət məmurları və bəzi dırnaqarası sahibkarlar! Onların da siyahısı var. Bu, tarixə qarşı, bizim təbiətimizə qarşı cinayətdir. Bu qayalar Bakının rəmzidir, bu qayalar əsrlərboyu sahilimizin gözəlliyini əks etdirirdi. Bu qayalara insanlar yaxınlaşırdı, orada filmlər çəkilirdi. Kimsə bunu zəbt edir, onları sındırır, özləri üçün villa tikir.

Əfsuslar olsun ki, belə hallar çoxdur. Bu gün bir daha demək istəyirəm ki, bu hallara qarşı çox ciddi mübarizə aparılır. Çünki idarəetmədə çox ciddi islahatlar, çox böyük təmizləmə işləri aparılır. Bu işlərə rəvac verən və bəzi dövlət məmurlarını, yerli icra orqanlarını bu qanunsuz işlərə təhrik edən insanlar hakimiyyətdən uzaqlaşdırıldı. Hakimiyyət təmizlənilir və insanlar da bunu görürlər. Ona görə siz dövlət məmurları kimi, bu hallara çox ciddi fikir verməlisiniz. Bunu mən sizə deyirəm və bütün dövlət orqanlarının nümayəndələrinə deyirəm, qanunsuz işlərlə məşğul olmaq istəyən insanlara deyirəm: əl çəkin bundan! Cəzalandırılacaqsınız və cəzalandırılırlar. Biz kiminsə tamahına, kiminsə şəxsi maraqlarına görə ölkəmizin uğurlu inkişafına kölgə sala bilmərik. Ona görə torpaqların qanunsuz zəbt edilməsi prosesi araşdırılmalıdır. Həm rəhbərlik edəcəyiniz rayonlarda, həm bütün ölkə üzrə, Abşeron yarımadasında, sahilboyu ərazilərdə, bütün rayonlarda araşdırılmalıdır və qanunsuz əməllərə son qoyulmalıdır.

Azərbaycan ərazi baxımından o qədər də böyük ölkə deyil. Bizim üçün hər qarış torpaq qiymətlidir, dəyərlidir və torpaqdan insanlar istifadə etməlidirlər. Fermerlər, kəndlilər məhsul yetişdirmək üçün istifadə etməlidirlər. Biz ölkəmizin ekoloji sistemini qorumağımız və sizə də tövsiyələrimin biri bundan ibarətdir. Görülən və görülməli bütün işlər elə aparılmalıdır ki, ekologiyaya ziyan dəyməsin. Xüsusilə həm Göygöl, həm Lerik, həm də Masallı çox zəngin təbiəti olan rayonlardır. Ona görə ekoloji tarazlıq, ekoloji normalar qorunmalıdır. Bunu mütləq nəzərə alın.

Əminəm ki, hər bir rayonda, hər bir yerdə müasir idarəetmə qaydaları tətbiq olunarsa, bir çox problemlər aradan qaldırılacaq. Bax, dövlətin siyasəti bundan ibarətdir. Mən hər zaman Azərbaycan dövlətinin siyasətini birmənalı şəkildə ifadə edirəm, bunu ictimaiyyətə təqdim edirəm. Mənim bir çox çıxışlarım ictimaiyyət qarşısında hesabat xarakterli çıxışlardır və eyni zamanda, bütün dövlət məmurlarına, o cümlədən sahibkarlara dediyim sözlər hesab edirəm ki, əsas olmalıdır.

Sahibkarlıq inkişaf edir, mən bunu dəstəkləyirəm və bunun üçün bir çox addımlar atılır. Ancaq burada da bütün qaydalara riayət edilməlidir, xüsusilə həm inşaatda, həm kənd təsərrüfatı sahəsində, həm də turizm sahəsində. Baxmaq lazımdır, yaradılan obyekt nə dərəcədə bu və ya digər bölgənin memarlıq üslubuna cavab verir, nə dərəcədə müasir normalara cavab verir, bunun inşaat zamanı əmsalı normalara uyğundur, yoxsa yox. Əfsuslar olsun ki, vaxtilə Bakı şəhərində inşa edilmiş bir çox hündür-

mərtəbəli binalar indi heç bir şəhərsalma normalarına uyğun gəlmir. Nə üçün? Çünki qanunsuz işlər görülüb. Rayon icra başçıları qanunsuz icazələr verib və bunun nəticəsində də faktiki olaraq, şəhərsalma prinsiplərinə böyük zərbə dəyib. Ona görə indi bunları düzəltmək çox çətindir. Amma biz indi bu mərhələdə imkan verə bilmərik ki, inşaatda şəhərsalma normaları pozulsun. Məsələn, işğaldan azad edilmiş rayonlarda bütün şəhərsalma, ekoloji normalar 100 faiz gözlənilir, özü də dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrinin standartları əsasında. Bax, siz də öz fəaliyyətinizdə bu məsələlərə ciddi fikir verməlisiniz və nəzarət etməlisiniz.

Rəhbərlik edəcəyiniz rayonlarda işlərin daha yaxşı getməsi üçün ictimai nəzarət olmalıdır. Siz ictimai nəzarətdən çəkinməməlisiniz. İctimai nəzarət, ictimaiyyətin fəallığı, mövcud olan problemlərə dövlət orqanlarının diqqətinin cəlb edilməsi sizin işinizə kömək edəcək. Ona görə insanlarla bir yerdə olmalısınız, ictimaiyyətlə bir yerdə olmalısınız və biz ancaq bu yolla ölkəmizi inkişaf etdirə bilərik. Bir daha demək istəyirəm, sizə böyük etimad göstərilir. Hesab edirəm ki, son vaxtlar ölkəmizdə gedən çoxşaxəli islahatlar, o cümlədən idarəetmə sahəsində aparılan islahatlar, həmçinin kadr islahatları Azərbaycan ictimaiyyətinə bizim siyasətimizi göstərir, bizim niyyətimizi göstərir.

Azərbaycanın çox böyük perspektivləri var, çox böyük potensialı var, xüsusilə İkinci Qarabağ müharibəsindəki tarixi Zəfərimizdən sonra, biz bu ədalət-sizliyə də son qoyduq, öz gücümüzlə tarixi ədaləti bər-

pa etdik. Biz müzəffər xalq kimi yaşayırıq, ləyaqətlə yaşayırıq və ölkəmizdə işlər elə getməlidir ki, heç bir narahatedici problem olmasın, heç bir ədalətsizlik olmasın. Bütün imkanlar var – təbii sərvətlərimiz, coğrafi yerləşməyimiz, beynəlxalq nüfuz, infrastruktur layihələri. İndi hər şey göz qabağındadır. Azərbaycan necə sürətlə inkişaf edir, xüsusilə indiki şəraitdə ki, həm dünyada iqtisadi böhran hökm sürür, həm digər narahatedici məsələlər göz qabağındadır. İndi belə olan halda, hansısa dövlət məmuru əgər öz vəzifə borcunu şəərəflə yerinə yetirmirsə, cəzalandırılacaq. İmkan verə bilmərik ki, bizim uğurlu inkişafımıza kimsə kölgə salsın, kimsə hansısa yerdə özü üçün rüşvətxorluq yuvası qursun və dövlətimizin əsaslarını sarsıtsın. Bax, mənim sizə göstərişlərim bundan ibarətdir. Mən sizdən fəal iş gözləyirəm, nəticə gözləyirəm. Əminəm ki, siz bu yüksək etimadı dərk edərək, dediyim kimi işləyəcəksiniz.

* * *

Rayonların yeni təyin olunmuş icra hakimiyyəti başçıları onlara göstərilən böyük etimada görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını ifadə etdilər, bu etimadı doğrultmaq üçün tam məsuliyyətlə çalışacaqlarını və dövlət başçısının tapşırıqlarından irəli gələn məsələləri, üzərilərinə düşən vəzifələri layiqincə icra etmək üçün səylə fəaliyyət göstərəcəklərini bildirdilər.

AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ DÖVLƏT KATİBİ ENTONİ BLINKEN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

25 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə iyulun 25-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibi Entoni Blinken telefonla zəng etmişdir.

Dövlət katibi Entoni Blinken ABŞ-ın Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasını dəstəklədiyini qeyd edərək, Tbilisidə iki ölkənin Xarici İşlər nazirlərinin görüşünü və birbaşa dialoqunu müsbət qiymətləndirdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Tbilisidə Azərbaycan və Ermənistan Xarici İşlər nazirlərinin görüşünün keçirilməsini iki ölkə arasında sülh müqaviləsi üzrə danışıqların başlanması istiqamətində ilk addım kimi qiymətləndirdi. Dövlət başçısı bildirdi ki, Azərbaycan artıq sülh müqaviləsinin hazırlanması üzrə öz Komissiyasının tərkibini formalaşdırıb və Ermənistan tərəfindən də eyni addımın atılmasını gözləyir.

Entoni Blinken, həmçinin ABŞ-ın Ermənistan ilə Azərbaycan arasında nəqliyyat bağlantıları və kommunikasiyaların açılmasına və bu sahədə texniki dəstəyin göstərilməsinə hazır olduğunu ifadə etdi.

Söhbət zamanı bu yaxınlarda Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı Komissiyası arasında enerji sahəsin-

də imzalanmış Anlaşma Memorandumunun əhəmiyyəti məmnuniyyətlə qeyd olundu.

Sonra dövlət başçımız humanitar məsələlərə toxunaraq, birinci Ermənistan–Azərbaycan müharibəsindən 3890 nəfərdən artıq azərbaycanlının itkin düşmüş hesab olunduğunu bildirdi və Ermənistan tərəfinə dəfələrlə müraciət edilməsinə baxmayaraq, kütləvi məzarlıqların yerləri barədə məlumat verilməməsinə diqqəti çəkdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində Ermənistan tərəfindən kütləvi şəkildə minaların basdırıldığını və müharibənin başa çatmasından bəri 240 nəfərdən artıq vətəndaşımızın mina partlayışlarında həlak olduğunu və ya sağlamlığını itirdiyini bildirdi.

Telefon danışığı zamanı əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

**MƏRAKEŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT
VI MƏHƏMMƏDƏ**

Əlahəzrət!

Əziz qardaşım!

Ölkənizin milli bayramı münasibətilə Sizə və Sizin simanızda qardaş Mərakeş xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram. Əminəm ki, Azərbaycan–Mərakeş ənənəvi dostluq əlaqələrini möhkəmləndirmək, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə, xüsusilə BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və «Qoşulmama Hərəkatı» çərçivəsində qarşılıqlı maraq doğuran əməkdaşlığımızın potensialından tam bəhrələnmək üçün bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş xalqınıza daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 27 iyul 2022-ci il

**SABUNÇU RAYONUNUN BAKIXANOV
QƏSƏBƏSİNDƏ 2 SAYLI DOĞUM
EVİNDƏ APARILMIŞ ƏSASLI
TƏMİRDƏN SONRA YARADILMIŞ
ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ**

29 iyul 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva iyulun 29-da Bakının Sabunçu rayonunun Bakıxanov qəsəbəsində 2 saylı Doğum evində aparılmış əsaslı təmirdən sonra yaradılmış şəraitlə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına doğum evində yaradılmış şərait barədə məlumat verildi.

Azərbaycanda əhalinin sağlamlığı hər zaman dövlət siyasətinin mərkəzində dayanır. Bu baxımdan ölkəmizdə səhiyyə sisteminin inkişafı, maddi-texniki bazasının, kadr potensialının gücləndirilməsi və infrastrukturun yenilənməsi istiqamətində mühüm addımlar atılır. Dövlət başçısının təşəbbüsü ilə bu sahədə həyata keçirilən layihələr insanların sağlamlığının etibarlı qorunmasına xidmət edir. Müalicə-diaqnostika mərkəzlərinin, xəstəxanaların tikilməsi və əsaslı şəkildə yenidən qurulması, müasir avadanlıqlarla təchiz olunması bunun əyani təsdiqidir.

2 saylı Doğum evi 1987-ci ildə istifadəyə verilib. Uzunmüddətli istismar nəticəsində bu tibb müəssisə-

sində əsaslı təmirə ehtiyac yarandığından dövlət başçısının 2019-cu il 3 aprel tarixli Sərəncamı ilə 2 saylı Doğum evinin əsaslı təmiri üçün Prezidentin Ehtiyat Fondundan 2 milyon manat vəsait ayrılıb.

Əsaslı şəkildə təmir edilmiş 120 çarpayılıq bu səhiyyə müəssisəsində ən müasir tələblərə uyğun tibbi avadanlıqlar quraşdırılıb. Üçmərtəbəli binada ümumilikdə 51 palata var. Tibb ocağında 80 çarpayılıq doğum, 30 çarpayılıq ginekologiya və 10 çarpayılıq reanimasiya şöbələri fəaliyyət göstərir. Vətəndaşlara həm ambulator, həm də stasionar xidmət göstəriləcək. Əvvəllər Səhiyyə Nazirliyinin nəzdində olan 2 saylı Doğum evi 2021-ci ildən «Sabunçu Tibb Mərkəzi» publik hüquqi şəxsin tabeliyindədir.

Azərbaycanda yeni tikilən səhiyyə ocaqları, ölkəmizə gətirilən müasir tibbi avadanlıqlar bir məqsədə – əhəlinin sağlamlığının qorunması kimi mühüm missiyanın yerinə yetirilməsinə xidmət edir. Bu prosesdə Heydər Əliyev Fondunun da misilsiz xidmətləri vardır. Bütövlükdə əhəlinin, xüsusən də ana və uşaqların sağlamlığının qorunması Fondun fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Fondun prezidenti, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın birbaşa təşəbbüsü ilə həyata keçirilən tədbirlər genofondumuzun qorunmasına, mövcud problemlərin əsaslı surətdə həllinə yönəldilib. Bu doğum evinin əsaslı şəkildə yenidən qurulması da ana və uşaqların sağlamlığının qorunması istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərin daha bir əyani təsdiqidir.

**GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ
XANIM SALOME ZURABİŞVİLİYƏ**

Hörmətli xanım Prezident!

Qudauridə sərhəd polisinə məxsus helikopterin qəzaya uğraması nəticəsində heyət üzvlərinin və xilasedicilərin həlak olması barədə xəbər bizi son dərəcə kədərləndirdi.

Bu ağır faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, bütün Gürcüstan xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 30 iyul 2022-ci il

**«GRAND-AGRO İNVİTRO» MƏHDUD
MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİN
MÜƏSSİSƏSİNİN FƏALİYYƏTİ
İLƏ TANIŞLIQ VƏ «AZBADAM» MƏHDUD
MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİN BADAM
EMALI ZAVODUNUN AÇILIŞI
MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK**

3 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 3-də «Grand-Agro İnvitro» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin müəssisəsinin fəaliyyəti ilə tanış olmuş və «Azbadam» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin Badam Emalı zavodunun açılış mərasimində iştirak etmişlər.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və «Grand-Agro İnvitro» MMC-nin icraçı direktoru Taleh Zeynalov dövlət başçısına və xanımına müəssisənin fəaliyyəti barədə məlumat verdilər.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyulan prioritetlər uğurla həllini tapır. Eyni zamanda, qeyri-neft sektorunda kənd təsərrüfatı məhsullarının payı artır. Bu isə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması və id-xaldan asılılığın aradan qaldırılması deməkdir.

Prezident İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın fəaliyyəti ilə tanış olduqları «Grand-Agro

İnvitro» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin müəssisəsi və açılışı olan «Azbadam» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin Badam Emalı zavodu məhz qeyri-neft sektoru və kənd təsərrüfatının inkişaf konsepsiyasının uğurla reallaşdırılmasının nəticəsidir.

İlham Əliyev: Son vaxtlar fındıqçılıq Azərbaycanda çox inkişaf edir. Fındıq bağlarının sahəsini iki dəfədən çox artırmışdıq. Fındıq ixracına görə indi dünyada üçüncü yerdəyik. Amma badam istehsalı, əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda çox aşağıdır və daxili tələbatı ödəmir. Ona görə indi badamçılıqla da ciddi məşğul olmaq lazımdır. Bu meyvə sortları yerli sortlardır, yoxsa xarici?

Taleh Zeynalov: Həm xarici, həm də yerli sortlarımız var. Məqsədimiz odur ki, yerli sortların içərisində məhsuldar və təbiətə uyğun çeşidləri seçib seleksiya yolu ilə artırılmasına nail olaq.

İlham Əliyev: Burada çox vacib məsələ odur ki, intensiv bağçılıq daha çox məhsulun həcminə istiqamətləndirilir. Amma bizim xüsusiyyətimiz və üstünlüyümüz odur ki, – hər zaman belə olub, bu gün də belədir – bizdə yetişdirilən meyvə-tərəvəz təbiidir. Yəni orqanikdir və xüsusi dadı vardır. Burada yerli sortlara daha çox üstünlük verilməlidir. Yəni kəmiyyət dalınca getsək, bizim xüsusi dad verən o meyvələri itirə bilərik. Buna xüsusilə diqqət yetirin. Çünki bizim istər narımız olsun, almamız olsun, istər pomidorumuz olsun, xurmamız olsun, doğrudan da xüsusi dada malikdir. Biz onu itirməməliyik.

* * *

2017-ci ildə fəaliyyətə başlayan «Grand-Agro İn vitro» MMC məhsuldar meyvə və digər bitki tingləri yetişdirməklə məşğuldur. Müəssisənin tətbiq edilən müasir texnologiyalar sayəsində ənənəvi üsullarla çoxaldılması mümkün olmayan, həmçinin yerli və xarici bazarlarda rəqabətədavamlı yüksəkkeyfiyyətli məhsullar yetişdirmək imkanları mövcuddur. Növ seçimi bazarın tələbatı və müştərinin sifarişinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

«İn vitro» layihəsinə yatırılmış investisiyanın ümumi məbləği 21 milyon manatdır. İstixanalar müasir damcı üsulu və sisləmə sistemi ilə suvarılır. Müəssisənin beynəlxalq standartlara tam cavab verən laboratoriyası isə ən müasir texnologiyalarla təchiz olunub. İnkubasiya otaqlarının geniştutumlu olması sayəsində laboratoriya il ərzində 4 milyon ədəd müxtəlif cins və sort yetişdirmək imkanına malikdir.

Müəssisədə 84 nəfər daimi işlə təmin olunub.

* * *

Prezident İlham Əliyevin və xanımı Mehriban Əliyevanın açılışında iştirak etdikləri Badam Emalı zavodu isə «Azbadam» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətə məxsus istehsal müəssisəsidir.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov və «Azbadam» MMC-nin icraçı direktoru Anar Ağayev dövlət başçısına və xanımına zavod barədə məlumat verdilər.

Qeyd edildi ki, layihənin həyata keçirilməsi iki mərhələdə planlaşdırılıb. Birinci mərhələ üzrə 2017–2019-cu illərdə Abşeron rayonunun Qala və Bilgəh qəsəbələrində Aralıq dənizi badam sortlarından olan Quara (160 hektar), Belona (95 hektar), Avijor (138 hektar) və Soleta (34 hektar) növlü ağaclar-dan ibarət badam bağları salınıb. Bağlara yatırılmış ümumi investisiya məbləği 17 milyon manatdır.

İkinci mərhələdə yaradılan zavod ölkədə ilk badam emalı müəssisəsidir. İnşası 2021-ci ilin sentyabrında tamamlanmış zavodun ümumi investisiya dəyəri 13,5 milyon manatdır. Bunun 10 milyon manatı Sahibkarlığın İnkişafı Fondu hesabına ayrılmış güzəştli kredit, 3,5 milyon manatı isə təsisçi kapitalıdır.

Mikayıl Cabbarov: 2015–2019-cu illərdə ölkədə istehlak olunan təmizlənmiş badamın 90-95 faizi idxal edilirdisə, 2021-ci ilin nəticələrinə görə artıq biz ürəkaçan dinamikanı görə bilirik.

Anar Ağayev: İdxalı 50 faizə qədər azaltmışıq. 2024-cü ildə isə yalnız bizim bağ Azərbaycanın istehlak həcmi qarşılıya biləcək. Digər bağlardan alacağımız badamları da emal edib ixrac edəcəyik.

İlham Əliyev: Çox yaxşı, öz bağlarınızın da sahəsini genişləndirin. Çünki badam yetişdirmək üçün Abşeron torpağı çox münbitdir. Burada boş sahələr çoxdur. Biz gələndə gördük ki, bütün yol boyunca sağ-sol zeytun bağlarıdır. Əvvəllər bu ərazi boş sahə idi, son vaxtlar əkilibdir. Bu, böyük imkanlardır. Abşeron torpağı zeytun, badam yetişdirmək üçün ən münbit torpaqdır. Burada hələ boş torpaqlar var, onlardan mütləq istifadə etmək lazımdır.

Çünki biz gələcəkdə badamı da fındıq kimi ixrac edəcəyik.

* * *

Dövlət başçısı İlham Əliyev zavodu işə saldı. Bildirildi ki, zavodda məhsulun ilkin emalı, sındırılması, qurudulması və çeşidlənməsi nəzərdə tutulur. Müəssisə İspaniyanın «Jose Borrell S.A.» brendinə məxsus avadanlıqla təchiz edilib. Zavodun illik emal gücü 2000 ton badam ləpəsidir.

Onu da deyək ki, «Azbadam» MMC investisiya təşviqi hesabına edilən güzəştlərdən yararlanaraq, indiyədək xərclərinə 1 milyon manat məbləğində qənaət edib. Badam ləpəsinin ölkədaxili illik istehlak həcmi 750–800 ton təşkil edir. 2015–2019-cu illərdə ölkədə istehlak edilən badam ləpəsinin 90-95 faizi idxal olunurdu. Bu məqsədlə ölkədən hər il 6 milyon ABŞ dolları məbləğində valyuta xaricə çıxırdı. Müəssisənin fəaliyyəti nəticəsində 2024-cü ildən etibarən daxili bazarın tələbatı «Azbadam» MMC-nin emal müəssisəsi hesabına nəinki tam şəkildə təmin olunacaq, məhsullar Avropa İttifaqı ölkələrinə, Türkiyəyə, MDB və Mərkəzi Asiya respublikalarına, Hindistana, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə və digər ölkələrə «made in Azerbaijan» brendi ilə ixrac ediləcək.

Müəssisə əhalinin məşğulluq məsələsinin həllinə də töhfə verir. Burada 130 nəfər daimi işlə təmin olunubdur.

FRANSA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ EMMANUEL MAKRON İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

4 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 4-də Fransa Respublikasının Prezidenti Emmanuel Makron telefonla zəng etmişdir.

Söhbət əsnasında Emmanuel Makron son günlərdə regionda yaranmış gərginlikdən narahatlığını ifadə edərək, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında danışıqların davam etdirilməsinin və 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının həyata keçirilməsinin vacibliyini qeyd etdi. O, Fransanın iki ölkə arasında dialoqun davam etdirilməsinə dəstək verməyə hazır olduğunu bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Ermənistan tərəfindən növbəti hərbi təxribatın törədildiyini və Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazisində baş vermiş bu təxribat nəticəsində hərbi qulluqçumuzun həlak olduğunu vurğuladı.

Dövlət başçımız Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bu təxribatın qarşısını aldığı, lazımı cavab tədbirləri gördüyünü nəzərə çatdırdı və baş vermiş gərginliyə görə bütün məsuliyyətin Ermənistanın üzərinə düşdüyünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində mövcudluğunu davam etdirən Ermənistan silahlı qüvvələri və qanunsuz erməni hərbi birləşmələri ünsürlərinin ərazimizdən çıxarılması təmin edilməlidir. Lakin Ermənistan tərəfindən bu hələ də təmin edilməyib. Bu isə öz növbəsində, rəsmi İrəvan tərəfindən 2020-ci il 10 noyabr Bəyanatının müddələrinin pozulması və Ermənistanın üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirməməsidir.

Dövlət başçımız vurğuladı ki, üçtərəfli Bəyanatın müddələrinə uyğun olaraq, Rusiya Müdafiə Nazirliyi ilə əldə olunmuş razılaşma nəticəsində Laçın dəhlizinə alternativ yeni yolun marşrutu müəyyən edilib və Azərbaycan tərəfindən bu yolun inşası başa çatdırılmaq üzrədir. Bu işlər yekunlaşan kimi 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanata əsasən, Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin həmin yola dislokasiya olunması nəzərdə tutulur.

Telefon söhbəti zamanı qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparıldı.

**AVSTRİYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
TOMAS ŞULLER-QOTZBURQ
İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də Avstriya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Tomas Şuller-Qotzburqun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Tomas Şuller-Qotzburq etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyini bildirərək, özünün Avstriyaya səfərini və orada keçirdiyi görüşləri məmnunluqla xatırladı. Dövlət başçımız iqtisadi əməkdaşlığa toxunaraq, Avstriya şirkətlərinin Azərbaycanda uzun illər uğurla fəaliyyət göstərdiklərini, bir çox Avropa şirkətlərinin işgaldan azad olunmuş ərazilərimizdə aparılan bərpa və yenidən qurulma işlərinə böyük maraq göstərdiklərini söylədi. Avstriya şirkətlərinin də həmin ərazilərdə tikinti, infrastruktur və digər sahələrdə fəal iştirak edəcəklərinə ümidvar olduğunu bildirdi. Azərbaycan–

Avropa İttifaqı əməkdaşlığına toxunan Prezident İlham Əliyev Avstriyanın bu əməkdaşlığı daim dəstəklədiyini məmnunluqla qeyd etdi. Dövlət başçısı Avropa İttifaqı ilə əlaqələrimizin genişləndirilməsində Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin səfərinin önəmini qeyd etdi və səfər çərçivəsində imzalanmış Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun əhəmiyyətinə toxundu. Dövlət başçımız Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığında, nəqliyyat, ticarət, yüksək texnologiyalar, turizm, kənd təsərrüfatı, tikinti sahələrini də qeyd etdi.

Azərbaycana səfir təyin olunmasından məmnunluğunu bildirən Tomas Şuller-Qotzburq ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının bu il 30 illiyinin qeyd edildiyini vurğuladı. İkitərəfli əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyinə toxunan səfir bunun üçün səylərini əsirgəməyəcəyini dedi. Tomas Şuller-Qotzburq vurğuladı ki, dövlət başçımız tərəfindən əməkdaşlığımızın qeyd olunan əsas istiqamətləri hər iki ölkə üçün çox vacibdir. Səfir eyni zamanda, Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində də Avstriyanın ikitərəfli əlaqələri bundan sonra da dəstəkləyəcəyini bildirdi. O, ölkəmizin tolerantlıq nümunəsi olduğunu vurğulayaraq, Azərbaycanın bu sahədə beynəlxalq tədbirlərə verdiyi töhfəni xüsusi olaraq qeyd etdi.

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
MİLAN LAYÇAK İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 5-də Slovakiya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Milan Layçakın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Milan Layçak etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanla Slovakiya arasında əlaqələrin uğurlu inkişafını qeyd edərək, qarşılıqlı səfərlərin əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi işinə verdiyi töhfəni vurğuladı.

Dövlət başçısı əməkdaşlığın yeni sahələrinin müəyyənləşdirilməsinin zəruriliyini qeyd etdi, əvvəllər müzakirə edilən məsələlərin həyata keçiriləcəyinə ümidvar olduğunu dedi. İqtisadi əlaqələrə toxunan Prezident İlham Əliyev bu sahədə əməkdaşlığın və qarşılıqlı ticarətin dərinləşdirilməsi, həmçinin Azərbaycan və Slovakiya şirkətlərinin ölkələrimizdə fəaliyyətinin genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğunu bildirdi.

Dövlət başçısı eyni zamanda, Slovakiya şirkətlərinin işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə aparılan bərpa və yenidən qurulma işlərində iştirakda marağını qeyd etdi, Slovakiyanın Azərbaycan–Avropa İttifaqı tərəfdaşlığına verdiyi dəstəyi də vurğuladı.

Səfir Milan Layçak ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin kifayət qədər fəal olduğunu qeyd edərək, iqtisadi münasibətlərin genişləndiyini dedi və əlaqələrimizin daha da möhkəmlənməsi üçün səylərini asirgəməyəcəyini bildirdi.

AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİDENTİ ŞARL MIŞEL İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

5 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 5-də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel telefonla zəng etmişdir.

Söhbət zamanı Şarl Mişel bu günlərdə regionda yaranmış gərginliklə bağlı narahatlığını bildirdi. O, Brüssel sülh gündəliyinə uyğun olaraq, Avropa İttifaqının regionda davamlı sülh və sabitliyin təmin olunması istiqamətində səylərini davam etdirəcəyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Ermənistan Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazisində növbəti dəfə hərbi təxribat törədib və nəticədə hərbi qulluqçumuz həlak olub. Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən zəruri tədbirlər görülməklə bu təxribatın qarşısının alındığını vurğulayan dövlət başçımız baş vermiş gərginliyə görə bütün məsuliyyətin Ermənistanın üzərinə düşdüyünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, 10 noyabr 2020-ci il tarixli Bəyanatın müddəalarına zidd olaraq, Ermənistan Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşmiş qoşunlarını ərazilərimizdən çıxartmayıb.

Həmçinin qanunsuz erməni hərbi birləşmələrinin də ərazilərimizdə öz mövcudluğunu davam etdirdiyini deyən dövlət başçımız artıq 2 ilə yaxın müddətdə Ermənistanın 10 noyabr Bəyanatına əsasən, üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirmədiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Ermənistan silahlı qüvvələri və qanunsuz erməni hərbi birləşmələrinin ünsürləri torpaqlarımızdan çıxarılmalıdırlar.

Dövlət başçısı üçtərəfli Bəyanatın müddəalarına uyğun olaraq, Rusiya Müdafiə Nazirliyi ilə əldə olunmuş razılaşmaya əsasən, Laçın dəhlizinə alternativ yeni yolun marşrutunun müəyyən edildiyini, Azərbaycan tərəfindən bu yolun inşasının yekunlaşmaq üzrə olduğunu və yolun tikinti işləri bitəndən sonra Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin də həmin yola dislokasiya olunacağını vurğuladı.

Telefon söhbəti zamanı Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələlər barədə müzakirələr aparıldı.

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ
ENTONİ BLİNKEN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 5-də ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken telefonla zəng etmişdir.

Söhbət zamanı ABŞ Dövlət katibi bölgədə yaranmış gərginliklə bağlı narahatlığını bildirdi.

Yaranmış gərginliyə görə bütün məsuliyyətin rəsmi İrəvanın üzərinə düşdüyünü bildirən Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisində qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri tərəfindən hərbi təxribat törədilib və nəticədə Azərbaycanın hərbi qulluqçusu həlak olub. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan tərəfinin bu hərbi təxribatın qarşısını almaq üçün zəruri cavab tədbirlərini həyata keçirdiyini vurğuladı.

Dövlət başçısı bildirdi ki, Azərbaycan tərəfi 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın müddəalarına uyğun olaraq, Ermənistan silahlı qüvvələrinin və qanunsuz erməni hərbi birləşmələrinin ərazilərimizdən çıxarılması məsələsini dəfələrlə gündəliyə gətirib. Amma Ermənistan tərəfindən bu öhdəlik yerinə yetirilmir, müxtəlif bəhanələr və ziddiyyətli bəyanatlar səsləndirilir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan tərəfindən Laxın dəhlizinə alternativ yolun inşasının başa çatmaq üzrə olduğunu dedi və vurğuladı ki, bu yol hazır olandan sonra üçtərəfli Bəyanatın müddəalarına uyğun olaraq, Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin kontingenti həmin yola dislokasiya ediləcək.

Telefon söhbəti əsnasında ikitərəfli münasibətlər və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərlə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**PANAMA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
XANIM MARIELA DEL KARMEN SAGEL
ROSAS İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 6-da Panama Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Mariela del Karmen Sagel Rosasın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Mariela del Karmen Sagel Rosas etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, xüsusilə «Qoşulmama Hərəkəti»ndə yaxşı əməkdaşlığın həyata keçirildiyini bildirdi, Azərbaycanın bu təşkilata sədrlik müddətinin uzadılmasının, o cümlədən COVID-19 ilə bağlı ölkəmizin irəli sürdüyü təşəbbüslərin Panama tərəfindən dəstəkləndiyinə görə minnətdarlığını ifadə etdi. Dövlət başçısı Azərbaycanın sədr kimi «Qoşulmama Hərəkəti»nin institusional inkişafı istiqamətində səylər göstərdiyini bildirərək, bununla bağlı artıq iki mühüm tədbirin – «Qoşulmama Hərəkəti» Parlament Şəbəkəsinin Bakı konfransının və «Qoşulmama Hərəkəti»

Gənclər Sammitinin çox uğurla keçirildiyini vurğuladı və bunun Hərəkətin fəaliyyətinə yeni dinamika verdiyini dedi, bu baxımdan təşkilata üzv dövlətlərin dəstəyinin rolunu qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın təşkilata sədrlik müddətinin uzadılması barədə üzv dövlətlər tərəfindən yekdil qərarın qəbul edilməsini ölkəmizə göstərilən böyük dəstəyin və hörmətin ifadəsi kimi dəyərləndirdi.

İkitərəfli münasibətlərə toxunan dövlət başçısı iqtisadi sahədə əməkdaşlıq imkanlarının müəyyənləşdirilməsinin və biznes dairələri arasında informasiya qıtlığının aradan qaldırılmasının zəruriliyini bildirdi, yeni təyin olunmuş səfirin iki ölkənin əlaqələrinin genişləndirilməsi işinə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirən xanım Mariela del Karmen Sagel Rosas qeyd etdi ki, Panama ərazisinin kiçik olmasına baxmayaraq, böyük iqtisadi-ticari imkanlara malikdir. Xanım Mariela del Karmen Sagel Rosas bu baxımdan ölkəsinin beynəlxalq hab olması imkanlarından istifadə edilməsinin mümkünlüyünü diqqətə çatdırdı. Səfir eyni zamanda, ölkələrimiz arasında ticarət, mədəniyyət və digər sahələrdə əlaqələrimizin genişlənməsinə ümidvar olduğunu bildirdi.

**RUANDA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ FİDELİS
NTAMPAKA MIRONKO İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 6-da Ruanda Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Fidelis Ntampaka Mironkonun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Fidelis Ntampaka Mironko etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında həm ikitərəfli səviyyədə, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daha yaxın əlaqələrin qurulmasının zəruriliyini qeyd edərək, Azərbaycanla Ruandanın BMT və «Qoşulmama Hərəkəti»ndə əməkdaşlığına toxundu. Dövlət başçısı Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik müddətinin uzadılmasına verdiyi dəstəyə və Ruandanın ölkəmizin sədr qismində irəli sürdüyü təşəbbüsləri, xüsusilə də COVID-19 ilə bağlı söylərini dəstəklədiyinə görə minnətdarlığını ifadə etdi. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycanın bu istiqamətdə söylərinin əsas məqsədi vaksinlərin ədalətli bölüşdürülməsi və «vaksin millət-

çiliyi»nə qarşı mübarizə olmuşdur. İkitərəfli münasibətlərə gəldikdə, əməkdaşlıq üçün yeni sahələrin müəyyənləşdirilməsinin zəruriliyini qeyd edən dövlət başçısı bu baxımdan nümayəndə heyətləri və biznes qruplarının qarşılıqlı səfərlərinin təşkil olunmasının əhəmiyyətini vurğuladı.

Səfir Fidelis Ntampaka Mironko Ruanda Respublikasının Prezidenti Pol Kaqamenin salamlarını dövlət başçımıza çatdırdı, onun Azərbaycana səfərini ehtiramla xatırladı.

Dövlət başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Ruanda Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir ölkələrimiz arasında əlaqələrin genişləndirilməsi üçün Azərbaycanın müvafiq strukturları ilə bundan sonra da fəal təmasların qurulacağına əminliyini bildirdi.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR SƏFƏR

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə Türkiyəyə işgüzar səfərə gəlmişdir.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Konya şəhərinin hava limanında dövlət başçımızın şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Türkiyənin Gənclər və İdman naziri Məhmət Kasapoğlu, Konya valisi Vahdətın Özkan və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

Dövlət başçımız Fəxri qarovul dəstəsini salamladı.

TÜRKİYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLIYI OYUNLARINDA ÖLKƏMİZİ TƏMSİL EDƏN İDMANÇILARLA GÖRÜŞ

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 9-da Türkiyənin Konya şəhərində keçirilmiş V İslam Həmrəyliyi oyunlarında ölkəmizi təmsil edən idmançılarla görüşmüşlər.

İlham Əliyev: Əziz idmançılar, əziz dostlar!

Mən indicə Konya hava limanında yerə enmişəm və dərhal buraya, sizinlə görüşə gəlmişəm. Bu, bir ənənədir. Hər dəfə mötəbər beynəlxalq yarışlar ərəfəsində idmançılarla görüşüb onlarla söhbətləşirəm. Bu dəfə də istisna deyil.

V İslam Həmrəyliyi oyunlarında siz Azərbaycanı təmsil edirsiniz. Əminəm ki, ləyaqətlə təmsil edəcəksiniz. Çünki bizim idmançılar artıq bütün beynəlxalq yarışlarda öz gücünü təsdiqləmişlər. Azərbaycan bu gün dünyada güclü idman ölkəsi kimi tanınır və bizim qələbələrımız həm Olimpiya oyunlarında, həm də dünya, Avropa çempionatlarında artıq adi hala çevrilib. Azərbaycan azarkeşləri də bir növ buna öyrə-

şiblər. Əminəm ki, idmançılarımız bu dəfə də gözəl nəticə göstərəcəklər. Artıq birinci qızıl medalımız var. Komandanı bu münasibətlə təbrik etmək istəyirəm. Oyunların rəsmi açılışı mərasimi bu gündür, amma mübarizə artıq davam edir. Əminəm ki, bu nəticə digər idmançılar üçün də gözəl bir stimül olacaqdır.

Bu dəfə oyunlar Bakıdan sonra Konyada, qardaş ölkədə keçirilir. Əminəm ki, siz özünüzü evinizdəki kimi hiss edirsiniz. Oyunların Türkiyədə keçirilməsi bizim üçün əlavə imkanlar yaradır. Biz çox şadıq ki, bu yarışlar qardaş Türkiyədə keçirilir. Əminəm ki, bu həm idman bayramı, həm də islam həmrəyliyi bayramı kimi yadda qalacaq. Beş il bundan əvvəl Bakıda keçirilmiş İslam Həmrəyliyi oyunlarında bizim komandamız çox gözəl nəticə göstərmiş, komanda hesabında birinci olmuşdur. Eyni zamanda, Bakıdakı oyunlar islam həmrəyliyinin gücləndirilməsinə təkan vermişdir. Çünki müsəlman ölkələrinin idmançıları bir müddət bir-biri ilə sıx təmasda olmuşlar. Əminəm ki, burada da siz yeni dostlar tapacaqsınız. Çünki bu oyunlar həm idman yarışdır, həm də ki, müsəlman ölkələri arasındakı birliyi, həmrəyliyi, dostluğu möhkəmləndirən amildir.

Onu da qeyd etməliyəm ki, ilk dəfə olaraq, Azərbaycan idmançıları İslam Həmrəyliyi oyunlarında qalib ölkəni təmsil edəcəklər. Bu hamımız üçün böyük qürurverici hadisədir. Çünki biz artıq müzəffər xalqın nümayəndələri, qalib ölkənin nümayəndələri kimi bu oyunlarda iştirak edəcəyik. Döyüş meydan-

larında əldə edilmiş Qələbə idman yarışlarında da özünü əks etdirəcək.

Bir sözlə, əziz idmançılar, mən sizi ürəkdən salamlayıram, sizə uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, hər zaman olduğu kimi, Azərbaycanın idman bayrağı, idman şöhrətimiz yüksəklərdə olacaq və siz Vətənə qələbələr, müvəffəqiyyətlər, uğurlarla qayıdacaqsınız. Təbrik edirəm!

* * *

Fərid Qayıbov (*Gənclər və İdman naziri*): Çox hörmətli cənab Prezident! Hörmətli Mehriban xanım! İcazə verin, nümayəndə heyəti adından Sizi Atletlər Kəndində salamlayım. Sizə daimi qayğınıza görə təşəkkürümüzü bildirmək istərdik. Sizin tapşırıqla atletlər üçün hər cür şərait yaradılıb və komandamız yarışa tam hazırdır. Qeyd etdiyiniz kimi, artıq bizim ilk medalımız var, dünən Anna Skidan qızıl medal qazanıb.

Rafiq Hüseynov (*güləşçi*): Hörmətli cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım! Mən komanda yoldaşlarım adından, həm də eyni zamanda, öz adımdan Sizi salamlayıram. Çox sağ olun ki, dəyərli vaxtınızı ayırıb bizimlə maraqlanırsınız. Mən əminəm ki, Sizinlə görüş bizə əlavə ruh yüksəkliyi verəcək və bizim çıxışlarımıza çox müsbət təsir edəcək. Sevinirəm ki, cənab Prezident şəxsən özü bizimlə maraqlanır. Sizə təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Sağ olun.

Riqina Meftahətdinova (*stend atıcısı*): Cənab Prezident, salam. Mehriban xanım, Sizi salamlayı-

ram. Mən idmançı ailəsində böyümüşəm. Olimpiya çempionu Zemfira xanım Meftahətdinovanın qızıyam. Özüm də bu idmanla məşğulam. Mən fəxr edirəm ki, Siz bizə həmişə diqqət, qayğı göstərirsiniz. Çox sağ olun, Sizə təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Çox sağ olun. Sizə uğurlar arzulayıram.

Mehriban Əliyeva: Anna Skidan qızıl medal alıb.

İlham Əliyev: Qızıl medal, təbrik edirəm.

Anna Skidan: Sağ olun.

Mehriban Əliyeva: Təbrik edirik, sizinlə fəxr edirik.

Elçin Əsədov (velosipedçi): Cənab Prezident, mən Elçin Əsədovam. Şuşada beynəlxalq velosiped idmanı yarışının qalibiyəm. Çox fəxr edirəm. Orada qürur duyduq, «dəmir yumruq»la. Çox sağ olun, cənab Prezident, minnətdaram.

İlham Əliyev: Çox sağ olun.

Paralimpiyaçı: Allah razı olsun, bizim üçün hər şərait yaradılıb. Keçmiş müharibə veterani kimi, inşallah, burada da bayrağımızı ucaldırıq.

İlham Əliyev: İnşallah. Paralimpiyaçılarımız da Paralimpiya oyunlarında yaxşı nəticə göstərmişdilər.

FƏLƏSTİN DÖVLƏTİNİN BAŞ NAZİRİ MƏHƏMMƏD ŞTAYYEH İLƏ GÖRÜŞ

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Konyada Fələstin Dövlətinin Baş Naziri Məhəmməd Ştayyehi qəbul etmişdir.

Məhəmməd Ştayyeh Fələstin Dövlətinin Prezidenti Mahmud Abbasın salamlarını Prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Dövlət başçımız salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Mahmud Abbasa çatdırmağı xahiş etdi.

Məhəmməd Ştayyeh Azərbaycanın Fələstinə göstərdiyi həmrəyliyə, verdiyi dəstəyə və humanitar yardımlara görə dövlət başçımıza minnətdarlığını bildirdi. İkitərəfli əlaqələrimizin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini deyən Baş Nazir İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyi vurğuladı. Fələstin Dövlətinin Baş Naziri Azərbaycanın bütün sahələrdə əldə etdiyi nailiyyətlərlə bağlı təbriklərini çatdırdı. Məhəmməd Ştayyeh Fələstində Azərbaycan səfirliyinin açılması ilə əlaqədar məsələ qaldırdı.

Xoş sözlərə görə təşəkkürünü bildirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının Fələstin xalqı ilə

həmrəy olduğunu qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Fələstin Dövlətinin Prezidenti Mahmud Abbasın ölkəmizə səfərini və onunla təmaslarını məmnunluqla xatırladaraq, siyasi, iqtisadi, təhsil, mədəniyyət, idman sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev fələstinli tələbələrin ölkəmizdə təhsil almasına toxunaraq, onlara dövlət tərəfindən ayrılan grantları vurğuladı və Azərbaycanın bu grantları artırmağa hazır olduğunu bildirdi.

ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ƏRSİN TATAR İLƏ GÖRÜŞ

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Konyada Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ərsin Tatarı qəbul etmişdir.

Görüşdə Türk Dünyasında xalqlar arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edən V İslam Həmrəyliyi oyunlarının Türkiyədə keçirilməsinin önəmi vurğulandı. Bu mötəbər beynəlxalq idman tədbirinin Bakıda da yüksək səviyyədə təşkil olunduğu məmnunluqla qeyd edildi.

Söhbət zamanı Türk Dünyası xalqlarının bir-biri ilə tarixi bağlılığına söykənən əlaqələrin humanitar, mədəniyyət, təhsil, idman sahələrində genişləndirilməsinin əhəmiyyətinə toxunuldu.

**TÜRKİYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ
KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLİYİ
OYUNLARININ AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ
İŞTİRAK EDƏN DÖVLƏT VƏ HÖKUMƏT
BAŞÇILARININ ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
ŞAM YEMƏYİNDƏ İŞTİRAK**

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 9-da Türkiyənin Konya şəhərində V İslam Həmrəyliyi oyunlarının açılış mərasimində iştirak edən dövlət, hökumət və nümayəndə heyətləri başçılarının şərəfinə verilmiş şam yeməyində iştirak etmişdir.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və digər rəsmi şəxsləri qarşıladı.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan dövlət, hökumət və nümayəndə heyətləri başçıları ilə söhbət etdi.

Sonra şam yeməyi oldu.

Tədbirdə çıxış edən Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan dövlət və hökumət başçılarını, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini salamladı:

– V İslam Həmrəyliyi oyunları ilə əlaqədar bu qardaşlıq süfrəsi ətrafında sizinlə birlikdə olmaq-

dan böyük məmnunluq duyuram. Həzrət Mövlanənin şəhəri Konyamıza hamınız xoş gəlmisiniz! Sizin şəxsinizdə islam dünyasının müxtəlif bölgələrindən oyunlarda iştirak edən bütün idmançılarımıza və komandalarımıza da «Xoş gəldiniz!» deyirəm.

İslam Həmrəyliyi oyunlarının sonuncusunu əziz qardaşım İlham Əliyevin və hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın ev sahibliyi ilə 2017-ci ildə Azərbaycanda keçirmişdik. Azərbaycanlı qardaşlarım hər baxımdan uğurlu ev sahibliyinə imza atmışlar.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan pandemiya ilə bağlı məhdudiyətlərin yumşaldılmasından sonra V İslamiadanın keçirilməsindən məmnunluğunu ifadə etdi, oyunlara marağın böyük olduğunu vurğuladı. Dünyada gərginliklərin, iqtisadi çətinliklərin yaşandığını, müsəlmanlara qarşı bütün sahələrdə ayrışikliyin ciddi narahatlıq doğurduğunu vurğulayan Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Konyadan bütün dünyaya ötürüləcək qardaşlıq mesajlarının bu ayrışikliyin qarşısının alınmasına töhfə verəcəyinə aminliyini bildirdi.

Türkiyə Prezidenti bütün komandalara və idmançılara uğurlar arzuladı.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ GÖRÜŞ

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ilə Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında avqustun 9-da Konya şəhərində görüş olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev V İslam Həmrəyliyi oyunlarının açılışı mərasiminə dəvətə görə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanə təşəkkür etdi.

Türkiyənin dövlət başçısı da öz növbəsində, dəvəti qəbul edib, tədbirdə iştirak etdiyinə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

Dövlət başçımız eyni zamanda, İslam Həmrəyliyi oyunlarının yüksək səviyyədə təşkili ilə bağlı təbriklərini çatdırdı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında dostluq, qaradaşlıq və müttəfiqlik əlaqələrinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi məmnunluqla vurğulandı.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan Qarabağdakı son hadisələrlə əlaqədar bir daha Türkiyənin dəstəyini ifadə etdi və şəhidlərlə bağlı başsağlığı verdi.

Dövlət başçımız dəstəyə və başsağlığına görə təşəkkür etdi.

Görüşdə bölgədə postmünaqişə dövrü ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı, eyni zamanda, iqtisadi, enerji, nəqliyyat və hərbi sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə olundu.

TÜRKİYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLIYI OYUNLARININ TƏNTƏNƏLİ AÇILIŞI MƏRASİMİ

Konya

9 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 9-da Türkiyənin Konya şəhərində keçirilmiş V İslam Həmrəyliyi oyunlarının təntənəli açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Açılış mərasiminin keçirildiyi Konya Böyükşəhər Bələdiyyəsi stadionunun üzərində «Türk Yıldızları» aerobatika komandalarının nümunəvi pilotaj uçuşları möhtəşəm mərasim iştirakçlarına xoş anlar yaşatdı. Sonra Livan əsilli isveçli müğənni Maher Zain konsert proqramı ilə çıxış etdi. Konsert zamanı dron və işıq effektləri mərasimə xüsusi rəng qatdı.

Daha sonra müqəddəs Qurandan ayələr oxundu.

Bu möhtəşəm tədbirin tamaşaçıları arenaya daxil olan Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi, digər dövlət və hökumət başçılarını hərarətlə alqışladılar.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva və

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva ilə qısa söhbət etdi.

Mərasimdə ilk olaraq səhnəyə çıxan rəqqaslar V İslam Həmrəyliyi oyunlarının loqosunu canlandırıdılar. Oyunlar üçün xüsusi olaraq lələ formasında hazırlanmış loqo özündə 21 rəqəmini simvolizə edir. Loqoda, həmçinin ərəb dilində «qardaş» sözünü bildirən hərflər də yer alıb.

Açılış mərasimində Türkiyə tarixinin müxtəlif dövrlərini və mədəni zənginliklərini əks etdirən kompozisiya nümayiş olundu. Kompozisiyanın sonunda işıq effektləri vasitəsilə səhnədə Türkiyə bayrağı və ay-ulduz fiquru təcəssüm etdirildi. Ardınca hərbiçilər Türkiyənin Dövlət bayrağını səhnəyə gətirdilər. Bayraq Türkiyənin Dövlət himni – «İstiqlal Marşı»nın sədaları altında qaldırıldı.

Bayrağın qaldırılmasından sonra «Konya–2021» V İslam Həmrəyliyi oyunlarının könüllüləri və komandaların paradı oldu.

Komandalar ölkələrin adlarının baş hərflərinə uyğun qaydada əlifba sırası ilə meydana daxil oldular. Əvvəlcə Əfqanıstan idmançılarının keçidi oldu. Azərbaycan atletləri meydana dördüncü daxil oldular.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva komandamızın üzvlərini hərərətlə alqışladılar.

Açılış mərasimində Azərbaycanın üçrəngli bayrağını atlet Nazim Babayev və voleybolçu Aysən Abdüləzimova apardılar.

Nazim Babayev Avropa çempionu, IV İslam Həmrəyliyi oyunlarının qalibi, Qış Universiadasının ikiqat

qalibi, Yeniyetmələrin Yay Olimpiya oyunlarının bürünc medalçısıdır. Aysən Abduləzimova isə qadın voleybolçulardan ibarət Azərbaycan millisinin kapitanı, «Çağırış» kubokunun, «Qızıl Avropa» liqasının və IV İslam Həmrəyliyi oyunlarının qalibidir.

Azərbaycanı İslamiadada 281 idmançı təmsil edir. Onlar ağır atletika, atıcılıq, atletika, basketbol 3x3 (qadınlar və kişilər), cüdo, futbol, güləş, gimnastika, aerobika, bədii gimnastika, həndbol (qadınlar və kişilər), karate, kikkoksinq, qılıncoynatma, oxatma, para-oxatma, para-atletika, para-üzgüçülük, stolüstü tennis, taekvondo, velosiped, voleybol (qadınlar və kişilər) və üzgüçülük yarışlarında güclərini sınaırlar.

Komandaların keçidini ev sahibi – Türkiyə atletləri tamamladılar. Qardaş ölkəni bu yarışlarda 461 atlet təmsil edir. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Prezident İlham Əliyev, digər dövlət və hökumət başçıları, azarkeşlər Türkiyə idmançılarını hərarətlə salamladılar. Sonra Konya bölgəsinə məxsus «Qaşığı havası» rəqsi ifa olundu.

Adlarını Türkiyənin idman tarixinə qızıl hərflərlə yazdıran səkkiz atlet – cüdoçu Hülya Şənyurt, taekvondoçu Nur Tatar, güləşçi Yasəmin Adar, karateçi Mərvə Çoban, ağır atlet Halil Mutlu, taekvondoçu Sərvət Tazəgül və güləşçi Məhmət Akif Pirim İslam Həmrəyliyi İdman Federasiyasının (ISSF) bayrağını meydana gətirdilər.

ISSF-nin bayrağı qaldırıldıqdan sonra idmançıların və hakimlərin andı qəbul edildi. İdmançıların adından paralimpiyaçı komandanı oxatan Özmür

Cüre, hakimlərin adından isə velosiped idmanı üzrə ədalət təmsilçisi Sərkən Karadəmir and içdilər.

Açılış mərasimində Türkiyənin Gənclər və İdman naziri Məhmət Muharrəm Kasapoğlu, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Hissein Brahim Taha və ISSF-nin prezidenti Abdulaziz bin Türki əl-Faysal Al Saud çıxış etdilər.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan V İslam Həmrəyliyi oyunlarını açıq elan etdi.

Sonra atəşfəşanlıq oldu.

Ardınca V İslam Həmrəyliyi oyunlarının proqramında yer alan 24 idman növünün 9000 illik tarixi olan Çatalhöyük mirasından ilhamlanaraq hazırlanmış qrafiklərin müşayiəti ilə ecazkar təqdimat nümayiş etdirildi.

Əsas qayəsi Mövlanə Cəlaləddin Ruminin «Biz birləşdirməyə gəldik, ayırmağa gəlmədik» olan açılış mərasimi maraqlı kompozisiyaların təqdimatı ilə davam etdi. «Salam olsun!» kompozisiyası ilə Türkiyədən bütün islam dünyasına salam göndərildi. «Həmrəyliyin gücü» kompozisiyasının əsas qayəsi odur ki, islam dünyası bir-biri ilə qovuşur, birlik olur. Dünya müsəlmanları həmrəyliyin gücü ilə birləşir. Bu, islam dünyasının dəyərlər düşüncəsi ilə birləşməsinin və həmrəyliyinin göstəricisidir. «Elmin gücü» kompozisiyasında islam dünyasının qızıl dövrü tərənnüm edilir. Bu hissədə dünya qaranlıq dövrünü yaşadığı bir zamanda islam alimlərinin bütün insanlığa bu günümüzdə qədər gəlib çatan bəşəri irs qoymaları təbliğ olunur. «Hikmətin gücü» kompozisiyasında böyük bir mədəniyyətin paytaxtı, elmin və

hikmətin diyarı, könüllərin görüş yeri olan Konyanın miras qalan əsərləri təqdim olunur, bu qədim şəhərin tarixinə səyahət edilir. «Könüllər şəhəri: Konya» kompozisiyasında isə islam aləminin müdriklərinin uzun illər elm və hikmət axtarışlarından sonra Konyaya üz tutmaları və bu şəhərdə islam mədəniyyətinin ən nadir incilərini yaratdıqları tərənnüm olunur. «Eşqin gücü» kompozisiyasında bu gözəl diyarda kök salan hikmətli düşüncələrin öz bəhrəsini verdiyi, bu hikmətin və sevginin Konyanı «Könüllər şəhəri»nə çevirdiyi təbliğ edilir.

İdmanın birləşdirici gücü ilə həmrəyliyi inkişaf etdirməyi hədəfləyən V İslam Həmrəyliyi oyunlarının təntənəli açılışı mərasimi möhtəşəm atəşfəşanlıqla başa çatdı.

V İslam Həmrəyliyi oyunları 2021-ci ildə keçirilməli olsa da, qlobal pandemiya səbəbindən yarış bir il təxirə salındı. Avqustun 18-dək davam edəcək V İslam Həmrəyliyi oyunlarında 56 ölkədən 4000-dən çox atlet idmanın 24 növü üzrə 483 dəst medal uğrunda mübarizə aparır.

Oyunların məhz Konyada keçirilməsi təsadüfi deyil. Qədim tarixi olan Konya şəhəri həm də islam sivilizasiyasının mühüm mərkəzlərindən sayılır. Böyük təsəvvüf şairlərindən olan Cəlaləddin Ruminin türbəsi zahidlər üçün ziyarətghahdır. Ümumiyyətlə, Konya müxtəlif mədəniyyətlərin bir araya gəldiyi harmonik ruha sahibdir.

Xatırladaq ki, 2017-ci il mayın 12–22-də Bakıda keçirilmiş IV İslam Həmrəyliyi oyunları Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi, Birinci vitse-prezident və

Təşkilat Komitəsinin sədri Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti sayəsində bütün dünyaya nümayiş etdirdi ki, islam aləmi bir ola bilir və bu birlik gücümüzü daha da artırır. «Bakı–2017»də 54 ölkədən 3000-dən çox atlet idmanın 24 növü üzrə keçirilən yarışlarda 269 dəst medal uğrunda mübarizə aparırdı. Bu oyunlara 425 atletlə qatılan Azərbaycan 162 medalla (75 qızıl, 50 gümüş və 37 bürünc) birinci oldu. Türkiyə ikinci (195 medal), İran üçüncü (98 medal), Özbəkistan dördüncü (63 medal), Bəhreyn (21 medal) isə beşinci yerdə qərarlaşdı.

İslam Həmrəyliyi oyunları ilk dəfə Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində keçirilib. İranın paytaxtı Tehrandə keçirilməli olan ikinci İslamiada ləğv edilib. Üçüncü oyunlar 2013-cü ildə İndoneziyanın Palembang şəhərində təşkil olunub. VI İslam Həmrəyliyi oyunları isə 2025-ci ildə Kamerunun paytaxtı Yaundədə keçiriləcəkdir.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına işgüzar səfəri avqustun 10-da başa çatdı.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Konya şəhərinin hava limanında dövlət başçımızın şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Dövlət başçısı Fəxri qarovul dəstəsini salamladı.

Prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı Konya valisi Vahdətın Özkan və digər rəsmi şəxslər yola saldılar.

**ƏLCƏZƏİR XALQ DEMOKRATİK
RESPUBLİKASININ XARİCİ İŞLƏR
VƏ XARİCDƏKİ MİLLİ İCMA NAZİRİ
RAMTAN LAMAMRA İLƏ GÖRÜŞ**

10 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 10-da Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının Xarici İşlər və Xaricdəki Milli İcma naziri Ramtan Lamamranı qəbul etmişdir.

Ramtan Lamamra Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının Prezidenti Abdelməcid Tebbunun salamlarını və xoş arzularını dövlət başçımıza çatdırdı. Nazir bildirdi ki, Əlcəzair Prezidenti Azərbaycanda gedən inkişaf proseslərini və Prezident İlham Əliyevin «Qoşulmama Hərəkəti»na çox uğurlu rəhbərliyini böyük maraqla izləyir.

Prezident İlham Əliyev salamlara və xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Abdelməcid Tebbuna çatdırmağı xahiş etdi.

Dövlət başçısı Əlcəzairin «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində ölkəmizin irəli sürdüyü təşəbbüslərə, eləcə də Azərbaycanın təşkilata sədrlik müddətinin uzadılması ilə bağlı qərara verdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdi. Prezident İlham Əliyev OPEC+ formatında da Azərbaycanla Əlcəzairin uğurlu əməkdaşlıq həyata keçirdiyini vurğuladı. Gələcəkdə əmək-

daşlığın daha səmərəli və fəal şəkildə aparılması üçün bir çox sahələrin mövcud olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev iqtisadi, ticarət, biznes və enerji sahələrində əlaqələri genişləndirməyin zəruriliyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Ramtan Lamamranın ölkəmizə səfərinin ikitərəfli münasibətlərin inkişafına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Qonaq bildirdi ki, gözəl, qardaş ölkə olan Azərbaycanca səfərdən məmnundur. O, göstərilən qonaqpərvərliyə görə təşəkkür etdi. Öz növbəsində, əlaqələrimizin genişlənməsinə əminliyini ifadə edən Ramtan Lamamra ölkələrimizin bir-birinə göstərdiyi dəstəyi vurğuladı, Azərbaycan ilə Əlcəzair arasında qarşılıqlı etimadın mövcudluğunu məmnunluqla qeyd etdi və bunun bir çox sahələrdə əməkdaşlığın möhkəmlənməsi üçün çox səmərəli nəticələr verə biləcəyini bildirdi.

QOBUSTAN, İSMAYILLI VƏ AĞSU RAYONLARINA SƏFƏR

12 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 12-də Qobustan rayonunun «Diri Baba» türbəsində turizm infrastrukturunun yaradılması ilə bağlı aparılmış yenidən qurulma işləri ilə tanış olmuşlar.

Azərbaycan Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyev dövlət başçısına və xanımına türbədə görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Bakı–Şamaxı magistral yolunun 1,5 kilometrliyində yerləşən, 1402-ci ildə Şirvanşah hökmdarı I İbrahimin əmri ilə tikilmiş «Diri Baba» türbəsi dövlət mühafizəsinə götürülmüş ölkə əhəmiyyətli memarlıq abidəsidir. Sufi şeyxlərindən birinin şərafinə tikilən türbənin bir hissəsi qaya içərisində yerləşdiyindən Qafqazın ən nadir abidələrindən hesab olunur. İkimərtəbəli türbə, yaxınlığında yerləşən süni şəkildə yaradılmış bir neçə mağara və kaha, həmçinin üzbəüz orta əsrlərə aid qəbiristanlıq və qədim türbə qalıqları birlikdə vahid bir kompleks əmələ gətirir. Türbə Azərbaycanın şimal-qərb turizm dəhlizində birinci vacib dayanacaq kimi, il ərzində xeyli sayda turist qəbul edir. Ərazidə turizm imkanlarının yaradılması yerli kiçik sahibkarlığın və icma əsaslı

turizm dəyər zəncirinin formalaşmasına, bölgənin digər turizm əhəmiyyətli abidələrinin turizm potensialından istifadəsinə və regional turizm klasterinin yaranmasına töhfə verəcək.

Məlumat verildi ki, abidənin tarixi-mədəni əhəmiyyəti ilə yanaşı, turizm potensialı qiymətləndirilərək, həmçinin antropogen və təbii amillərin təsiri ilə deqradasiyaya uğramasının qarşısını almaq məqsədilə Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən burada bir sıra infrastruktur və bərpa işləri aparılıb. Ərazidə bulaq, qurbangah və söhbətgah tikilib, meydan döşəməsi yenilənib, türbəyə qalxan pilləkənlər yenidən üzlənib, ərazi abadlaşdırılaraq, oturacaqlar quraşdırılıb. Eyni zamanda, türbədə gecə işıqlandırılması təmin edilib, kommunikasiya xətləri qurulub və yenilənib. Bununla bərabər, sel sularını axıdan kanal bərpa olunub, türbə kompleksinin ətrafı çəpərlənib, həmçinin 20 yerlik avtodayanacaq tikilib.

Diqqətə çatdırıldı ki, XV əsrə aid və abidənin ayrılmaz tərkib hissəsi olan tarixi qəbiristanlığın ərazisində 40 qəbir tədqiq edilib və annotasiyası hazırlanıb. Qəbiristanlığın ərazisi abadlaşdırılıb, burada şeyxlərdən birinin türbəsi aşkar edilərək, arxeoloji işlər aparılıb. Abidənin ətrafındakı 8 mağara tədqiq olunub, onlardan bir neçəsi turistlərin ziyarət edə bilməsi üçün təmizlənərək, hazır vəziyyətə gətirilib. Bu abidənin daş kitabəsi tədqiq edilərək, rəqəmsal surəti çıxarılıb.

İSMAYILLIDA «BASQAL RESORT & SPA» HOTELİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

12 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 12-də İsmayilli rayonunda «Basqal Resort & Spa» hotelinin açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər müdiri Ramin Quluzadə dövlət başçısına və xanımına hoteldə görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, dağlıq ərazidə yerləşən və səfalı meşələrlə əhatə olunan «Basqal Resort & Spa» hoteli 179 otaq və lüks nömrələrdən, üçotaqlı 4 kottecdən və isidilən açıq hovuzlu 1 kottecdən ibarətdir.

Qonaqlar dünya mətbəxinin və milli mətbəximizin təamlarını təqdim edən müasir və möhtəşəm «Sədəf» restoranının yeməklərindən həzz alıb, dağlara və mənzərəli guşələrə açılan «MÜCRÜ LOBBY LOUNGE»da zərif və ənənəvi Azərbaycan çayından içərək dincəlbilərlər. Həmçinin «VİTAMİN BAR»da sərin hovuz ətrafında qəlyanaltılardan dadaraq, gününü mənalı keçirəcək, meşələrlə əhatələnmiş «PALID CAFE»nin xoş mühitində ailə və dostlarla gözəl anlar yaşayacaq və ya «RAST»ın bənzərsiz atmosferində heyratamiz mənzərələrdən və qeyri-adi mətbəxdən zövq alacaqlar. Qeyd edildi ki, «KIDS CLUB» hər

yaşda əyləncə axtaran uşaqlar üçün qapalı məkanda və açıq havada oyun meydançaları olan ideal yerdir. Burada peşəkar animasiya komandası gün ərzində uşaqların asudə vaxtının səmərəli və əyləncəli keçirilməsini təmin edəcək. «LİMON CAFE»də balaca qonaqlara müxtəlif ləzzətli təamlar təklif olunacaq. «ECAZ» zalı bol çeşidli açıq bufetdə şirniyyatlar, yerli və dünya mətbəxinin isti yeməklərini təklif edən dəbdəbəli restoran, həmçinin toy, təntənəli günlərin keçirilməsi üçün 500-ə qədər qonağı rahatlıqla qəbul edə biləcək möhtəşəm məkandır. Hotelin qonaqları «HAZE Club & Karaoke Lounge»də peşəkar barmenlərin hazırladığı məşhur kokteyllərdən və ləzzətli qəlyanaltılardan dadı bilərlər.

Diqqətə çatdırıldı ki, «NİYAL SPA» geniş sahədə yerləşən 4 prosedur masaj otağı, 2 türk hamamı, 2 fin saunası, 2 buxar otağı, istirahət zonası və yay terrası ilə qapalı üzmə hovuzu təklif edir.

«Basqal Resort & Spa»nın 120 nəfərlik «Hələbi» və «Heyrati» konfrans zallarında biznes-konfrans, seminar və tədbir keçirmək üçün hər cür şərait yaradılıb. Həmçinin açıq havada tədbirlərin keçirilməsi üçün burada geniş imkanlar mövcuddur.

Bildirildi ki, hotelə gələn qonaqlar İsmayilli rayonunun ərazisində çoxsaylı gəzinti, yürüş və velosiped cığırlarından yararlanırlar. «Basqal Resort & Spa» təbiətin qoynunda istirahət və əyləncə dolu yeni məkandır.

**«Basqal» Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu
ərazisində aparılan və icrası nəzərdə tutulan
tikinti-bərpa işləri ilə tanışlıq**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 12-də İsmayıllı rayonunda «Basqal» Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu ərazisində aparılan və icrası nəzərdə tutulan tikinti-bərpa işləri ilə tanış olmuşlar.

Azərbaycan Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyev dövlət başçısına və xanımına görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Şeyx Məhəmməd məscidinin içərisində, Bazar meydanında, Qalabaşı ərazisində aparılan fundamental arxeoloji tədqiqatlar nəticəsində tarixi Basqal qalası divarlarının yeri aşkar edilib, XVII əsrə aid edilən tarixi hamamın ətrafında Azərbaycanın ən qədim kanalizasiya sistemlərindən biri hesab olunan kürəbənd sisteminin işləmə prinsipi aşkara çıxarılıb. Şeyx Məhəmməd məscidinin dəqiq yaşı tam şəkildə təyin edilərək, mədəni qatları haqqında ilk dəfə tədqiqat işləri aparılıb, çoxsaylı maddi-mədəniyyət nümunələri tapılaraq tədqiq edilib və qoruğun muzey fonduna təhvil verilibdir.

Qeyd edildi ki, etnoqrafik və elmi-tarixi araşdırmalar nəticəsində Basqalın tarixi dərinədən araşdırılaraq, qoruğun elmi-inventar fondu hazırlanıb, əski əlifba ilə yazılmış dini, elmi və sosial həyatla bağlı minlərlə qiymətli əlyazma mətni aşkar edilərək, fonda təhvil verilib. Basqal və ətraf ərazilərin tarixi və mədəni irsi ilə birbaşa bağlı olan qeyri-maddi

mədəni irs nümunələri toplanılıb, qədim divarüstü yazılar, daş qəbirlər, müxtəlif kitabələr dərindən tədqiq edilib və dövlət mühafizəsinə götürüldübdür. Basqalda yaşayan əhalinin son 200 il ərzində məşğuliyyəti, sənətkarlıq nümunələrinin tarixi təkamülü üzə çıxarılıb, elmi-publisistika və mədəni turizm sahələrində istifadə ediləcək çoxsaylı tarixi materiallar əldə olunubdur. Basqalın mədəni irsinin əsas elementi olan kəlağayı naxışları toplanılıb, inventarlaşdırılıb və nəşr ediləlibdir.

Həmçinin qoruğun ərazisində başladılan təmir-bərpa, konservasiya və yenidən qurulma işlərinin elmi-nəzəri bazasını formalaşdırmaq, gələcəkdə aparılacaq tikinti və bərpa işlərinin mədəni irsin və yerli memarlıq ənənələrinin tələblərinə uyğun şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək üçün müvafiq normaların müəyyənləşdirildiyi «Basqal Mədəni İrsi: Təmir-bərpa kitabı» elmi-praktiki dərslik ərsəyə gətirilibdir.

Diqqətə çatdırıldı ki, Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən tarixən Basqalın mərkəzi hesab olunan orta əsrlər yol mədəniyyətinə xas olan pilləkənvari və daş döşəmli yolların, ənənəvi hasarların və qədim taxta qapı-darvazaların qorunub saxlanıldığı 8 tarixi məhəllənin birləşdiyi Bazar meydanının abadlaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirilib.

Məlumat verildi ki, qoruğun mühüm tarixi abidələrindən biri hesab olunan Basqal hamamı maddi-mədəniyyət nümunələrimizin qorunması məqsədilə dövlət nəzarətinə götürülüb, Bazar meydanında Hammam Muzeyi əsaslı şəkildə bərpa edilib. Muzeydə

Azərbaycanda hamam mədəniyyətinin özəllikləri, inkişafı haqqında, eləcə də hamamla bağlı xalq adət və ənənələri, onun külxana adlanan döşəməaltı istilik sistemi haqqında maraqlı məlumatlar təqdim olunur.

Aparılan tədqiqatlar nəticəsində 1854-cü ildə tikilmiş tarixi-memarlıq abidələrindən biri olan Hacı Bədəl məscidi, nəhəng gövdəsi və iri koğuşu ilə seçilən, dünyada əkilmə tarixi dəqiq bilinən yeganə ağac, 1563-cü ilə aid edilən və keçmişdə Basqal camaatı tərəfindən «Pir çinar» adlandırılaraq, müqəddəs hesab edilən çinar ağacı, XV əsrə aid olunan, 2020-ci ildə arxeoloji qazıntılar nəticəsində aşkara çıxarılıb tarixi üslubda yenidən təmir edilmiş «Pir çinar bulağı» və onlarla digər tarixi abidələr haqqında müfəssəl məlumatlar əldə ediləlibdir.

Bundan əlavə, 7 sənətkar emalatxanası təmir olunub, magistral yoldan qoruğa qədər olan yol yenidən qurulub. Qoruq ərazisində 2 küçədə qaz xətləri yerin altına salınıb, ərazidə olan rabitə xətləri yenilənib. Həmçinin Basqal qəsəbəsinin elektrik təchizatı sisteminin yenidən qurulması işləri aparılıb, su və kanalizasiya şəbəkəsinin bərpası üzrə işlər başa çatdırılıb. Bazar meydanı ərazisində köhnə yarımçıq tikililər sökülüb, qəsəbənin girişində avtomobil dayanacağı, turizm məlumat mərkəzi tikilib. Ərazidə abadlıq işləri aparılaraq, yol və səkilər düzəldilib, Bazar meydanında qoruq üçün inzibati bina inşa olunub. Küçələr boyunca divarlar, döşəmələr, qapı və darvazalar bərpa edilərək, tarixi mühitə uyğunlaşdırılıb və işıqlandırma işləri görülüb.

İsmayilli rayonunun Basqal qəsəbəsi Bakıdan 160 kilometr məsafədə, dəniz səviyyəsindən 965 metr yüksəklikdə 240 hektarlıq ərazidə yerləşir. Bu ərazinin 50 hektarı 1989-cu ildə yaradılmış «Basqal» Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğuna aiddir. Statistik məlumatlara görə, hazırda qəsəbədə rəsmi olaraq 1480 nəfər qeydiyyatdadır. Onlardan təxminən 600 nəfəri qoruq ərazisində yaşayır.

Basqal qəsəbəsi nadir memarlığı, qədim ipəkçilik, dəmirçilik kimi xalq sənətkarlıq ənənələri və orta əsr şəhərsalma mədəniyyəti ilə Azərbaycanın mədəniyyət tarixində xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Basqal tarixən Lahıc, Şəki, Qəbələ və Şamaxıdan gələn yolların kəsişməsində yerləşərək, qovşaq funksiyasını, sosial-iqtisadi və ticarət mərkəzi rolunu oynayıb.

Dövlət başçısı və xanımı buradakı emalatxanada kəlağayı ustası ilə söhbət etdilər.

Mehriban Əliyeva: Salam, xoş gördük.

İlham Əliyev: Salam.

U s t a: Salam. Xoş gəlmisiniz. Allah Sizi var eləsin. Mən Sizinlə fəxr edirəm ki, Sizin sayənizdə Azərbaycan xalqı qalib gəldi.

İlham Əliyev: Sağ olun. İşləriniz necə gedir?

U s t a: Yaxşıdır, çox sağ olun.

İlham Əliyev: Müştəri çoxdur?

U s t a: Bəli, olur. Çox sağ olun.

Fuad Nağıyev: Cənab Prezident, turistlər yavaş-yavaş gəlməyə başlayıblar.

U s t a: Mehriban xanım, bu bizim naxışımızdır, biz buna «Basqalı» naxışı deyirik. İstəyirsinizsə, əyləşin, bir naxış da siz vurun.

Mehriban xanım Əliyeva kəlağayıya naxış vurdu.

– Mehriban xanım, bu, qədim təsvirləri olan kəlağayıdır. Biz buna «Heratı» deyirik. Naxışları təmiz Azərbaycan naxışlarıdır. Bu naxışların ən azı 300–400 illik tarixi var. Bunu bu alətlə işləmişəm. O dövrdə ustalar bunu necə gözəl yonublar. Azərbaycan sənətkarlar yurduudur. Bu da onun bir nümunəsidir.

İSMAYILLI RAYONUNUN BASQAL QƏSƏBƏSİNDƏ AZƏRBAYCAN TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏ

12 avqust 2022-ci il

M ü x b i r: Cənab Prezident, ilk növbədə, icazənilə, bugünkü səfərinizlə bağlı təəssüratlarınızı öyrənmək istərdik.

İlham Əliyev: Mənim bölgələrə səfərlərim mün-təzəm xarakter daşıyır, həm vəziyyətlə tanış olmaq, həm də əlavə göstərişlərin verilməsi üçün. Gedən iş-lərə, bildiyiniz kimi, özüm nəzarət edirəm və son illər ərzində bütün bölgələrdə quruculuq-abadlıq iş-ləri daha geniş vüsət alıbdir. Bu gün Ağsu, İsmayilli rayonlarına səfərim çərçivəsində burada görülmüş və görülmək işlər haqqında göstərişlər verildi, mə-ruzələr edildi.

Son illərdə hər iki rayonda böyük infrastruktur layihələri icra edilibdir. Demək olar ki, infrastruktur layihələrinin əsas hissəsi başa çatıbdir. İstər qazlaşdırılma, istər elektrik enerjisi, su təchizatı, yolların tikintisi ilə bağlı çox böyük layihələr icra edilibdir. Təkcə onu demək kifayətdir ki, dağlıq rayon olmasına baxmayaraq, İsmayilli rayonunda qazlaşdırılma 80 faizdən çoxdur, Ağsu rayonunda isə 100 faizə yaxındır. Bu iki rayonda son illərdə 10-dan çox elektrik yarımstansiyası inşa olunub və

elektriklə təchizat tam təmin edilibdir. Yolların çəkilişi ilə bağlı – həm kənd yollarında, eyni zamanda da İsmayılı–Muğanlı yolunun yeni hissəsində işlər icra edilir.

Sosial infrastrukturla bağlı böyük layihələr icra olunub. Hər iki şəhərdə – Ağsuda və İsmayılıda 160 çarpayılıq xəstəxana tikilib, 100-ə yaxın məktəb inşa edilib, ya da əsaslı şəkildə təmir olunubdur. İş yerlərinin yaradılması ilə bağlı böyük layihələr icra edilib. Bir sözlə, bu bölgənin gələcək inkişafı ilə bağlı çox güclü zəmin yaradılıb. Çünki bildiyiniz kimi, infrastruktur layihələri icra edilmədən inkişafdan söhbət gedə bilməz.

Bu gün isə yolüstü «Diri Baba» türbəsində gedən işlərlə tanış oldum. Bir müddət əvvəl mənim tərəfimdən göstəriş verilmişdir ki, bu tarixi abidəmiz bərpa edilsin, həm konservasiya olunsun, həm də onun ətrafında turizm infrastrukturunu yaradılsın. «Diri Baba» türbəsi öz nadirliyi ilə bütün Qafqaz bölgəsində seçilir. Yaşı 500 ildən çox olan bu türbə əsrlərboyu Azərbaycan xalqı tərəfindən müqəddəs yer kimi tanınıb. Əlbəttə, bizim borcumuzdur ki, bu qədim tarixi abidəni yaşadaq, ona yeni həyat verək, bərpa edək və onun ətrafında mövcud olan şərait də müasir standartlara cavab verməlidir.

Eyni zamanda, Basqal qəsəbəsinin inkişafı, Basqalın tarixi irsinin qorunması ilə bağlı bir neçə il bundan əvvəl mənim tərəfimdən xüsusi sərəncam verilmişdir. Bu sərəncam əsasında Dövlət Turizm Agentliyi burada artıq bir müddətdir ki, işlər aparır. İşlərin təqribən 50 faizi başa çatıb və bu gün

hər kəs bunu görə bilər. Basqal bizim qədim kəndlərimizdən biridir, özünəməxsus tarixə malik olan bir yerdir. Əlbəttə, mən çox istəyirdim ki, həm bu yerin tarixi siması qorunsun, eyni zamanda, burada yaşayan insanlar üçün daha yaxşı şərait yaradılsın – bunu da biz təmin etdik – iş yerlərinin yaradılması üçün yeni imkanlar açılsın. Əminəm ki, Basqal qəsəbəsi Lahıc qəsəbəsi kimi, bu bölgənin çox qədim tarixi yaşayış məkanı olaraq, öz simasını bütün dünyaya açacaq. Yəni həm Azərbaycan vətəndaşları, həm ölkəmizdə olan qonaqlar, bildiyiniz kimi, indi Lahıca durmadan səfərlər edirlər. Əminəm ki, eyni aqibət Basqal qəsəbəsi üçün də olacaq. Bu tarixi yaşayış yerinin konservasiyası, onun tarixi simasının qorunması xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bu gün Basqal qəsəbəsinin girəcəyində yeni, 179 otaqlı müasir hotelin açılışı oldu. Bu hotelin açılışı bölgənin turizm potensialını xeyli dərəcədə genişləndirəcək. İsmayılı rayonunda bu obyektlərin yaradılması yüzlərlə iş yerinin açılması deməkdir. Təkcə Basqaldakı hoteldə 300-ə yaxın iş yeri açılır və orada işləyənlər də yerli vətəndaşlardır.

Bu gün eyni zamanda, Ağsu rayonunda böyük aqroparkın fəaliyyəti də bölgə iqtisadiyyatına töhfə verir. Orada da 200-ə yaxın iş yeri açılıb.

Yəni iş yerlərinin açılması prosesi Azərbaycanda daim aparılmalıdır. Çünki bizim əhalimiz artır, iş yerlərinə tələbat da artır. Həm dövlət tərəfindən dediyim layihələrin icrası, həm də özəl sektor üçün yaradılmış şərait nəticəsində yeni iş yerlərinin açılmasına böyük dəstək vardır.

Əlbəttə, bu bölgənin həm turizm, həm kənd təsərrüfatı istiqamətləri bölgənin gələcək inkişafını təmin edəcək. Kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı əvvəlki illərdə qəbul edilmiş qərarlar öz bəhrəsini verir. Bildiyiniz kimi, bu gün ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı dünyada çox böyük narahatlıq var. O cümlədən Azərbaycan da bu istiqamətdə fəal iş aparır. Görülmüş və görülməyəcək işlər nəticəsində biz özümüzü bu sahədə də təmin etmiş ölkəyə çevirəcəyik və ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri, əminəm ki, Azərbaycanda maksimum dərəcədə təmin olunacaq.

S u a l: Cənab Prezident, növbəti sualımız ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlıdır. Artıq buna toxundunuz. Qiymətlərin durmadan artması, xüsusilə taxıl qıtlığı bu gün dünyada başlıca mövzulardan birinə çevrilib. Azərbaycanda bu istiqamətdə hansı tədbirlər nəzərdə tutulur, hansı addımlar atılır?

C a v a b: Biz, əlbəttə, öz iqtisadiyyatımızı dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya edərək, bazar iqtisadiyyatının bütün təməl prinsiplərini Azərbaycanda tətbiq etdik. Bu gün Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunun strukturuna baxsaq görərik ki, ümumi daxili məhsulumuzun əksər hissəsini özəl sektor formalaşdırır, həm yerli şirkətlər, həm də xarici investitorlar, xarici şirkətlər. Belə olan halda, dünyada gedən istənilən iqtisadi proses bizə də təsirsiz ötürməyəcək, o cümlədən dünyada mövcud olan ərzaq mallarının bahalaşması bizə də təsir edir. Bu il dünyanın əksər ölkələrində inflyasiya ikirəqəmli inflyasiyadır. Bildiyiniz kimi, inkişaf etmiş ölkələrdə inflyasiya çox aşağı səviyyədə olur. İndi biz hətta o ölkələrdə ikirəqəmli

inflyasiyanı görürük. Ərzaq mallarının qiymətinin qalxması da Azərbaycana bir növ – əgər belə demək mümkündürsə – idxal olunub. Çünki biz hələ də özümüzü tam, yəni 100 faiz əsas ərzaq məhsulları ilə təmin edə bilmirik. Ancaq bu istiqamətdə ardıcıl işlər aparılır. Məsələn, bizim üçün ənənəvi olmayan heyvandarlıq sahəsində, yəni – mən sovet dövrünü nəzərdə tuturam, o vaxt heyvandarlıq Azərbaycanda, demək olar ki, az inkişaf etmişdi – bu gün biz özümüzü ət məhsulları ilə 90 faiz, quş əti ilə 80 faiz, süd və süd məhsulları ilə 85 faiz səviyyəsində təmin edirik. Əminəm ki, növbəti 3–5 il ərzində biz 100 faiz səviyyəsinə çıxacağıq, baxmayaraq ki, tələbat da artır. Çünki əhali artır.

Amma əfsuslar olsun ki, biz özümüzü taxılla hələ uzun illər tam təmin edə bilməyəcəyik. Özümüzü buğda ilə təmin etmə əmsalı Azərbaycanda bu ilin əvvəlində 62 faiz idi. Məhz bu məqsədlə xüsusi proqram işlənilib hazırlandı, yeni növ subsidiyaların tətbiq edilməsinə start verildi və bunun nəticəsində əminəm ki, ərzaqlıq buğdanın Azərbaycanda istehsalı kəskin artacaqdır. Ancaq bu, vaxt tələb edəcək. Mən hesab edirəm ki, təqribən 3-4 il ərzində biz özümüzü ərzaqlıq buğda ilə 80 faiz səviyyəsində təmin edə bilsək, bu çox böyük nəticə olacaqdır. Ona görə taxılın qiymətinin dünya bazarlarında qalxması bütün ölkələrə təsir göstərir. Ancaq bugünkü vəziyyət ondan ibarətdir ki, təkcə qiymətdən söhbət getmir, eyni zamanda, taxıl qıtlığı yaşanır. Bildiyiniz kimi, Rusiya–Ukrayna müharibəsi nəticəsində bir çox ölkələr fiziki cəhətdən öz əhalisini buğda ilə, taxılla

təmin edə bilmir. Çünki taxılın əsas ixracatçıları Rusiya və Ukrayna olduğu halda, indi müharibə bu məsələdə çox böyük əngəllər törədir. Ancaq Azərbaycanda bu sahədə heç bir problem yoxdur. Biz ənənəvi olaraq taxılı da, gübrəni də Rusiyadan alırıq. Rusiyalı tərəfdaşlarımızla əldə edilmiş razılaşmalar nəticəsində Azərbaycana istədiyimiz qədər həm gübrə, həm də taxıl ixrac edilir və ediləcək. Gübrəyə gəldikdə isə, bildiyiniz kimi, biz özümüz də artıq gübrə istehsalçısı olmuşuq və hətta karbamid gübrəsini ixrac edirik. Amma digər gübrələr Azərbaycana idxal olunur.

Bir sözlə, bax, bu amillər reallıqdır və biz real həyatda yaşayırıq. Özümüzü bütün problemlərdən tam sığortalamaq üçün praktiki işlər aparırıq və aparacağıq. Əminəm ki, növbəti illərdə həm bu gün mövcud olan əkin sahələrində daha bol məhsul götürmək üçün suvarma layihələri, düzgün aqrotexniki tədbirlərin görülməsi, həm də digər tədbirlər, subsidiyalar nəticəsində biz məhsuldarlığı böyük dərəcədə artırma biləcəyik. Eyni zamanda, biz artıq azad edilmiş torpaqlarda da əkin-biçinlə məşğuluq. Mənim göstərişimlə vaxt itirmədən əkin işləri aparılıb, minalardan təmizləmə işləri aparılıb. Hesab edirəm ki, gələcəkdə Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda yetişdiriləcək məhsullar, o cümlədən ərzaq təhlükəsizliyimizin tam təmin edilməsində bizə böyük kömək göstərəcəkdir.

S u a l: Elə bu mövzunun davamı olaraq, erməni işğalından azad edilmiş torpaqlarımızda Sizin göstərişinizlə əkin işləri aparılır. Azad edilmiş ərazilərdə,

ümumiyyətlə, kənd təsərrüfatı sahəsində hansı işlər görülür?

C a v a b: Azad edilmiş ərazilərdə həm kənd təsərrüfatı, həm maldarlıq, həm bitkiçilik üçün çox münbit iqlim və təbii şərait vardır. Biz maksimum dərəcədə bundan səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Eyni zamanda, ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı mövcud olan məsələlər bu günün məsələləri deyil. Sadəcə olaraq, Rusiya–Ukrayna müharibəsi nəticəsində bu məsələlər daha da kəskinləşir. Əlbəttə, torpaqlarımız işğalçılardan azad olunandan sonra mən dərhal göstəriş verdim ki, biz vaxt itirmədən bu torpaqlarda əkin-biçinlə məşğul olmalıyıq. Bu il 50 min hektarda taxıl əkilibdir və artıq məhsul yığımı da sona çatmaq üzrədir. Düzdür, məhsuldarlıq çox aşağıdır, bu da təbiidir. Çünki uzun illər bu torpaqlar istifadəsiz qalıb, suvarma da yoxdur, dəmyə şəraitində taxıl yetişdirilir və birinci ildir ki, əkin aparılmışdır. Ona görə hektardan orta məhsuldarlıq təqribən 1 tondan aşağıdır. Ancaq əminəm ki, növbəti illərdə məhsuldarlıq daha da artacaq, əkin sahələri artacaq. Mən hesab edirəm ki, biz azad edilmiş torpaqlarda taxılçılıq üçün ən azı 100 min hektarı döviyyəyə buraxmalıyıq və əlbəttə ki, bütün müasir aqrotexniki tədbirlərin görülməsi, o cümlədən suvarma məsələlərinin düzgün təşkil edilməsi şərtilə. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bizim əsas çaylarımız da erməni işğalına məruz qalmışdı. Mənfur düşmən bizi öz suyumuzdan da məhrum etmişdi. Bildiyiniz kimi, Tərtər çayının suyundan biz faktiki olaraq, istifadə edə bilmirdik. Həkəri çayın suyundan, Bazar çayın suyundan istifadə edə bilmirdik.

Bunlar azad edilmiş torpaqlarda əsas çaylardır, amma o çayların sayı daha da çoxdur. Ona görə bu amili nəzərə alsaq və azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının müasir planlı şəkildə ixtisaslaşma əsasında təşkili bizə imkan verəcək ki, oraya qayıdacaq insanlar əkin-biçinlə məşğul olmaqla güzəranlarını özləri təmin edəcəklər, yaxşı vəsait əldə edəcəklər, ölkəmizin ərzaqla təminatı və ixrac imkanları da böyük dərəcədə artacaq. Məsələn, Kəlbəcər, Laçın, Zəngilan rayonlarında heyvandarlığın çox böyük perspektivləri var və biz vaxt itirmədən artıq ikinci ildir ki, çobanları qoyun sürüləri ilə oraya göndərmişik və bunun nəticəsini görürük. Arıçıları göndərmişik. Artıq Kəlbəcər və Laçın rayonlarında yüzlərlə arıçı öz təsərrüfatını qurub və bol məhsul götürür. Artıq biz bal ixracatçısına çevrilmişik.

Füzuli, Ağdam, Cəbrayıl, Qubadlı rayonlarında taxılçılıq, o cümlədən üzümçülük, meyvəçilik, fındıqçılıq sahələri inkişaf etməlidir. Yəni dövlət öz tövsiyələrini verəcək. Fermerlərə, oraya qayıdacaq vətəndaşlara dəstək göstərəcək, subsidiya verəcək, tövsiyə verəcək, onların yetişdirdikləri məhsulu bazarlara çıxarmaları üçün yardım edəcək. Bu bölgələrdə – Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrində kənd təsərrüfatının inkişafı, yenə də deyirəm, ən müasir əsaslar üzərində qurulmalıdır. Çünki biz faktiki olaraq, işlərə sıfırdan başlayırıq, ona görə də səhvə yol verə bilmərik. Vaxtilə Azərbaycanda aparılmış kənd təsərrüfatı islahatı zamanı buraxılmış səhvlərə yol verə bilmərik. Hər şey düzgün, şəffaf olmalıdır və əminəm ki, bunun nəticəsində ən böyük

məhsuldarlıq məhz işğaldan azad edilmiş torpaqlarda olacaqdır.

S u a l: Cənab Prezident, məlum olduğu kimi, avqustun əvvəllərində erməni təxribatı nəticəsində Qarabağda qarşıdurma baş verdi. Bu hadisə ilə bağlı nə deyə bilərsiniz?

C a v a b: Bəli, Ermənistan tərəfi növbəti dəfə silahlı təxribata əl atdı. Bu hərbi təxribat nəticəsində bir hərbiçimiz şəhid oldu. Allah ona rəhmət eləsin. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Ancaq hər kəs gördü və görməlidir ki, şəhidimizin qanı yerdə qalmadı. Biz dərhal «Qisas» əməliyyatı keçirərək, şəhidimizin qanını aldıq və qarşı tərəfi ciddi cəzalandırdıq. Bir neçə saat ərzində davam edən «Qisas» əməliyyatı cəza tədbiri idi. Azərbaycan şəhidinin qanı düşmənlərə baha başa gəldi və onlar bunu unutmamalıdırlar. Əgər yenə də buna oxşar təxribat törədilsə, cavab da eyni olacaq və heç kim bizə mane ola bilməz, heç kim bizi durdura bilməz. Biz öz torpağımızda istənilən əməliyyatı istənilən zaman apara bilərik. Sadəcə olaraq, «Qisas» əməliyyatının çox təsirli, ancaq qısamüddətli olması onu göstərir ki, bizim gücümüz yerindədir, eyni zamanda, biz yeni müharibə istəmirik. Çünki İkinci Qarabağ müharibəsi gücümüzü göstərdi və biz istədiyimizə hərbi və ondan sonra hərbi-siyasi yollarla nail olduq. Digər arzularımıza da çatacağıq, zaman gələndə onlara da çatacağıq. Bizim gündəliyimizdə həm taktiki, həm strateji addımlarımızın təsbit edilməsi reallıqdır. Əminəm, Ermənistan da bilir ki, biz bilirik nəyi nə vaxt etmək lazımdır və nəyi de-

yiriksə, onu da edirik. Dəfələrlə Ermənistana xəbərdarlıq etmişdik ki, odla oynamasınlar, özlərini yaxşı aparsınlar, yeni reallıqları qəbul etsinlər və hərbi təxribatlara əl atmasınlar. Əfsuslar olsun ki, bu dəfə də onlara dərs verməli olduq. Ümid edirəm ki, bu dəfə bu dərs onların yaddaşında qalacaqdır. «Qisas» əməliyyatı təkcə şəhidimizin qisasının alınması məqsədi daşımırdı. Digər məqsədlər, vəzifələr Ali Baş Komandan kimi, mənim tərəfimdən qarşıya qoyulmuşdu və bütün vəzifələr icra edildi. Nəticə də bəllidir, bu barədə çox danışmaq istəmirəm. Təkcə onu demək istəyirəm ki, nə istəmişiksə, onu da etmişik, artıqlaması ilə və qarşı tərəf bunu bir daha qəbul etməyə məcburdur.

Prinsip etibarilə gələcəkdə Ermənistanın bu vəziyyətlə, yeni reallıqla barışması labüddür, çünki başqa yolu yoxdur. «Qisas» əməliyyatı Ermənistanına bir daha göstərdi ki, bizi heç kim və heç nə dayandıra bilməz, nə kiminsə bəyanatı, nə kiminsə açıqlaması, nə hansısa telefon zəngi. Heç nə və heç kim. Bunu Azərbaycan xalqı yaxşı bilir. İkinci Qarabağ müharibəsi bunu göstərdi. Əminəm ki, qarşı tərəf də bunu bilir. Sadəcə olaraq, hərdənbir bunu unudur. Ona görə bu faciəvi hadisələr baş verir. Biz müharibədə Zəfər çalmışıq. Biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmişik. Nə üçün bizim övladlarımız müharibədən sonra ölməlidir? Nə üçün ermənilər tərəfindən öldürülməlidir? Biz buna imkan verə bilmərik. Bir daha demək istəyirəm, əgər yenə də buna oxşar təxribat təkrarlanarsa, cavab daha da sərt olacaq, daha da peşman olacaqlar, daha da gur

səslə imdad diləyəcəklər. Amma yenə də deyirəm, bizim niyyətimiz yeni müharibə başlamaq deyil. Kifayətdir. Biz istədiyimizə nail olmuşuq. Biz istəyirik ki, erməni silahlı birləşmələri Qarabağı birdəfəlik tərک etsin. Bu, Ermənistanın öhdəliyidir, 10 noyabr 2020-ci ildə Ermənistan tərəfindən imzalanmış kapitulyasiya aktında təsbit edilib və biz buna nail olacağıq və nail oluruq.

Onu da bildirməliyəm ki, «Qisas» əməliyyatından sonra yüzlərlə erməni hərbcisi Qarabağ bölgəsindən çıxarılıb. Bu onu göstərir ki, əfsuslar olsun ki, belə əməliyyatların təsiri var. Ona görə «əfsuslar olsun» deyirəm ki, buna gətirib çıxarmaq lazım deyildi. Ermənistan bizim xəbərdarlıqlarımızı düzgün təhlil edib düzgün nəticə çıxarsaydı, buna ehtiyac qalmazdı. Hər halda, birinci biz başlamamışıq. Biz istədiyimizi təmin etmişik, öz torpağımızda möhkəmlənmişik və möhkəmlənəcəyik.

S u a l: Cənab Prezident, Azərbaycan tərəfi Ermənistanə vaxt vermişdi ki, bu il avqust ayının sonuna qədər Laçın şəhəri, Zabux və Sus kəndlərini boşaldaraq geri qaytarsın. Bununla bağlı məsələ nə yerdedir?

C a v a b: Əslində bu tarixi Qarabağda Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdiyi ərazidə yaşayan yerli ermənilər bizdən xahiş etmişdilər. Biz də buna razılaşdıq. Onu da bildirməliyəm ki, 10 noyabr 2020-ci il Bəyanatında açıq-aydın göstərilir ki, yeni yol çəkiləcək və 3 il ərzində bu yolun planlaşdırılması və razılaşdırılması təmin ediləlidir. Onu da bildirməliyəm ki, bu bəndi üçtərəfli

Bəyanata saldıran məhz mənəm. Çünki 2020-ci il noyabrın 9-da son danışıqlar aparılarkən – danışıqlar Rusiya Prezidenti Vladimir Putin vasitəsilə aparılırdı, Ermənistan rəhbərliyi, o cümlədən Rusiya özü də bu danışıqlarda fəal iştirak edirdi – mən çox təkid edirdim ki, mütləq bu bənd salınmalıdır. Çünki Ermənistanı Xankəndi ilə birləşdirən yol Laçın şəhərinin içindən keçir. Əgər bu bəndi mən saldırmasaydım, o zaman Laçın şəhəri həmin bu 5 kilometr enində olan zonaya düşəcəkdə və tez bir zamanda oraya keçmiş köçkünləri qaytarmaq mümkün olmayacaqdı. Ona görə mən təkid edirdim və buna nail oldum ki, bu, məhz o məqsədlə sənədə salındı.

Əlbəttə ki, bütün Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə bildiyiniz kimi, indi genişmiqyaslı işlər aparılır, o cümlədən bu yolun tezliklə inşa edilməsi mənim tərəfimdən əsas vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdu. Biz bu yolu cəmi bir il ərzində inşa etdik, 32 kilometr uzunluğunda olan bir yoldur. Ondan əvvəlki dövrdə, İkinci Qarabağ müharibəsindən dərhal sonra biz bu yolun marşrutu ilə bağlı Rusiya tərəfi ilə danışıqlara başlamışdıq. Yəni bu yol öz-özünə yaranmadı. Biz bu yolu razılaşdırdıq. Bir neçə marşrut var idi və nəticədə bu marşrut seçildi. Rusiya Müdafiə Nazirliyi ən yüksək səviyyədə bu marşrutu bizimlə razılaşdırdı və təsdiqlədi. Əgər başqa cür olsaydı, biz Rusiyanın müvəqqəti nəzarətində olan ərazidə necə yol inşa edə bilərdik? Yəni bu təbiidir. Əgər kimsə bizi ittiham etmək istəyir ki, biz nəyisə qanunsuz etmişik, yaxud da hansısa birtərəfli addım atmışıq, qətiyyənlə belə deyil. Biz istənilən səviyyədə

bunu sübut edə bilərik. İndi Rusiyanın rəsmi orqanlarına sorğu göndərilə bilər, bu yolun necə tikilməsi barədə bütün sənədlər var, bütün razılaşmalar var. Bu marşrut razılaşdırılmışdır. Əlbəttə ki, biz bu marşrutu Ermənistanla razılaşdırmalı deyildik. Çünki Ermənistanın buna heç bir aidiyyəti yoxdur. Sadəcə olaraq, Ermənistana bildirildi ki, Ermənistan sərhədinə çıxış hansı nöqtədən olacaq və onlar da öz tərəfindən yeni yolu o nöqtəyə gətirib çatdırmalı idilər. Amma əfsuslar olsun ki, bunu etmədilər. Nə üçün? Vaxtı uzatmaq üçün. Bunun başqa səbəbi yoxdur.

Biz bu yeni Laçın yolunu inşa etməyə başlayanda Rusiya tərəfi vasitəsilə Ermənistana müraciət etdik və dedik ki, – çünki mən təxmin edirdim ki, onların, necə deyirlər, belə hoqqabazlığı olacaq – gəlin biz sizin də ərazidə yol tikək. Orada cəmi 8-9 kilometrdir. İmtina etdilər bundan. Dedilər ki, yox, biz özümüz edəcəyik. Və nə vaxt buna başladılar?! Özü də buna başlamaq demək mümkün deyil, çünki onlar texniki-iqtisadi əsaslandırmanı ancaq indi işləyirlər. O vaxt ki, biz artıq rəsmi məktubla Rusiya tərəfinə bildiriş göndərdik ki, biz bu yolu avqustun 5-də başa çatdırırıq və xahiş edirik ki, siz sülhməramlı kontingentin postlarını köhnə yoldan yeni yola keçirin. Bu da təbiidir. Biz bu məktubu onlara göndərəndə yəqin ki, Ermənistan tərəfi də o məktubla tanış oldu, ondan bir gün sonra Ermənistan bəyan etdi ki, biz bu yolun iqtisadi əsaslandırmasını başlamaq istəyirik və 2023-cü ilin sonuna qədər biz bunu inşa edəcəyik. Yəni bu, faktiki olaraq, mani-

pulyasiyadır. Tamamilə qeyri-ciddi və qeyri-adekvat addımdır. Biz dedik, əgər belədirsə, onda biz avqustun 5-də Laçın dəhlizinə giririk, postlar qururuq və baxarıq sonra siz necə hərəkət edəcəksiniz. Ondan sonra aləm dəydi bir-birinə və Qarabağda yaşayan ermənilər bizə müraciət etdilər, xahiş etdilər. Dəfələrlə xahiş etmişdilər ki, onlara avqustun sonuna qədər vaxt verilsin. Biz də buna razı olduq. Çünki indi avqustun 5-i olmasın, 25-i olsun, sentyabrın 1-i olsun böyük fərq etmir. Eyni zamanda, Qarabağda yaşayan ermənilər bizə müraciət etdilər ki, Ermənistan sərhədinə birləşdiriləcək nöqtəyə qədər 4 kilometr qurunt yolunu da Azərbaycan tiksin. Ona da biz razılaşdıq. Amma, əlbəttə ki, Laçın şəhərindən, Zabux və Sus kəndlərindən qanunsuz məskunlaşmış insanlar çıxarılmalıdır. Bu təbiidir. Onların orada qalması əslində hərbi cinayətdir. Çünki bu, Cenevrə konvensiyalarına ziddir. İşğalçı ölkə işğal edilmiş torpaqlarda qanunsuz məskunlaşma apara bilməz. Bu, hərbi cinayətdir. Bəlkə də orada yaşayan Suriyadan, Livandan gəlmiş ermənilər bunu bilmirlər, amma Ermənistan rəhbərliyi bunu yaxşı bilir. Ona görə oradan bəzi xəbərlər gəlir, biri deyir ki, mən çıxmayacağam, o biri deyir ki, mən də çıxmayacağam. Özləri bilər. Onlar hərbi cinayətkarlardır. Yenə də bizi, bizim səbrimizi sınağa çəkməsinlər. Öz xoşu ilə oradan çıxıb getsinlər. Haraya gedirlər bizi maraqlandırmır.

Biz Laçına qayıtmalıyıq, Zabuxa, Susa qayıtmalıyıq. Mən Dövlət Qaçqınkoma göstəriş verdim, Laçın şəhərinin, Sus, Zabux kəndlərinin camaatı ilə

əlaqə saxlasınlar və biz onları yaxın zamanlarda öz doğma yerlərinə qaytaracağıq.

Yəni hadisə belə cərəyan edir və buradan, bu hadisədən bir neçə nəticə çıxarmaq olar. Birincisi, Azərbaycan üzərinə götürdüyü bütün öhdəliklərinə sadıqdır. Biz bu yolu da və digər addımlarımızı da bu öhdəliklər əsasında atmışıq və işləri görmüşük. Ermənistan isə sadəcə olaraq, yenə də fitnəkarlıqla məşğuldur. Bir də ki, onlar başa düşməlidirlər, vaxt uzatmaq onlara heç nə verməyəcək. Əgər onlar fikirləşirlər ki, bir ildən, ya il yarımından sonra nəse dəyişəcək onların xeyrinə, səhv edirlər. Nəse dəyişə bilər, amma bizim xeyrimizə. Çünki dünyada, bölgədə gedən geosiyasi vəziyyət göz qabağındadır. Bunu görmək üçün böyük siyasətçi olmaq lazım deyil. Azərbaycanın artan gücü – həm hərbi, həm iqtisadi, həm də siyasi gücü, Ermənistanın faktiki olaraq, əgər belə demək mümkündürsə, təklənməsi və nə üçün təklənməsi də ona görədir ki, onlar haqsızdırlar. Onlar nahaq iş görürlər. Onlar hələ də Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməyiblər. Halbuki mən onlara birbaşa demişəm, özü də rəsmi qaydada. Əl çəkin ərazi iddialarından. Əl çəkməsəniz, o zaman biz də Ermənistana qarşı ərazi iddiası qaldıra bilərik. Ona görə vaxt uzatmaq onlara bir şey verməyəcək və eyni zamanda, onlar başa düşməlidirlər ki, nəticədə Azərbaycan istədiyinə nail olur. Kimin hansı mövqedə olmasından asılı olmayaraq, nail olur. Biz bir nöqtəyə vururuq və nəticə də hasil edilir.

Digər nəticə ondan ibarətdir ki, – mən bunu ilk dəfə deyirəm, çünki artıq bu prosesin təzahürləri var idi, sadəcə olaraq, yeni Laçın yolu bunu daha da qabarıq şəkildə göstərdi – Ermənistan hakimiyyəti Qarabağda yaşayan ermənilərə öz təsir imkanlarını itirir. Bu həqiqətdir. Əksinə, Azərbaycan hakimiyyəti öz təsir imkanlarını artırır. Bu reallıqdır. Bunun səbəbi mənə ondan ibarətdir ki, Qarabağda yaşayan ermənilər açıq-aydın gördülər ki, Ermənistan hakimiyyəti onların problemlərini həll etmək iqtidarında deyil – nə təhlükəsizlik, nə iqtisadi, nə maliyyə, nə də başqa. Heç bir problemi həll etmək iqtidarında deyil. Əksinə, gördülər ki, Azərbaycan hakimiyyəti onlara öz vətəndaşları kimi yanaşır. Mən bunu demişəm, birinci dəfə deyil – Qarabağda yaşayan ermənilər bizim vətəndaşlarımızdır. Nə qədər bunu tez dərk etsələr və bu proses artıq başlayır, o qədər də hamımız üçün yaxşı olar. Bu gün Ermənistanla Azərbaycan arasında gedən normallaşma prosesində Qarabağ mövzusu yoxdur. Belə cəhdlər olub, amma mən buna heç vaxt razılıq verməmişəm. Ermənistanın buna nə dəxli var?! Bu bizim daxili işimizdir. Bu gün danışıqlar masasında hər hansı bir statusdan, ümumiyyətlə, söhbət belə, getmir. Nədən söhbət gedir? Qarabağda yaşayan ermənilərin hüquq və təhlükəsizliyindən. Mən də demişəm bəli, onların hüquqları da, təhlükəsizliyi də Azərbaycan dövləti tərəfindən təmin ediləcək və mən nəyi deyirəmsə, onu da həmişə icra edirəm. Yeni Laçın yolunun inşası zamanı biz bunu gördük. Çünki deyə bilərəm ki, biz bu yolu təzə inşa etməyə başlayanda rus sülh-

məramlıları bizim inşaatçıları elə bil ki, qoruyurdu yerli əhalidən, ya da ki, onları bizdən, bizim inşaatçılardan. Bilmirəm kimi kimdən qoruyurdu, amma hər halda, onlar var idi orada. Bir müddətdən sonra onlar çıxıb getdilər və təqribən son 6-7 ay ərzində, ümumiyyətlə, yol boyunca bir dənə də Rusiya sülhməramlıları yox idi, buna ehtiyac da yox idi. Bizim inşaatçılar oradakı kəndlərdə yaşayan yerli ermənilərlə təmasda idilər, hətta onların bəziləri gəlib kömək edirdi, təşəkkürünü bildirirdi ki, belə keyfiyyətli yol tikirik. Ermənistanın tarixində, hətta Qarabağın tarixində belə keyfiyyətli yol olmayıb. Onların tikdirdiyi yollar indi dağılır, bir il hələ keçməyib. Ona görə bu təmaslar artıq gedir və bu çox önəmlidir, mən də bunu alqışlayıram. İnsanlar arasındakı təmas uzunmüddətli sülhə xidmət göstərəcəkdir.

Yenə də qayıdıram əsas mövzuya. Bu hadisələrin nəticələrindən, önəmli nəticələrindən biri də odur ki, Ermənistan öz təsir imkanlarını itirmək üzrədir, Azərbaycan hakimiyyətinin müsbət təsiri artır və artacaq. Qarabağda yaşayan ermənilər düzgün addım atmalıdırlar, başa düşməlidirlər ki, onların gələcəyi ancaq Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyadan keçir. Başqa cür mümkün deyil. Yəni biz real həyatda yaşırıq. Həm iqtisadi, həm coğrafi, həm nəqliyyat nöqtəyi-nəzərdən Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir, tarix nöqtəyi-nəzərdən də, beynəlxalq hüquq nöqtəyi-nəzərdən də tərkib hissəsidir. Əgər Qarabağda kimsə yenə də, bilmirəm hansısa populizm naminə, yaxud da ki, necə deyərlər, kimdənsə qorxduğu üçün hansısa statusdan, müstəqillikdən söhbət apa-

rırsa, bilmək lazımdır ki, o, erməni xalqının birinci düşmənidir. Çünki Qarabağda yaşayan ermənilərin nə statusu olacaq, nə müstəqilliyi olacaq, nə də ki, hansısa xüsusi imtiyazı olacaq. Azərbaycan vətəndaşları necə, onlar da elə. Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqları necə qorunursa, onların da elə. Azərbaycanda yaşayan xalqların hüquqları necə qorunursa, onların da elə. Ancaq budur yol. Bu hadisələr onu göstərdi ki, biz yenə də anlayışla yanaşdıq. Biz deyə bilərdik ki, yox, ayın 5-idir vəssalam, çıxın gedin, biz gəlirik, dururuq, kim bizi dayandıra bilər? Heç kim bizi dayandıra bilməz. Yüz minlik ordunu kim dayandıra bilər?! Özü də Laçın yolu bizim ayağımızın altında. Etmədik onu. Nə üçün? Çünki bizdən xahiş etdilər. Biz də dedik ki, yaxşı, gözləyək ayın sonuna qədər. Yəqin ki, eşitmişiniz, indi orada yerli ermənilər, yəni nüfuz sahibləri orada yaşayan insanlara deyirlər ki, amanın günüdür, evləri yandırmayın, damları uçurmayın, o santexnikanı çıxarmayın, aparmayın. İki il bundan əvvəl bunu deyirdilər? Yox! İki il bundan əvvəl onlar qürurlanırdılar bundan. Ayıb olmasın, bəzi əşyaları belinə alıb harasa aparırdılar, bütün dünyanın gözü qarşısında rəzil oldular. Amma indi deyirlər ki, sənin evin deyil. Sən buraya gəlmişən, nə vaxt gəlmişən sən buraya? 1994-cü ildə. Bəs o vaxta qədər kim yaşayıb burada? Azərbaycanlı yaşayıb, çıx get.

Bax, belə, vəziyyət bundan ibarətdir və deyə bilərik ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən təxminən 2 il keçir, amma görün bu 2 il ərzində nə qədər böyük dəyişikliklər baş verib. Mən hələ orada apardığımız bərpa, yenidən qurulma işlərini kənara qoyuram,

bunlar hamısı göz qabağındadır. Şüurda nə qədər dəyişikliklər baş verir. Nəyə görə? Düzgün siyasətimizə görə. Çünki müharibə başa çatandan dərhal sonra mən demişəm ki, bizə sülh lazımdır. Biz Ermənistanla sülh danışıqlarına başlamalıyıq. Hələ ki, müsbət cavab almamışıq, amma ümid edirəm ki, alacağıq. Delimitasiya Komissiyası yaradılmalıdır. Ona da etiraz edirdilər, nəticədə razılaşdılar. Zəngəzur dəhlizi lazımdır, ona da etiraz edirdilər. İndi yaxın həftələrdə Zəngəzur dəhlizinin marşrutunu biz onlardan gözləyirik. Qarabağda yaşayan ermənilər də gördülər ki, Azərbaycandan onlara ancaq xeyir gələ bilər. Ona görə mən gələcəyə nikbinliklə baxıram. Bir daha demək istəyirəm, biz istədiyimizə həmişə nail oluruq. İstədiyimiz də odur ki, bölgədə sülh olsun, əmin-amanlıq olsun, müharibə olmasın, Azərbaycan uğurla inkişaf etsin, xalqımız yaxşı, firavan yaşasın.

M ü x b i r: Çox sağ olun, cənab Prezident, müsahibəyə görə təşəkkür edirəm.

AĞSU ŞƏHƏRİNDƏ ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN ABİDƏSİNİ ZİYARƏT

12 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 12-də ulu öndər Heydər Əliyevin Ağsu şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət etmişdir.

Dövlət başçısı abidənin önünə gül dəstəsi qoydu.

Bayraq Meydanında Gənc Sənətkarlar Mərkəzinin və Dövlət Rəmzləri Muzeyinin açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 12-də Ağsu şəhərindəki Bayraq Meydanında Gənc Sənətkarlar Mərkəzinin və Dövlət Rəmzləri Muzeyinin açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Prezident İlham Əliyevə əvvəlcə Gənc Sənətkarlar Mərkəzində yaradılmış şərait barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, mərkəzin inşasına 2017-ci ilin dekabrında başlanılıb. Tikinti işləri cari ilin yanvarında başa çatdırılıb. Mərkəzin binası 36 yerlik akt zalı, məşq səhnəsi, teatr dərnəyi, rəsm, heykəltəraş, foto, dərzi otaqları, moda nümayişi podiumu, inzibati və

yardımçı otaqlardan ibarətdir. Bina müasir avadanlıq, videomüşahidə, yanğın əleyhinə siqnalizasiya sistemləri ilə təchiz edilib.

Sonra Prezident İlham Əliyev Dövlət Rəmzləri Muzeyi ilə tanış oldu. Məlumat verildi ki, muzeyin inşasına 2017-ci ilin dekabrında başlanılıb. Tikinti işləri cari ilin yanvarında başa çatdırılıb. Muzey binası sərgi zalından, inzibati və yardımçı otaqlardan ibarətdir. Sərgi zalında ümumilikdə 16 bölmə yaradılıb. Burada Azərbaycan xanlıqlar dövrünün xəritəsi, orta əsrlərə aid döyüşçüləri əks etdirən manekenlər, həmin dövrdə xanlıqların istifadə etdiyi bayraqlar, XIX əsr Azərbaycan şəhərlərinin gerbləri, qədim metal sikkələr, kağız pullar, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti, Azərbaycan SSR və müstəqillik dövrlərində qəbul edilmiş konstitusiyalar, gerblər, bayraqlar, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin geyim formaları, ümummilli lider Heydər Əliyevin andiçmə mərasiminə dair fotosəkillər, dövlət rəmzləri haqqında kəlamları, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin andiçmə, Bayraq meydanlarının açılışı mərasimlərinə dair fotosəkillər, poçt markaları, orden və medallar nümayiş olunur.

Dövlət Rəmzləri Muzeyinin yerləşdiyi ərazidə 1,27 hektar sahədə Bayraq Meydanı yaradılıb. Burada hündürlüyü 65 metr olan Dövlət bayrağı ucaldılıb, ətrafında fəvvarə kompleksi inşa ediləlibdir.

«Ağsu Aqropark» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 12-də Ağsu rayonunda «Ağsu Aqropark» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə tanış olmuşdur.

«Ağsu Aqropark» QSC-nin baş direktoru Atababa İsayev dövlət başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, 2018-ci ildən heyvandarlıq və əkinçilik sahəsi üzrə fəaliyyətə başlayan «Ağsu Aqropark»ın ümumi ərazisi 1843 hektar olmaqla, layihə dəyəri 18 milyon manatdır. Aqroparkın tikintili sahəsi 10 hektar təşkil edir. Yerli mütəxəssislərə önəm verən Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti əhəlinin məşğulluğunun təmin edilməsini mühüm bir vəzifə kimi öz üzərinə götürüb. Hazırda burada 200-ə yaxın daimi işçi çalışır, mövsümdən asılı olaraq 240–250 nəfər işlə təmin edilir.

Qeyd edildi ki, müəssisənin infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm işlər görülüb, ümumilikdə 34 kilometr uzunluğunda yeni yol çəkilib, mövcud yollar yenidən qurulub. Aqroparkın elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi məqsədilə Ərəbmehdibəy kəndi ərazisində 1 elektrik stansiyası, 2 ədəd 630 kilovoltluq, 1 ədəd 100 kilovoltluq, 1 ədəd 35 kilovoltluq, ümumilikdə isə 7 ədəd transformator məntəqəsi quraşdırılıb. Bununla yanaşı, 45,4 kilometrlik elektrik xətti çəkilib, rabitə, SİP kabelləri yenilənib, işıqlandırma işləri görülüb. Həmçinin Girdimançay üzərində müasir körpü tikilərək istifadəyə verilib,

müəssisənin qazla təmin olunması məqsədilə 33 kilometr uzunluğunda qaz xətti çəkilibdir.

Aqroparkın əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri heyvandarlıqdır. Burada ümumilikdə 2200 baş iribuynuzlu südlük və ətlik heyvan bəslənilir. İl ərzində müəssisədə 4 milyon litr süd istehsal olunur.

Diqqətə çatdırıldı ki, aqroparkın ərazisindəki torpağın münbitliyinin artırılması məqsədilə orqanik və mineral gübrələrdən istifadə edilir. Torpağın üst qatında lazer səviyyələndirmə texnikası ilə hamarlaşdırma işləri aparılıb, drenaj kanalları çəkilərək, şoranlıq problemi həll edilib, nəticədə 1600 hektardan artıq torpaq sahəsi əkin üçün yararlı hala gətirilib. Həmin ərazidə yüksək məhsuldarlığı olan qarğıdalı, arpa, buğda, noxud, həmçinin yonca, vələmir kimi yem bitkiləri əkilib, ot örtüyü yaxşılaşdırılıb. Əkin sahələrinin suvarılması məqsədilə Yuxarı Şirvan kanalının suyunun səmərəli şəkildə istifadəsi təşkil olunub, uzunluğu 22 kilometr olan su xətti çəkilib, 5 nasosxana və 6 artezian quyusu istifadəyə verilib, 800 hektar sahədə yüksək standartlara cavab verən pivot suvarma sistemləri qurulub. Əkinçilikdə növbəlilik sistemi tətbiq edilib. Həmçinin toplanılan silosun saxlanması məqsədilə ərazidə 16 min tonluq beton silos quyuları və 13500 kubmetr taxılsaxlama anbarları tikilib. Aqroparkda saatda 5 ton yem istehsal edən, avadanlığı Türkiyədən gətirilən zavod istifadəyə verilib.

Məlumat verildi ki, müəssisənin ərazisində toxumçuluq təsərrüfatı da fəaliyyət göstərir. Toxumçuluq təsərrüfatı il ərzində 10 min ton toxum təmizləmək gücünə malikdir. Müəssisədə 38 traktor və kombayn,

133 digər kənd təsərrüfatı texnikasından ibarət nəqliyyat-texnika parkı yaradılıb. «Ağsu Aqropark»ın məhsulları daxili bazar tələbatının ödənilməsinə yönəldilir.

Son illərdə milli iqtisadiyyatımızın dayanıqlı inkişafının təmin olunması məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində elmi yanaşma, qabaqcıl texnologiya və təcrübənin tətbiqi ilə yaradılan aqroparklar ölkəmizdə ərzaq təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə, idxaldan asılılığın azaldılmasına, regionların tarazlı inkişafının və əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, həmçinin emal sənayesinin yerli xammalla təminatının yaxşılaşdırılmasına mühüm töhfələr verir. Aqroparkların yaradılması aqrar sahədə inkişafı sürətləndirməklə bərabər, ixrac yönümlü məhsulların sayının artmasında və ölkənin ixrac potensialının gücləndirilməsində əhəmiyyətli rol oynayır.

Respublikamızın 32 rayonu üzrə 239,3 min hektar ərazidə ümumi layihə dəyəri 2,4 milyard manat olan 51 aqropark və iri fermer təsərrüfatı yaradılıb. Bunlardan 34-ü bitkiçilik, 14-ü bitkiçilik və heyvandarlıq, 1-i heyvandarlıq fəaliyyəti, 2-si isə çeşidləmə-qablaşdırma, emal və logistika sahələri üzrə ixtisaslaşıb. İndiyədək aqroparklara 1,3 milyard manat özəl investisiya qoyulub. Bununla yanaşı, dövlət tərəfindən aqroparklara müvafiq dəstək tədbirləri görülüb. Belə ki, investisiya təşviqi sənədi almış 27 aqroparkdan 26-na texnika, texnoloji avadanlıq və qurğuların idxalına görə 43,7 milyon manat dəyərində güzəşt tətbiq olunub, 25 aqroparkın yaradılması və ya fəaliyyətinin genişləndirilməsi üçün 184,2 milyon manat güzəştli

kredit verilib. Həmçinin aqroparklar üçün infrastruktur təminatı dövlət vəsaiti hesabına həyata keçirilir.

Aqroparklar məşğulluq səviyyəsinin artırılmasında da mühüm rol oynayır. Hazırda aqroparklarda ümumilikdə 4491 işçi daimi, 6303 işçi isə mövsümi işlə təmin olunub. Gələcəkdə əlavə 4672 iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Artıq ölkədə 44 aqropark fəaliyyətə başlayıb, digərlərində isə layihələndirmə işləri aparılır. Bunlardan biri də Ağsu rayonunun Çiyni kəndində «Ağsu Aqropark» QSC tərəfindən yaradılmış aqroparkdır.

**QIRĞIZ RESPUBLİKASI NAZİRLƏR
KABİNETİNİN SƏDR MÜAVİNİ
BAKIT TOROBAYEV İLƏ GÖRÜŞ**

15 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 15-də Qırğız Respublikası Nazirlər Kabinetinin Sədr müavini Bakıt Torobayevi qəbul etmişdir.

Dövlət başçısı Azərbaycan Respublikası ilə Qırğız Respublikası arasında iqtisadi və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə birgə hökumətlərarası Komissiyaın Bakıda keçiriləcək iclasına toxunaraq, bu formatın iqtisadi və digər sahələrdə qarşılıqlı fəaliyyətin möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvarlığını bildirdi.

İkitərəfli əlaqələrdən danışan dövlət başçımız yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin münasibətlərimizin genişləndirilməsinə verdiyi töhfəni qeyd etdi. Bu baxımdan Qırğız Respublikası Prezidentinin bu il ölkəmizə səfəri zamanı əməkdaşlığın geniş gündəliyi ilə bağlı səmərəli danışıqların aparıldığını və dövlət başçıları arasında çox yaxşı şəxsi təmasın qurulduğunu diqqətə çatdırdı. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, səfər çərçivəsində ikitərəfli əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, beynəlxalq təşkilatlarda əməkdaşlıq, Azərbaycanın Qırğızıstana investisiya qoyuluşu və əmək-

daşlığın digər sahələrini əhatə edən məsələlərlə bağlı müzakirələr aparılıb.

Ölkəmizdə şaxələndirilmiş nəqliyyat infrastrukturunun yaradıldığını qeyd edən dövlət başçısı Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat potensialına digər ölkələrin, o cümlədən Mərkəzi Asiya ölkələrinin getdikcə daha böyük maraq göstərdiyini bildirdi. Mərkəzi Asiya regionunda da Xəzər dənizi hövzəsinə çıxan yeni dəmir yolu şəbəkələrinin yaradılması ilə bağlı planların əhəmiyyətini vurğuladı.

Bakıt Torobayev ilk növbədə, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun salamlarını dövlət başçımıza çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Sadır Japarovaya çatdırmağı xahiş etdi.

Qonaq qeyd etdi ki, tarixi, mədəni köklərə söykənən Azərbaycan–Qırğızıstan münasibətlərinin müasir dövrdə əsası dünya səviyyəli tarixi şəxsiyyət, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və bu gün Prezident İlham Əliyevin dəstəyi ilə strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxıb.

Söhbət zamanı humanitar və təhsil sahələrində əməkdaşlığın önəmi qeyd edildi, kənd təsərrüfatı, energetika, investisiya qoyuluşu ilə bağlı gələcək əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

**TÜRKMƏNİSTANIN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
QURBANMƏMMET ELYASOV
İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 16-da Türkmənistanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Qurbanməmmet Elyasovun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdi.

Qurbanməmmet Elyasov: Hörmətli cənab Prezident, Türkmənistanın Azərbaycan Respublikasında səfiri təyin olunmağım barədə etimadnaməni və əvvəlki səfirin geri çağırılması haqqında məktubu bu gün Sizə təqdim etməyi özümə böyük şərəf sayıram.

İlham Əliyev: Xoş gəlmisiniz, sizi görməyimə şadam. Mənə indi dedilər ki, siz Azərbaycan dilini çox yaxşı bilirsiniz və bizim söhbətimiz də azərbaycanca olacaq. Bu, əlavə məmnunluq yaradan amildir. Bizim dillərimiz bir-birinə oxşardır, amma fərqlər də var. Ona görə də sizin Azərbaycan dilini öyrənməyiniz bizə çox xoşdur. Bu, imkan verəcək ki, Azərbaycanda daha geniş təmaslarınız olsun.

Bildiyiniz kimi, ölkələrimiz arasındakı əlaqələr çox yüksək səviyyədədir. Bu əlaqələr xalqlarımızın iradəsi əsasında qurulubdur. Son illərdə həm qarşılıqlı səfərlər, həm əldə edilmiş razılaşmalar Azərbaycan–Türkmənistan əlaqələrini daha yüksək pilləyə qaldırıbdır. Bildiyiniz kimi, mənim bu yaxınlarda Türkmənistana səfərim, səfər zamanı yeni seçilmiş Prezidentlə və Xalq Məsləhətinin Sədri ilə görüşlərim həm qardaşlığımızın növbəti təzahürü, həm də gələcək əməkdaşlıq üçün hesablanmış görüşlər idi. Biz bütün sahələrdə iki qardaş ölkə kimi uğurla hərəkət edirik, bir-birimizi dəstəkləyirik, istər beynəlxalq müstəvidə, istər ikitərəfli, istər çoxtərəfli formatda. Son vaxtlar iqtisadiyyat, ticarət, energetika, nəqliyyat, humanitar və digər sahələrdə yeni nəticələr görürük. Bu bizi çox məmnun edir. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, bu yüksək səviyyəli çoxşaxəli əməkdaşlıq tarixi köklərə əsaslanır.

Əminəm ki, bundan sonra da Azərbaycan və türk-mən xalqları iki qardaş xalq kimi çiyin-çiyinə gedəcək və qarşıda duran bütün vəzifələri uğurla icra edəcəklər. Bizi bir-birimizdən ayıran Xəzər dənizidir. Ancaq Xəzər dənizi də hazırda ölkələri birləşdirən dənizdir. Xəzər dənizinin ekoloji tarazlığının, təbii resurslarının qorunması, əlbəttə ki, bütün Xəzər yarı ölkələr üçün əsas vəzifələrdən biridir. Azərbaycan və Türkmənistan öz tərəfindən bu məsələlərə çox böyük töhfə verir.

Bütün siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat məsələləri ilə yanaşı, xalqlarımızı ortaq tarix, dilimiz və dinimiz, adət-ənənələrimiz birləşdirir. Bu çox güclü amildir.

Bu, xalqlarımızı bir-birinə sıx bağlayan amildir. İnsanlar arasındakı təmasların iki dövlət arasındakı münasibətlərdə xüsusi yeri vardır.

Əminəm ki, siz Azərbaycanda fəal səfir kimi çalışacaqsınız. İki Prezidentin qarşıya qoyduğu vəzifələrin icrası imkan verəcək ki, əməkdaşlığımız daha da çoxşaxəli və nəticəyə hesablanmış olsun.

İnanıram ki, əldə edilmiş razılaşmaların icrası yeni imkanlar açacaq. Çünki indi əməkdaşlığın çox önəmli mərhələsindəyik. Ancaq iki ölkənin bütün imkanları hələ ki, tam realizə olunmayıb, yəni iki-tərəfli əməkdaşlıq formatında. Ona görə əldə edilmiş razılaşmaların icrası öz növbəsində yeni addımlara gətirib çıxaracaq. Sizə uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, burada özünüzü evinizdəki kimi hiss edəcəksiniz.

Qurbanməmməd Elyasov: Çox sağ olun, hörmətli cənab Prezident. İlk öncə vaxt tapıb məni qəbul etdiyiniz üçün Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. İcazə verin, Türkmənistanın hörmətli Prezidenti Sərdar Berdiməhəmmədovun və Türkmənistan Parlamenti Xalq Məsləhətinin Sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun Sizə göndərdikləri səmimi salamlarını və xoş arzularını çatdırım.

Hörmətli cənab Prezident, Sizin də bildiyiniz kimi, Türkmənistan ilə dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin dərin tarixi köklərinin, dilinin, dininin, atalarımızdan, əcdadlarımızdan bizə miras qalan mədəni və mədəni dəyərlərin bağlandığı Azərbaycan dövlətində səfir təyin olunmağım mənim üçün böyük şərəfdir. Bu gün Sizinlə görüşməkdən məmnun-

luq duyuram. Əcdadlarımızın dost, qardaş kimi yan-bayan yaşamalarını nəzərə alaraq, bizim münasibətləri çoxəsrlik münasibətlər kimi qiymətləndirmək olar. Türkmənistan öz qonşuları ilə yaxşı münasibətləri xüsusi qiymətləndirir və qardaş Azərbaycanla münasibətlərə xüsusi diqqət yetirir. Məlum olduğu kimi, bu münasibətlər həm də strateji xarakter daşıyır. Qarşılıqlı səfərlər, ayrı-ayrı sahələr üzrə imzalanmış sənədlər, həm də həyata keçirilmiş bir çox layihələr əməkdaşlığımızın genişləndirilməsində mühüm rol oynayır. Siyasi, iqtisadi sahələrdə qarşılıqlı faydalı işlər görülüb. Siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar sahələrdə faydalı işlər icra edilir. Biz bu işlərlə fəxr edirik.

* * *

Dövlət başçımız Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhəmmədovun və Türkmənistan Parlamenti Xalq Məsləhətinin Sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun salamlarına və xoş arzularına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Sərdar Berdiməhəmmədova və Qurbanqulu Berdiməhəmmədova çatdırmağı xahiş etdi.

**İSVEÇ KRALLIĞININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ TOBIAS
LORENTZSON İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 16-da İsveç Krallığının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Tobias Lorentzsonun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdi.

Tobias Lorentzson: Cənab Prezident, İsveç Kralı tərəfindən imzalanmış, mənim Azərbaycan Respublikasında Fövqəladə və Səlahiyyətli səfir təyin edilməyim ilə bağlı etimadnaməni və sələfimin geri çağırılması haqqında məktubu Sizə təqdim etməkdən şərəf duyuram. Cənab Prezident, icazə verin, əlahəzrət Kralın dostluq və dərin ehtirama dair zəmanətini Sizə yenidən çatdırım.

İlham Əliyev: Xoş gəlmisiniz, cənab səfir! Sizi görməyimə çox şadam. Sizdən xahiş edirəm, mənim də salamlarımı Kral həzrətlərinə çatdırasınız. Sizə Azərbaycandakı fəaliyyətinizdə uğurlar arzu edirəm. Ümid edirəm ki, iş qrafikiniz sıx olacaq, ölkələrimiz arasında münasibətlər uğurla inkişaf edəcək və bir çox yeni sahələri əhatə edəcək. Baxmalıyıq ki, hansı

sahədə maksimum nəticə əldə etmək olar. Hesab edirəm ki, diqqətimizi əməkdaşlığımızın praktiki məsələlərinə yönəltməliyə – sərmayə qoyuluşu və müxtəlif layihələrin icrasını, qarşılıqlı ticarətin səviyyəsini necə artırmaq və s.

Dövlət başçısı daha çox İsveç şirkətinin Azərbaycanda fəaliyyət göstərəcəyinə və ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin artacağına ümidvar olduğunu bildirdi, Avropa İttifaqı–Azərbaycan əlaqələrinin uğurla inkişaf etdiyini dedi, əməkdaşlığın son zamanlar yeni mərhələyə qalxaraq, təkcə energetika sahəsini deyil, eləcə də nəqliyyat dəhlizləri, ticarət, investisiya və digər sahələri də əhatə etdiyini məmnunluqla bildirdi və bunun da öz növbəsində Azərbaycan–İsveç ikitərəfli münasibətlərinin inkişafı üçün yaxşı zəmin yaradacağını vurğuladı.

Tobias Lorentzson: Mən ikitərəfli münasibətlərimizin gücləndirilməsinə töhfə vermək arzusundayam. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, buraya ticarət və sərmayə qoyuluşu daxildir və mən ümid edirəm ki, ölkələrimiz arasında daha sıx biznes təmaslarını təşviq edə biləcəyəm. Həmçinin buraya dayanıqlı biznes həlləri də daxildir. Ümid edirəm ki, insanlar arasında ünsiyyətin və ölkələrimiz arasında təmasların artırılmasına nail ola biləcəyəm. Bu həm də Avropa İttifaqı–Azərbaycan əlaqələrinin vacib aspektlərindəndir.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu.

**ARGENTİNA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
MARIANXELES BELLUŞI İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 16-da Argentina Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Marianxeles Belluşinin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Argentina Prezidenti Alberto Fernandesin salamlarını və ən xoş arzularını dövlət başçısına çatdıran səfir Marianxeles Belluşi etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçımız səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev Alberto Fernandesin salamlarına və ən xoş arzularına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Argentina Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi. Ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin çox yaxşı səviyyədə olduğunu bildirən dövlət başçısı ticari və iqtisadi sahələrdə də əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyini qeyd etdi və bunun üçün yaxşı potensialın mövcud olduğunu dedi.

Bakıda olmaqdan məmnunluğunu ifadə edən səfir paytaxtımızın gözəlliyinin ona dərin təəssürat hissi

bağışladığını vurğuladı və ölkəmizdə çox böyük qonaqpərvərliyin şahidi olduğunu bildirdi.

Səfir Marianxeles Belluşi iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndirilməsi və bu baxımdan əməkdaşlığın səhiyyə, texnologiya, kənd təsərrüfatı və digər yeni sahələrin müəyyənləşdirilməsinin vacibliyini qeyd etdi.

**ALMANIYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ
RALF HORLEMANN İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 16-da Almaniya Federativ Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Ralf Horlemanın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdi.

Ralf Horlemann: Salam, cənab Prezident, sabahınız xeyir.

İlham Əliyev: Salaməleyküm, sabahınız xeyir.

Ralf Horlemann: Almaniyanın ölkənizdə növbəti səfiri olmaq mənim üçün böyük şərəfdir. Sizinlə və hökumətinizlə əlaqələrimizi daha da inkişaf etdirib genişləndirməyi səbirsizliklə gözləyirəm.

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

Ralf Horlemann: Ölkənizdə böyük səmimiyyətlə qarşılandığıma görə Sizə çox minnətdaram. Ölkələrimiz arasında çox geniş münasibətlər var və bizi qarşıda çoxlu iş, bir çox fürsət gözləyir.

İlham Əliyev: Bəli, haqlısınız. Bizim çox geniş gündəliyimiz və əməkdaşlığımızın yaxşı tarixi var. Bildiyiniz kimi, alman şirkətləri Azərbaycanda çox geniş təmsil olunub və əminəm ki, onların fəaliyyəti daha da geniş olacaq. Bizim yüksək səviyyəli səfərlərimiz və çox yaxşı siyasi əlaqələrimiz var. Əlbəttə, biz yeni fürsətlərin nədən ibarət olduğunu görməliyik. Çünki Almaniya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli əlaqələr region üçün və həmçinin ölkələrimiz üçün çox mühümdür.

Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinə toxunan Prezident İlham Əliyev bu əlaqələrin inkişafında Almaniyanın xüsusi rolunu qeyd etdi:

– Biz Avropa İttifaqı–Azərbaycan ikitərəfli gündəliyinə verdiniz bütün dəstəyə görə minnətdarıq. Bu gündəlik getdikcə genişlənir və bir çox sahələri əhatə edir. Sizin xanım Ursula Fon der Lyayenin uğurlu səfərindən və bizim konstruktiv danışıqlarımızdan xəbəriniz var.

Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığın müxtəlif sahələrdə, o cümlədən energetika, nəqliyyat və nəqliyyat dəhlizləri, ticarət, investisiya sahələrində geniş perspektivlərə malik olduğunu vurğuladı. Azərbaycan ilə Avropa Komissiyası arasında enerji dialoquna start verildiyini qeyd edən dövlət başçısı bu dialoqun təkcə qaz deyil, neft-kimya, hidrogen, elektrik enerjisi sahələrini də əhatə etdiyini bildirdi:

– Azərbaycan enerji bazarında yalnız ənənəvi olan neft və qaz ilə deyil, həmçinin gələcəkdə elektrik enerjisi, hidrogen və neft-kimya məhsullarının ixracı

ilə çox önəmli oyunçuya çevrilməkdədir. Biz mühüm nəqliyyat infrastrukturunu vaxtında tamamladıq.

Dövlət başçısı səfirin əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi işində səylərini əsirgəməyəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Ralf Horlemann: Tam səmimiyyətlə deyə bilərəm ki, mən bunu səbirsizliklə gözləyirəm. Çünki bu bizim daha da inkişaf etdirə biləcəyimiz müsbət gündəlikdir. Siz doğru qeyd etdiniz ki, Almaniya və Azərbaycan geniş və çoxtərəfli münasibətə, konstruktiv siyasi dialoqa, güclü iqtisadi münasibətlərə malikdir. Azərbaycan Almaniyanın regionda ən mühüm iqtisadi tərəfdaşdır. Biz enerji və bərpa olunan enerji sahələrində böyük potensial görürük.

* * *

Söhbət zamanı Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyükmiqyaslı mina problemi ilə üzləşməsi, Birinci Qarabağ müharibəsindən etibarən 4000 azərbaycanlının itkin düşmüş hesab edilməsi, həmçinin Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu və Cənubi Qafqazda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunmasına xidmət edən sülh gündəliyi məsələləri müzakirə olundu.

Görüşdə işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda aparılan yenidən qurulma və bərpa işləri barədə də fikir mübadiləsi aparıldı.

**BAKININ DƏNİZKƏNARI MİLLİ
PARKINDA DÜNYA ŞÖHRƏTLİ MÜĞƏNNİ
MÜSLÜM MAQOMAYEVİN ABİDƏSİNİN
AÇILIŞI MƏRASİMİ**

17 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 17-də Bakının Dənizkənarı Milli Parkında dünya şöhrətli müğənni Müslüm Maqomayevin abidəsinin açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz dostlar, bu gün Azərbaycan xalqının böyük oğlu Müslüm Maqomayevin anadan olmasının 80 ilidir. Bu gün Bakı şəhərinin ən gözəl yerlərindən birində Müslüm Maqomayevin abidəsi ucaldılıb. Biz bu mərasimə toplaşmışıq. Müslümü tanıyanlar və onu sevən insanlarla birlikdə bu gün bu gözəl abidəni açacağıq.

Azərbaycan xalqı haqlı olaraq Müslüm Maqomayevlə fəxr edir. Çünki o həm böyük müğənni, həm də böyük bəstəkar idi. Sovet estradasında onun tayı-bərabəri yox idi və bu gün də Müslüm Maqomayevin ifasında səslənən mahnılar hər birimizi duy-

ğulandırır. Hər birimizin Müslüm haqqında öz xatirələri var, o cümlədən mənim də. Mən yeniyetmə yaşlarımdan Müslümü və Tamaranı tanıyıram. Onlar bizim evimizin çox əziz qonaqları idi. Bir çox gözəl xatirələrim var. Əlbəttə, hər ilin avqust ayında Müslüm və Tamaranı biz öz evimizdə qarşılayaraq, Müslümün ad gününü evimizdə qeyd edirdik. Müslüm öz doğma Vətəninə çox bağlı olan bir insan idi. Baxmayaraq ki, öz fəaliyyətini daha çox Moskvada və Sovet İttifaqının digər şəhərlərində qastrollarda keçirirdi, ancaq hər il bir neçə dəfə Bakıya gəlirdi, həm konsertlər verirdi, həm də burada dostları ilə təmasda olurdu. O cümlədən, həm Moskvada, həm Bakıda bizim çoxlu görüşlərimiz və çox səmimi münasibətlərimiz olub.

Bildiyiniz kimi, Müslüm Maqomayevin atası İkinci dünya müharibəsinin son günlərində qəhrəmancasına həlak olanda Müslümün hələ 3 yaşı tamam olmamışdı və o, əmisi Cəmaləddin müəllimin ailəsində böyümüşdü. Gənc yaşlarında ümumittifaq şöhrəti qazananda, əlbəttə ki, atam Heydər Əliyev də onun fəaliyyətinə çox böyük diqqət yetirirdi, böyük qayğı göstərirdi. Deyə bilərəm ki, ona atalıq qaygısı göstərirdi. Çünki onu həm böyük müğənni, həm də çox gözəl insan kimi tanıyırdı. Hər birimiz Müslümü məhz böyük sənətkar, müğənni, bəstəkar, ən başlıcası, gözəl insan, ləyaqətli insan, çox etibarlı dost kimi tanıyırdıq.

Bizim aramızda yaş fərqi böyük olsa da, bu heç vaxt hiss olunmurdu. Çünki biz uzun illər dostluq əlaqələri saxlayırdıq və Mehribanla Moskvada

Müslümün və Tamaranın evində son görüşümü də xüsusilə xatırlayıram. Artıq Müslümün səhhəti o qədər də yaxşı deyildi, problemlər var idi, buna baxmayaraq, bizi çox səmimiyyətlə qarşıladı və biz bir neçə saat çox səmimi söhbətlər etdik, keçmişə xatırladıq, atamı, rəhmətlik anamı xatırladıq, o gözəl günləri xatırladıq və Mehribanla çox duyğulandıq. Bildiyiniz kimi, son illər Müslümün ayaqlarında müəyyən problemlər var idi. Ancaq o qədər səmimi atmosfer var idi ki, hətta sonra bəlli oldu, uzun illər evdən çıxmayan Müslüm bayıra çıxdı, bizi yola saldı. Ağlımıza gəlməzdi ki, bu bizim son görüşümüz idi.

Tamara və Müslüm – onların hər ikisi böyük sənətkar, dünya şöhrətli müğənnilər bir-birinə o qədər bağlı idilər ki, onların eşq və dostluq hekayəsi bir əfsanədir. Onların tanışlığı da Bakı şəhərində olmuşdu və rəhmətlik atam həmişə o günləri xatırlayardı. Əlbəttə, bu gün Müslüm haqqında danışmaq həm asandır, həm də çətindir. Çünki o qədər böyük şəxsiyyət idi, həm sənətkar kimi, həm insan kimi. Onun haqqında saatlarla danışmaq olar. Eyni zamanda, onu yaxından tanıyan, onu sevən insanlar, əlbəttə ki, onun bütün istedadını qeyd edərək, ilk növbədə, insan kimi onu xatırlayırlar. Əminəm ki, siz də eyni hissləri keçirirsiniz.

Onun böyük sənətkar olmasını təsdiqləyən təkə iki faktı qeyd etmək kifayətdir. Hələ 30 yaşı olmadan o, Azərbaycanın Xalq artisti, 31 yaşında isə SSRİ Xalq artisti adına layiq görülmüşdü. Estrada ifaçısı üçün bu, nadir bir hadisədir. Bütövlükdə Müslümün səsi Allah vergisi idi, özünəməxsus ifa

tərzi bir fenomen idi. Nə o vaxt, nə də bu gün onun səviyyəsinə hələ ki, qalxan olmamışdır.

Müslümün doğma torpağına bağlı olması onun yaradıcılığında da özünü göstərmiş. Azərbaycanca, Odlar yurduna, Xəzər dənizinə bəstələdiyi mahnılar nə qədər əzəmətlidirsə, o qədər də Vətənə sevgi ilə dolu olan mahnılardır. O mahnılar bu gün də yaşayır və əbədi yaşayacaqdır. Müslümün bəstələdiyi son mahnı isə çox kədərli və acıdır. Biz bu mahnını Bakıda Filarmoniya zalında Müslümlə vida mərasimində eşitdik və çox təsirləndik, çox duyğulandıq. Çünki bilmirdik ki, bu mahnı yazılıb, Müslüm özü onu bəstələyib. O mahnının adı «Əlvida, Bakı» idi və o anlayırdı ki, artıq Bakıya gələ bilməyəcək, ən sevimli şəhərinə gələ bilməyəcək, bu küçələrdən keçə bilməyəcək, Bakıdakı dostları ilə görüşə bilməyəcək. Təsəvvür etmək çətinidir ki, onun kimi həyatı sevən, onun kimi, necə deyərlər, dostlarla bir yerdə olmaq həvəsində olan adam, bax, bu vida mahnısını bəstələyir və bizimlə, şəhərlə vidalaşır. Eyni zamanda, bu onu göstərir ki, hətta sağlamlığı o qədər də yaxşı olmayan vəziyyətdə onun istedadı, onun böyük sənətkar olması yenə də yerində idi.

«Əlvida, Bakı» mahnısında Müslüm öz duyğularını ifa edirdi, ancaq, eyni zamanda, heç vaxt «Əlvida, Bakı» demək mümkün deyil. Çünki Müslüm bizimlədir. O bu gün Bakıdadır, onun gözəl abidəsi bu gün açılacaq və Bakı heç vaxt onu unutmayacaq. Azərbaycan xalqı heç vaxt onu unutmayacaq. Onun xatirəsi onu tanıyanların qəlbində yaşayacaq,

onun möhtəşəm səsi, onun sənəti əbədi yaşaya-
caqdır.

Mən sizin hamınızı bu gözəl hadisə münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. İlk növbədə, əziz Tamaranı, Müslümün dostlarını, özümü təbrik etmək istəyirəm ki, bu abidəni biz ucaltdıq və bu abidə üçün, hesab edirəm ki, ən məqbul yer seçdik. Bulvar Bakının gözüdür, Bakının mərkəzidir, tacıdır və bulvarda dahi sənətkarlarımızın ruhları dolaşır, o cümlədən Müslümün. Ona görə bu abidəyə yaxınlaşan vətəndaşlarımız «Salam, Müslüm» deyəcək və Müslüm əbədi yaşayacaqdır. Sağ olun.

* * *

T a m a r a S i n y a v s k a y a (*Müslüm Maqomayevin ömür-gün yoldaşı, SSRİ Xalq artisti, məşhur opera müğənnisi*): İlham Heydər oğlu uzun illər boyu mənim qəlbimdə olan sözlərin hamısını tam dəqiqliklə dedi. Ümumiyyətlə, yəqin ki, Müslümü tək-cə müğənni kimi deyil, əsasən, bir insan kimi tanıyan bütün adamlar, zənnimcə, yüz faiz Sizinlə razılaşırlar. Onu qəlbinizdə yaşatdığınıza, Müslümün indi tanıya bilməyəcəyi bu gözəl şəhərin ab-havasında onu yaşatdığınıza görə çox sağ olun. Ruslarda belə bir deyim var: «Muraşki beqayut», azərbaycanca «tüklərim biz-biz olur» deyirlər. Bəli, Müslüm kifayət qədər soyuq Moskvadan sonra buraya gələndə bütün varlığı cuşa gəlir, burada həm mahnılar, həm də onun rəsm əsərləri yaranırdı.

Yəqin bilirsiniz, o öz rəsm əsərlərindən birini Heydər Əliyevə hədiyyə etmişdi. Heydər Əliyevin

verdiyi qiymət çox xoş idi. O təəccüblənmişdi, çünki Müslümün həm də şəkil çəkdiyini gözləməirdi. Demək istəyirəm, Sizin sözləriniz məndə belə bir fikir oyatdı ki, vaxtilə «Mavi əbədiyyət» mahnısını yazmaqla o, praktiki olaraq, həmin əbədiyyətə qovuşdu və tale onu «Əlvida, Bakı» mahnısı ilə əbədiyyətə qovuşdurdu. Bu mahnıda o, musiqi dili ilə ürəyini boşaldıb, Sergey Aleksandroviç Yesenin isə bu hissləri sözlərlə ifadə edib və iki poetik qəlb birləşib. Buna görə çox sağ olun ki, onu xatırlayırınsınız, sevirsiniz, ehtiram bəsləyirsiniz, böyüməkdə olan nəslə də bu ruhda tərbiyə edirsiniz. Siz çox düzgün qeyd etdiniz ki, Müslümün əlçatmaz zirvə olmasını nəzərə alaraq, ondan özünü necə aparmadığı, səhnədə necə hərəkət etməyi, dostlarla necə ünsiyyət saxlamağı öyrənmək olar. O, dostlarını heç vaxt unutmurdu, heç vaxt.

Bilmirəm, bəlkə məndə belə bir hiss olur ki, haqqında danışdığımız insan, xüsusən dünyasını dəyişənlər həmişə yanımızdadırlar. Müslüm həmişə, hər halda, mənim üçün belədir. Burada Heydər Əlirza oğlu da, Zərifə Əziz qızı da var, praktiki olaraq, həyatımızı bir yerdə keçirdiyimiz insanların hamısı buradadır. Düşünürəm ki, bu gün həm dünyasını dəyişmiş dostlarımızı – Eldar Quliyevi, Tofiq Quliyevi, Tahir Salahovu, həm də bizi əhatə edən, həyatımızı bəzəyən, ona hərərət gətirən neçə-neçə dostlarımızı da xatırlayırıq. Bilirsiniz, mən dərinədən təzim edən rus artisti deyiləm, amma Sizə təzim etmək istəyirəm. Çox sağ olun.

Oqtay Mirqasımov (*kinorejissor, Xalq artisti*): Möhtərəm Prezident! Hörmətli Mehriban xanım! Əziz qardaşlar!

Müslüm Azərbaycanın rəmzidir. Müslüm Azərbaycanın çox böyük əbədi bir təmsilçisi olacaq və hər kəs ondan danışanda daha ifadəli, daha dolğun, daha gur danışmaq istəyir. Amma mənim xatirələrim uşaqlıq dövründən başlayır. Yəqin ki, mən burada oturanların hamısından daha erkən vaxtlardan bu dahi insanı tanıyıram. Bizim bina, bizim məhəllə özündə çox böyük beyinlər, böyük istedadlar toplayırdı. Bu, özəl bir dünya idi və şeir, musiqi, elm, rəqs, səhnə ənənələrini özündə saxlayırdı. Məsələn, Bülbül bizim hamımızı, Müslümü də həmişə Opera Teatrında «Koroğlu» tamaşasına aparırdı və biz özümüzü çox xoşbəxt hiss edirdik.

Beləliklə, bir yandan bu dahi insanlara diqqət yetirirdik, digər tərəfdən, dostumuz, yaşadımız Müslümlə yaxınlıq edirdik. Hansısa bir anda biz – yəni mən özüm üçün bunu deyirəm – birdən onun dahi olduğunu özümüz üçün təsdiqlədik – kiçikyaşlı dahi. O, ansambl qurdu, dekor çəkdi, özünün vokal imkanlarını təsdiqlədi. O zamandan biz mədəniyyətə və sənətə daha yaxın olduq. Müslüm bizi buna gətirdi. Sonra çox məşhurlaşdı. Biz o zamandan və əbədi olaraq Müslümlə fəxr edirik, bütün Azərbaycan fəxr edir. Bütün Azərbaycan dərk edir ki, Müslüm dünyada təkdir. Rusiyada çoxlu sənətkarlar var, amma Müslüm həmişə özəl bir insan olub. Mən heç bir zaman uşaqlıq dövrünü unutmuram və Müslümün bir pərəstişkarı kimi deyirəm, necə ki, Siz

dediniz, cənab Prezident – «Salam, Müslüm». Çox sağ olun.

Fərhad Xəlilov (*Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri, Xalq rəssamı*): Möhtərəm cənab Prezident! Çox hörmətli Mehriban xanım! Əziz Tamara xanım! Əziz dostlar!

Bu gün biz Bakının ən gözəl bir guşəsində, baki-lıların çox sevdiyi bir yerdə yığışmışıq. Biz hamımızın qəlbində yaşayan Müslümün abidəsinin açılışı mərasiminə yığışmışıq. Oktay deyir onu uşaqlıqdan tanıyır, mən də onu uşaqlıqdan tanıyıram. Bizim həyətlərimiz üzbəüz idi, həm də atalarımız dostluq edirdi. Müslüm lap gənc vaxtlarından artıq fərqlənirdi. O bizdən bir az böyük idi. Amma hələ məktəbdə oxuyanda o, qara kostyumda, notlarla konsertlərdə çıxış edirdi, yəni öz həmyaşıdlarından tam fərqlənirdi. Doğrudan da Müslüm qeyri-adi insan idi. Onun istedadı çoxşaxəli idi. Yadımdadır, orta məktəbdə oxuyanda da rəsm əsərləri çəkərdi. Tamara xanım da dedi, Müslüm həm də gözəl rəssam idi. Hər dəfə Bakıya gələndə o, bir ay dəniz kənarında çalışırdı, doğum gününü ulu öndər Heydər Əliyevin evində keçirirdi. Bizim dahi ulu öndərimiz heç vaxt onu yaddan çıxarmırdı və mən deyərdim ki, Müslüm onun ərköyün bir övladı idi. Amma Müslüm də heç vaxt xətti keçmirdi, çünki çox mədəni və tərbiyəli bir insan idi.

Mən Müslüm haqqında çox danışa bilərəm. Fəxr edirəm ki, Müslüm Azərbaycanı dünyaya tanıtdırdı və mən fəxr edirəm ki, Müslüm bizim İttifaqın fəxri üzvü idi. Onun İttifaqa üzv qəbul olunduğu gün

çox gözəl keçmişdi. Biz həqiqətən, çox gözəl dost olmuşuq. Heyifsilənirik ki, Müslüm bu gün bizimlə burada deyil. Müslüm sənətin zirvəsində idi. O, sənətdən də əsl kişi kimi getmişdi. Mənim yadımdadır, onun bu hərəkəti məşhur rus sənətkarlarını heyrətləndirmişdi. Çünki hər sənətkar bunu edə bilmir. Müslüm çox iradəli bir insan idi, onun daxilində çox böyük güc var idi.

Mənim ürəyimdə Müslüm haqqında çox sözlər var. Cənab Prezident, mən Sizə təşəkkürümüzü bildirmək istəyirəm. Bu gün Azərbaycan tarixində ən əlamətdar günlərdən biridir. Siz heç vaxt ziyalıları unutmursunuz. Ona görə mən Sizə təşəkkürümü bildirirəm və Sizə uğurlar arzulayıram.

Fərhad Bədəlbəyli (*Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, Xalq artisti*): Möhtərəm cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım, əziz Tamara xanım! Bu gün doğrudan da möhtəşəm bir gündür. Cənab Prezident çox romantik stildə çıxış etdi. Sizdən sonra danışmaq çətinidir.

Mən Müslümün dostu kimi, Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Təkcə Müslümə görə yox, son zamanlar Qara Qarayevin heykəli, Niyazinin heykəli, Rəşid Behbudovun heykəli, Bülbülün heykəli açılıb. Bütün bu açılışlarda Siz bilavasitə özünüz iştirak etmişiniz. Biz bu diqqəti hiss edirik və yüksək qiymətləndiririk. Çox sağ olun, cənab Prezident. Çünki bu böyük insanlar Azərbaycanı bütün dünyada tanıdıblar.

Müslüm bir dost kimi – Fərhad düz dedi – çox etibarlı idi. Baxmayaraq ki, ulu öndər ona çox yaxın

idi, həmişə onu oğlu kimi qəbul edirdi, Müslüm heç vaxt bundan istifadə etmirdi, heç vaxt. Son dərəcə təvazökar insan idi. Mənim ürəyimdə bir kədər hissi var. Heydər Əliyev Fondu keçən il Cıdır düzündə möhtəşəm bir konsert təşkil etmişdi. Fərsətdən istifadə edib bu Fonda dərin minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Orada konsert Müslümün «Azərbaycan» mahnısı ilə bitdi. Heyif ki, Müslüm bu günü görmədi. Müslüm görmədi ki, Qarabağ azaddır, Şuşa azaddır. Buna görə bir az kədərliyəm. Amma düz deyirlər, yəqin ki, Müslümün ruhu şaddır. Onun «Azərbaycan»ı bütün konsertlərdə bizim vokalçılarımız tərəfindən ifa olunur. Mən çox şadam ki, Müslümün vokal məktəbi davam edir. Müslüm buna çox sevinərdi, onun böyük ürəyi var idi.

Mən Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm, hamınızı təbrik edirəm.

* * *

Daha sonra Prezident İlham Əliyev Müslüm Maqomayevin abidəsi üzərindəki örtüyü götürdü.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan musiqi mədəniyyəti xəzinəsinin zənginləşdirilməsinə dəyərli töhfələr vermiş fitri istedadla malik görkəmli sənətkar, dünya şöhrətli opera və estrada müğənnisi, SSRİ Xalq artisti Müslüm Maqomayevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi ilə bağlı 2020-ci il martın 12-də sərəncam imzalayıb. Həmin sərəncama əsasən, ucaldılmış abidənin müəllifi Xalq rəssamı, heykəltəraş Ömər Eldarovdur. Bürüncdən hazırlanmış abidənin hün-

dürlüyü 2 metrdir. Abidənin önündə Azərbaycan və ingilis dillərində hazırlanmış müvafiq məlumat lövhəsi quraşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə söhbət etdilər.

Sonda xatirə şəkilləri çəkdirildi.

**«YAŞIL TEATR» BAKI KONSERT
KOMPLEKSİNDƏ HEYDƏR ƏLİYEV
FONDUNUN TƏŞKİLATÇILIĞI İLƏ
DÜNYA ŞÖHRƏTLİ OPERA VƏ ESTRADA
MÜĞƏNNİSİ, SSRİ XALQ ARTİSTİ
MÜSLÜM MAQOMAYEVİN 80 İLLİK
YUBİLEYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ XATİRƏ
GECƏSİNDƏ İŞTİRAK**

17 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 17-də «Yaşıl Teatr» Bakı Konsert Kompleksində Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə keçirilmiş dünya şöhrətli opera və estrada müğənnisi, bəstəkar, SSRİ və Azərbaycanın Xalq artisti Müslüm Maqomayevin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş xatirə gecəsində iştirak etmişlər.

Xatirə gecəsində ulu öndər Heydər Əliyevin Müslüm Maqomayev haqqında fikirlərini əks etdirən fraqmentlər nümayiş olundu.

Sonra Müslüm Maqomayevin «Odlar yurdu Azərbaycan» mahnısı səsləndirildi.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Xalq artistləri Azər Zeynalov, Dinarə Əliyeva, Elçin Əzizov, Emin Ağalarov, Samir Cəfərov, Əməkdar artist Azər Rza, Başqırdıstan Respublikasının Xalq artisti

Askar Abdrazakov, Gürcüstanın Xalq artistləri Nani Breqvadze, Vaxtanq Kikabidze, italyalı tenor, dünya şöhrətli müğənni Alessandro Safina, Nürnberg Opera Teatrının solisti, vokalçıların Müslüm Maqomayev adına birinci beynəlxalq müsabiqəsinin laureatı Cavid Səmədov, Rusiyanın Əməkdar artisti Yana Melikayeva və digər ifaçılar Azərbaycan və xarici ölkə bəstəkarlarının əsərlərini ifa etdilər. Eləcə də Müslüm Maqomayevin repertuarından əsərlər səsləndirildi, görkəmli müğənni haqqında videoçarxlar nümayiş olundu.

Konsertdən sonra Prezident İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və unudulmaz sənətkarın ömür-gün yoldaşı, SSRİ Xalq artisti, məşhur opera müğənnisi Tamara Sinyavskaya səhnəyə gələrək, ifaçılarla görüşdülər.

İlham Əliyev: Bu gün unudulmaz bir gündür. Bu gün səhər əziz Müslümün şəhərimizin ən gözəl yerlərindən birində – bulvarda abidəsini açdıq. Onu da bildirməliyəm ki, bu günə qədər bulvarda heç bir abidə olmamışdır. Birinci abidə Müslümün şərəfinə qoyulub və bu təbiidir. Çünki bulvar şəhərimizin gözüdür. Bulvar Müslümün də ən sevimli yeri idi. Bu gün bu abidə bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı Müslümü nə qədər sevir və o bu sevgiyə nə qədər layiqdir.

Bu gün incəsənət ustaları bizə gözəl bir hədiyyə bəxş etdilər. Mən əminəm ki, bu konserti dinləyən hər kəs böyük zövq aldı. Müslümün unudulmaz siması bir daha gözümüzün önündən keçdi. Onu yaxından tanıyanlar bir daha gördülər ki, o nə qə-

dər böyük sənətkar, nə qədər gözəl insan idi. Bugünkü konsertin bütün iştirakçılarna təşəkkür etmək istərdim. Biz bu gün səhərdən Müslümün gününü qeyd edirik. Şəhərin ən gözəl yerində, Dənizkənarı Bulvarda, unudulmaz «Mavi əbədiyyət» mahnısında tərənnüm etdiyi, hamımızın çox sevdiyi Xəzər dənizinin fonunda Müslümün möhtəşəm abidəsi ucalır, onun gözəlliyini, istedadını, qamətini, məğrur simasını, ləyaqətini təcəssüm etdirir. Bu gün biz abidəni açarkən mən dedim ki, indi səslənən «Əlvida, Bakı» mahnısı vəfatından az öncə onun tərəfindən yazılıb və mən onu ilk dəfə Bakıda, Filarmoniyanın binasında keçirilmiş Müslümlə vidalaşma mərasimində dinlədim, o mənə çox təsir etdi. Çünki o, şəhərlə, dostları ilə, həyatı ilə vidalaşdı. Bu mahnını yazmağın ona necə çətin olduğunu, onun hansı hisslər keçirdiyini yalnız təxmin etmək olar. Bu barədə danışarkən mən dedim: burada ucalan bu abidə onu göstərir ki, Bakı onunla heç vaxt vidalaşmayıb və heç bir zaman vidalaşmayacaq. O bizimlədir.

Mən bizim ifaçılara təşəkkür etmək istəyirəm. Əminəm ki, bu gün Azərbaycan ifaçılarının gözəl səsləri hamımızı heyran etdi. Bu bizim fəxrimizdir. Bu onu göstərir ki, Müslümün yaradıcılığı yaşayır və xalqımızın nəsil-nəsil nümayəndələri yaradıcılıqda zirvəyə ucalırlar. Biz Müslümlə onun bütün həyatı boyu fəxr etdiyimiz kimi, bugünkü gözəl ifaçılarımızla da fəxr edirik.

Əlbəttə, mən dost ölkələrdən gələn bizim əziz, sevimli qonaqlarımıza xüsusi təşəkkür etmək istərdim.

Bu gün bizimlə olduğunuza, Müslümə olan sevginizə, onun haqqında xatirələrinizə, ona münasibətinizə görə sizə təşəkkür edirəm. Bu gün unudulmaz gündür. Biz əziz dostumuzu, qardaşımızı, Azərbaycan xalqının böyük oğlunu bir daha xatırlayaraq deyirik ki, Müslüm həmişə bizimlədir. Bu gün Nani xanım bu barədə mahnı oxudu. Hörmətli Vaxtanq ölkəmizə həsr edilmiş gözəl mahnı və ecazkar popurri ifa etdi. Bu gün çıxış edən bütün ifaçılarımız Müslüm obrazından ruhlanmışdılar.

Hamıya Allahdan cansağlığı, bütün ölkələrə, xalqlara firavanlıq arzu edirəm. Yaşasın Azərbaycan! Sağ olun.

* * *

Müslüm Maqomayev 1942-ci il avqustun 17-də Bakıda anadan olub. O, ilk dəfə səhnəyə 14 yaşında çıxıb. Ötən əsrin 60–70-ci illərində Müslüm Maqomayevin şöhrəti artıq bütün dünyaya yayılmışdı. Həmin dövrdə Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının solisti olmuş, İtaliyanın dünya şöhrətli «La Skala» teatrında təcrübə keçmişdir. 31 yaşında SSRİ Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. Onun repertuarında 600-dək əsər var. Müslüm Maqomayev həm də gözəl mahnılar müəllifidir. Xalq şairi Nəbi Xəzrinin sözlərinə bəstələdiyi və dillər əzbəri olan əzəmətli «Azərbaycan» mahnısı isə ölkəmizə ithaf edilmiş ən gözəl əsərlərdən biridir. Müslüm Maqomayevin milli musiqi mədəniyyətimizin inkişafındakı xidmətləri hər zaman yüksək qiymətləndirilib və o, müstəqil Azər-

baycan Respublikasının ali mükafatları – «Şöhrət» və «İstiqlal» ordenləri ilə təltif edilmişdir.

Bakının Dənizkənarı Milli Parkında avqustun 17-də unudulmaz sənətkar Müslüm Maqomayevin abidəsinin açılışı oldu.

**MONQOLUSTANIN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
QOMBOSUREN MUNXBAYAR
İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də Monqolustanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Qombosuren Munxbayarın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Qombosuren Munxbayar etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

Səfir Monqolustan Prezidenti Uxnaaqiyn Xürel-süxün salamlarını Prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Dövlət başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Monqolustan Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Azərbaycan Prezidenti ikitərəfli münasibətlərə toxunaraq, siyasi sahədə qarşılıqlı fəaliyyətin yaxşı səviyyəsindən məmnunluğunu bildirdi, beynəlxalq təşkilatlarda fəal əməkdaşlığın həyata keçirildiyini qeyd etdi, ikitərəfli formatda tam qarşılıqlı anlaşmanın mövcud olduğunu vurğuladı. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyev iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi üçün ticarətin səviyyəsinin artırılmasının, biznes

dairələri arasında təmasların genişləndirilməsinin zəruriliyini qeyd etdi və investisiya layihələrinə baxılmasının da mümkünlüyünü bildirdi. Dövlət başçısı Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi imkanları nəzərə alınaraq, nəqliyyat sahəsində, bundan başqa, humanitar sahədə də əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanların olduğunu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev səfirin ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi işində səylərini əsirgəməyəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Qombosuren Munxbayar son illərdə, xüsusilə 2018-ci ildə Monqolustan Prezidentinin Azərbaycana səfərindən sonra ikitərəfli əlaqələrin fəal şəkildə inkişaf etdirildiyini dedi. Səfir bu il ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 illiyinin qeyd olunduğunu vurğulayaraq, Monqolustan Prezidentinin Azərbaycan Prezidentinə onun üçün münasib vaxtda ölkəsinə səfərə dəvətini çatdırırdı.

Prezident İlham Əliyev dəvəti minnətdarlıqla qəbul etdi.

Görüşdə təhsil, turizm, investisiya sahələrində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

**CƏNUBİ AFRİKA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ
SƏFİRİ DİPUO BERTA LETSATSİ-DUBA
İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də Cənubi Afrika Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Dipuo Berta Letsatsi-Dubanın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Dipuo Berta Letsatsi-Duba etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçımız səfirlə söhbət etdi.

Ölkələrimiz arasında münasibətlərin çox yaxşı səviyyədə olduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev siyasət, iqtisadiyyat, ticarət, investisiya sahələrində əməkdaşlığın fəallaşdırılmasının zəruriliyini qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev eyni zamanda, vurğuladı ki, siyasi sahədə təmasların çox yaxşı səviyyədə olmasına baxmayaraq, iqtisadi-ticari göstəricilər aşağı həddədir. Dövlət başçısı bu baxımdan iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi üçün mövcud potensialdan istifadə ediləcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Azərbaycanın Afrika qitəsi ölkələri ilə münasibətlərinin daha da genişləndirildiyini diqqətə çatdıran

Prezident İlham Əliyev «Qoşulmama Hərəkatı»nda əməkdaşlığımızı vurğuladı. Ölkəmizin bu təşkilat çərçivəsində həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində çox ciddi səylər göstərdiyini qeyd edən dövlət başçısı Azərbaycanda «Qoşulmama Hərəkatı» Parlament Şəbəkəsinin Bakı konfransının və «Qoşulmama Hərəkatı» Gənclər Sammitinin keçirilməsini bunun yaxşı nümunəsi kimi dəyərləndirdi.

Xanım Dipuo Berta Letsatsi-Duba ölkəsinin Azərbaycana regionda və ümumilikdə strateji tərəfdaş kimi münasibət göstərdiyini qeyd edərək, Cənubi Afrika Respublikasının əməkdaşlığımızın daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasında maraqlı olduğunu vurğuladı. Səfir münasibətlərimizin daha da genişlənməyinə ümidvar olduğunu ifadə etdi.

Söhbət zamanı turizm sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edildi, iki ölkənin biznes dairələri arasında münasibətlərin yaradılmasının və iqtisadi-ticarəti əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd olundu.

**ÇAD RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ADUM
DANQAY NOKUR QET İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də Çad Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Adum Danqay Nokur Qetin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Adum Danqay Nokur Qet etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçımız səfirlə söhbət etdi.

Ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin çox yaxşı səviyyədə olduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, o cümlədən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, «Qoşulmama Hərəkəti»ndə də sıx əməkdaşlıq həyata keçirildiyini bildirdi və ölkələrimizin bir-birinə qarşılıqlı dəstək göstərdiyini söylədi. Dövlət başçısı bu xüsusda Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik müddətinin uzadılmasının Çad tərəfindən dəstəklənməsini məmnunluqla qeyd etdi. Beynəlxalq təşkilatlarda Çadın Azərbaycanın ədalətli mövqeyini dəstəkləməsini və Qarabağın işğaldan azad edilməsini alqışlamasını yüksək qiymətləndirdi.

Dövlət başçısı işğal dövründə Ermənistan tərəfindən torpaqlarımızda maddi-mədəniyyət abidələrimizin, islam dininə aid mədəni irsimizin, 65 məscidimizin yerlə yeksan olunduğunu qeyd etdi.

Azərbaycan Prezidenti siyasi əlaqələrimizin yaxşı səviyyəsi nəzərə alınaraq, iqtisadi-ticari əməkdaşlığın da müsbət nəticələr verəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Dövlət başçısı Çadın nümayəndəsi – İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Hissein Brahim Tahanın Azərbaycana səfərini, eyni zamanda, işğaldan azad edilmiş Şuşada olmasını və bu yaxınlarda onunla Konyada İslam Həmrəyliyi oyunları çərçivəsində görüşünü məmnunluqla xatırlatdı.

Adum Danqay Nokur Qet səfir kimi fəaliyyətində əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsi istiqamətində səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Səfir: Siz islam ümmətində öz müdrik rəhbərliyinizlə seçilən şəxssiniz və bu ümmətə aid olan ölkələr, qardaşlıq telləri ilə bir-birinə bağlı olan dövlətlər arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsində, işbirliyinin daha da möhkəm bünövrə əsasında qurulmasında öz yanaşmanızla seçilən insansınız.

Səfir Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti» və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Afrika ölkələrində həyata keçirdiyi humanitar layihələrin böyük önəm daşdığını vurğuladı və bunu yüksək qiymətləndirdi, bu təşkilatların üzv ölkələrindən olan tələbələrin Azərbaycanda təhsil almaları üçün ölkəmiz tərəfindən grantların ayrılmasını xüsusi vurğuladı.

**YENİ ZELANDİYANIN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ ZOE DAUN
KOLSON-SİNKLER İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də Yeni Zelandiyanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Zoe Daun Kolson-Sinklerin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Zoe Daun Kolson-Sinkler etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın fəallaşdırılması üçün mövcud imkanlardan istifadə etməyin zəruriliyini vurğuladı, əlaqələrin genişlənməsinin qarşılıqlı maraqlarımıza cavab verdiyini söylədi. Azərbaycanla Yeni Zelandiyanın bir-birindən uzaqda yerləşməsinə baxmayaraq, siyasi sahədə yaxşı dialoqun mövcud olduğunu bildirən dövlət başçımız eyni zamanda, iqtisadi-ticari əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin önəmini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev bu baxımdan ölkələrimizin imkanları barədə məlumatların çatdırılmasının, biznes dairələri arasında təmasların qurulmasının zəruri olduğunu bildirdi.

Xanım Zoe Daun Kolson-Sinkler ilk dəfə Bakıya səfər etdiyini qeyd edərək söylədi ki, çox gözəl ölkə olan Azərbaycana gəlişindən məmnunluq hissi duyur. Səfir də öz növbəsində, əlaqələrin genişləndirilməsi üçün mövcud potensialın reallaşdırılmasının vacibliyini bildirdi. Bu il ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyinin qeyd olunduğunu diqqətə çatdıran səfir beynəlxalq müstəvidə Azərbaycanın və Yeni Zelandiyanın əlaqələrin genişləndirilməsi işinə böyük önəm nümayiş etdirdiyini vurğuladı.

**EFİOPIYA FEDERATİV DEMOKRATİK
RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ YENİ
TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ADEM
MƏHƏMMƏD MAHMUD İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Adem Məhəmməd Mahmudun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Adem Məhəmməd Mahmud etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

Münasibətlərimizin yaxşı tarixə malik olduğunu bildirən dövlət başçısı hazırda ikitərəfli səviyyədə müxtəlif sahələrdə uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyini qeyd etdi, eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də qarşılıqlı dəstəyin bundan sonra da davam edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi. Prezident İlham Əliyev iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndirilməsi üçün də mövcud imkanlardan istifadə edilməsinin önəmini vurğuladı.

Səfir Adem Məhəmməd Mahmud Efiopiya Prezidenti xanım Sahle-Vork Zevdenin və Baş Nazir Abiy Əhməd Əlinin salamlarını dövlət başçımıza çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Efiopiya Prezidenti və Baş Nazirinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir qeyd etdi ki, gözəl ölkə olan Azərbaycanda etimadnaməsini təqdim etməkdən böyük şərəf hissi duyur. Adem Məhəmməd Mahmud da öz növbəsində, əməkdaşlığımızın müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən investisiya və ticarət sahələrində genişləndirilməsi üçün ölkələrimizin malik olduğu potensialdan istifadə edilməsinin zəruriliyini vurğuladı. Səfir Azərbaycanın böyük təcrübəyə və potensiala malik olduğunu qeyd edərək, münasibətlərimizin inkişafı istiqamətində söylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Görüşdə dövlət başçımızın təşəbbüsü ilə Azərbaycanın COVID-19 pandemiyası zamanı «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv, xüsusən də Afrikadan olan ölkələrə humanitar və maliyyə yardımları göstərməsi xüsusi olaraq vurğulandı.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

Qaziantep-Nizip yolunda baş vermiş nəqliyyat qəzası nəticəsində çox sayda insanın həlak olması və xəsarət alması xəbəri bizi olduqca kədərləndirdi.

Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Türkiyə xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyirəm.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 avqust 2022-ci il

SERBİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALEKSANDR VUÇIÇ İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

21 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 21-də Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandr Vuçiç telefonla zəng etmişdir.

Söhbət zamanı Prezident Aleksandr Vuçiç Azərbaycan ilə Serbiya arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 25 illiyi münasibətilə dövlət başçımıza təbriklərini çatdırdı. Serbiya Prezidenti bu müddət ərzində ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın uğurla inkişaf etdiyini, dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin qurulduğunu qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 25 illiyi münasibətilə Serbiya Prezidentini təbrik etdi, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişafından məmnunluğunu bildirdi. Dövlət başçımız Azərbaycanın və Serbiyanın ikitərəfli və çoxtərəfli əsaslarda, həmçinin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurla əməkdaşlıq etdiyini vurğuladı.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycan ilə Serbiya arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndirilməsi, kənd təsərrüfatı, enerji, investisiya və digər sahələrdə

əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı. Həmçinin Azərbaycan ilə Serbiya arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə çatdığı, ölkələrimizin bir-birinin ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini qeyd olundu.

V İSLAM HƏMRƏYLIYI OYUNLARINDA NƏTİCƏ ƏLDƏ ETMİŞ İDMANÇILARLA GÖRÜŞ

22 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva avqustun 22-də V İslam Həmrəyliyi oyunlarında nəticə əldə etmiş idmançılarla görüşmüşlər.

Dövlət başçısı görüşdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz dostlar, əziz idmançılar!

Siz bir neçə gün bundan əvvəl Konyadan Vətənə böyük qələbə ilə qayıtmısınız. Ölkəmizin idman şöhrətini bir daha yüksəklərə qaldırmısınız. Bu münasibətlə sizi ürəkdən təbrik edirəm və əldə edilmiş nailiyyətlərlə bağlı sizə təşəkkürümü bildirirəm. Əminəm ki, Azərbaycan xalqı sizinlə fəxr edir. Çünki dünyaya bir daha göstərdiniz ki, Azərbaycan idman ölkəsidir, Azərbaycan idmançıları öz gücü ilə seçilən idmançılardır.

V İslam Həmrəyliyi oyunlarında 4-cü yerə layiq görülmək çox böyük nailiyyətdir. Bu nailiyyət onu göstərir ki, bizim əvvəlki uğurlarımız təsadüfi xarakter daşımırdı. Bildiyiniz kimi, 5 il bundan əvvəl

Bakıda IV İslam Həmrəyliyi oyunlarında komandamız 1-ci yerə layiq görülmüşdür. Bu da təbiidir. Çünki öz doğma divarları həmişə idmançılara əlavə kömək göstərir. Bu dəfə isə çox gərgin mübarizə nəticəsində biz 4-cü yerə layiq görüldük. Onu da bildirməliyəm ki, oyunlarda ölkələrin ən güclü idmançıları iştirak edirdilər. Bizim idmançılarımız 99 medal qazanaraq – onlardan 29-u qızıl medaldır – bir daha ölkəmizin gücünü göstərdilər. Onu da deməliyəm, bu da çox sevindirici haldır ki, idmançılarımız 19 idman növündə medallar qazanıblar. Bu onu göstərir ki, idmanın bir çox növləri ölkəmizdə uğurla inkişaf edir. Əlbəttə ki, birinci yerdə – əgər belə demək mümkündürsə – güləşçilərdir, 23 medal qazanıblar, onlardan 8-i qızıl medaldır. Bu da təbiidir. Çünki güləş bizim milli idman növümüzdür və biz güləşdə ənənəvi olaraq, uğurlar qazanmışıq. İkinci yerdə gimnastika nümayəndələridir. Üç növ gimnastikada idmançılarımız 17 medal qazanıblar, onlardan 8-i qızıl medaldır. Üçüncü yerdə qeyri-Olimpiya idman növü – kikkob-sinq idmançılarıdır. Onların qazandıqları medalların sayı 15-dir. Onlardan 3-ü qızıl medaldır. Bu doğrudan da böyük nailiyyətdir. Çünki bu oyunlarda 50-dən çox ölkə iştirak edirdi və yenə də deyirəm, mübarizə çox gərgin idi.

Mən Konyada oyunların açılışı günündə sizinlə görüş əsnasında əmin olduğumu bildirmişdim ki, siz ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edəcəksiniz. Şadam ki, belə də oldu. Bir daha nəinki bütün müsəlman aləmi, hətta bütün dünya idmançılarımızın gücünü gördü. Hər dəfə bayrağımız qaldırılanda, himnimiz

səsləndiriləndə hər bir Azərbaycan vətəndaşı haqlı olaraq qürur hissi keçirir və hər qələbə bir daha bizim şöhrətimizi artırır. Mən Konyada sizinlə görüş zamanı demişdim ki, sizin üzərinizə əlavə məsuliyyət düşür. Çünki siz bu oyunlarda qalib ölkəni təmsil edəcəksiniz. Bu həm çox qürurverici amildir, eyni zamanda, böyük məsuliyyətdir. Bu məsuliyyəti dərk edərək, siz ölkəmizi ləyaqətlə təmsil etdiniz.

Baxmayaraq ki, əfsuslar olsun, bəzi hallarda hakimlər sizə qarşı ədalətsiz, qərəzli olmuşlar. Mən imkan daxilində yarışları izləyirdim və görürdüm ki, idmançılarımıza qarşı nə qədər böyük ədalətsizlik göstərilir. Buna baxmayaraq, siz təmkinlə, həm özünüz, həm məşqçiləriniz çox düzgün addımlar ataraq, öz gücünüzü sübut etməyə çalışdınız və buna nail oldunuz.

Bu oyunlar qardaş ölkədə keçirilirdi və əlbəttə ki, bizim idmançılar özlərini çox rahat hiss edirdilər. Hər bir idmançı özünü öz evindəki kimi hiss edirdi. Biz açılış mərasimində onun da şahidi olduq ki, Azərbaycan komandası stadiona daxil olanda bizim türk qardaşlarımız necə səmimi və hərarətlə idmançılarımızı qarşıladılar. Elə bil ki, bizim komandamız Bakıda stadiona çıxıb. Bu doğrudan da bir daha xalqlarımızın nə qədər bir-birinə bağlı olduğunu göstərir. Onu göstərir ki, təkcə prezidentlər bir-birinə qardaş deyil, eyni zamanda, xalqlarımız, idmançılarımız qardaşdırlar. Orada – stadionda on minlərlə tamaşaçı Azərbaycan komandasını öz doğma komandası kimi qarşılamışdır.

Fürsətdən istifadə edərək, Türkiyəni, onun idmançılarını həm oyunların yüksək səviyyədə təşkil olunması, həm də ki, oyunlarda 1-ci yer tutması münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Onu da bildirməliyəm ki, bu oyunların keçirilməsi böyük təşkilatçılıq məsələlərini də əhatə edir. Xatırlayıram, biz 2017-ci ildə oyunları hazırlayarkən bir çox təşkilati məsələləri həll etdik. Hər bir ölkə bu səviyyədə oyunları keçirə bilməz. Konya oyunları rəsmən 5-ci İslam Həmrəyliyi oyunları sayılsa da əslində bu oyunlar cəmi 4 dəfə keçirilib. Birinci oyunlar Səudiyyə Ərəbistanında, ikinci İndoneziyada, üçüncü Azərbaycanda, dördüncü isə Türkiyədə. Amma rəsmən bu, beşinci Həmrəylik oyunları sayılır. Demək istəyirəm ki, oyunları keçirmək o qədər də asan məsələ deyil və burada Türkiyə tərəfi, əlbəttə, çox yüksək qiymətə layiqdir.

Oyunlar artıq tarixdir. İdmançılarımız bu medalları əminəm ki, qürur hissi ilə daşıyacaqlar. Ancaq indi biz gələcəyə baxmalıyıq, bundan sonra Azərbaycan idmanının inkişafı ilə bağlı hansısa addımlar atılmalıdır.

Siz də yaxşı bilirsiniz ki, son vaxtlar bir neçə federasiyada dəyişikliklər baş verib. Bu təbiidir, qaçılmaz idi. Çünki bəzi federasiyalarda görürdüm ki, artıq durğunluq hökm sürür, nəticələr əldə edilmir, bəzi idmançılarımız, ümumiyyətlə, beynəlxalq yarışlardan məhrum edilmişlər. Müvafiq beynəlxalq idman qurumları onları, bütövlükdə federasiyaları cəzalandırırdılar, bəzi hallarda əsaslı, bəzi hallarda əsassız. Amma əfsuslar olsun, belə hallar baş verirdi

və görürdük ki, artıq yeni təkana ehtiyac vardır. Bu yaxınlarda həm federasiyalarda, həm Gənclər və İdman Nazirliyində baş vermiş dəyişikliklər əminəm ki, həm idmançılar, həm də idman ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilir, çünki nəticələr göz qabağındadır. Çünki idmana cavabdehlik daşıyan qurumlar idmançılarla daim bir yerdə olmalıdırlar, hər bir idmançını tanımalıdırlar, onun problemləri ilə məşğul olmalıdırlar. Görürəm ki, edilmiş dəyişikliklər nəticəsində hazırda nəticələr var və olacaqdır. Əsas odur ki, Azərbaycanın idman ictimaiyyəti mütəşəkkil qüvvə kimi, bir nöqtəyə vursun. Hər zaman bu, diqqət mərkəzində olan məsələ idi ki, Milli Olimpiya Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyi, federasiyalar, klublar, idman cəmiyyətləri bir nöqtəyə vursunlar, komanda şəklində fəaliyyət göstərsinlər və birlik olsun. Çünki mən 1997-ci ildən Milli Olimpiya Komitəsinin prezidentiyəm və bilirəm, hansı ölkələrdə hansı proseslər baş verir. Bir çox hallarda idmana cavabdehlik daşıyan qurumlar arasında birlik yoxdur, əksinə, ziddiyyətlər vardır. Bizdə isə birlik var və hesab edirəm ki, bu, uğurlarımızın əsas şərtlərindən biridir.

Əlbəttə, peşəkar idmançıları yetişdirmək asan məsələ deyil və məşqçilər, idman mütəxəssisləri çox böyük əmək sərf edirlər, seleksiya işləri çox düzgün aparılmalıdır. Bizim bölgələrimizdə çox böyük istedadlar var, uşaqlar, yeniyetmələr, sadəcə olaraq, onları seçib tapmaq, idmana cəlb etmək lazımdır. Bu gün Azərbaycanda idmana və xüsusilə idmançılara olan münasibət əminəm ki, gəncləri, uşaqları idman bölmələrinə gətirəcək. Çünki idmanla məşğul olmaq

üçün şərait var – təkcə bölgələrdə 50-yə yaxın Olimpiya İdman Kompleksi fəaliyyət göstərir – biz Bakıda Avropa oyunlarını, dünya çempionatlarını keçirmişik. Yəni bütün imkanlar var və idman bölmələrinə gələn uşaqları seçib onları yetişdirmək lazımdır, həm güclü idmançı kimi, həm ləyaqətli vətəndaş kimi. Bu da çox vacib məsələdir. Mən çox şadam, çox sevinirəm ki, bizim ölkəmizi dünyada ləyaqətlə təmsil edən idmançılarımız məişətdə də nümunəvi davranışla fərqlənirlər. Bu çox vacibdir. Təvazökarlıq, Vətənə bağlılıq, milli dəyərlərə bağlılıq, fiziki güc, mənəvi güc. Çünki fiziki güc, necə deyərlər, mənəvi gücü də gücləndirir.

Oyunlardan sonra isə istirahət dövrü olmalıdır, amma çox çəkməməlidir, çünki qarşıda Yay Olimpiya oyunları durur, o qədər də çox vaxt qalmayıb, cəmi 2 il qalıb. Ona görə yaxın aylarda hazırlığa başlamaq lazımdır, ondan sonra təsnifat turnirləri başlanacaq, komandamız formalaşacaq. Hesab edirəm ki, indi bütün idman qurumlarının əsas məqsədi Yay Olimpiya oyunlarına hazırlıq olmalıdır. Əminəm ki, bütün idman qurumları burada da öz vəzifə borclarını bilirlər, yaxşı dərk edirlər və beləliklə, Yay Olimpiya oyunlarında biz ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edəcəyik.

Bir daha sizi ürəkdən təbrik edirəm – bütün komanda üzvlərini, medal qazanmış idmançıları, medal qazana bilməyən idmançıları. Mən onlara da deyirəm ki, peşman olmasınlar, hələ gələcəkdə çox yarışlar var. Vətənə sevgi, öz peşəsinə sədaqət, yorulmaz fəaliyyət, hazırlıq lazımdır. Hazırlıq olma-

dan heç bir nəticə olmur, nə siyasətdə, nə idmanda, nə də həyatda. Siz artıq bir daha Azərbaycanın şöhrətini ucaltmışınız və necə ki, bu gün bayrağımız Qarabağda, Zəngəzurda dalğalanır, idman arenalarında da dalğalanır, əminəm ki, əbədi dalğalanacaqdır. Bir daha sizi təbrik edirəm.

* * *

Elnur Məmmədov (*Gənclər və İdman Nazirliyinin idman şöbəsinin müdiri, V İslam Həmrəyliyi oyunlarında Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri*): Hörmətli cənab Prezident! Hörmətli Mehriban xanım!

İlk olaraq, vaxt ayırıb bizi qəbul etdiyiniz üçün Sizə təşəkkürümüzü bildiririk. Məlumat üçün bildirmək istəyirik ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti bu oyunlarda ən böyük nümayəndə heyəti ilə – 282 idmançıdan əlavə, məşqçi, texniki idman heyəti ilə yanaşı, media və rəsmi nümayəndələrlə birlikdə 484 nəfərlə təmsil olunurdu. Sizin avqustun 9-da Konyada Atletlər kəndində bizim idmançılarla görüşünüz idmançılarımıza əlavə stimül oldu və nəticədə 99 medal qazandılar. Onlardan 29-u qızıl, 36-sı gümüş, 34-ü bürünc olmaqla, 55 ölkə arasında 4-cü yerdə qərarlaşdıq.

Cənab Ali Baş Komandan, açılış mərasimində Azərbaycan nümayəndə heyəti stadiondan keçərəkən, bayrağımız açılarkən 42000 insanın coşqu ilə bayrağımızı alqışlaması qardaş ölkənin qalib ölkənin bayrağını alqışlaması idi. Bu hissləri bizə yaşatdığınız üçün Sizə təşəkkürümüzü bildiririk.

Nümayəndə heyətimiz böyük olduğu üçün bizə ayrıca bina ayrılmışdı. Ancaq o da kifayət etməmişdi və digər binanın bir hissəsi də bizə ayrılmışdı. Bizim idmançılar 150-dən çox otaqda yerləşmişdi. Çox xoş haldır ki, təhvil-təslim vaxtı bizim 150 otaqdan heç birində ən kiçik problem belə, olmamışdır. Bu isə bir daha bizim idmançıların intizamının göstəricisidir. Fürsətdən istifadə edib onlara da təşəkkürümüzü bildirmək istəyirik.

Çox sağ olun, cənab Prezident. Təşəkkürümü bildirirəm.

R ə ş a d Ə b d ü r r ə h m a n o v (*üzgüçülük üzrə milli komandanın baş məşqçisi*): Hörmətli Prezident, hörmətli Mehriban xanım!

Mən də İslam oyunlarında iştirak edən bütün məşqçilər adından Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Çünki bilirsiniz ki, idmançı medal qazananda bütün alqışlar idmançının, hər hansı bir uğursuzluq olanda isə ən böyük günahkar məşqçilər olur. Buna baxmayaraq, biz öz işimizi həmişə vüqarla, qürurla davam etdiririk. Çox sağ olun ki, bizə belə şərait yaratmışınız. Çünki məşqçinin ən böyük şəraiti onun idman bazasıdır.

Siz gənclərlə görüş keçirəndə Sizə sual verildi ki, hansı idmanı xoşlayırsınız? Siz üzgüçülük dediniz. Mən də indi ən dəbdə olan bir idman növünün nümayəndəsi kimi, demək istəyirəm ki, 2015-ci ildə keçirilmiş Avropa oyunlarında bizim üçün yaratdığınız böyük Su İdmanı Sarayına görə Sizə şəxsən təşəkkürümü bildirirəm. Bütün üzgüçü idmançılar ailəsi adından Sizə təşəkkür edirəm. Çünki həmin o id-

man bazasının sayəsində artıq Azərbaycanda üzgüçülük doğrudan da sürətlə inkişaf edir. Bunun göstəricisi olaraq, 2017-ci ildə biz dəvət edilmiş idmançılarla medal qazanmışdıqsa, 2015-ci ildə tikilmiş hovuzda ilk qədəmlərini qoyan idmançılar – öz idmançılarımız artıq bu yarışda uğurlarımıza öz töhfələrini verdilər. İyun ayında Rumıniyanın Buxarest şəhərində keçirilmiş Avropa çempionatında idmançımız Ramil Vəlizadə bürünc mükafata layiq görüldü. Bu da tarixi hadisədir. Bütün bunlara görə öz adımdan və bütün məşqçilər adından Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Çox sağ olun.

Eldar Zülfüqarov (*voleybol üzrə beynəlxalq dərəcəli hakim*): Cənab Prezident!

Hörmətli Mehriban xanım!

Bizimlə görüşünüz biz hakimlərə Sizin ən dəyərli hədiyyənizdir. Sizin yaratdığınız şərait sayəsində bu gün bizim beynəlxalq dərəcəli hakimlərimiz Azərbaycan Respublikasını beynəlxalq arenada, Avropa, dünya çempionatlarında, Olimpiya oyunlarında, həmçinin müxtəlif miqyaslı yarışlarda layiqincə təmsil edirlər. Eyni zamanda, gənc nəsilədən ölkəmizi beynəlxalq miqyasda təmsil edən hakimlər yetişdiririk. Bütün bu nailiyyətlərin qazanılmasına səbəb Sizin rəhbərliyinizlə biz idmançılara, məşqçilərə, hakimlərə, bütün idman ictimaiyyətinə göstərilən diqqət və qayğıdır. Mən bütün hakimlər adından Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Hacı Əliyev (*V İslamiadanın sərbəst güləş yarışlarının qızıl medalçısı*): Cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım!

Mən də öz adımdan və bütün idmançılar adından Sizi salamlayıram. Bizi qəbul etdiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm. Bildiyiniz kimi, V İslam Həmrəyliyi oyunlarında Azərbaycan idmançıları uğurlu nəticə əldə etdilər. Bayaq qeyd etdiyiniz kimi, 29 qızıl, 36 gümüş və 34 bürünc medal qazandıq. Ümumilikdə isə biz 99 medal qazandıq. Mən bir güləşçi kimi qeyd etmək istərdim ki, güləşçilərimiz bu oyunlarda öz güclərini bir daha sübut etdilər. 5 il əvvəl Bakıda keçirilmiş İslamiadada qazandığımız nəticəni, belə deyək ki, təkrarladıq və biz 23 medal əldə etdik. Bunlardan 8-i qızıl, 8-i gümüş və 7-si bürünc medaldır. Ümumilikdə sərbəst güləşçilərimiz 2-ci, Yunan-Roma və qadınlardan ibarət yığma komandalarımız isə 1-ci oldular.

Cənab Prezident, hər dəfə böyük yarışlardan gəldikdən sonra bizi qəbul etməyiniz, nəticələrimizlə yaxından maraqlanmağınız doğrudan da bizi sevindirir. Bu bizə böyük stimül verir. Biz bu diqqət və qayğı nəticəsində hər zaman çalışırıq ki, uğurlar əldə edək. Bizi qarşıda böyük yarışlar gözləyir. Ən böyük hədəfimiz isə bayaq dediyiniz kimi, Parisdə keçiriləcək Yay Olimpiya oyunlarıdır. İdmançılarımız oyunlara yaxşı hazırlanırlar və inşallah, yaxşı nəticələr göstərəcəklər. Cənab Prezident, gələcək işlərinizdə Sizə uğurlar arzulayıram. Allah-

dan Sizə və ailənizə cansağlığı diləyirəm. İnşallah, hər zaman Azərbaycan belə böyük qələbələr qazanar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Güllü Ağalarzadə (*bədii gimnastika üzrə milli komandamızın üzvü, İslamiadanın qızıl və gümüş medalçısı*): Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli Mehriban xanım!

Sizi və bütün iştirakçıları salamlayıram. Mən bədii gimnastika üzrə milli komandanın üzvüyəm. Bildiyiniz kimi, V İslam Həmrəyliyi oyunlarında Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının idmançıları 8 qızıl, 7 gümüş və 2 bürünc medal qazanmışlar. Biz bu qələbəyə görə çox sevinirik. Əlbəttə ki, əldə etdiyimiz bütün bu nailiyyətlər, cənab Prezident, Sizin və Mehriban xanımın dəstəyi sayəsindədir. Bu dəstəyə görə Sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Onu da qeyd etmək istərdim ki, avqustun 26-sı Mehriban xanımın ad günüdür. Mən bütün idmançılar adından Mehriban xanıma ürəkdən təbrik edirəm.

Vurğulamaq istəyirəm ki, V İslam Həmrəyliyi oyunlarında məşqçilər, hakimlər, tibb işçiləri, həmçinin idmançılar – hər kəs bir-birinə daim dəstək oldular. Müstəqil bir ölkənin idmançıları kimi, cənab Prezident, Sizin yürütdüyünüz düzgün siyasət bizi daim qələbə qazanmağa ruhlandırırdı. Əlbəttə, ümid edirəm ki, gələcək İslam Həmrəyliyi oyunlarında məhz bu yolla gedərək, daha gözəl qələbələrə imza atacağıq. Biz fəxr edirik ki, belə ölkənin vətəndaşlarıyıq. Çox sağ olun.

İlham Əliyev: Sağ olun, əziz dostlar, əziz idmançılar, idman mütəxəssisləri. Bir daha sizi ürəkdən təbrik edirəm. Yeni qələbələrə doğru irəli!

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

**UKRAYNA PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
VOLODİMİR ZELENSKİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ukraynanın milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Xalqlarımızı birləşdirən çoxəsrlik möhkəm dostluq və qarşılıqlı rəğbət hissləri dövlətlərarası əlaqələrimizi və əməkdaşlığımızı şərtləndirən başlıca amillərdəndir. Diplomatik münasibətlərimizin qurulduğu ötən 30 illik dövr ərzində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın dinamik və ardıcıl inkişaf edərək, strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlməsi məmnunluq doğurur.

Cari ilin yanvarında Ukraynaya etdiyim işgüzar səfəri, Sizinlə görüşümüzü və apardığımız danışıqları xoş təəssüratlarla xatırlayır, bu səfəri ölkələrimiz arasında əlaqələrin genişlənməsi baxımından əhəmiyyətli hesab edirəm.

Beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini, BMT Nizamnaməsini rəhbər tutaraq, Azərbaycan bütün dövlətlərin, o cümlədən Ukraynanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə hörmətlə yanaşır. Biz Ukrayna xalqına humanitar məsələlərdə bundan sonra da yardım göstərməyə davam edəcəyik.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Ukrayna arasındakı ənənəvi dostluq münasibətləri, səmərəli əməkdaşlığımız xalqlarımızın və ölkələrimizin mənafelərinə uyğun olaraq birgə səylərimizlə bundan sonra da genişlənəcəkdir.

Sizi bir daha ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı, dost Ukrayna xalqına sülh və əmin-amanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 22 avqust 2022-ci il

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

23 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 23-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev telefonla zəng etmişdir.

Söhbət əsnasında iki ölkə arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın gələcək inkişafı və strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi məsələləri müzakirə olundu.

Bu ilin iyun ayında ali səviyyəli görüşlərin yekunlarına əsasən, əldə olunmuş razılaşmaların reallaşmasında nəzərəcarpacaq tərəqqi məmnunluqla qeyd edildi. Avqustun əvvəlində hökumətlərarası birgə Komissiyanın növbəti iclasının, Özbəkistan, Azərbaycan və Türkiyənin Xarici İşlər, Ticarət və Nəqliyyat nazirlərinin birinci görüşünün səmərəli olduğu vurğulandı.

Bildirildi ki, cari ildə qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsi 70 faiz artıb, kənd təsərrüfatı, ipəkçilik və toxuculuq sənayesi, maşınqayırma, kimya və digər sahələrdə birgə kooperasiya layihələrinin həyata keçirilməsinə başlanılıb. Qeyd edildi ki, Özbəkistan–Azərbaycan investisiya fondunun tezliklə fəaliyyətə başlaması

üzrə iş aparılır və mədəni-humanitar mübadilə genişlənilir.

Dövlət başçıları praktiki qarşılıqlı fəaliyyətin daha da genişləndirilməsinə tərəfdar olduqlarını bildirdilər. Bu baxımdan cari ilin payızında Regionların Forumunu və iki ölkənin sənaye potensialı sərgisini keçirməyin vacibliyi qeyd edildi.

Telefon söhbəti zamanı regional gündəliyə dair fikir mübadiləsi də aparıldı. Qarşıdakı çoxtərəfli görüşlərin, o cümlədən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının və Türk Dövlətləri Təşkilatının Səmərəqənddə baş tutacaq Zirvə görüşlərinin qrafiki və gündəliyi nəzərdən keçirildi.

Özbəkistan və Azərbaycan prezidentlərinin telefon söhbəti ənənəvi açıq, səmimi və dostluq şəraitində keçdi.

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART
TOKAYEVİN QARŞILANMA MƏRASİMİ**

24 avqust 2022-ci il

Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin avqustun 24-də rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Qazaxıstan Respublikası Prezidentinin şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevi qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Qazaxıstan Respublikasının Prezidentinə raport verdi.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Kasım-Jomart Tokayev Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Prezident Kasım-Jomart Tokayev Azərbaycan əsgərlərini salamladı.

Qazaxıstan Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Azərbaycan nümayəndə heyəti Qazaxıstan Prezidentinə, Qazaxıstan nümayəndə heyəti isə Azərbaycan Prezidentinə təqdim olundu.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin qarşısından keçdi.

Dövlət başçıları rəsmi foto çəkirdilər.

QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 24-də rəsmi qarşılama mərasimindən sonra Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə təkbətək görüşü olmuşdur.

İlham Əliyev: Hörmətli cənab Prezident, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Sizi görməyimə çox şadam. Əminəm ki, səfəriniz çox uğurlu keçəcək və Qazaxıstan–Azərbaycan dostluq, qardaşlıq münasibətləri yeni yüksək pilləyə qalxacaqdır.

Sizin səfərinizə çox böyük önəm veririk. Əminəm ki, səfərin çox gözəl nəticələri olacaqdır. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Kasım-Jomart Tokayev: İlk növbədə, göstərilən qonaqpərvərliyə görə Sizə təşəkkür etmək istəyirəm. Qazaxıstanın Prezidenti kimi, Sizin ölkənizə ilk dəfə rəsmi səfərə gəlməyimə şadam. Əlbəttə, bugünkü səfər mənim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bugünkü danışıqların yekunlarına əsasən, bir sıra sənədlər imzalanacaq. Əminəm ki, həmin sənədlər ikitərəfli əməkdaşlığı, Qazaxıstan–Azərbaycan münasibətlərini yeni səviyyəyə çatdıracaq.

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ
QAZAXISTANIN «ALTIN KIRAN» –
«QIZIL QARTAL» ALI ORDENİNİN
TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ**

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 24-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev tərəfindən Qazaxıstanın «Altın kiran» – «Qızıl qartal» ali ordeni təqdim olunmuşdur.

Kasım-Jomart Tokayev: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Heydər oğlu! Bu gün mən Sizin ölkənizə böyük məmnuniyyətlə rəsmi səfər edirəm. Biz məhdud tərkibdə çox səmərəli görüş keçirdik. Mənim səfərimin proqramına Sizin Qazaxıstan Respublikasının «Altın kiran» ali ordeni ilə təltif edilməyiniz mərasimi də daxildir. Qazaxıstanda Sizi görkəmli dövlət xadimi, bütün dünyada Azərbaycanı tarixi Zəfərə, Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə tam müvafiq olaraq ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsinə gətirib çıxarmış şəxsiyyət kimi tanıyır, ehtiram bəsləyir, hörmət edirlər. Bu münasibətlə Sizi bu gün şəxsi görüşümüz zamanı təbrik etmişəm. Siz dövlətlərimiz arasında çoxtərəfli, çoxşaxəli əməkdaşlığın inkişafına böyük töhfə verirsiniz. Bütün qazax xalqı adından ehtiram

əlaməti olaraq bu gün Sizə «Altın kıran» ordenini təqdim etmək istərdim.

* * *

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Qazaxıstan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında ikitərəfli siyasi, iqtisadi və mədəni münasibətlərin möhkəmlənməsinə və inkişafına xüsusi töhfəsinə görə «Altın kıran» ordeni ilə təltif edilməsi haqqında Qazaxıstan Prezidentinin fərmanı oxundu.

Sonra Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev «Altın kıran» ordenini Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə təqdim etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Möhtərəm Kasım-Jomart Kemeleviç, mənim əməyimi yüksək qiymətləndirdiyinizə görə Sizə səmimi-qəlbdən təşəkkür etmək istərdim. Mən çox fəxr edirəm ki, Siz məni qardaş ölkə olan Qazaxıstanın ali ordeni ilə təltif etməyi lazım bilmisiniz. Bundan sonra da bizim dostluq və qardaşlıq münasibətlərimizin inkişafına töhfə vermək üçün öz tərəfimdən əlimdən gələni edəcəyəm.

Bizim xalqlarımızı ortaq tarix, ortaq köklər bağlayır. Bu gün Qazaxıstan və Azərbaycan müstəqillik yolunda inamla irəliləyən iki müstəqil dövlət kimi, iqtisadiyyatın inkişafında, sosial məsələlərin həllində yüksək sürət nümayiş etdirir, dünya arenasında ölkələrimizin nüfuzu artır. Mən bu mükafatı bütün Azərbaycan xalqına hörmət əlaməti hesab edirəm. Bu mükafatı Siz təqdim etdiyinizə görə xüsusi qürur duyuram. Sizin qeyd etdiyiniz kimi, bu

gün biz ikitərəfli gündəliyin bir çox məsələlərinə və beynəlxalq inkişaf məsələlərinə dair ətraflı söhbət etdik. Mən artıq demişəm, bir daha təsdiqləmək istəyirəm ki, Sizin yürütdüyünüz islahatlar kursunu tamamilə dəstəkləyirik. Sizin yürütdüyünüz siyasət Qazaxıstanın, Qazaxıstan xalqının milli mənafeələrinə tamamilə uyğundur. Artıq qazanılmış uğurlar Sizin seçdiyiniz kursun düzgün olmasına dəlalət edir. Qazaxıstan xalqının bu kursu dəstəkləməsi bir daha onu göstərir ki, bizə qardaş olan Qazaxıstan düzgün yolla gedir. Əminəm ki, Siz qarşıya qoyduğunuz bütün hədəflərə çatacaqsınız. Lakin bu yüksək mükafat mənim, əlbəttə ki, münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsi yolunda bundan sonrakı fəaliyyətimdə üzərimə vəzifələr qoyur. Əmin ola bilərsiniz ki, Qazaxıstan ilə münasibətlər bundan sonra da Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet olacaq.

Bu yüksək mükafata görə bir daha təşəkkür edirəm.

**QAZAXISTANIN «BI-GROUP» HOLDİNQİ
TƏRƏFİNDƏN FÜZULİ ŞƏHƏRİNDƏ
UŞAQLAR ÜÇÜN İNŞA EDİLƏCƏK
KURMANQAZI ADINA YARADICILIĞIN
İNKİŞAFI MƏRKƏZİNİN LAYİHƏSİ
İLƏ TANIŞLIQ**

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev avqustun 24-də Qazaxıstanın «BI-Group» Holdingi tərəfindən Füzuli şəhərində uşaqlar üçün inşa ediləcək Kurmanqazi adına Yaradıcılığın İnkişafı Mərkəzinin layihəsi ilə tanış olmuşlar.

«BI-Group» Holdingin Direktorlar Şurasının sədri Aydın Raximbayev dövlət başçılarına layihə barədə məlumat verdi.

K a s ı m - J o m a r t T o k a y e v: İlham Heydər oğlu, mən istərdim ki, bina tikənlərin ən böyüyü olmasa da, ən böyüklərindən birini – «BI» tikinti şirkətinin rəhbəri Aydın Raximbayevi təqdim edim. Məhz o bizim tapşırığımızla bu çox mühüm layihəni icra edəcək.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun.

A y d ı n R a x i m b a y e v: Hörmətli İlham Heydər oğlu, hörmətli Kasım-Jomart Kemeleviç, icazə verin, layihəni Sizə təqdim edim. Bu layihəni – Füzuli

şəhərində Yaradıcılıq Mərkəzinin tikintisi layihəsini təqdim etmək mənim üçün böyük şərəfdir. Layihə bizim Prezidentin şəxsi tapşırığı əsasında qısa müddət ərzində hazırlanıb. Bu günə olan vəziyyətə görə artıq məkan müəyyən edilib, yəni layihə 4 böyük istiqamətdən ibarətdir: musiqi – vokal və xor oxuma, müasir texnologiyalar, yəni uşaqların daha çox xoşuna gələn, uşaq potensialını üzə çıxaran, sənət və yaradıcılıq – dulmuşluq sənəti, heykəltəraşlıq və idman – oyun zalları, xoreoqrafiya.

Məlumat verildi ki, 2 hektar ərazidə müasir memarlığa uyğun binalar, amfiteatr inşa ediləcək. Burada uşaqların yaradıcılığını üzə çıxarmaq və inkişaf etdirmək üçün hər cür şərait olacaq.

Sonra layihə barədə videoçarx nümayiş etdirildi.

Kasım-Jomart Tokayev: İlham Heydər oğlu, əgər birdən hansısa iradlar yaranarsa...

İlham Əliyev: Heç bir irad ola bilməz. Təqdimat özlüyündə göstərir ki, bu, dünya səviyyəli layihədir. Mən ilk növbədə, Prezident Kasım-Jomart Kemeleviçə bu təşəbbüsə görə minnətdarlıq etmək istədim. Bu təşəbbüs 2 ay bundan əvvəl irəli sürülüb və belə operativ həll edilə bilər. Buradakı təqdimata görə şirkətə də təşəkkürümü bildirirəm. Bu gün sizin göstərdiyiniz həqiqətən də uşaqların inkişafı üçün lazımi mərkəzdir.

Kasım-Jomart Tokayev: Söz verdi.

İlham Əliyev: Bəli.

Kasım-Jomart Tokayev: Vaxt və keyfiyyət.

İlham Əliyev: Xüsusən ona görə ki, indi Füzuli şəhərinin tikintisinin baş planı təsdiqlənib, ar-

tıq yaşayış fondunun ilk tikililəri başlanır. Məhz həmin vaxtadək, bu mərkəz hazır olanda, biz Füzulinin ilk sakinlərini oraya köçürməyi planlaşdırırıq.

Aydın Raximbayev: Biz isə uşaqları orada qarşılamağa şad olacağıq.

İlham Əliyev: Bəli, sağ olun. Əlbəttə ki, ətrafdakı infrastrukturla bağlı bütün məsələləri biz paralel həll edəcəyik.

Kasım-Jomart Tokayev: Beləliklə, necə deyərlər, irəli.

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 24-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilmişdir.

Dövlət başçıları görüşdə çıxış etdilər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli Kasım-Jomart Kemeleviç, Sizi bir daha ürəkdən salamlamaq, «Xoş gəlmisiniz!» – demək istəyirəm. Biz artıq ikitərəfli münasibətlərimizin geniş gündəliyinə, beynəlxalq problemlərə dair çox ətraflı söhbət etdik və bütün məsələlər barədə ölkələrimizin mövqelərinin üst-üstə düşdüyünü gördük. Əlbəttə, Sizə təşəkkür etmək istərdim ki, dəvətimizi qəbul etmişiniz və ölkəmizə rəsmi səfər edirsiniz. Əminəm ki, bu səfər münasibətlərimizin gələcək inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edəcək.

İlk növbədə, artıq nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə məni Qazaxıstan Respublikasının «Altın kiran» ali ordeni ilə təltif etdiyinizə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bu mükafata layiq görülməyim mənim üçün böyük şərəfdir və mən bunu xalqlarımızın dostluq və qardaşlığının təsdiqi,

Azərbaycanın münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsi üçün gördüyü işlərə verilən yüksək qiymət hesab edirəm.

İndicə Qazaxıstanın Azərbaycana hədiyyəsinin – işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tikiləcək Uşaqların Yaradıcılığının İnkişafı Mərkəzinin təqdimatı keçirildi və bu bizim xalqımıza qardaşcasına münasibətin daha bir təzahürü, hazırda bizim hamımızın məşğul olduğumuz Qarabağın bərpası işinə töhfədir. İkitərəfli gündəliyə gəldikdə, o, kifayət qədər genişdir. Sizin səfəriniz ərəfəsində müvafiq strukturlar bir çox məsələlər üzərində hərtərəfli iş aparıblar, 20-dən artıq sənədin imzalanmasına doğru gedirik – onların bir qismi bizim iştirakımızla imzalanacaq və qarşılıqlı fəaliyyətin möhkəmləndirilməsinə ciddi kömək edəcəkdir.

Xarici siyasətin gündəliyinə gəldikdə isə, biz iştirak etdiyimiz aparıcı beynəlxalq təşkilatlarda geniş əhatəli məsələlər üzrə fəal əməkdaşlıq edirik, daim bir-birimizi dəstəkləyirik və əminəm ki, bu, gələcəkdə də davam edəcək. Çünki bizim əməkdaşlıq etdiyimiz beynəlxalq təşkilatların sayı kifayət qədər çoxdur və hər yerdə Qazaxıstan və Azərbaycan nümayəndələri sıx qarşılıqlı fəaliyyətdədirlər.

Əlbəttə, nəqliyyat-logistika infrastrukturunun inkişafı ilə bağlı böyük planlar vardır. Bu infrastrukturun yaradılması üçün həm Qazaxıstanda, həm də Azərbaycanda vaxtında tədbirlər görülüb. İndi ölkələrimiz arasında yük axınının birləşdirilməsi və onun həcminin artırılması, ölkələrimizin tranzit potensialının yüksəldilməsi barədə söhbət gedir. Mü-

vəfiq orqanlar artıq müəyyən vaxtdır ki, bu istiqamətdə aktiv qarşılıqlı fəaliyyət göstərirlər. Fikrimcə, Orta Dəhliz çox böyük perspektivə malikdir və bu layihənin həyata keçirilməsində Qazaxıstanın və Azərbaycanın çox mühüm rolu vardır.

Əminəm ki, biz iqtisadi-ticari münasibətlərin inkişafına da təkan verəcəyik. Əmtəə dövriyyəsinin artırılması üçün hələ böyük ehtiyatlar vardır. Bu gün biz gələcək iqtisadi-ticari əməkdaşlığın bəzi istiqamətləri barədə fikir mübadiləsi apardıq, qarşılıqlı tədarüklərin artırılması baxımından onu konkretləşdirə bilərik. İnvestisiya sahəsində də böyük perspektivlər vardır. Həm Qazaxıstanda, həm də Azərbaycanda çox müsbət investisiya mühiti, xarici investisiyaların böyük həcmi vardır. Düşünürəm ki, bizim bu istiqamətdə də söylərimizi birləşdirməyin, Azərbaycanda, Qazaxıstanda, ola bilsin, başqa ölkələrdə də birgə investisiya layihələrində iştirak etməyimizin vaxtı yetişibdir.

Qazaxıstanın Azərbaycana bugünkü hədiyyəsi – Uşaqların Yaradıcılığının İnkişafı Mərkəzi ölkələrimiz arasında humanitar əməkdaşlığın daha bir elementidir. Bu əməkdaşlıq da uğurla inkişaf edir. İki gün bundan əvvəl Sumqayıtın mərkəzi küçələrinin birinə qazax xalqının görkəmli oğlu, maarifçi, türkoloq Əhməd Baytursınovun adı verilib. Bu da əcdadlarımıza hörmətin əlamətlərindən biridir.

Bir daha Sizi səmimi-qəlbdən salamlayıram, təşəkkürümü bildirirəm ki, Bakıya gəlməyə vaxt tapmışınız. Əminəm ki, əlaqələrimiz gələcəkdə də uğurla davam edəcək, iki qardaş ölkə arasında münasibətlər uğurla inkişaf edəcəkdir. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin çıxışı

Təşəkkür edirəm, hörmətli İlham Heydər oğlu.

Əziz həmkarlar, ilk növbədə, gözəl, bənzərsiz Bakı şəhərinə – biz Xəzərin mənzərəsinə tamaşa etdik – səfərə dəvətə və göstərilən qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirmək istərdim.

Məhdud tərkibdə görüşdən tamamilə məmnunam. Biz bu görüşdə əməkdaşlığın müxtəlif sahələrində dövlətlərimizin qarşılıqlı fəaliyyətinin, demək olar, bütün məsələlərinə dair ətraflı fikir mübadiləsi apardıq. Qazaxıstan və Azərbaycan bir-birinə yaxın dövlətlərdir, biz strateji tərəfdaşlarıq, müttəfiqlərik. Sevindirici haldır ki, bu gün ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlığın və müttəfiqlik qarşılıqlı münasibətlərinin dərinləşməsi haqqında Bəyannamə imzalanacaqdır.

Mən Bakıya xüsusi missiya ilə gəlmişəm – əməkdaşlığımızı yeni səviyyəyə çatdırmaq missiyası. Sevindirici haldır ki, son illərdə ticarətin həcmi praktiki olaraq, 3 dəfə artıb. Lakin qeyd etmək istərdim ki, bu, arxayınlaşmağa əsas vermir, çünki fikrimcə, ticarəti artırmaq üçün hər halda, imkanlar vardır. Ölkələrimizin hökumətləri məhz bu istiqamətdə işləməlidir ki, artıq lap yaxın vaxtlarda biz ölkələrimiz arasında ticarətin həcmi 1 milyard dollara çatdıra bilək.

Siz düzgün qeyd etdiniz ki, Qazaxıstan və Azərbaycan əsas beynəlxalq məkanlarda, ilk növbədə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, ATƏT-də, Türk Dövlətləri Təşkilatında bir-biri ilə səmərəli qarşılıqlı

fəaliyyət göstərir. Bu baxımdan ölkələrimiz arasında hər hansı problem yoxdur. Bu da sevindirici haldır ki, dövlətlərimizin parlamentləri bir-biri ilə sıx əməkdaşlıq edir. Müasir şəraitdə bu çox vacibdir. Bu məsələdə də Sizinlə razıyam ki, humanitar əməkdaşlıq vacibdir. Burada çox böyük imkanlar var. Fikrimcə, gələnlə il ölkələrimizin hökumətləri arasında razılaşma əsasında, əvvəllər deyildiyi kimi, Qazaxıstanda Azərbaycan mədəniyyəti dekadasını keçirə bilərik. Sizin mədəniyyətə böyük maraq qalmaqdadır. Güman edirəm ki, bizim insanlar Azərbaycan mədəniyyəti üçün darıxıblar və biz Azərbaycan mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələrini öz ölkəmizdə böyük məmnuniyyətlə qəbul edə bilərik.

Bir faktı xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Sizin güclü, nüfuzlu rəhbərliyinizlə Azərbaycan sosial-iqtisadi inkişafda çox böyük nəticələr qazanır. Mən statistikanı diqqətlə nəzərdən keçirdim, bu, güclü təsir bağışlayır. İqtisadiyyat inamla artır. Mən belə başa düşdüm ki, cari ilin birinci rübündə ümumi daxili məhsul təqribən 7,5 faiz artaraq, 23,5 milyard dollara çatıb. Yəni Azərbaycanın iqtisadi inkişaf perspektivləri çox yaxşıdır. Əlbəttə, burada Azərbaycan xalqının lideri kimi, Sizin tarixi xidmətiniz vardır.

İndicə dediyim kimi, Qazaxıstanda insanlar Sizi tanıyır, dəstəkləyir, səmimi hörmət bəsləyirlər. Bununla əlaqədar bütün xalqımız adından Sizə bu gün orden təqdim etməyi zəruri saymışam. Məhz Sizin güclü, nüfuzlu rəhbərliyinizlə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi kimi tarixi əhəmiyyətli vəzifə yerinə yetirilib. Bildiyiniz

kimi, Qazaxıstan Azərbaycana münasibətdə dövlətlərin ərazi bütövlüyü prinsipini həmişə dəstəkləyib. Hesab edirəm ki, bu ədalətli prinsip müasir beynəlxalq hüquqa tamamilə müvafiqdir. Ona görə burada da eyni mövqe, eyni yanaşmalar, ortaq baxışlar vardır. Hesab edirəm ki, bu, gələcəkdə bizim əməkdaşlığımızın inkişafı üçün yaxşı əsas olacaqdır.

Bu əməkdaşlığın yekunlarına və ya nəticələrinə gəldikdə isə əsla şübhə etmirəm ki, onlar müsbət olacaqdır. Ötən əsrin 90-cı illərində dövlətlərimiz arasında problemlər var idi. Mən o dövrü xatırlayıram və Sizin də yadınızdadır, bugünkü mövqedən həmin problemlər cüzi idi, amma onlar var idi. Yadımdadır, biz 8 milyon dollar məbləğində borc problemini müzakirə edirdik. Belə bir problem var idi. Bu gün biz heç də təsadüfən demirik ki, əməkdaşlığımız strateji xarakter daşıyır. Ona görə ki, bunlar sadəcə, gurultulu sözlər deyil, əməkdaşlıq özü onun həcmi baxımından məhz belə xarakter daşıyır.

Azərbaycan nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı baxımından Qazaxıstan üçün xüsusi maraq doğurur. Şübhəsiz, burada üstünlük Azərbaycana məxsusdur. Biz Xəzər sahillərində yanaşı yerləşən qonşu ölkələrlik. Düşünürəm ki, Qazaxıstanın bir dövlət kimi faktiki olaraq, burada çox yaxşı perspektivləri vardır. Mən hökuməti, müvafiq idarələri nəqliyyat-logistika əlaqələrinin inkişafı baxımından Sizin nümayəndələrlə sıx qarşılıqlı fəaliyyətə və birgə işə istiqamətləndirirəm.

Bir daha təşəkkür edirəm.

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin iştirakı ilə avqustun 24-də geniş tərkibdə görüş başa çatdıqdan sonra Azərbaycan–Qazaxıstan sənədləri imzalanmışdır.

«Azərbaycan Respublikası ilə Qazaxıstan Respublikası arasında 2022–2026-cı illər üzrə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi haqqında Kompleks Proqram»ı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikası ilə Qazaxıstan Respublikası arasında strateji münasibətlərin möhkəmləndirilməsi və müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyətinin dərinləşdirilməsi haqqında Bəyannamə»ni Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi ilə Qazaxıstan Respublikasının Mədəniyyət və İdman Nazirliyi arasında 2022–2025-ci illər üçün mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığa dair Proqram»ı Azərbaycanın Mədəniyyət naziri Anar Kərimov və

Qazaxıstanın Baş Nazirinin müavini, Xarici İşlər naziri Muxtar Tleuberdi imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi və Qazaxıstan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi arasında 2023–2024-cü illər üzrə Əməkdaşlıq Planı»nu Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Qazaxıstanın Baş Nazirinin müavini, Xarici İşlər naziri Muxtar Tleuberdi imzaladılar.

«Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qazaxıstan Respublikası Hökuməti arasında ticarət-iqtisadi əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Qazaxıstanın Baş Nazirinin müavini vəzifəsini icra edən, Ticarət və İntegrasiya naziri Serik Jumanqarin imzaladılar.

Bundan əlavə, səfər çərçivəsində «Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi ilə Qazaxıstan Respublikası İnformasiya və İctimai İnkişaf Nazirliyi arasında Anlaşma Memorandumu», «Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Qazaxıstan Respublikasının Sənaye və İnfrastrukturun İnkişafı Nazirliyi arasında nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu», «Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Qazaxıstan Respublikasının Sənaye və İnfrastrukturun İnkişafı Nazirliyi arasında tranzit yükdaşımaları sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu», «Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Qazaxıstan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf, İnnovasiya və Aerokosmik Sənaye Nazirliyi arasında informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaş-

lıq üzrə Anlaşma Memorandumu», «*ADA Universiteti ilə Qazaxıstan Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası arasında Memorandum*», «*Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) və «QazaqGaz» milli şirkət» Səhmdar Cəmiyyəti arasında Anlaşma Memorandumu*», «*Qazaxıstan Dəmir Yolları» Milli Şirkəti» Səhmdar Cəmiyyəti ilə «Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti arasında əməkdaşlığa dair Memorandum*», «*Azərbaycan Respublikasının Şuşa şəhəri və Qazaxıstan Respublikasının Türküstan şəhəri arasında qardaşlaşma əlaqələrinin qurulması haqqında Protokol*», «*Azərbaycan Respublikasının Mingəçevir şəhəri və Qazaxıstan Respublikasının Uralsk şəhəri arasında əməkdaşlıq haqqında Memorandum*», «*Qazaxıstan–Azərbaycan İşgüzar Şurasının yaradılması haqqında Memorandum*», «*Azərbaycan Respublikasının İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPROMO) ilə Qazaxıstanın Xarici Ticarət Palatası arasında Anlaşma və Əməkdaşlıq Memorandumu*», «*Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar Təşkilatları Milli Konfederasiyası ilə Qazaxıstan Xarici Ticarət Palatası arasında əməkdaşlıq haqqında Saziş*», «*Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) ilə «Ticarət Siyasətinin İnkişafı Mərkəzi «QazTrade» Səhmdar Cəmiyyəti arasında Anlaşma Memorandumu*», «*Ticarət Siyasətinin İnkişafı Mərkəzi «QazTrade» Səhmdar Cəmiyyəti, «Vəliyev Nahid Abbas oğlu «Tayqa Trade» və «Maslo-Del» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti arasında Anlaşma və Əməkdaşlıq Memorandumu*», «*Ticarət Siyasətinin İnkişafı*

Mərkəzi «QazTrade» Səhmdar Cəmiyyəti, «Cool Infinity» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti və «Foodcity Alliance» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti arasında Anlaşma və Əməkdaşlıq Memorandumu», «KTZ Express Hong Kong Limited» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti və «ADY Container» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq haqqında Saziş» imzalandı.

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV
İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev avqustun 24-də sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bəyanatla çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli Kasım-Jomart Kemeleviç, hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Kasım-Jomart Kemeleviç, Sizi Azərbaycanda bir daha ürəkdən salamlayıram. Ölkəmizə xoş gəlmisiniz! Siz Azərbaycana rəsmi səfər edirsiniz. Bu, xalqlarımız arasında dostluğun və qardaşlığın təzahürüdür. Bu gün səfər çərçivəsində ikitərəfli gündəliyin aktual məsələlərinə, regional təhlükəsizliklə bağlı məsələlərə, beynəlxalq problemlərə dair ətraflı danışqlar aparıldı, çoxlu sənədlər imzalandı. Onlardan bəziləri bizim iştirakımızla, 20-dən çox sənəd isə bu

gün müvafiq strukturlar arasında imzalandı. Bu, münasibətlərimizin daha geniş hüquqi bazasını yaradır. Əlbəttə, həmin sənədlər içərisində Qazaxıstan ilə Azərbaycan arasında strateji münasibətlərin möhkəmləndirilməsi və müttəfiqlik qarşılıqlı əlaqələrinin dərinləşməsi haqqında indicə imzalanmış Bəyannaməni xüsusi qeyd etmək istərdim. Bu Bəyannamənin adı sənədin əhəmiyyətinə dəlalət edir. Biz təkcə strateji tərəfdaşlar deyil, həm də müttəfiqlərik. Əlbəttə, bu bizim üzərimizə xüsusi məsuliyyət qoyur və biz bu məsuliyyətə hazırıq. Bəyannamə bizim əməkdaşlığımızın çox istiqamətlərini ehtiva edir və gələcək fəaliyyətimiz üçün çox ciddi baza kimi xidmət edəcəkdir.

Biz beynəlxalq arenada əməkdaşlığımızın inkişafı yollarını müəyyən etdik. Biz aparıcı beynəlxalq təşkilatlarla fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayırıq və əlbəttə, çoxtərəfli əməkdaşlıq üçün yeni ilkin şərtlər yaranır. İyun ayında Bakıda Azərbaycan, Qazaxıstan və Türkiyənin Xarici İşlər və Nəqliyyat nazirlərinin görüşü oldu. Bu, çoxtərəfli əməkdaşlığın yeni formatıdır və bu əməkdaşlığın böyük perspektivləri vardır. Birgə Bəyannamədə həm də Azərbaycanın Mərkəzi Asiyanın 5 ölkəsi ilə çoxtərəfli əməkdaşlığının gələcəkdə mümkün inkişafı da əksini tapıb. Fikrimcə, bu da təbii, çünki xalqlarımızın tarixi də, ənənələri də, mədəniyyəti də bütün sahələrdə daha sıx qarşılıqlı fəaliyyət göstərilməsini tələb edir.

Bu gün biz nəqliyyat-logistika sahələri haqqında ətraflı danışdıq və hökumətin üzvlərinə əlaqələri intensivləşdirmək barədə müvafiq tapşırıqlar ver-

dik. Çünki ölkələrimizi birləşdirən Orta Dəhlizin çox böyük perspektivləri vardır. Artıq həm Qazaxıstanda, həm də Azərbaycanda böyük həcmli yükləri nəql etməyə imkan verən müasir infrastruktur yaradılıb. Lakin biz əməkdaşlığın gələcək istiqamətlərini müəyyən etdik ki, Orta Dəhlizin buraxıcılıq qabiliyyətini daha da artırmaq.

Birgə Bəyannamədə Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur rayonunun Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirilməsinin vacibliyi də qeyd edilib. Bu da Orta Dəhlizin tərkib hissəsi olacaq. Mən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə gördüyümüz işlər barədə Kasım-Jomart Kemeleviçi məlumatlandırmışam.

Fürsətdən istifadə edib Qazaxıstan Prezidentinə işğaldan azad edilmiş Füzuli şəhərində Uşaqların Yaradıcılığının İnkişafı Mərkəzinin yaradılması təşəbbüsünə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bu gün həmin mərkəzin təqdimatı keçirildi və biz Qazaxıstanda keçmiş məcburi köçkünlərin qayıtması probleminə nə dərəcədə səmimi münasibət bəsləndiyini, bu problemin Qazaxıstan üçün də nə dərəcədə aktual olduğunu bir daha gördük. Bu təşəbbüsə görə çox təşəkkür edirik. Bu, dostluğun, qardaşlığın, həmrəyliyin təzahürüdür. Əminəm ki, qazax xalqının böyük oğlu Kurmanqazının adını daşıyacaq Uşaqların Yaradıcılığının İnkişafı Mərkəzi həm də Qazaxıstan–Azərbaycan dostluğu mərkəzi olacaqdır.

Məni Qazaxıstanın ali ordeni – «Qızıl qartal» kimi tərcümə edilən «Altın kıran» ordeni ilə təltif etdiyinə görə Qazaxıstan Prezidentinə bir daha təşək-

kürümü bildirmək istərdim. Mən bunu bütün Azərbaycan xalqına ehtiram əlaməti, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında qardaşlıq münasibətlərinin inkişafı üçün göstərdiyim və göstərəcəyim səylərə münasibətin ifadəsi kimi qiymətləndirirəm.

Bu gün Qazaxıstan Prezidenti ilə görüşümüz zamanı mən onu Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması prosesinin indiki vəziyyəti barədə ətraflı məlumatlandırdım və Azərbaycanın Cənubi Qafqaz regionunda uzunmüddətli və möhkəm sülh yaratmaq niyyətini təsdiq etdim. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün həm işğal dövründə, həm də İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Qazaxıstan tərəfindən beynəlxalq qurumlar çərçivəsində daim dəstəklənməsinə görə təşəkkürümü bildirdim. Biz Azərbaycanda bunu yaxşı bilirik və çox yüksək qiymətləndiririk.

Bu gün biz söhbətlər və müzakirələr çərçivəsində əmtəə dövriyyəsinin necə artırılması məsələsinə də toxunduq. Fikrimcə, əsas diqqətin nəqliyyat-logistika sahəsi çərçivəsində məhz qarşılıqlı fəaliyyətimizin prioritet istiqamətləri üzərində cəmləşdirilməsi öz növbəsində, daha artıq ixrac-idxal əməliyyatları həyata keçirməyə imkan verəcək. Fikrimcə, burada böyük potensial vardır. Düşünürəm ki, Qazaxıstan Prezidenti bizim hədəflədiyimiz rəqəmi səsəndirdi – 1 milyard dollar dəyərində əmtəə dövriyyəsi. Məncə, hər iki tərəfin qarşılıqlı fəaliyyəti dərinləşdirmək niyyətini nəzərə almaqla, bu, tamamilə realdır.

Əlbəttə, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi ilə bağlı başqa məsələləri, humanitar

əməkdaşlıq məsələlərini də müzakirə etdik. Başqa sözlə desək, bu gün müzakirə sahəsi kifayət qədər genişdir və hər bir istiqamət üzrə ölkələrimizin baxışlarının tamamilə üst-üstə düşdüyünü görürük. Bu bir daha göstərir ki, Qazaxıstan və Azərbaycan təkcə sözdə deyil, əməli işdə də strateji tərəfdaşlar və müttəfiqlərdir.

Mən Qazaxıstan Prezidentinə ölkəmizə səfər etdiyinə, onun tərəfindən, qardaş qazax xalqı tərəfindən gördüyümüz münasibətə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Kasım-Jomart Kemeleviçə onun bütün təşəbbüslərində öz adımdan və bütün Azərbaycan xalqı adından uğurlar arzulamaq istəyirəm. Mən hələ söhbət zamanı onun həyata keçirdiyi islahatlara, iqtisadi inkişafa yönəlmiş islahatlara, Qazaxıstanın müstəqilliyinin, suverenliyinin möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş addımlara öz münasibətimi bildirmişəm. Biz Azərbaycanda bu islahatları tamamilə dəstəkləyirik və ən başlıcası, onlar Qazaxıstan xalqı tərəfindən dəstəklənir. Xalq görür ki, Prezidentin sözləri ilə işləri bir-birinə zidd deyil, onlar Kasım-Jomart Kemeleviçin Qazaxıstanı daha da inkişaf etdirmək üzrə fəaliyyətinin nəticələrini görürlər. Biz Sizin dostlarınız, qardaşlarınız kimi, buna çox şadlıq və bütün qardaş Qazaxıstan xalqına bundan sonra da uğurlar, firavanlıq və sülh arzu etmək istəyirik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin bəyanatı

Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Mən ilk növbədə, gözəl Bakı şəhərinə rəsmi səfərə dəvətə görə səmimi minnətdarlığımı bildirmək istədim. Bu gün biz çox geniş məsələlərə dair səmərəli danışıqlar apardıq. Azərbaycan Prezidentinin düzgün olaraq qeyd etdiyi kimi, hansısa problem, maneə görmədik, əksinə, istər iqtisadi, istərsə də humanitar sahələrdə konkret nəticələrə nail olmaq məqsədilə səyləri artırmaq barədə qarşılıqlı istək ifadə olundu. Xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinə və Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə müvafiq olaraq, ərazi bütövlüyünü Zəfərlə bərpa etmiş Azərbaycan öz inkişafının yeni dövrünə qədəm qoyub və bu işdə Azərbaycanın milli lideri, bizim qardaş ölkənin Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevin çox böyük şəxsi xidmətləri vardır. Firsətdən istifadə edib bir daha qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycan bu gün Sizin güclü rəhbərliyinizlə öz inkişafında nəzərəcərpacaq nəticələrə nail olur, Sizin ölkənizdə bu tendensiyaları müşahidə edir və ürəkdən sevinirik.

Biz həmçinin Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun necə dinamik dirçəldildiyini görürük. Sizin şəxsi səyləriniz sayəsində yaxın gələcəkdə bu region çiçəklənən diyara çevriləcək, buna heç bir şübhə yoxdur. Qazaxıstan bu nəcib işə əlindən gələn töhfəni verməyə hazırdır. Bu gün bizim hədiyyəmizin təqdimatı keçirildi, qazax

xalqı adından burada – Füzuli şəhərini nəzərdə tuturam – gələn ilin sonunadək Kurmanqazı adına incəsənət məktəbi tikiləcək. Bu obyektin inşası Qazaxıstanın aparıcı «BI» tikinti şirkətinə həvalə edilib. Bu gün o, zəmanət verdi ki, məktəb elan edilmiş müddətdə hazır olacaq və əlbəttə, keyfiyyət təmin ediləcək. Buna heç şübhə yoxdur, çünki şirkət kifayət qədər məsuliyyətlidir.

Bu da əlamətdardır ki, mənim səfərim yubiley tarixinə – ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 illiyi ərəfəsinə təsadüf edir, üç gündən sonra biz bu tarixi qeyd edəcəyik. Demək lazımdır ki, mən, ümumiyyətlə, xidməti vəzifələrimlə əlaqədar ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın inkişafı prosesində lap əvvəldən iştirak edirəm, biz kifayət qədər böyük yol keçmişik. Sıfırdan başlamışıq və bu gün ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik barədə tam əsasla danışıyıq. Bu əməkdaşlığın genişləndirilməsi, şaxələndirilməsi barədə Bəyannamə imzalanıb. Bu, irəliyə doğru real addımdır.

Bizim aramızda etimada əsaslanan siyasi dialoq qurulub, dövlətlərimiz beynəlxalq məkanlarda, ilk növbədə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, ATƏT-də, Türk Dövlətləri Təşkilatında əməkdaşlıq edirlər.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, mən fürsətdən istifadə edərək, Sizə Asiyada qarşılıqlı fəaliyyət və etimad tədbirləri müşavirəsinin çağırılması barədə Qazaxıstanın təşəbbüsünü dəyişməz olaraq dəstəklədiyinizə görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Bu il oktyabrın ortalarında bizim paytaxtımızda Zirvə görüşü təşkil olunacaq və biz, əlbəttə ki, bu çox

mühüm forumda Sizin şəxsən iştirakınızı səbirsizliklə gözləyirik. Sizin bu forumda iştirakınız istənilən nəticə əldə etmək baxımından çox müsbət təsire malik olacaqdır.

Həmçinin onu da qeyd etmək istərdim ki, ötən ilin yekunlarına görə qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsinin həcmi 3 dəfə artıb, yəni müsbət dinamika qorunub saxlanılır. Lakin mütləq rəqəmlərdə bu nəticə kifayət qədər ürəkaçan görünmür. Buna görə də bu gün razılışma əldə edildi və tərəflər qarşılıqlı ticarətin məhz mütləq rəqəmlərinin artması üçün hər cür səy göstərəcəklər. Yəqin ki, yaxın illərdə biz milyard dollar həddinə nail olmaq barədə danışıq biləcəyik.

Sevindirici haldır ki, gündəlikdə duran mədəni-humanitar məsələlər birgə səylərlə zənginləşir, bu da, əlbəttə, xalqlarımızın daha da yaxınlaşmasına kömək edir. Bu gün mən ölkəmizdə Azərbaycan mədəniyyəti dekadasının keçirilməsi barədə təşəbbüs irəli sürdüm. Bu tədbirin populyarlığına heç bir şübhəm yoxdur, çünki xalqımız Azərbaycan mədəniyyəti üçün, sizin görkəmli incəsənət xadimləriniz üçün darıxıb. Mən ümidvaram ki, bu tədbir baş tutacaq və uğur qazanacaq. Bundan başqa, biz ölkələrimiz arasında mədəniyyət xadimlərindən ibarət nümayəndə heyətlərinin mübadiləsini həyata keçirmək barədə razılığa gəldik. Biz minnətdarıq ki, Sumqayıt şəhərində küçələrdən biri qazax xalqının görkəmli nümayəndəsi Əhməd Baytursınovun adını daşıyır. Əlamətdar haldır ki, Əhməd Baytursınov 1926-cı ildə məhz burada, Bakı şəhərində keçirilmiş Birinci Ümumittifaq Türkoloji Qurultayın

nümayəndəsi olub. Fikrimcə, bu fakt bir daha göstərir ki, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında əlaqələr həmişə çox sıx olub.

Bildiyiniz kimi, bizim paytaxtımız Nur-Sultan şəhərinin – o vaxt Astana adlanırdı – küçələrindən birinə görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan xalqının böyük oğlu Heydər Əliyevin adı verilmişdir. Lakin şəhər inkişaf edir, paytaxt inkişaf edir və indi bugünkü mövqedən yanaşanda bu küçə o qədər də möhtəşəm deyil, amma Heydər Əliyevin adını daşıyır. Buna görə mən qərara aldım və paytaxtın akminə müvafiq tapşırıq verdim ki, o bizim paytaxtın böyük küçələrindən və ya prospektlərindən birinə Heydər Əliyevin – bizim çox böyük hörmət bəslədiyimiz, ölkəmizdə səmimi ehtiram bəslənilən insanın adının verilməsini təklif etsin.

Bu gün biz dövlətlərimiz arasında qarşılıqlı münasibətlərin və əməkdaşlığın nəqliyyat-logsitika sahəsinin inkişafı barədə çox ətraflı söhbət etdik. Demək olar ki, müfəssəl danışdıq, hökumətlərimizə müvafiq tapşırıqlar verdik. Əsla şübhə yoxdur ki, bu istiqamətdə konkret nəticələr əldə ediləcək. Hər halda, Qazaxıstan tərəfindən əməkdaşlığın bu növünün inkişafına mütləq mənada maraq vardır.

Kənd təsərrüfatı sahəsini xüsusi qeyd etmək istərdim. Burada biz bir-birimizi qarşılıqlı tamamlayırıq. Bilirsiniz ki, Qazaxıstanın taxıl, buğda, kənd təsərrüfatı məhsullarının digər növlərini tədarük etmək imkanı var. Eyni zamanda, bizdə Azərbaycandan kənd təsərrüfatı məhsullarını, yəni meyvə-tərəvəz məhsullarını idxal etməyə ehtiyac var. Ümumiyyətlə,

bir sıra qazaxıstanlı istehsalçılar Azərbaycana 100 adda, 300 milyon dollardan artıq məbləğdə mal tədarükünü artırmağa hazırdılar. Buna görə biz həmin əmtəə dövriyyəsinin logistikasını təmin etməliyik və bu, ölkələrimizin hökumətlərinin vəzifəsidir. Bu gün bu barədə razılığa gəldik.

Başqa məsələlərə gəldikdə, qeyd etmək istərdim ki, səfərimin yekunlarını çox uğurlu qiymətləndirirəm. İlk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevə, eləcə də onun hökumətinə əməkdaşlığımızın dərinləşdirilməsi istiqamətində çox məhsuldar iş görə minnətdarlığımı bildirmək istərdim.

Qazaxıstana gəldikdə isə, bizim tərəfimizdən hər hansı maneə olmayacaq, biz çox səmərəli işləyəcəyik. Biz tamamilə haqlı olaraq ölkələrimiz arasında qarşılıqlı münasibətlərin strateji xarakter daşımından danışırıq. «Strateji» sözü çox öhdəliklər qoyur, bu söz konkret məna, konkret məzmun daşmalıdır və biz bunun üzərində işləməliyik. Mən əməkdaşlığımızın gələcəyi barədə çox nikbinəm. Qonaqpərvərliyə və yüksək işgüzar şərait yaradılmasına görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm.

Ali qonağın şərafinə rəsmi ziyafət

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından avqustun 24-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin şərafinə rəsmi ziyafət verilmişdir.

**AZƏRBAYCAN-QAZAXISTAN
DİPLOMATİK ƏLAQƏLƏRİNİN 30 İLLİYİ
MÜNASİBƏTİLƏ DƏNİZKƏNARI MİLLİ
PARKDA QURULMUŞ «QAZAX YURTASI»
İLƏ TANIŞLIQ**

24 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kassım-Jomart Tokayev avqustun 24-də Azərbaycan-Qazaxıstan diplomatik əlaqələrinin 30 illiyi münasibətilə Dənizkənarı Milli Parkda qurulmuş «Qazax yurtası» ilə tanış olmuşlar.

Qazax xalqının milli geyimində olan qızlar dövlət başçılarını çörəklə qarşıladılar.

Prezidentlərə yurta barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, avqustun 1-də açılmış «Qazax yurta-sı»nda dost və qardaş ölkənin turizm potensialı təqdim edilir. Avqustun 31-dək davam edəcək bu aksiyada «Welcome to KZ» informasiya-turizm mərkəzi tərəfindən ziyarətçilərə Qazaxıstanın müasir istirahət mərkəzləri, tarixi və adət-ənənələri, «Qazaxıstan» mehmanxanası, «Şimbulak» dağ-xizək kurortu, «Air Astana» aviaşirkəti, «Baykonur» kosmodromu, «Kıran» milli şahin ovu mərkəzi və digər turizm məkanları ilə bağlı ətraflı məlumat verilir, təqdimatlar nümayiş olunur, mədəni, konsert və əyləncə proqramları keçirilir.

Yurta ziyarətçilərin Qazaxıstanın müasir inkişafı, mədəni və gəzməli-görməli yerləri, ölkənin tarixi və ənənələri ilə tanış olmaq, qədim köçərilərin dünyasına daxil olmaq, Böyük Çöl ölkəsinin melodiylərini dinləmək, milli təamlarının dadına baxmaq imkanı yaradır.

Tanışlıq zamanı bildirildi ki, ənənəyə görə qazax milli süfrəsi ən hörmətli qonaqlar üçün açılır.

Çoxəsrlik dostluq tellərinə və ümumi tarixə malik iki qardaş xalqın mənəvi yaxınlaşmasına və mədəni qarşılıqlı zənginləşməsinə yönələn bu tədbirlər Qazaxıstan səfirliyinin, «Discover Almaty» turizm şirkətinin, «Air Astana» aviaşirkətinin və Qazaxıstanın Azərbaycandakı Ticarət evinin dəstəyi ilə təşkil olunubdur.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Kasım-Jomart Tokayev qazax musiqi qrupunun ifasını dinlədilər.

Sonra dövlət başçıları çay süfrəsi arxasında söhbət etdilər.

**MOLDOVA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ XANIM MAYA SANDUYA**

Hörmətli xanım Prezident!

Moldova Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30-cu ildönümünü qeyd edən Azərbaycan ilə Moldova arasındakı münasibətlər bu gün uğurla inkişaf edir. Ötən dövr ərzində siyasi dialoqumuz və müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığımız genişlənmiş, xalqlarımız arasında tarixən mövcud olmuş təmaslar intensivləşmişdir. İnanıram ki, ölkələrimiz arasında ənənəvi dostluq əlaqələri, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımız bundan sonra da xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq birgə səylərimizlə daha da möhkəmlənəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost Moldova xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 avqust 2022-ci il

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ARİF ALVİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizdə baş vermiş şiddətli yağışlar və daşqınlar nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı və irimiqyaslı dağıntılar barədə xəbər bizi olduqca kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Pakistan xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyir, təbii fəlakətin nəticələrinin tezliklə aradan qaldırılmasını arzulayıram.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 avqust 2022-ci il

**KOREYA RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ, BUSAN
ŞƏHƏRİNİN «EKSPO–2030» ÜMUMDÜNYA
SƏRGİSİNƏ EV SAHİBLİYİNƏ
NAMİZƏDLİYİNİ DƏSTƏK ÜZRƏ XÜSUSİ
KOMİTƏNİN SƏDRİ SO BYOQ SUNUN
BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ
İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 25-də Koreya Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi, Busan şəhərinin «Ekspo–2030» Ümumdünya Sərgisinə ev sahibliyinə namizədliyini dəstək üzrə Xüsusi Komitənin sədri So Byoq Sunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Nümayəndə heyətinə Koreya Milli Assambleyasının üzvləri daxildirlər.

Dövlət başçısı ölkələrimiz arasında siyasi və iqtisadi sahələrdə yaxşı təmasların mövcud olduğunu bildirərək, Koreya Parlamenti Sədrinin Azərbaycana səfərini məmnunluqla xatırladı və So Byoq Sunun səfərinin də əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi işinə verdiyi töhfəni qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Koreya şirkətlərinin uzun illər Azərbaycanda çox uğurla fəaliyyət göstərdiklərini, bir neçə önəmli sənaye layihəsini icra etdiklərini

və inşaat sektorunda da çox fəal olduqlarını, Bakının bir neçə «göydələn»inin memarlığının da Koreya şirkətləri tərəfindən təqdim edildiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev 30 illik işğal dövründə ermənilərin torpaqlarımızda dağıntılar, vandallıq aktları törətdiklərini, şəhərlərimizi və kəndlərimizi tamamilə məhv etdiklərini bildirdi, hazırda həmin ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa və yenidən qurulma layihələrinin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırdı, Koreya şirkətlərinin müasir texnologiyalar vasitəsilə bu işlərə töhfə verə biləcəyini qeyd etdi.

So Byoq Sun Koreya Respublikasının Prezidenti Yun Sok Yolun salamlarını dövlət başçımıza çatdırdı. O qeyd etdi ki, Koreya Prezidenti Azərbaycana böyük marağın olduğunu vurğulayıb.

Dövlət başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Koreya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

2009-cu ildə ölkəmizə səfər etdiyini bildirən So Byoq Sun paytaxtımızda gördükləri inkişaf proseslərinin onlarda böyük təəssürat hissi doğurduğunu söylədi, Azərbaycanın qazandığı nailiyyətlərlə bağlı dövlət başçımızı təbrik etdi.

So Byoq Sun Prezident İlham Əliyevin ölkənin inkişafı naminə göstərdiyi böyük səyləri Koreyanın səbiq Prezidenti Park Çunq Hinin fəaliyyəti ilə müqayisə etdi. Park Çunq Hi məhz xalqın gücünə güvənərək, Koreyanı çox inkişaf etmiş ölkəyə çevirmişdir.

**BOSNIYA VƏ HERSEQOVİNANIN
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ ADİS ALAĞIÇ İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 25-də Bosniya və Herseqovinanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Adis Alaqiçin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Adis Alaqiç etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

İkitərəfli əlaqələrə toxunan dövlət başçımız Bosniya və Herseqovinanın rəhbərləri, o cümlədən Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri Şefik Caferoviçlə görüşlərini məmnunluqla xatırladı və ona salamlarını çatdırmağı xahiş etdi. Prezident İlham Əliyev bu görüşlərdə çox səmimi və səmərəli müzakirələrin aparıldığını bildirdi.

Dövlət başçısı Ermənistanın işğalı zamanı və Qarabağın azad edildiyi dövrdə Bosniya və Herseqovinanın Azərbaycanın yanında olmasını yüksək qiymətləndirdi və bunu ikitərəfli münasibətlərimizin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi kimi dəyərləndirdi. Prezident İlham Əliyev eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT, İslam Əməkdaşlıq Təş-

kilatında da göstərilən qarşılıqlı dəstəyin önəmini qeyd etdi.

Səfir ilk növbədə, Bosniya və Herseqovina rəhbərliyinin salamlarını dövlət başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Bosniya və Herseqovina rəhbərliyinə çatdırmağı xahiş etdi.

Azərbaycana səfir təyin olunmasından qürur duyduğunu qeyd edən Adis Alagiç fəaliyyəti dövründə əlaqələrimizin daha da genişləndirilməsi istiqamətində səylərini əsirgəməyəcəyini söylədi.

Səfir vurğuladı ki, ölkəsi Azərbaycanın beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq, öz ərazi bütövlüyünü müdafiə etməsini və Qarabağın uğurla bərpa olunmasını dəstəkləyir. O, ötən il Ağdama, yaxın günlərdə isə Şuşaya planlaşdırılan səfərindən məmnunluq hissi duyduğunu bildirdi. Adis Alagiç ölkələrimiz arasında çox güclü siyasi əlaqələrin ümumilikdə ikitərəfli münasibətlərimizə olduqca müsbət təsir etdiyini diqqətə çatdırdı. Diplomat ölkəsinin ikitərəfli və çoxtərəfli səviyyədə əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsində maraqlı olduğunu qeyd etdi.

**TAILAND KRALLIĞININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHIYYƏTLİ SƏFİRİ APİRAT
SUQONDHABHIROM İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 25-də Tailand Krallığının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Apirat Suqondhabhiromun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Səfir Apirat Suqondhabhirom etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim etdikdən sonra dövlət başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan–Tailand ikitərəfli münasibətlərinin çox yaxşı səviyyədə olduğunu qeyd edərək, müxtəlif sahələrdə, xüsusən də Tailandda çox inkişaf etmiş turizm istiqamətində daha fəal şəkildə əməkdaşlığın həyata keçirilməsinin zəruriliyini bildirdi, texnologiya sahəsində əlaqələrin qurulmasının mümkünlüyünü vurğuladı. Azərbaycanda az sayda Tailand şirkətinin fəaliyyət göstərdiyini diqqətə çatdıran dövlət başçımız ölkələrimizin mövcud potensialı nəzərə alınaraq, iqtisadi sahədə əlaqələrin genişlənməyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Azərbaycana gəlişindən məmnunluğunu ifadə edən Apirat Suqondhabhirom paytaxtımızın gözəlliyinin

onda dərin təəssürat hissi yaratdığını söylədi. Səfir də öz növbəsində, Azərbaycan ilə Tailandın mövcud potensialını qeyd edərək, müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən turizm sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi və insanlarımız arasında əlaqələrin qurulması istiqamətində səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

**DOMİNİKAN RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ
SƏFİRİ ELVİS ANTONİO ALAM LORA
İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 25-də Dominikan Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Elvis Antonio Alam Loranın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Elvis Antonio Alam Lora etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim etdikdən sonra Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət etdi.

Dövlət başçısı ikitərəfli əlaqələrə toxunaraq, İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə BMT Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycana qarşı siyasi hücumlar fonunda BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü kimi, Dominikan Respublikasının ölkəmizə göstərdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdi. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmək hüququnun BMT Təhlükəsizlik Şurasının bəzi üzv dövlətləri tərəfindən pozmaq cəhdinin qarşısı Dominikan Respublikası və Təhlükəsizlik Şurasına üzv olan bir sıra dövlətlərin qəti mövqeyi sayəsində alınıb. Dövlət başçısı eyni zamanda, Domini-

kanın «Qoşulmama Hərəkəti»nda da Azərbaycanın Qarabağla bağlı haqlı mövqeyini dəstəkləyən bir ölkə olduğunu məmnunluqla vurğuladı. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik müddətinin uzadılmasına, COVID-19-la, həmçinin «Qoşulmama Hərəkəti Parlament Şəbəkəsinin və Gənclər təşkilatının yaradılması ilə bağlı təşəbbüslərinin Dominikan tərəfindən dəstəklənməsini yüksək qiymətləndirdi.

Dövlət başçısı ölkələrimiz arasında əlaqələrin çox yaxşı səviyyədə olduğunu qeyd edərək, ticari və iqtisadi sahələrdə əməkdaşlığın genişlənməsi yollarının da müəyyənləşdirilməsinin zəruriliyini bildirdi.

Səfir ilk növbədə, Dominikan Respublikasının Prezidenti Luis Abinaderin salamlarını dövlət başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Dominikan Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir qeyd etdi ki, Azərbaycan kimi çox gözəl ölkəyə səfərindən və Dominikanın Azərbaycana ilk səfiri təyin olunmasından məmnunluq duyur. Elvis Antonio Alam Lora ölkəmizlə ticarət, turizm sahələrində və digər sahələrdə dinamik əlaqələrin qurulacağına ümidvar olduğunu vurğuladı.

MƏRAKEŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT VI MƏHƏMMƏDƏ

Əlahəzrət!

Əziz qardaşım!

Azərbaycan Respublikası ilə Mərakeş Krallığı arasında əlamətdar tarix – diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümü münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edir, qardaş xalqınıza ən xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Biz dini və mədəni köklər ilə bir-birinə bağlı olan xalqlarımız arasındakı dostluq münasibətlərinə xüsusi əhəmiyyət veririk. Ötən 30 il ərzində dövlətlərarası əlaqələrimizin inkişafı, qarşılıqlı maraq doğuran əməkdaşlığımızın genişlənməsi bizi sevindirir. Eyni zamanda beynəlxalq təsisatlar, xüsusilə də «Qoşulmama Hərəkatı» və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığımızı, ölkələrimizin qarşılıqlı dəstəyini yüksək qiymətləndirirəm.

Bu gün ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da inkişafı üçün yaxşı imkanlar vardır. İnanıram ki, qardaş xalqlarımızın rifahı naminə mövcud imkanlardan yararlanaraq, birgə səylərimizlə dostluq münasibətlərimizi, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda səmərəli əməkdaşlığımızı bundan sonra da dərinləşdirəcəyik.

Əlahəzrət, fürsətdən istifadə edərək, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, qardaş Mərakeş xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 avqust 2022-ci il

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNİN RƏSMİ «TWITTER» SƏHİFƏSİNDƏN

26 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev rəsmi «Twitter» səhifəsində Laçınla bağlı paylaşım etmişdir.

«Bu gün, avqustun 26-da biz – azərbaycanlılar Laçın şəhərinə qayıtmışıq. Azərbaycan Ordusu Laçın şəhərinə yerləşdi. Zabux və Sus kəndləri nəzarətə götürüldü. Bütün laçınlıları və Azərbaycan xalqını bu münasibətlə təbrik edirəm. Yaşasın Laçın! Yaşasın Azərbaycan!».

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

27 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 27-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng etmişdir.

Türkiyə Prezidenti Laçın şəhərinin, Zabux və Sus kəndlərinin Azərbaycanın nəzarətinə keçməsi ilə bağlı dövlət başçımıza və bütün Azərbaycan xalqına öz adından və Türkiyə xalqı adından sevinc hisslərini çatdırdı.

Dövlət başçımız öz növbəsində, öz adından və Azərbaycan xalqı adından Türkiyə Prezidentinə və qardaş Türkiyə xalqına təbriklərə görə təşəkkürünü bildirdi.

Söhbət zamanı dostluq və müttəfiqlik əlaqələrimizin müxtəlif aspektləri müzakirə olundu, yeni təmaslar haqqında fikir mübadiləsi aparıldı.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

30 Avqust Zəfər Bayramının 100-cü ildönümü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda qardaş Türkiyə xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Yüz il əvvəl Dumlupınarda Qazi Mustafa Kamal Atatürkün komandanlığı altında qazanılmış şanlı qələbə qardaş xalqınızın qəhrəmanlıqlarla zəngin olan tarixinin ən şərəfli səhifələrindən biridir. Türkiyənin müstəqillik və istiqlaliyyət mübarizəsi salnaməsinə qızıl hərflərlə həkk olunmuş bu böyük zəfər xalqınızın sarsılmaz iradəsinin, yenilməzliyinin, birliyinin və şücaətinin bariz nümunəsidir. Vətənlərinin azadlığı və müstəqilliyi yolunda mərdlik və rəşadət göstərmiş, canlarını vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla yad edirik.

Möhtəşəm zəfərdən ötən bir əsr sonra bu gün qardaş Türkiyə Sizin rəhbərliyiniz ilə hərtərəfli inkişaf edən güclü və qüdrətli bir ölkəyə çevrilmişdir. Dünyada və regionda baş verən mürəkkəb proseslərdə qətiyyətli və prinsipial mövqeyi, sülhün, haqq-ədələtin bərqərar olması üçün ardıcıl səyləri ilə Tür-

kiyə beynəlxalq aləmdə nüfuz qazanmışdır. Ölkənin bütün sahələrdə əldə etdiyi uğurları bizi olduqca fərəhləndirir.

Xüsusi qürur hissi ilə qeyd edə bilərik ki, «Bir millət – iki dövlət» prinsipinə əsaslanan Azərbaycan–Türkiyə birliyinin, qardaşlığının və müttəfiqliyinin dünyada bənzəri yoxdur. Dövlətlərarası münasibətlərimizin gündən-günə genişlənməsi və yeni məzmunla zənginləşməsi məmnunluq doğurur. Əminəm ki, tarixən bir-birinə dəstək və dayaq olmuş qardaş xalqlarımızın iradəsindən, eləcə də Şuşa Bəyannaməsindən qaynaqlanan strateji müttəfiqliyimizin möhkəmləndirilməsi, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın daha da dərinləşməsi istiqamətində birgə səylərimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik.

Əziz qardaşım, bu əlamətdar tarix münasibətilə Sizi bir daha ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2022-ci il

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB SADIR JAPAROVA**

Hörmətli Sadır Nurqojoyeviç!

Qırğız Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi yetirirəm.

Gələnlər il biz ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümünü qeyd edəcəyik. Ortaq tarixə, qardaşlığa və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan dövlətlərarası əlaqələrimizin inkişafı məmnunluq doğurur.

Cari ilin aprelində Azərbaycana rəsmi səfəriniz zamanı əldə olunmuş razılaşmalar və imzalanmış bir sıra sənədlər, xüsusilə də «Azərbaycan Respublikası və Qırğız Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə» və «Azərbaycan Respublikası və Qırğız Respublikasının Dövlətlərarası Şurasının yaradılması haqqında Memorandum» münasibətlərimizin keyfiyyətə yeni səviyyəyə yüksəlməsinin bariz nümunəsidir.

İnanıram ki, Azərbaycan–Qırğızıstan əlaqələrinin mövcud potensialından daha səmərəli istifadə olunması, qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan əməkdaşlığımızın həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə

genişləndirilməsi naminə bundan sonra da birgə səylərimizi davam etdirəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, qardaş Qırğız Respublikasına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2022-ci il

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda qardaş xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbədən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Son dövrlərdə qardaş Özbəkistan Sizin rəhbərliyiniz ilə böyük inkişaf yolu keçmişdir. Dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi, ölkənin sosial-iqtisadi yüksəlişi, beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində səmərəli fəaliyyəti və dünya miqyasında nüfuzunun gündən-günə artması Sizin liderliyiniz, müdrik və uzaqgörən siyasətiniz nəticəsində mümkün olmuşdur.

Azərbaycan–Özbəkistan dövlətlərarası əlaqələri xalqlarımızın qardaşlığından, tarixi dostluğundan və ortaq mədəni köklərə bağlılığından qaynaqlanır. Bu xoş ənənələr və möhkəm təməllər üzərində qurulmuş çoxşaxəli əməkdaşlığımızın, qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan strateji tərəfdaşlığımızın bu gün müvəffəqiyyətlə inkişaf etməsi və genişlənməsi məmnunluq doğurur. Eyni zamanda, beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində uğurlu işbirliyimizi və qarşılıqlı dəstəyimizi xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında ənənəvi dostluq əlaqələri və qarşılıqlı maraq doğu-

ran əməkdaşlıq xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq birgə söylərimizlə bundan sonra da yüksələn xətt üzrə inkişaf edəcək və daha da dərinləşəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, qardaş Özbəkistan xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2022-ci il

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ XANIM
ZUZANA ÇAPUTOVAYA**

Hörmətli xanım Prezident!

Slovakiya Respublikasının milli bayramı – Konstitusiya Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzu-larımı yetirirəm.

İnanıram ki, Azərbaycan–Slovakiya əlaqələri xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Slovakiya xal-qına daim rifah və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2022-ci il

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ƏLAHƏZRƏT ŞEYX
MƏHƏMMƏD BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYANA**

Əlahəzrət!

Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümü ilə əlaqədar Sizi və xalqınızı şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan Respublikası ölkənizlə islam həmrəyliyi, qarşılıqlı dəstək və etimad kimi sağlam təməllər üzərində qurulmuş dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinə böyük önəm verir. Ötən onilliklər ərzində ikitərəfli münasibətlərimizin yüksələn xətt üzrə inkişaf etməsi və yeni məzmunla zənginləşməsi məmnunluq doğurur. Dövlətlərarası əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsində Sizin şəxsi töhfənizi xüsusi vurğulamaq istəyirəm.

Bu gün aramızda mövcud olan yüksək səviyyəli siyasi dialoq iqtisadi, enerji, nəqliyyat, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlığımız ilə müşayiət olunmaqdadır. OPEC+ çərçivəsində işbirliyimizin səviyyəsi təqdirəlayiqdir. Eyni zamanda, bərpa olunan enerji və investisiya sahələrində ölkələrimizin səmərəli birgə fəaliyyəti bizi sevindirir. Dost ölkənizin «Masdar» şirkəti tərəfindən Qaradağ Günəş

Elektrik Stansiyasının inşası iqtisadi əlaqələrimizin şaxələndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Hesab edirəm ki, Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında bütün sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı üçün əlverişli şərait mövcuddur. Əminəm ki, bu imkanlardan istifadə edərək, birgə səylərimizlə ənənəvi dostluq münasibətlərimizin möhkəmlənməsinə və qarşılıqlı fəaliyyətimizin əhatə dairəsinin daha da genişlənməsinə nail olacağıq.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin xalqına daim rifah və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 avqust 2022-ci il

**BELARUS RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

30 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya telefonla zəng etmişdir.

Prezident İlham Əliyev Aleksandr Lukaşenkonu ad günü münasibətilə təbrik edərək, ona fəaliyyətində uğurlar, möhkəm cansağlığı arzuladı.

Belarus Prezidenti göstərilən diqqətə və təbrikə görə minnətdarlığını bildirdi.

Dövlət başçıları ikitərəfli münasibətlərin uğurlu inkişafını qeyd edərək, əməkdaşlığın perspektivləri və gələcək təmaslar barədə fikir mübadiləsi apardılar.

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ
PREZİDENTİ ŞARL MIŞEL
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

30 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə avqustun 30-da Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel telefonla zəng etmişdir.

Söhbət əsnasında Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması prosesi və Avropa İttifaqının təşkilatçılığı ilə avqustun 31-də Brüsseldə keçiriləcək görüşün gündəliyinə aid məsələlər müzakirə olundu.

**BELÇİKA KRALLIĞININ PAYTAXTI
BRÜSSELƏ İŞGÜZAR SƏFƏR**

31 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 31-də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəvəti ilə Belçika Krallığının paytaxtı Brüsselə işgüzar səfərə gəlmişdir.

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ
PREZİDENTİ ŞARL MIŞEL VƏ
ERMƏNİSTAN RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ NİKOL PAŞINYAN
İLƏ ÜÇTƏRƏFLİ GÖRÜŞ**

Brüssel

31 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 31-də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel və Ermənistan Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyan ilə görüşü keçirilmişdir.

İTALİYA RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR SƏFƏR

31 avqust 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 31-də İtaliya Respublikasının Prezidenti Sercio Mattarellanın dəvəti ilə Romaya işgüzar səfərə gəlmişdir.

**İTALİYA–AZƏRBAYCAN
UNİVERSİTETİNİN YARADILMASI İLƏ
ƏLAQƏDAR İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏRİN
MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ**

Roma

1 sentyabr 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 1-də Romada keçirilmiş İtaliya–Azərbaycan Universiteti üzrə əməkdaşlıq çərçivəsinin müəyyən edilməsi, fakültə və proqramların yaranması ilə bağlı ADA Universiteti ilə İtaliyanın 5 aparıcı ali təhsil müəssisəsi – Luiss Guido Carli Universiteti, Roma Sapienza Universiteti, Turin Politexnik Universiteti, Alma Mater Bolonya Universiteti və Milan Politexnik Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasimində iştirak etmişdir.

Əvvəlcə sənədlərin mübadiləsi oldu.

«İtaliya–Azərbaycan Universiteti üzrə ADA Universiteti və Luiss Guido Carli Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair Saziş»i ADA Universitetinin rektoru professor Hafiz Paşayev və Luiss Guido Carli Universitetinin vitse-prezidenti professor xanım Paola Severino mübadilə etdilər.

«İtaliya–Azərbaycan Universiteti üzrə ADA Universiteti və Romanın Sapienza Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair Saziş»i ADA Universitetinin rektoru professor Hafiz Paşayev və Romanın Sapienza Universitetinin rektoru professor xanım Antonella Polimeni mübadilə etdilər.

«İtaliya–Azərbaycan Universiteti üzrə ADA Universiteti və Turin Politeknik Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair Saziş»i ADA Universitetinin rektoru professor Hafiz Paşayev və Turin Politeknik Universitetinin rektoru professor Guido Saraçço mübadilə etdilər.

«İtaliya–Azərbaycan Universiteti ilə bağlı ADA Universiteti və Alma Mater Bolonya Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair Saziş»i ADA Universitetinin rektoru professor Hafiz Paşayev və Alma Mater Bolonya Universitetinin icraçı prorektoru professor xanım Simona Tondelli mübadilə etdilər.

«ADA Universiteti və Milan Politeknik Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair Saziş»i ADA Universitetinin rektoru professor Hafiz Paşayev və Milan Politeknik Universitetinin Dizayn Departamentinin direktoru professor Alessandro Deserti mübadilə etdilər.

Sənədlərin mübadiləsindən sonra dövlət başçımız çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli xanımlar və cənablar, əziz dostlar!
Mən sizi səmimiyyətlə salamlayıram!

Azərbaycan səfirliyinə xoş gəlmisiniz!

Bugünkü mərasim Azərbaycan səfirliyinin yeni binasında keçirilir. Onu da deməliyəm ki, bu, yeni binada keçirilən ilk tədbirdir. Romanın tarixi məhəlləsində yerləşən bu tarixi bina bu gün öz qapılarını açır və eyni zamanda, bu binada Azərbaycanın Mədəniyyət Mərkəzi də fəaliyyət göstərəcək. Mən çox şadam ki, bu binada keçirilən ilk tədbir məhz təhsil sahəsinə aiddir. Bu gün İtaliya–Azərbaycan əlaqələrinin yeni səhifəsi açılır. Təhsil sahəsində biz yeni genişmiqyaslı əməkdaşlığa başlayırıq. İki il bundan əvvəl İtaliyada dövlət səfərində olarkən mən təkliflə çıxış etmişdim ki, İtaliya–Azərbaycan Universiteti yaradılsın. İtaliya rəhbərliyi də bunu alqışladı və qısa müddət ərzində artıq biz praktiki fəaliyyətə başlayırıq.

Bu ilin aprel ayında Bakıda ADA Universitetinin kampusunda İtaliya Xarici İşlər naziri cənab Luici Di Maionun iştirakı ilə yeni tədris korpusunun təməli qoyuldu. İtaliyanın aparıcı universitetləri ilə ADA Universitetinin əməkdaşlığı iki ölkə arasında dostluq əlaqələrini möhkəmləndirəcək. Luiss Universiteti, Bolonya Universiteti, Milan Politexnik Universiteti, Turin Politexnik Universiteti, Roma Sapienza Universiteti – bu adlar İtaliyadan kənar da məşhurdur. Onu da bildirməliyəm ki, İtaliya–Azərbaycan Universitetinin nəzdində iki institut – Kənd Təsərrüfatı və Qida Elmləri İnstitutu, eləcə də Dizayn və Memarlıq İnstitutu fəaliyyət göstərəcəkdir.

İtaliya ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığa dair iki sənəd imzalanıb. Bizim çox güclü siyasi-

iqtisadi əlaqələrimiz mövcuddur. İtaliya Azərbaycanın birinci ticarət tərəfdaşdır. Keçən il ticarət dövriyyəyimiz 9,6 milyard, bu ilin 7 ayında isə 11 milyard dollara çatıbdir.

Bugünkü mərasim isə onu göstərir ki, biz gələcəkdə təhsil sahəsində də strateji tərəfdaş kimi fəaliyyət göstərəcəyik. Heç kimə sirr deyil ki, hər bir ölkənin inkişafını təbii resurslar yox, bilik, savad, texnoloji tərəqqi müəyyən edir. Biz Azərbaycanda təbii resurslardan əldə edilmiş gəliri insan kapitalına yönəldirik və bugünkü tədbir bunun əyani sübutudur. Eyni zamanda, əminəm ki, İtaliya–Azərbaycan Universiteti İtaliya–Azərbaycan dostluğu mərkəzi olacaq. Bir sözlə, hesab edirəm ki, bu gün biz tarixi hadisənin şahidiyik. Bu gün mənim İtaliyaya işgüzar səfərimin birinci günüdür və birinci tədbirdir. Əminəm ki, İtaliya rəhbərləri ilə keçiriləcək görüşlər bizim dostluğumuzu, tərəfdaşlığımızı daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Bir daha hamınızı bu gözəl tarixi hadisə münasibətilə təbrik edirəm.

* * *

Vannia Qava (*İtaliya Respublikası Ekoloji Keçid Nazirliyinin Dövlət katibi*): Hörmətli cənab Prezident, hörmətli nazirlər!

Hörmətli sədrilər və hörmətli rektorlar!

Xanım nazir Maria Kristina Messanı əvəz edərək, bu mərasimdə iştirak etməkdən iftixar və şərəf hissi duyuram. Əfsuslar olsun ki, xanım nazir bu

gün Nazirlər Şurasında olan təcili və təxirəsalınmaz işlər səbəbindən bu tədbirdə iştirak edə bilmədi.

Ümumiyyətlə, apardığım fəaliyyətin əsas hissəsinə gəldikdə, qeyd etmək istəyirəm ki, bu, hər iki tərəf üçün strateji əhəmiyyət daşıyan, energetika sahəsində olan münasibətlərimizdir və bu münasibətlə mən son bir neçə ay ərzində Bakıya səfərlər etmişəm. Səfərlər zamanı məhz Dayanıqlı İnkişaf çərçivəsində ikitərəfli mühüm Memoranduma imza atmışam. Eyni zamanda, münasibətlərimizə gəldikdə, mən xüsusi olaraq bir daha onların strateji mahiyyətini burada qeyd edərək bildirmək istəyirəm ki, bu gün onlar bir çox sahələri əhatə edir – enerjiden tutmuş mədəniyyətə qədər. O cümlədən insanlarımız arasında qarşılıqlı münasibətləri də əhatə edir və əslində bu, Prezident Əliyevin 2020-ci ilin fevral ayındakı səfəri çərçivəsində bir daha özünü büruzə verdi. Eyni zamanda, bu, aprel ayında Bakıda Xarici İşlər nazirləri səviyyəsində aparılmış strateji dialoqun ilk iclasında özünü göstərdi.

Bu gün isə mən digər bir mərasimdəyəm və bizim İtaliyanın universitetləri ilə Azərbaycan universiteti arasında həm mədəniyyət, həm elmi-tədqiqatlar, həm də, ümumiyyətlə, təhsil sahəsində növbəti əməkdaşlığın şahidiyik. Bunun əsasında münasibətlərimizin miqyası genişlənir. Bu çərçivədə İtaliya ilə Azərbaycan arasında məhz bu sahədəki əməkdaşlığın yeni istiqaməti «Mədəniyyət, elm və texnologiya sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş»in 2006-cı ildə qüvvəyə minməsindən sonra baş tutdu. Nəticə etibarilə 2015-ci ildə biz «Mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq haqqında niyyət Memorandumu» imzaladıq və 2021-ci ildə

«Elm sahəsində əməkdaşlığa dair Protokol»a imza atdıq.

Bu baxımdan xüsusi olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, ölkələrimiz arasında elmi əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, gücləndirilməsi, o cümlədən güclü ikitərəfli münasibətlərin növbəti səviyyəyə qaldırılması məqsədilə İtaliya vacib hesab etdi ki, ölkələrimiz arasında, həmçinin elmi-tədqiqatlarla məşğul olan elmi işçilərin də mübadiləsi baş tutsun. Onlar ikitərəfli tədqiqat layihələri çərçivəsində səfərləri mübadilə etmişlər. Təbii elmlər, tibb elmi, tətbiqi texnologiyalar və mədəni irsin qorunması sahələrində birgə işləmişlər.

Nüfuzlu universitetlər və nüfuzlu elmi-tədqiqat mərkəzləri tərəfindən təqdim edilmiş layihələrə gəldikdə, məmnuniyyətlə aşağıdakıları qeyd etmək istəyirəm: Paskale Fondu, Pavia Onkoloji İnstitutu, Kalabriya Universiteti, Elmi-Tədqiqatlar üzrə Milli Şura ilə aparılan layihələr. Qeyd etdiyim bu təşkilatlar Azərbaycanda müvafiq qurumlarla güclü əlaqələrin qurulmasına müvəffəq olmuşlar.

Əslində qeyd etdiyimiz bu istiqamətə gəldikdə, o, bu gün İtaliyanın 5 nüfuzlu universiteti ilə ADA Universiteti arasında yaradılmış tərəfdaşlığa tam uyğundur. Mən burada xüsusilə aşağıdakı tədris ocaqlarına istinad etmək istəyərdim: Luiss Guido Carli Universiteti, Sapienza Universiteti, Milan Politexnik Universiteti, Bolonya Universiteti, Turin Politexnik Universiteti və digərləri. Qeyd edilən bu universitetlər İtaliya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin daha güclü, daha əhəmiyyətli şəkildə inkişaf etdirilməsinə

öz razılıqlarını vermişlər. Bu münasibətlə mən həmçinin İtaliya universitetləri və ADA Universiteti tərəfindən aparılmış bu işin həm öz tərəfindən, həm xanım nazir Messa tərəfindən yüksək dəyərləndirildiyini, həmçinin burada – Romada Azərbaycanın Mədəniyyət Mərkəzinin açılışını xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Həmin mərkəz vasitəsilə mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığımızın dəyəri daha da yüksək səviyyəyə qaldırılacaqdır və əməkdaşlıq güclənəcəkdir.

Xalqlarımız arasında təşəkkül tapmış və inkişaf etmiş səmimi dostluğu qeyd edərək bildirmək istəyirəm ki, bunun sayəsində münasibətlərimizin daha da dərinləşməsi üçün digər istiqamətlər açılır və bu sahələrdə biz öz işimizi davam etdirmək və tədqiqat işlərimizi bir yerdə aparmaq istərdik. Hesab edirəm ki, biz bu gün mühüm bir anı birlikdə qeyd edirik və bu bizim strateji münasibətlərimizin xüsusi mərhələsi olacaq. Ən vacibi isə odur ki, bunu gələcəkdə birgə yazacağımız səhifələrin perspektivinin başlanğıc nöqtəsi kimi görürük.

Paola Severino (*Luiss Guido Carli Universitetinin vitse-prezidenti, professor*): Hörmətli Prezident! Hörmətli səfirlər, rektorlar, hökumət üzvləri! Belə mühüm sazişlərin imzalanmasında universitetlərimizdən ibarət konsorsiumun bu işə bu qədər fıtixar hissi ilə, bu qədər həvəslə yanaşdığına görə mən çox məmnun olduğumu bildirmək istərdim. Ümumiyyətlə, qeyd etmək istəyirəm ki, mən indi bir neçə il bundan əvvəl Sizin ölkənizə, gözəl paytaxtınız Bakı şəhərinə etdiyim səfərləri xatırlayıram. Hörmətli rektor Hafiz Paşayevlə apardığımız danışıqlar mənim

yaxşı xatirimdədir. Qeyd etmək istəyirəm ki, Sizin gözəl paytaxt şəhəriniz o vaxt mənə böyük təəssürat bağışladı. Çünki Sizin paytaxtınız bir tərəfdən, öz xüsusi, hətta orta əsrlər və ondan əvvəlki tarixi dövrlərə gedib çıxan mədəni irsi ilə məhz fəxr edir. Digər tərəfdən, mən Bakıda müasirliyin, məhz göydələnlərdən ibarət olan o gözəlliyi sanki bizim ürəklərimizdə alovlanan bir alov kimi qəbul edirəm. Ona görə təşəkkür edirəm.

Elə həmin gündən etibarən biz böyük həvəslə sizinlə işləməyə başladıq. Əslində öz aramızda mədəniyyət sahəsində əlaqələrin belə mühüm məqamlarına diqqət yetirdikdə, biz belə bir qərara gəldik – bu elə bir layihədir ki, onun mahiyyəti o qədər böyükdür ki, nəinki ADA Universiteti və Luiss Guido Carli Universiteti arasında, o cümlədən biz, həmçinin bu əlaqələrə digər italyan universitetlərini də qoşmalıyıq. Məhz bu səbəbdən biz istədik ki, ən vacib İtaliya universitetləri bizimlə birgə olsun – Romanın Sapienza Universiteti, Turin Politexnik Universiteti, Milan Politexnik Universiteti və Bologna Universiteti. Buna görə də mən çox şad oldum ki, digər tədris ocaqları da bu mühüm layihədə iştirak etdi. Əslində bu addım İtaliya ilə Azərbaycan arasında nəinki mədəniyyət sahəsində olan, o cümlədən digər sahələrdə də əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinə böyük vüsət verəcək. Bu işə qoşulmuş universitetlərin adından burada mənə çıxış etməyi həvalə etdikləri üçün onların da nümayəndələrinə təşəkkürümü bildirirəm.

Əslində iki il əvvəl cənab Prezident Əliyevin İtaliyaya dövlət səfəri çərçivəsində həmin universitetlərin nümayəndələri ilə də görüşlər keçirildi, vacib sazişlər imzalandı. Məhz bu addımdan sonra biz İtaliya ilə Azərbaycan arasında belə bir çoxtərəfli layihənin hazırlanması və onun həyata keçirilməsi qərarına gəldik. Bu da özlüyündə çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu gün isə artıq Bakıda fəaliyyət göstərən İtaliya–Azərbaycan Universiteti haqqında danışırıq. Bilirik ki, əslində o universitetin də təməli bu il bizim Xarici İşlər naziri Luici Di Maionun və Azərbaycanın müvafiq hakimiyyət orqanlarının iştirakı ilə qoyulmuşdur. Layihə 5 İtaliya Universiteti ilə ADA Universiteti arasında həyata keçiriləcək. Onun əsas məqsədi həm təhsil, həm laboratoriya işləri, həm kadrların hazırlanması, o cümlədən dövlət və özəl sektorun nümayəndələri üçün müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi məqsədini daşıyacaqdır.

Əminəm ki, istər sizin universitet təhsil sisteminizi götürsək, istərsə də İtaliyanın bu sistemini götürsək, biz birgə çalışaraq, əslində innovasiyaya, işlərin daha da təkmilləşdirilməsinə, müxtəlif layihələrin hibridləşdirilməsinə yönəlmiş bir təkan yaranacaqdır ki, bu da aramızdakı qarşılıqlı əməkdaşlığı daha da gücləndirəcək. Əhatə olunan sahələrə gəldikdə isə biznes sahəsi, aqronomiya, dizayn, mühəndislik, memarlıq sahələri onların sırasındadır. Bildiyiniz kimi, biz bunu ADA Universiteti ilə birgə müzakirə edərək razılaşdırmışdıq. İtaliya–Azərbaycan Universiteti orta və uzun perspektivdə ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafı üçün mərkəzi plat-

forma kimi xidmət edəcək. Bununla da biz birgə səylər göstərərək, tələbələrimizə təhsil verərək, tədqiqatçılarımız üçün imkanlar yaradaraq, hər iki ölkənin iqtisadiyyatının ahəngdar inkişafına töhfə verəcəyik. Bu gün beynəlxalq səviyyədə yaşanılan çətinliklər dövründə Prezident Əliyev öz qətiyyətini, öz uzaqgörənliyini nümayiş etdirərək, iki ölkə arasında əməkdaşlıq və dostluq münasibətlərinin daha güclü təməlini məhz burada qoydu. Biz burada məhz onun çox yüksək dəyəərə malik olan liderlik keyfiyyətlərinin şahidiyik.

Cənab Prezident Əliyev, bu gün səhər bizimlə bu tədbirdə iştirak etdiyinizə görə Sizə səmimi-qəlbədən təşəkkürümüzü bildiririk.

H a f i z P a ş a y e v (*ADA Universitetinin rektoru, professor*): Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli dövlət xadimləri, universitetlərin nümayəndələri! Mənim hisslərimi yəqin ki, siz yaxşı başa düşürsünüz. Çox həyəcanlıyam və bu günü mən bir tarixi gün kimi öz yaddaşıma yazıram. Hörmətli cənab Prezidentin dediyi kimi, bu, əsl tarixi bir gündür – həm İtaliya üçün, həm Azərbaycan üçün. Çünki təhsil məhz o sahədir ki, bizim ikitərəfli münasibətləri də genişləndirəcək və daha da yüksəkliyə qaldıracaqdır.

Cənab Prezident, Sizin iki il öncə irəli sürdüyünüz təşəbbüs bu gün öz nəticələrini verir. Yaxşı yardımdadır ki, Sizin o təşəbbüsünüzdən sonra ilk Memoranduma qol çəkildi və elə o zaman professor Paula Severino ilə biz də ilk sənədə qol çəkdik. Sizə açığımı deyim, mən gözləməzdim ki, qısa bir zamanda

bu səviyyədə o müqavilələrə qol çəkək. Artıq demək olar ki, İtaliya–Azərbaycan Universiteti iki ölkə arasındakı münasibətlərin böyük bir hissəsidir. Təbii ki, mən öz tərəfimdən çalışacağam ki, bu, uğurlu olsun və Azərbaycan–İtaliya münasibətlərinə böyük töhfə versin.

Bu gələcək universitetin – bu gün, necə deyərlər, inauqurasiyasını etdiyimiz universitetin proqramı üzrə biz COVID zamanı 2 il ərzində iş apardıq. O ki qaldı onun infrastrukturuna, həmin bu universitetlərin nümayəndəliyinin iştirakı ilə biz laboratoriyaların, ümumən dərş sisteminin qurulmasına çox böyük diqqət yetirdik. Bunun nəticəsidir ki, bu gün imzaladığımız və mübadilə etdiyimiz sənədlərdə çox ciddi və ətraflı proqram tərtib olunubdur. Mən bizim həmkarlarımıza, universitetlərin nümayəndələrinə böyük təşəkkürümü bildirmək və bu işdə fəal iştirak etmiş bizim səfirliyi xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

Cənab Prezident, söz verirəm ki, bu universitetin uğurunu birlikdə görəcəyik və inşallah, Azərbaycanın iqtisadiyyatına lazım olan bütün sahələr üzrə mütəxəssislər yetişdirəcəyik. Çox sağ olun.

* * *

Bu il İtaliya Respublikasının Xarici İşlər və Beynəlxalq Əməkdaşlıq naziri Luici Di Maionun ölkəmizə səfəri çərçivəsində aprelin 2-də Bakıda ADA Universitetinin kampusunda təməli qoyulmuş İtaliya–Azərbaycan Universiteti Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılıb. İtaliya–Azərbaycan Univer-

sitətinin yaradılması barədə razılıq Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ildə İtaliyaya dövlət səfəri zamanı əldə olunub.

Bu ali təhsil ocağında tədris olunacaq akademik proqramlar iqtisadiyyatın strateji sektorlarını əhatə edəcək və yüksəkixtisaslı mütəxəssislər yetişdirəcək. Universitet eyni zamanda, kənd təsərrüfatı və qida sənayesi, mühəndislik, o cümlədən elektrik və elektronika, nəqliyyat və infrastruktur mühəndisliyi, memarlıq, həmçinin şəhərsalma və landşaft memarlığı, dizayn, sosial elmlər, biznesin idarə olunması, italiyaşünaslıq və digər istiqamətlər üzrə təcrübə, nou-hau, texnologiya və innovasiyaların tətbiq ediləcəyi elm və bilik ocağı olacaqdır.

QEYDLƏR

1. «Qoşulmama Hərəkatı» – özlərini heç bir bloka tərəfdar olmadığını bildirmiş 120 dövlətin üzv olduğu, digər 17 ölkənin və 10 beynəlxalq təşkilatın müşahidəçi statusunda birləşdikləri blok. 1961-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı Cakartadadır. Azərbaycan Respublikası 25–26 oktyabr 2019-cu il tarixində Bakı şəhərində Hərəkatın 18-ci dövlət və hökumət başçılarının Zirvə görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Bakı Sammiti ilə Hərəkata sədrlik 2019–2022-ci illər üzrə Azərbaycan Respublikasına keçmişdir. – 5, 6, 110, 129, 131, 138, 151, 219, 220, 221, 225, 285, 286.

2. COVID-19 – koronavirus pandemiyası. 2019-cu ilin ortalarında Çinin mərkəzi Hubey əyalətində yerli sakinlərdə naməlum mənşəli virusun yayılması ilə başlanan xəstəlik. – 6, 23, 129, 131, 225, 285, 314.

3. Füzuli – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1386 km², əhalisi 144 min nəfərdir. 1993-cü ildə ərazisinin bir hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

27 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Azərbaycan Ordusu tərəfindən keçirilmiş əks-hücum əməliyyatı nəticəsində rayonun kəndləri, 17 oktyabr tarixində isə Füzuli şəhəri işğaldan tam azad edilmişdir. – 6, 64, 169, 251, 266, 270.

4. Şuşa – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 289 km², əhalisi 32,8 min nəfərdir. Elmi ədəbiyyatda Şuşanın əsasının XVIII əsrin 50-ci illərinin əvvəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşir tərəfindən qoyulması göstərilə də, tədqiqatlar Şuşanın qədim yaşayış məntəqəsi olduğunu qeyd edir. Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşa bir müddət Pənahəli xanın adı ilə Pənahabad adlandırılmışdır.

Şuşa 1813-cü il Gülüstən müqaviləsinə əsasən, Qarabağ xanlığının tərkibində Rusiyaya birləşdirildi. 1920-ci ilin martında erməni daşnaklarının Qarabağda törətdikləri qırğın nəticəsində Şuşanın bir hissəsi tamamilə yandırıldı və minlərlə günahsız insan qətlə yetirildi. Lakin iyun ayının əvvəlində müsavətçilər və türk generalı Nuru Paşa Şuşanı erməni qəsbkarlarından xilas etdi. 1923-cü il Azərbaycan MİK-nin dekretinə əsasən, keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti təşkil olunduqda Şuşa muxtar vilayətin tərkibinə daxil edildi. 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə Müzəffər Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 8 noyabr 2020-ci ildə işğaldan azad etmişdir. – 6, 32, 44, 46, 47, 64, 71, 91, 137, 209, 221, 262.

5. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) – 1969–2011-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatı adlanırdı. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamnaməsinə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəlmişdir. İqa-

mətgahı Ciddədə yerləşir. Azərbaycan 1991-ci ildən İƏT-in üzvüdür. – 6, 7, 110, 138, 220, 221, 280, 286.

6. Avropa İttifaqı (Aİ) – Avropa dövlətlərinin ən iri inteqrasiya birliyi. Avropa İttifaqına 27 dövlət daxildir.

Avropa İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə 1993-cü ildə Maastrixtdə imzalanmışdır. Aİ azadlıq, demokratiya, insan hüquqları və azadlıqlarına hörmət, həmçinin hüququn aliliyi prinsiplərinə – üzv dövlətlər üçün ümumi olan prinsiplərə əsaslanır.

Aİ Avropada iqtisadi inteqrasiyanın daha da inkişaf etmiş formasıdır. İqtisadi və valyuta ittifaqı 1999-cu ildən fəaliyyətə başlamış və vahid valyuta – avro dövrüyyəyə buraxılmışdır. Aİ üzvləri yalnız Avropa dövlətləri ola bilər. Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Təşkilatın mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 7, 10, 13, 25, 33, 52, 53, 55–62, 65, 67, 68, 87, 108, 118, 122, 124–126, 194, 198, 300, 301, 302.

7. Türk Dövlətləri Təşkilatı, T ü r k d i l l i D ö v l ə t l ə r i n Ə m ə k d a ş l ı q Ş u r a s ı – 3 oktyabr 2009-cu ildə Naxçıvanda imzalanmış Naxçıvan müqaviləsi ilə Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə arasında qurulmuş beynəlxalq təşkilat. 14 sentyabr 2019-cu ildə Özbəkistan quruma üzv olmuşdur. – 7, 244, 258, 270.

8. Türkiyə, T ü r k i y ə C ü m h u r i y y ə t i – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət.

Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 84,34 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. Paytaxtı Ankara şəhəridir. – 7, 10, 48, 70–72, 79, 96, 118, 133–135, 140–143, 145–148, 150, 226, 232, 243, 265, 289–291.

9. Qırğız Respublikası – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 200 min km², əhalisi 6,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayət və 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Bişkek şəhəridir. – 7, 73, 187, 188, 292, 293.

10. Özbəkistan, Özbəkistan Respublikası – Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 448,8 min km², əhalisi 35,7 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd şəhəridir. – 7, 95, 96, 150, 243, 244, 294, 295.

11. Türkmənistan – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 491,2 min km², əhalisi 6 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabad şəhəridir. – 7, 73, 74, 189–192.

12. Rusiya, Rusiya Federasiyası – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,125 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir.

Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 8, 10–12, 14, 59, 60, 73, 74, 119, 120, 127, 128, 166–168, 172–174, 206, 212.

13. İran, İran İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 81 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 24 ostanaya bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş Nazir təşkil, Prezident isə təsdiq edir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. – 8, 10, 48, 74, 75, 150.

14. Gürcüstan – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 8, 24, 48, 67, 73, 74, 76, 79, 113, 212.

15. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 327,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı Prezidentdir. Pay-

taxtı Vaşinqton şəhəridir. – 8, 10, 35, 72, 73, 77, 108, 118, 127.

16. Qazaxıstan, Qazaxıstan Respublikası – Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2,7 milyon km², əhalisi 18,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Nur-Sultan şəhəridir. – 8, 76, 245–251, 254–262, 264–270, 272–275.

17. 10 noyabr Bəyanatı – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabrədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş Dağlıq Qarabağın ətrafında Ermənistanın nəzarətindəki Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi haqqında bəyanat. – 11, 12, 68, 119, 120, 127.

18. Qarabağ – Azərbaycan Respublikası ərazisində keçmiş muxtar vilayət. Əvvəl ərazisi 4161 km² olmuş, sonralar bura müxtəlif ərazilər də daxil edilərək, ərazisi 4400 km²-dək genişləndirilmişdir. 1988-ci ilə qədər burada 170 min əhali yaşayırdı.

DQMV inzibati ərazi vahidi kimi 1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qərarı ilə ləğv edilmişdir.

1988-ci ildən muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq, Dağlıq Qarabağın işğalına başlamışdılar.

Azərbaycan Ordusunun 2020-ci il 27 sentyabrda başladığı əməliyyatların bir hissəsi keçmiş DQMV ərazilərində həyata keçirildi. 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri düşmən işğalından azad edildi. Azərbaycan Ordusunun keçmiş DQMV ərazilərində irəliləməsi Ermənistanı sülhə məcbur etdi. – 12, 14, 15, 18, 19, 27, 31, 42, 57, 64, 71, 79, 91, 106, 143, 172, 175, 177–180, 209, 220, 235, 269, 280, 281, 284, 285.

19. Laçın – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Laçın şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1835 km², əhalisi 79,9 min nəfərdir. Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyannata əsasən, 1 dekabr 2020-ci ildə Laçın rayonu 28 il sonra yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. – 12, 23, 24, 43, 102, 120, 126, 128, 169, 172–175, 177, 179, 288, 289.

20. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar döv-

löt. Sahəsi 5,5 min km², əhalisi 440 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Səderək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan, Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi vardır. – 12, 266.

21. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər, Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 26 km², əhalisi 92,1 min nəfərdir. Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan Antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir. E.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal etmişlər. Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olmuş, məhz bu ildən Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş və qəza mərkəzinə çevrilmişdir. 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 12.

22. Zəngəzur mahalı, Zəngəzur qəzası – XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda inzibati ərazi vahidi. 1861-ci ildə təşkil edilmişdir. Çar Rusiyası hökumətinin 1867-ci il dekabr tarixli Fərmanına əsasən yaradılmış Yelizavetpol (Gəncə) quberniyasının tərkibinə daxil edilmişdir. – 13, 14, 18, 24, 25, 43, 48, 58, 180, 235, 266.

23. Birinci Qarabağ müharibəsi – 1980-ci illərin sonlarından 1994-cü ilin mayına kimi cənub-qərbi

Azərbaycanda yerləşən Qarabağ bölgəsinə Ermənistanın hücumu ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında baş vermiş ərazi münaqişəsi. Tərəflər arasında genişmiqyaslı döyüşlər əsasən 1992-ci ildə başlanmışdır. 1994-cü ilin mayında atəşkəs əldə olunmuşdur. Münaqişənin ATƏT-in prinsipləri əsasında sülh yolu ilə danışıqlar vasitəsilə həlli üçün isə ATƏT-in Minsk qrupu yaradılmışdır. Müharibə nəticəsində 1 milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüş, keçmiş Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonları isə işğal olunmuşdur. Müharibə zamanı Ermənistan silahlı qüvvələri minlərlə hərbi cinayət törətmiş, beynəlxalq hüququn bütün norma və prinsiplərini kobudcasına pozmuş, atəşkəs elan olunduqdan sonra belə, Azərbaycan tərəfinin hərbi bölmələrini və dinc insanları mütəmadi olaraq atəşə tutmuş, işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında etnik, milli və mədəni təmizləmə və ekoloji terror, eləcə də qanunsuz məskunlaşma işləri aparmışdır. – 17, 83, 199.

24. İkinci Qarabağ müharibəsi – Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında atəşkəsdən sonra müşahidə olunan ən gərgin döyüşlər. Tarixə «Vətən müharibəsi», «Dəmir yumruq» əməliyyatı kimi daxil olan döyüşlər Azərbaycanın inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. Qarşıdurmalar 27 sentyabr 2020-ci il səhər saatlarında başlamışdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfindən qəbul edilmiş humanitar atəşkəs rəsmi olaraq 10 oktyabr tarixində qüvvəyə

minsə də, Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi yenidən pozmuşdur. Döyüşlər zamanı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandanın birbaşa rəhbərliyi ilə işğal altındakı torpaqlar uğrunda qəhrəmancasına mübarizə aparmış və qələbə qazanmışdır. 44 günlük müharibə ərzində 4 oktyabrda Cəbrayıl, 17 oktyabrda Füzuli, 20 oktyabrda Zəngilan, 25 oktyabrda Qubadlı, 8 noyabrda isə Şuşa şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Şuşa şəhərinin azad edilməsi ilə Ermənistan silahlı qüvvələrinə ciddi zərbə vurulmuş, bununla da məğlubiyyətə məcbur edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabr 2020-ci il tarixində Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması razılaşdırılmışdır. Bu müqaviləyə əsasən, işğal altındakı digər ərazilər Azərbaycana qaytarılmış, döyüşlər Azərbaycan tərəfinin inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. – 17, 24, 45, 100, 170, 171, 173, 179, 267.

25. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) – BMT-yə məxsus beynəlxalq dövlətlərarası təşkilat. 1946-cı ildə yaradılmışdır. Cenevrədə fəaliyyət göstərir. Nizamnaməsinə görə vəzifəsi ən təhlükəli xəstəliklərlə mübarizə, beynəlxalq sanitariya qaydalarının hazırlanması və s.-dir. – 22.

26. Cəbrayıl – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1050 km², əhalisi 80,8 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

4 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 23, 46, 75, 81, 169.

27. Kəlbəcər – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Kəlbəcər şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 3050 km², əhalisi 93 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyana-ta əsasən, 15 noyabr tarixində təhvil verilməsi qərarlaşdırılan Kəlbəcər rayonu 25 noyabrda Azərbaycana təhvil verildi. Məğlubiyyətlə barışa bilməyən ermənilər bölgədə Azərbaycana qarşı ekoloji terror fəaliyyətləri həyata keçirmişlər. – 23, 24, 43, 102, 169.

28. Rumıniya – cənub-şərqi Avropada dövlət. Ərazisi 238,3 min km², əhalisi 19,4 milyon nəfərdir. Ölkə başçısı Prezident, qanunverici orqan isə ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 24, 73.

29. «Azəri–Çıraq–Günəşli» – Xəzərin Azərbaycan sektorunda ən iri neft yataqları bloku. Bakıdan təxminən 120 km şərqdə yerləşən bu yataqlar Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti adından *bp* şirkəti tərəfindən işlənir. – 25.

30. «Şahdəniz» yatağı – Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən dünyanın ən iri qaz-kondensat yataqlarından biri. 1999-cu ildə kəşf olunub. Bakıdan 70 kilometr cənub-şərqdə, suyun dərinliyinin 50–500 m arasında dəyişdiyi Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşir. 1999-cu ilin iyunundan bu günə ehtiyatları 1,2 trilyon kubmetr qaz və 240 milyon ton qaz-kondensatdan ibarət olan nəhəng «Şahdəniz» yatağının kəşf edilməsi və «Şahdəniz» qaz layihəsinin uğurla həyata keçirilməsi Azərbaycanı dünyaya qaz ixrac edən ölkə kimi tanıdıb. – 25.

31. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonları – 7 iyul 2021-ci ildə Azərbaycan Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında» fərmanına əsasən yaradılmışdır. Qarabağ iqtisadi rayonuna Ağdam, Şuşa, Füzuli, Tərtər, Ağcabədi və Bərdə rayonları, yeni yaradılan Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna isə işğaldan azad olunmuş Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıl, Laçın və Kəlbəcər rayonları daxil edilib. – 27, 43, 46, 167, 169, 173.

32. Sahil Babayev, S a h i l R a f i q o ğ l u (d.1980) – hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, 1999–2006-cı illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Xarici İnvestisiyalar İdarəsinin Hüquq Departamentinin baş mütəxəssisi və müdiri vəzifələrində çalışmışdır. 2009-cu ildən İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Xarici İnvestisiyalar və Yardımların Əlaqələndirilməsi şöbəsinin, 2011–2014-cü il-

lərdə isə Beynəlxalq Təşkilatlarla Əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 mart 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye nazirinin müavini, 30 yanvar 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə isə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat nazirinin müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. 2018-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziridir. – 28.

33. Dünya Bankı – BMT-nin hökumətlərarası ixtisaslaşdırılmış idarəsi. 1944-cü ildə ABŞ-da Bretton-Vuds konfransında təsis olunmuşdur. İdarə Heyəti Vaşinqtondadır. Məqsədi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi və sosial dirçəlişinə kömək etməkdir. Səhmdar cəmiyyəti formasındadır və iştirakçıları yalnız Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvləridir. Banka 188 dövlət daxildir. 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Dünya Bankının üzvüdür. Bankın əsas məqsədi kasıb ölkələrə struktur islahatlarının həyata keçirilməsində və yoxsulluğun azaldılmasında yardım göstərməkdir. Ayrı-ayrı ölkələrdə sabit və davamlı inkişafa nail olmaq üçün Dünya Bankı öz maliyyə resurslarından, yüksəkixtisaslı kadrlardan və biliklər bazasından istifadə edir. – 30.

34. Zəngilan – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 707 km², əhalisi 42 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

20 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 32, 71, 169.

35. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında əhalisinə görə Bakıdan sonra ikinci böyük şəhər. Gəncə şəhəri Kiçik Qafqazın şimal-şərqində, Gəncə-Qazax düzənliyində yerləşir. Sahəsi 173 km², əhalisi 360,4 min nəfərdir. – 32, 35, 39.

36. Mikayıl Cabbarov, Mikayıl Çingiz oğlu (d.1976) – hüquqşünas-iqtisadçı. 2004–2009-cu illərdə Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf nazirinin müavini, 2013–2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri, 2017–2019-cu illərdə isə Vergilər naziri olmuşdur. 23 oktyabr 2019-cu ildən İqtisadiyyat naziridir. – 33, 72, 114, 116, 117.

37. Böyük Britaniya, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. Böyük Britaniya adası, İrlandiya adasının şimal-şərq hissəsi, Anqlsi, Uayt, Normand, Orkney, Hebrid, Şetlend adaları və bir sıra kiçik adalardan ibarətdir. Sahəsi 244,1 min km², əhalisi 65,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən qraflıqlara və qraflıq hüququnda olan şəhərlərə bölünür. Böyük Britaniya parlamentli monarxiyadır. Paytaxtı London şəhəridir. – 33.

38. SOCAR, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – Azərbaycan

Respublikası ərazisində neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasət əsasında həyata keçirən, neft sənayesinin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən, yanacaq enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. Respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneftkimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə «Həsilatın Pay Bölgüsü» Sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 34, 39, 262.

39. Çin Xalq Respublikası (ÇXR) – Mərkəzi və Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 9,6 milyon km², əhalisi 1,4 milyard nəfərdir. İnzibati cəhətdən 22 əyalətə (Tayvansız), 5 muxtar rayona və mərkəz tabeliyində olan 3 şəhərə (Pekin, Şanxay, Tyantszin) bölünür. Ali dövlət hakimiyyəti orqanı Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisidir. Dövlət başçısı Çin Xalq Respublikasının Sədridir. Paytaxtı Pekin şəhəridir. – 35, 73, 77.

40. Azərbaycan Beynəlxalq Bankı, ABB – səhmləri Azərbaycan dövlətinə məxsus olan və bank fəaliyyəti göstərən açıq səhmdar cəmiyyət. ABB ASC 1992-ci ilin 10 yanvarında tam səhmdar cəmiyyət tipli bank

kimi fəaliyyətə başlayıb. Bankın baş ofisi Bakıda yerləşir. ABB hazırda aktivlərinin həcminə, müştəri bazasına və beynəlxalq əməliyyat portfelinə görə Cənubi Qafqaz regionunun ən aparıcı banklarından biridir. Azərbaycanın müxtəlif regionlarını əhatə edən 59 filial və 19 şöbəsi ilə bank fərdi və korporativ müştərilərə universal bank xidmətləri göstərir. Bankın xidmət etdiyi hüquqi şəxslərin sayı 18000-ə yaxın, fiziki şəxslərin sayı isə 1,3 milyondan çoxdur. Bankda 2700-dən çox işçi çalışır.

«Azərbaycan İnvestisiya Holdinginin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 5 noyabr tarixli 1174 sayılı Fərmanına əsasən, ABB Açıq Səhmdar Cəmiyyəti Azərbaycan İnvestisiya Holdinginin idarəetməsinə verilib. – 39.

41. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Qərbi və Şərqi Avropa, həmçinin MDB ölkələrini uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1990-cı ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı London-da yerləşir. Bankın 61 üzvü var, eləcə də Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa İttifaqı ora daxildir. – 40.

42. Dünya İqtisadi Forumu, Davos İqtisadi Forumu (DİF) – İsveçrənin kurort şəhəri Davosda keçirilən forum. 1971-ci ildə yaradılmışdır. Ötən əsrin 70-ci illərinin ortalarından forumun iclaslarına müxtəlif ölkələrin hakimiyyət nümayəndələri və iş dünyasının liderləri olan sahibkarlar dəvət edilməyə başlandı. 1987-ci ildən etibarən DİF Dünya İqtisadi Forumu

adlandırılmağa başlanıb. Davos forumu üçün ənənəvi şəkildə illik keçirilən görüşlər xarakterikdir. DİF-in hər il keçirilməsində əsas məqsəd dövlət və hökumət başçılarını, beynəlxalq təşkilatları, elm adamlarını, nüfuzlu siyasətçiləri, iqtisadçıları, biznesmenlərin iştirakı ilə yeni beynəlxalq iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsini müzakirə və təşkil etməkdir. 27–31 yanvar 1995-ci ildə Heydər Əliyev ilk dəfə olaraq Dünya İqtisadi Forumunda iştirak etmək üçün İsveçrənin Davos şəhərində işgüzar səfərdə olub. Azərbaycan Respublikasının DİF-də ilk dəfə iştirakı münasibətilə forum çərçivəsində Azərbaycana həsr olunmuş görüş keçirilib və Heydər Əliyev ölkə haqqında, onun siyasi, iqtisadi və sosial-mədəni inkişaf göstəriciləri barədə tədbir iştirakçılarına geniş məlumat verib. – 42.

43. Ağdam – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Ağdam şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1150 km², əhalisi 202,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ağdam şəhəri və əksər kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyana-ta əsasən, 2020-ci il noyabrın 20-də Ağdam yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamı boşaldıb Azərbaycan Respublikasına təhvil vermişdir. – 44, 46, 47, 64, 75, 80, 169, 281.

44. Avropa Komissiyası (AK) – Avropa İttifaqının (Aİ) dövlət strukturundan üstün siyasi insti-

tutlarından biri, ümumi idarəetmə orqanı. 1958-ci ildə Avropa iqtisadi inteqrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır.

Komissiya Avropa komissarlarından, sədrdən, sədrin 2 müavinindən və üzvlərdən ibarətdir. Avropa İttifaqına hər bir üzv dövlət Avropa Komissiyasında 1 yerə malikdir.

Avropa Komissiyasının hazırladığı aktların və qərarların layihələri kitab formasında dərc olunur və geniş müzakirəyə təqdim edilir. Avropa Komissiyası Avropa İttifaqının büdcə layihəsini hazırlayır və onun yerinə yetirilməsini təmin edir. – 52, 55, 56, 59, 65, 122, 198.

45. «Şərq Tərəfdaşlığı» Proqramı – Avropa İttifaqının üzv ölkələri Polşa və İsveçin MDB-yə daxil olan Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan, Moldova, Belarus və Ukrayna ilə qonşuluq siyasəti çərçivəsində münasibətlərin yaxşılaşdırılmasına aid layihə. – 52, 53, 59, 61.

46. «Cənub Qaz Dəhlizi» – Azərbaycanda hasil olunan enerjidaşıyıcılarını Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə qərb bazarlarına nəql edir. – 57, 60, 87.

47. Ukrayna – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,5 min km², əhalisi 44,13 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Rada"dır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 59, 73, 166–168, 241, 242.

48. Avropa Parlamenti – Avropa İttifaqının (Aİ) fəvqəlmilli institutlarından biri. 1957-ci ildə Avropa iqtisadi inteqrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır. Seçmək və seçilmək hüququndan Aİ vətəndaşları istifadə edir. Plenar iclasları Strasburqda, komissiyaların işi Brüsseldə keçirilir. Avropa Parlamentinin bütün çağırışlarında başlıca mövqə Avropa Xalq Partiyasına və Avropa Sosialist Partiyasına məxsusdur. Avropa Parlamenti məcburi xarakter daşımayan qərar verir. Avropa Parlamenti beynəlxalq problemlərin müzakirəsi zamanı öz səlahiyyətlərindən geniş istifadə edir, qəbul olunan qətnamələr məcburi qüvvəyə malik deyildir. Avropa Parlamenti Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə əməkdaşlıq edir. – 63, 64, 66.

49. Şarl Mişel (d.1975) – belçikalı siyasətçi. 2014–2019-cu illərdə Belçikanın Baş Naziri olmuşdur. 2019-cu ildən Avropa İttifaqı Şurasının Prezidentidir. – 65, 68, 300–302.

50. Rəcəb Tayyib Ərdoğan (d.1954) – Türkiyənin siyasi və dövlət xadimi. 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlamışdır. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideridir.

2002-ci ildə keçirilən növbədənənar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Rəcəb Tayyib Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş Naziri, 2014-cü ilin sentyabrında və 2018-ci ilin aprelində yenidən

Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti seçilmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 70, 141–143, 145, 147, 148, 226, 289, 290.

51. Şuşa Bəyannaməsi – 2021-ci il iyunun 15-də Şuşada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən Şuşa şəhərində imzalanmış bəyannamə. – 71, 291.

52. Yaponiya – Sakit okeanın Şərqi Asiya sahilləri yaxınlığındakı adalarda dövlət. Sahəsi 378 min km², əhalisi 125,9 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 47 prefekturaya bölünür. Yaponiya konstitusiyalı monarxiyadır. Paytaxtı Tokio şəhəridir. – 73.

53. Kanada – Şimali Amerikada dövlət. Sahəsi 9,98 milyon km², əhalisi 37,6 milyon nəfərdir. Kanada 10 əyalətə və 3 əraziyə bölünmüş federasiyadır. Dövlət başçısı Böyük Britaniya Kralıçasıdır. Onu ölkədə general-qubernator əvəz edir. Qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Ottava şəhəridir. – 73.

54. İtaliya, İ t a l i y a R e s p u b l i k a s ı – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Padan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301,3 min km², əhalisi 61 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezi-

dentdir. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 73, 74, 214, 303–315.

55. Belarus, B e l a r u s R e s p u b l i k a s ı – Avropada dövlət. Sahəsi 207,6 min km², əhalisi 9,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 117 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Minsk şəhəridir. – 73, 299.

56. Bolqarıstan, B o l q a r ı s t a n R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 73, 86–90.

57. Polşa, P o l ş a R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 312,7 min km², əhalisi 38,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 49 voyevodalığa bölünür. Ali və yeganə qanunverici orqanı ikipalatalı Seymdir. Paytaxtı Varşava şəhəridir. – 73.

58. Finlandiya, F i n l a n d i y a R e s p u b l i k a s ı – Avropanın şimalında Baltik dənizi sahilində dövlət. Sahəsi 338 min km², əhalisi 5,3 milyon nəfərdir. Finlandiya inzibati cəhətdən 12 ərazi vahidinə (lyaniya) bölünür. Finlandiya parlament respublikasıdır. Paytaxtı Helsinki şəhəridir. – 73.

59. Niderland Krallığı (qeyri-rəsmi adı Hollandiya) – Qərbi Avropada, Şimal dənizi sahilində dövlət.

Sahəsi 41,5 min km², əhalisi 17 milyon nəfərdir. İnzi-bati ərazisi 12 əyalətə bölünür. Dövlət başçısı Kral, qanunverici orqanı ikipalatalı (Baş şatlar) parla-mentdir. Paytaxtı Amsterdam şəhəridir. – 73.

60. Şimali Makedoniya, Ş i m a l i M a k e d o n i y a R e s p u b l i k a s ı – cənub-şərqi Avropada dövlət. Şimal-şərqdə Serbiya, şimal-qərbdə Kosovo, cənub-da Yunanistan, qərbdə Albaniya ilə həmsərhəddir. Ümumi sahəsi 25,7 min km², əhalisi 2 milyon nəfərdir. İdarəetmə forması parlament respublikasıdır. Paytaxtı Skopye şəhəridir. – 73, 227, 228.

61. Litva, L i t v a R e s p u b l i k a s ı – Avropada, Baltik dənizinin şərq sahilində dövlət. Şimalda Latviya, cənub-şərqdə Belarus, cənub-qərbdə Polşa və Rusiyanın Kalininqrاد bölgəsilə həmsərhəddir. Ərazisi 65 min km², əhalisi 2,8 milyon nəfərdir. Ölkəni Prezident idarə edir. Paytaxtı Vilnus şəhəridir. – 73.

62. Avstriya, A v s t r i y a R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Şimaldan Çexiya, şərq-dən Slovakiya və Macarıstan, cənubdan Sloveniya və İtaliya, qərbdən İsveçrə, Lixtenşteyn və Almaniya ilə həmsərhəddir. Ölkə 9 federal torpaqdan və ya vilayətdən ibarətdir. Ərazisi 83,9 km², əhalisi 9,27 milyon nəfərdir. Avstriya parlament respublikasıdır. Paytaxtı Vyana şəhəridir. – 73, 121, 122.

63. Estoniya, E s t o n i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 45,2 min km², əhalisi

1,3 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Tallinn şəhəridir. – 73.

64. Danimarka, D a n i m a r k a K r a l l ı ğ ı – Avropada dövlət. Ölkə qərbdən Şimal dənizi, şərqdən Baltik dənizi, cənubdan Almaniya ilə həmsərhəddir. Ölkə 17 amtoma (vilayət) bölünmüşdür. Ərazisi 43 km², əhalisi 5,8 milyon nəfərdir. Danimarka konstitusiyalı monarxiyadır. Paytaxtı Kopenhagen şəhəridir. – 73.

65. Tacikistan, T a c i k i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 143,1 min km², əhalisi 9,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi Bədxəşan Muxtar Vilayətinə, 2 vilayət və 45 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Düşənbə şəhəridir. – 73.

66. Braziliya, B r a z i l i y a F e d e r a t i v R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Amerikada dövlət. Sahəsi 8,5 milyon km², əhalisi 212,8 milyon nəfərdir. Braziliya Federasiyası 26 ştata və 1 federal dairəyə bölünür. Dövlət və hökumətin başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Milli Konqresdir. Paytaxtı Brazilia şəhəridir. – 73.

67. Misir, M i s i r Ə r ə b R e s p u b l i k a s ı – Afrikanın şimal-şərqində və Asiyanın Sinay yarımadasında dövlət. Sahəsi 1 milyon km², əhalisi 100 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Qahirə şəhəridir. – 73, 94.

68. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı Federal Milli Şuradır ki, Prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Abu-Dabi şəhəridir. – 73, 118, 297, 298.

69. Livan, L i v a n R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Asiyada, Aralıq dənizinin şərq sahilində dövlət. Sahəsi 10,4 min km², əhalisi 4,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Beyrut şəhəridir. – 73, 145.

70. İraq, İ r a q R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Asiyada dövlət. Şimalda Türkiyə, şərqdə İran, cənubda Səudiyyə Ərəbistanı və Küveyt, qərbdə isə Suriya və İordaniya ilə həmsərhəddir. Ərazisi 435 km², əhalisi 43,8 milyon nəfərdir. Paytaxtı Bağdad şəhəridir. – 73.

71. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belarusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçılarının imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağılıqdan sonra yeni dövlətlərarası birlik kimi yarılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş Nizamnaməsində aşağıdakı birləşmə sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi

tisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rəbətənin inkişafında əməkdaşlıq; əhəlinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər nazirləri Şurası; Dövlətlərarası İqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsləhət Komitəsidir. – 77–79, 118.

72. «Google» – dünyanın ən böyük axtarış sistemi və reklam sahəsində ixtisaslaşmış transmilli şirkət. «Google» internetdə yerləşən bir çox xidmət və məhsullara sahiblik etməklə yanaşı, onları inkişaf etdirir. «Google» ilk dəfə 4 sentyabr 1998-ci ildə özəl şirkət olaraq qurulub. – 79.

73. «Apple» – 1976-cı il aprel ayının 1-də Stiv Cobs, Stiv Voznyak və Ronald Uayn tərəfindən yaradılan, hazırda dünyanın ən böyük proqram təminatçılarından biri olan kompüter firması. – 79.

74. Heydər Əliyev, H e y d ə r Ə l i r z a o ğ l u (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), 2 dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilər əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünüdərkini yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1971-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, 1976-cı ilin martında Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ilin noyabrında isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanınması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pislə-

miş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsiplial fikirlər söyləmiş, keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın ozamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi, iyulun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təş-

kilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H.Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon Sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya inteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tam hüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən Prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 82, 91, 181, 182, 188, 201, 204, 205, 207, 211, 272.

75. Xocalı soyqırımı – 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri və Xankəndidə yerləşən Rusiyanın 366-cı alayının əsgər və zabitləri Xocalıya hər tərəfdən hücum etmiş, şəhəri tamamilə yandırmış, 613 azərbaycanlı öldürülmüş, yüzlərlə şəhər sakini yaralanmış, itkin düşmüşdür. Fəciəni qətlə kimi dünyanın 10-dan çox ölkəsi, həmçinin ABŞ-in 22 ştatı tanımışdır. – 82.

76. Ülvi Mehdiyev, Ülvi Ramiz oğlu (d.1985) – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri. – 83, 85.

77. Həsən bəy Zərdabi, Həsən bəy Səlim bəy oğlu Məlikov (1837–1907) – Azərbaycan publisisti, pedaqoq, maarifçi-demokrat, təbiətşünas. 1875-ci ilin 22 iyulunda Bakıda qubernator mətbəəsində Azərbaycan dilində «Əkinçi» qəzetinin nəşrinə müvəffəq olmuşdur. Bu qəzetlə Azərbaycan milli mətbuatının əsası qoyulmuşdur. Əkinçi qəzeti Azərbaycan, həmçinin də bütün Rusiyada nəşr olunmuş ilk türkdilli qəzetdir. Həsən bəy Zərdabi Azərbaycan peşəkar teatrının yaradıcılarındanıdır. Onun rəhbərliyi ilə, dramaturqlardan Nəcəf bəy Vəzirov və Əsgər ağa Adıgözəlovun fəal iştirakı ilə 1873-cü ildə M.F.Axundovun «Hacı Qara» və «Lənkəran xanının vəzirli» komediyaları tamaşaya qoyulmuşdur. – 91.

78. «Əkinçi» qəzeti – Azərbaycan dilində yayımlanan ilk qəzet. 1875–1877-ci illərdə nəşr edilmişdir. İlk

sayının buraxıldığı 22 iyul Azərbaycanda Milli Mətbuat Günü kimi qeyd olunur. Ayda iki dəfə 300–400 tirajla yayımlanmışdır. Ümumilikdə 56 sayı buraxılmışdır. – 91.

79. Şavkat Mirziyoyev (d.1957) – Özbəkistanın siyasi və dövlət xadimi. 2003–2006-cı illərdə Özbəkistan Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. 2016-cı ildən Özbəkistan Respublikasının Prezidentidir. – 95, 96, 243, 294.

80. Entoni Blinken (d.1962) – siyasətçi və diplomat. 2021-ci ildən Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibidir. – 108, 127.

81. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərar-gahı Nyu Yorkda yerləşir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San Fransisko Konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə minib. Hazırda BMT-yə 193 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Assambleya, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və Sosial Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Katiblikdir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. – 110, 131, 241, 257, 269, 270, 280.

82. Mehriban Əliyeva, Mehriban Arif qızı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–92-ci illərdə akademik M.Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan–İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Azərbaycan xalqının ümummillilərinin zəngin irsinin öyrənilməsi, həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaradılmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə UNESCO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005–2017-ci illərdə isə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. Mehriban Əliyeva ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. 2015-ci ildə Bakıda keçirilmiş ilk Avropa oyunlarının Təşkilat Komitəsinin sədri olmuş, oyunların yüksək səviyyədə keçirilməsində müstəsna xidmətlərinə görə «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 111, 112, 114, 116, 134, 136, 137, 142, 145, 150, 153, 157, 160, 161, 200, 202, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 229, 235–239.

83. Heydər Əliyev Fondu – qeyri-hökumət, qeyri-kommersiya təşkilatı. Rəsmi açılışı 10 may 2004-cü ildə olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti UNESCO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevadır.

Fondun yaradılmasında məqsəd ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramı ifadə etmək, Heydər Əliyev siyasi məfkurəsinin həmişəyaşar səciyyəsinə əks etdirmək, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daima aşılamaq olmuşdur.

Fondun prezidenti onun səlahiyyətli qanuni nümayəndəsidir. Fondun işinə bilavasitə rəhbərlik icraçı direktora aiddir. Fondun nəzdində Ekspert Şura-

sı və digər qurumlar fəaliyyət göstərir. – 112, 146, 209, 211.

84. Salome Zurabişvili (d.1952) – Gürcüstanın siyasi xadimi. 2004–2005-ci illərdə Gürcüstanın Xarici İşlər naziri olmuşdur. 2018-ci ildən Gürcüstanın Prezidentidir. – 113.

85. İspaniya, İ s p a n i y a K r a l l ı ğ ı – Cənub-Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 506 min km², əhalisi 47,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 17 muxtar vilayətə daxil olan 50 əyalətə bölünür. İspaniya konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı Kral, qanunverici orqanı Kortoslərdir. Paytaxtı Madrid şəhəridir. – 118.

86. Fransa, Fransa Respublikası – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 643,8 min km², əhalisi 68 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 101 departamentə bölünür. Qanunverici orqanı iki palatadan ibarət parlamentdir. İcra hakimiyyəti Prezident və Nazirlər Şurasına məxsusdur. Paytaxtı Paris şəhəridir. – 119.

87. Emmanuel Makron (d.1977) – Fransanın dövlət və siyasi xadimi. 2017-ci ildən Fransa Respublikasının Prezidentidir. «İrəli, Respublika» siyasi partiyasının yaradıcısı və lideridir. – 119.

88. İrəvan – qədim Azərbaycan şəhəri. Azərbaycan Milli Şurasının 1918-ci il 29 may tarixli Qərarı ilə «bir siyasi mərkəz» olaraq, ermənilərə güzəşt

edilmiş və o dövrdə Cənubi Qafqazda yaradılmış ilk erməni dövlətinin – Ermənistan Respublikasının paytaxtına çevrilmişdir. İrəvan müxtəlif dövrlərdə Sasani dövlətinin (III–VII əsrlər), Ərəb xilafətinin (VII– IX əsrlər), Səlcuq dövlətinin (XI–XIII əsrlər), Monqol imperiyasının (XIII–XIV əsrlər), Azərbaycan Qaraqoyunlu (1410–1468), Ağqoyunlu (1468–1501), Səfəvilər (1501–1736) dövlətlərinin, Nadir şah (1736–47) imperiyasının tərkibində olmuşdur. Nadir şahın ölümündən sonra Azərbaycan torpaqlarında müstəqil dövlətlər – xanlıqlar meydana gələrkən, burada İrəvan xanlığı (1747–1828) yaranmışdır.

Bütün tarixi dövrlərdə azərbaycanlılar İrəvan əhalisinin etnik tərkibində əsas yer tutmuşlar. Rusiyanın İrəvanı işğal etdiyi dövrdə İrəvanın 9700 nəfərlik əhalisinin 75,6 %-i Azərbaycan türkləri idi. Çarizmin erməniləri İran və Türkiyədən kütləvi şəkildə Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürməsi nəticəsində ermənilərin sayı artmağa başladı. – 120, 127.

89. Fələstin Dövləti – BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən, Böyük Britaniya mandatlığı ləğv edilərək, Fələstin ərazisində müstəqil ərəb və yəhudi dövlətləri yaradılmalı idi. Fələstin Ərəb Dövləti üçün ayrılmış ərazinin böyük hissəsi 1948–49-cu illərdə və 1967-ci ildə İsrail tərəfindən zəbt edilmişdir. 1988-ci ildə Fələstin Azadlıq Təşkilatı müstəqil Fələstin Dövlətinin yaranmasını elan etdi. 1994-cü ildə isə Müvəqqəti Fələstin Muxtariyyəti yaradıldı. Sahəsi 6,2 min km², əhalisi 5 milyon nəfərdir. Paytaxtı Qüds şəhəridir. – 138, 139.

90. Mahmud Abbas (d.1935) – Fələstin siyasətçisi, Fələstin Milli Administrasiyasının Sədri (Fələstin Dövlətinin Prezidenti) və FƏTH hərəkatının rəhbəridir. – 138, 139.

91. Leyla Əliyeva, L e y l a İ l h a m q ı z ı (d.1985) – «Baku» jurnalının baş redaktoru, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın böyük qızı. 2006–2008-ci illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunun magistraturasında oxumuş və bu institutda oxuyan azərbaycanlı tələbələrin nümayəndəsi kimi fəaliyyət göstərmişdir. Moskvada Heydər Əliyev Fondunun filialına başçılıq edir. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilmişdir. – 146.

92. Əfqanıstan, Əfqanıstan İslam Əmirliyi – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,8 min km², əhalisi 32,2 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 34 vilayətə bölünür. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 146.

93. Cəlaləddin Rumi, Mövlana Cəlaləddin Bəlxı (1207–1273) – islam və təsəvvüf dünyasından olan şair, mövləvi yolunun öncülü, vəhdəti-vücuda (panteizm) fəlsəfəsinin nümayəndəsi. Əsl adı Məhəmməd Cəlaləddindir. Xudavəndiyar, Sultanul-Aşiqin (aşiqlər sultanı), Sultanul-Muhibbin (sevgililər sultanı) ləqəbləri ilə də tanınmışdır. Mövlana ləqəbi isə ona hələ gənc yaşlarında ikən Konyada dərslər verməyə başladığı za-

manlarda verilmişdir. Mövlana ləqəbini ilk dəfə ona Şeyx Sədrəddin Konyəvi vermişdir. 2007-ci ildə Mövlananın anadan olmasının 800 illiyi UNESCO tərəfindən «Dünya Mövlana ili» elan edilmişdir. – 148, 149.

94. Səudiyyə Ərəbistanı, S ə u d i y y ə Ə r ə b i s t a n ı K r a l l ı ğ ı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 2,15 milyon km², əhalisi 34,2 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə bölünür.

Səudiyyə Ərəbistanı mütləq teokratik monarxiyadır. Dövlət başçısı Kraldır. Ölkədə bütün hakimiyyət Krala məxsusdur. İcra orqanı Nazirlər Şurasıdır, Şuranı Kral təyin edir və ona başçılıq edir. Hökumətin nəzdində Məşvərət Şurası vardır. Müsəlmanların 2 müqəddəs şəhəri Məkkə və Mədinə Səudiyyə Ərəbistanındadır. Paytaxtı Ər-Riyad şəhəridir. – 150, 232.

95. OPEC+ (Neft ixrac edən ölkələr təşkilatı) – 1960-cı ildə yaradılmışdır. Tərkibinə İran, Venesuela, Küveyt, Səudiyyə Ərəbistanı, Əlcəzair, Nigeriya, Ekvador, Qabon, Anqola, İraq, Konqo, Liviya, BƏƏ, Ekvatorial Qvineya daxildir. Mənzil-qərargahı Vyanada yerləşir. – 151, 297.

96. Ramin Quluzadə, R a m i n N a m i q o ğ l u (d.1977) – iqtisadçı. 2005–2015-ci illərdə Heydər Əliyev Fondunda, 2015–2016-cı illərdə Azərbaycan Respublikası Rabitə və Yüksək Texnologiyalar nazirinin birinci müavini, 2016–2017-ci illərdə isə Azərbaycan Respublikasının Rabitə və Yüksək Texnologiyalar naziri vəzifələrində çalışıb. 2017–2021-ci illərdə

Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar naziri olmuşdur. 2021-ci ildən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər müdürüdür. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilmişdir. – 155.

97. «Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» QSC (AzTV) – Azərbaycanın ilk milli televiziya kanalı. Azərbaycan televiziyası 1956-cı il fevralın 14-də yayıma başlamışdır. Kanada, Rusiya, Türkiyə kimi ölkələrdə müxbir məntəqələri fəaliyyət göstərir. – 162.

98. Qubadlı – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Qubadlı şəhəridir. 14 mart 1933-cü ildə yaradılmışdır. Ərazisi 802 km², əhalisi 40,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

25 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 169.

99. Vladimir Putin (d.1952) –2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nin direktoru, 1999–2000 və 2008–2012-ci illərdə Rusiya hökumətinin başçısı, 2012 və 2018-ci illərdə isə yəni-dən Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilmişdir. – 173.

100. Cenevrə Konvensiyası – 1949-cu ildə İsveçrənin Cenevrə şəhərində keçirilən konfransda 4 Cenevrə

Konvensiyası qəbul edilmişdir. Cenevrə konvensiyaları və onlara əlavə edilmiş protokollar silahlı münaqişələr zamanı yaralı, xəstə və gəmi qəzasına uğramış hərbiçilərin vəziyyətini yaxşılaşdırmaq, hərbi əsirlərə baş çəkmək, mülki əhaliyə köməklik göstərmək və ümumilikdə humanitar hüquq ilə mühafizə edilən şəxslərə qarşı müvafiq rəftarı təmin etmək hüququnu müəyyən edir. Təcavüzkar Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi bütün beynəlxalq norma və prinsiplərə əməl etməyərək, Cenevrə Konvensiyası ilə üzərinə düşən öhdəliklərini kobud şəkildə pozub – dinc əhalini, çoxsaylı ev və mülki obyektləri, təsərrüfat təyinatlı məntəqələri hədəfə alıb, mülki vətəndaşlara qarşı cinayətlər törədib. Hədəf kimi seçilən ərazilər əhalinin kompakt olduğu məntəqələr – rayon və kənd mərkəzləri, mülki infrastruktur obyektlər – xəstəxanalar, tibb məntəqələri, məktəb binaları, uşaq bağçalarıdır. – 175.

101. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – Müsəlman Şərqiində ilk dəfə dünyəvi, demokratik respublikanın əsasını qoymuş müstəqil Azərbaycan dövləti. Cəmi 23 ay (1918-ci il mayın 28-də yaradılmış, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin və daşnakların səyi ilə devrilmişdir) yaşamışdır. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə (1918, 16 iyun – 17 sentyabr), sonra Bakı şəhəri (1918, 17 sentyabr–1920, 28 aprel) idi. Azərbaycan hökuməti yeni suveren milli dövlətin müxtəlif problemlərinin həlli yollarında böyük əzmlə çalışırdı. Nazirlər Şurasının 27 iyun 1918-ci il tarixli Fərmanı ilə respublikada dövlət dili türk (Azərbaycan) dili elan edildi. Azərbaycan Respublikasının parla-

menti 1919-cu il avqustun 11-də «Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında» Qanun qəbul etdi. Xalq maarifi sahəsində qısa müddətdə böyük tədbirlər həyata keçirildi. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçürüldü, Bakı Dövlət Universiteti təsis edildi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı məqsədi ilə 1919–20-ci tədris ilində 100 gənc Avropanın müxtəlif təhsil müəssisələrinə göndərildi. Məktəblərin xeyli hissəsi milliləşdirildi, kitabxanalar açıldı, savadsızlığın ləğvi üçün kəndlərdə kurslar yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzləri (üçrəngli bayraq, gerb, himn) milli Azərbaycan rəmzləri kimi tanındı. Azərbaycan Dövlət Bankı yaradıldı, 1918-ci ilin martında dağıdılmış neft sənayesi və Bakı–Batum neft kəməri bərpa edildi. – 182.

102. Sadır Japarov (d.1968) – qırğız siyasətçisi və dövlət xadimi. 2021-ci ildən Qırğız Respublikasının Prezidentidir. – 188, 292.

103. Sərdar Berdiməhəmmədov (d.1981) – Türkmənistanın dövlət xadimi və siyasətçisi. 19 mart 2022-ci ildən Türkmənistan Prezidentidir. – 191, 192.

104. Qurbanqulu Berdiməhəmmədov (d.1957) – Türkmənistanın dövlət xadimi. 2007–2022-ci illərdə Türkmənistanın Prezidenti olmuşdur. – 191, 192.

105. Almaniya, A l m a n i y a F e d e r a t i v R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 83 milyon nəfərdir. AFR tərkibində 16 ərazisi olan federasiyadır. Dövlət başçısı

Prezident, hökumət başçısı Federal Kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bundestaq və Bundesratdan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 197–199.

106. Müslüm Maqomayev, Müslüm Məhəmməd oğlu (1942–2008) – görkəmli Azərbaycan opera və estrada müğənnisi. Azərbaycan Respublikası və SSRİ Xalq artisti. Bəstəkar Müslüm Maqomayevin nəvəsi. Keçmiş SSRİ məkanında və bir çox xarici ölkələrdə müvəffəqiyyətlə çıxış etmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «İstiqlal» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 200–209, 211–215.

107. İkinci dünya müharibəsi (1939–1945) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanılmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti surətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini tutdu. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla da İkinci dünya müharibəsi başa çatdı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağıdılmışdı. – 201.

108. Eldar Quliyev, Eldar Tofiq oğlu (1941–2021) – Azərbaycan kinorejissoru, ssenaristi, Azərbaycan SSR xalq artisti (1982), Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı, «Debüt» studiyasının bədii rəhbəri (1987-ci ildən), Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin kino kafedrasının professoru. Kifayət qədər bədii və sənədli filmin müəllifidir. 1969-cu ildə ilk böyük ekran əsəri olan «Bir cənub şəhərində» filmi ilə özünü təsdiqləyib və bu filmlər Azərbaycan kinosunda yeni bir mərhələnin təməlini qoyub.

1979-cu ildə «Babək» filmini çəkir və bu film professionallıq səviyyəsinə, kütləvi və batal səhnələrin miqyasına görə heç də xaricdə istehsal olunan bu tipli filmlərdən geri qalmırdı. Həmin illərdə «Babək» filmi 52 ölkə tərəfindən satın alınıb. – 205.

109. Tahir Salahov, Tahir Teymur oğlu (1928–2021) – böyük Azərbaycan boyakarı və qrafiki. Azərbaycan və SSRİ Xalq rəssamı. Azərbaycan və SSRİ Dövlət mükafatları laureatı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Rusiya Rəssamlıq Akademiyasının həqiqi üzvü. 1973-cü ildən SSRİ Rəssamlar İttifaqı

İdarə Heyətinin birinci katibi olmuşdur. Yaradıcılığı mövzu və janr zənginliyi, bədii forma əlvanlığı, estetik kamilliyi ilə səciyyələnir. Bu baxımdan müasir portret sənətinin ən kamil nümunələrindən olan «Bəstəkar Qara Qarayev»in portreti, eləcə də monumental divar rəsmini xatırladan «Abşeron qadınları» əsərləri xüsusilə fərqlənir. Azərbaycan Respublikası və SSRİ Ali sovetlərinin üzvü olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət», 1-ci dərəcəli «Əmək», «İstiqlal», «Heydər Əliyev» ordenləri və «Heydər Əliyev mükafatı» ilə təltif edilmişdir. – 205.

110. Tofiq Quliyev, T o f i q Ə l ə k b ə r o ğ l u (1917–2000) – Azərbaycan bəstəkarı, pianoçu, dirijor, bir çox simfonik əsərlərin, kantataların, fortepiano əsərlərinin müəllifi, Azərbaycan SSR Xalq artisti (1964), Azərbaycan caz və estrada musiqisinin banilərindən biri. – 205.

111. Oqtay Mirqasımov, O q t a y M i r ə s ə d u l l a o ğ l u (d.1943) – Azərbaycan kinorejissoru, ssenarist, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti (2000). Bir çox sənədli, bədii filmlərin quruluşçu rejissoru və ssenari müəllifidir.

Filmləri Ümumittifaq festivallarda mükafat alıb. 1993–2001-ci illərdə «Azərkinovideo» İstehsalat Birliyinin baş direktoru vəzifəsində çalışıb. Azərbaycan Respublikasının «Şərəf» ordeni ilə təltif edilib. – 206.

112. Bülbül, M u r t u z a M ə ş ə d i R z a o ğ l u M ə m m ə d o v (1897–1961) – Azərbaycan klassik vokal məktəbinin banisi, musiqi folkloru tədqiqatçısı,

SSRİ Xalq artisti və SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. Yaradıcılığı müasir Azərbaycan musiqili teatrı tarixində mühüm bir mərhələ təşkil edir. Bülbül Azərbaycan xalq mahnılarını, təsnifləri böyük sənətkarlıqla ifa etmişdir. – 206, 208.

113. Fərhad Xəlilov, Fərhad Qurban oğlu (d.1946) – Xalq rəssamı. 1987-ci ildən Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədridir. Yaradıcılığında Abşeron motivləri əhəmiyyətli yer tutur. Çimərliklər və Abşeron görüntüləri, həmçinin Abşeron yarımadasının yaşayış məntəqələri buna misal ola bilər. Fərhad Xəlilov Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «Şərəf» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 207.

114. Qara Qarayev, Qara Əbülfəs oğlu (1918–1982) – dahi Azərbaycan bəstəkarı. Musiqisi ümumdünya şöhrəti qazanmış, baletləri respublikamızın və bir sıra dünya teatrlarının səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. Musiqiyə gətirdiyi yeniliklər Azərbaycan və dünya musiqisinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ Dövlət və Lenin mükafatları laureatıdır. – 208.

115. Niyazi, Niyazi Zülfüqar oğlu Tağızadə - Hacıbəyov (1912–1984) – görkəmli Azərbaycan dirijoru, bəstəkar, SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, iki dəfə SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. Azərbaycan milli dirijorluq məktəbinin formalaşması və inkişafı onun adı ilə bağlıdır. – 208.

116. Rəşid Behbudov, Rəşid Məcid oğlu (1915–1989) – görkəmli Azərbaycan müğənnisi, Azərbaycan və SSRİ Xalq artisti. Müstəsna gözəl səsə malik Azərbaycan vokal məktəbinin görkəmli nümayəndələrindəndir. Dünyanın bir çox ölkələrində uğurla keçən qastrol səfərlərində olmuşdur. SSRİ Dövlət mükafatı laureatı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı. – 208.

117. Azər Zeynalov, Azər Zeynalabdin oğlu (d.1964) – opera müğənnisi, professor. Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti. – 211.

118. Nəbi Xəzri, Nəbi Ələkbər oğlu Babayev (1924–2007) – Azərbaycanın Xalq şairi, dramaturq, ictimai xadim. Əsərlərində müasirlərimizin zəngin mənəvi aləmi, təəssübkeşlik, doğma Vətən təbiətinin gözəllikləri tərənnüm edilir. Azərbaycan və SSRİ Dövlət mükafatları laureatıdır. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. «Azərbaycan Dünyası» Beynəlxalq Əlaqələr Mərkəzinin prezidenti idi. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «İstiqlal» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 214.

119. Aleksandr Vuçiç (d.1970) – Serbiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2017-ci ildən Serbiya Respublikasının Prezidentidir. – 227.

120. Serbiya, Serbiya Respublikası – Cənub-Şərqi Avropada, Balkan yarımadasının mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 88 min km², əhalisi

7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Skupşinadır. Paytaxtı Belqrad şəhəridir. – 227, 228.

121. İslamiada – dörd ildən bir keçirilən beynəlxalq idman tədbiri. Burada İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrdən idmançılar iştirak edir. İlk dəfə bu oyunlar Səudiyyə Ərəbistanında keçirilmişdir və hazırda yarışda İslam Konfransı Təşkilatının 57 üzvü iştirak edir. Yarışlar dördüncü dəfə 2017-ci ildə Bakıda keçirilmişdir. – 239.

122. Volodimir Zelenski (d.1978) – Ukraynanın dövlət xadimi, siyasətçi, rejissor, bədii direktor, aktyor. 2019-cu ildən Ukraynanın Prezidentidir. – 241.

123. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı – 1996-cı ildə yaradılmış beynəlxalq təşkilatdır. Hazırda 9 ölkə bu təşkilatın üzvüdür. – 244.

124. Kasım-Jomart Tokayev (d.1953) – Qazaxıstanın dövlət və siyasi xadimi. 2013–2019-cu illərdə Qazaxıstan Senatının Sədri olmuşdur. 2019-cu ildən Qazaxıstan Respublikasının Prezidentidir. – 245–249, 251–254, 257, 260, 264, 268, 269, 273–275.

125. ATƏT – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı. 57 üzv, 11 əməkdaşlıq üzrə tərəfdaş dövlətlə dünyanın ən böyük regional təşkilatıdır. Əsası 1973-cü ilin iyulunda Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, həmçinin ABŞ və Kananın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edir.

ATƏT «soyuq müharibə»nin qurtarmasından sonra Ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əməkdaşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in Zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 257, 270.

126. Anar Kərimov, Anar Qabil oğlu (d.1977) – diplomat. 2008–2009-cu illərdə Xarici İşlər Nazirliyinin humanitar və sosial məsələlər şöbəsində birinci katib vəzifəsində çalışmışdır. 2010–2014-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının UNESCO yanında daimi nümayəndəliyinin müşaviri, müvəqqəti işlər vəkili, 2014–2020-ci illərdə isə Azərbaycan Respublikasının UNESCO yanında daimi nümayəndəsi olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 yanvar 2021-ci il tarixli Sərəncamı ilə Mədəniyyət naziri vəzifəsinə təyin edilmişdir. – 260.

127. Ceyhun Bayramov, Ceyhun Əziz oğlu (d.1973) – iqtisadçı-hüquqşünas. 2018–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri olmuşdur. 16 iyul 2020-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 261.

128. Azərbaycan Diplomatik Akademiyası, ADA Universiteti – beynəlxalq münasibətlər və dip-

lomatiya, biznes administrasiyası, energetikanın idarə edilməsi və ətraf mühit kimi sahələr üzrə mütəxəssis hazırlayır. 2006-cı ildə təsis edilmişdir. ADA-nın fəaliyyəti bakalavr, magistr, xarici siyasət proqramı, doktorantlara dəstək proqramı – doktoranturada təhsil alan gənc alimlərə elmi işləri üçün qrantlar ayırır. Dərslər ingilis dilində aparılır. ADA-da dünyanın 16 aparıcı institutundan cəlb edilmiş professor-müəllim heyəti çalışır. – 262, 304–306, 309–314.

129. Maya Sandu (d.1972) – Moldovanın dövlət və siyasi xadimi. 2012–2015-ci illərdə Moldovanın Təhsil naziri, 2014–2019-cu illərdə Moldova Parlamentinin üzvü, 2019–2020-ci illərdə isə Baş Naziri olmuşdur. 2020-ci ildən Moldova Respublikasının Prezidentidir. – 276.

130. Moldova, Moldova Respublikası – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 33,8 min km², əhalisi 3,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Kişinyov şəhəridir. – 276.

131. Pakistan, Pakistan İslam Respublikası – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 804 min km², əhalisi 207,8 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə və federal paytaxt ərazisinə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı İslamabad şəhəridir. – 277.

132. Arif Alvi (d.1949) – Pakistanın siyasi və dövlət xadimi. 2018-ci ildən Pakistan İslam Respublikasının Prezidentidir. – 277.

133. Bosniya və Herseqovina – 1945–92-ci illərdə Yuqoslaviya Sosialist Federativ Respublikasının tərkibində olmuşdur. Yuqoslaviyanın tərkibindən çıxdıqdan sonra əhali arasında (müsəlman boşnak, serb və xorvat) milli və dini zəmində yaranmış mübahisə qanlı hərbi qarşıdurmaya səbəb oldu. 1993-cü ildə Deytonda (ABŞ) ümumi sülh haqqında Saziş imzalandı. 1995-ci ildə qüvvəyə minən Konstitusiyaya görə ölkədə Birləşmiş Bosniya və Herseqovinanadan ibarət federativ respublika yaradıldı. Sahəsi 51,2 min km², əhalisi 3,5 milyon nəfərdir. Paytaxtı Sarayevo şəhəridir. – 280, 281.

134. «Twitter» – onlayn sosial şəbəkə xidməti. «Twitter» 2006-cı ildə San-Fransiskoda yaradılmışdır. Əsas server ofisləri Nyu York, Boston və San-Antonio şəhərlərində yerləşir. – 288.

135. Mustafa Kamal Atatürk, Q a z i M u s t a f a K a m a l (1881–1938) – Türkiyənin dövlət, siyasi və hərbi xadimi, Türkiyə Respublikasının banisi və ilk Prezidenti (1923–1938).

Atatürk 1919-cu ildə «Kamalçılar hərəkatı»na – milli azadlıq hərəkatına başçılıq etmişdir. 1920-ci ildə Atatürk Ankarada yeni parlament – Türkiyə Böyük Millət Məclisini (TBMM) yaratdı, məclisin və təşkil edilən hökumətin sədri seçildi. Sakarya çayı

yaxınlığında qələbəyə görə TBMM Atatürkə marşal rütbəsi və «Qazi» fəxri adını vermişdir. 1922-ci ildə Atatürkün komandanlığı ilə Türk Ordusu Türkiyəni xarici müdaxiləçilərdən tamamilə azad etdi.

Atatürk soyadı ona 1934-cü ildə TBMM tərəfindən verilmişdir. – 290.

136. Aleksandr Lukaşenko (d.1954) – Belarusun dövlət və siyasi xadimi. 1994-cü ildən Belarus Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 299.

137. Belçika, Belçika Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 30,5 min km², əhalisi 11,4 milyon nəfərdir. Belçika konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı Kral, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Brüssel şəhəridir. – 301.

138. Sercio Mattarella (d.1941) – İtaliyanın siyasi və dövlət xadimi. 2015-ci ildən İtaliya Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 303.

139. Hafiz Paşayev, Hafiz Mir Cəlaloğlu (d.1941) – fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor. Azərbaycan Xarici İşlər nazirinin müavini, diplomat, ADA Universitetinin rektoru. 1993–2006-cı illərdə ABŞ-da (eyni zamanda, Meksika və Kanadada) Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «Şərəf» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 304, 305, 310, 313.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abbas Mahmud	– 138, 139
Abbasov Əkbər	– 97
Abdrazakov Askar	– 212
Abduləzimova Ayşən	– 146, 147
Abdullah Dəmirtaş	– 78, 79
Abinader Luis	– 285
Adar Yasəmin	– 147
Ağalarov Emin	– 211
Ağalarzadə Güllü	– 239
Ağayev Anar	– 116, 117
Akif Pirim Məhmət	– 147
Al Saud bin Türki əl-Faysal	– 148
Alağç Adis	– 280, 281
Alvi Arif	– 277
Antonio Elvis	– 284, 285
Atatürk Mustafa Kamal	– 290
Azər Rza	– 211
Babayev Nazim	– 146
Babayev Sahil	– 28
Bayramov Ceyhun	– 261
Baytursınov Əhməd	– 256, 271
Behbudov Rəşid	– 208
Belluşı Marianxeles	– 195, 196
Berdıməhəmmədov Qurbanqulu	– 191, 192
Berdıməhəmmədov Sərdar	– 191, 192
Berta Dipuo	– 218, 219

Bədəlbəyli Fərhad	– 208
Blinken Entoni	– 108, 127
Brahim Taha Hissein	– 148, 221
Breqvadze Nani	– 212, 214
Bülbül	– 206, 208
Cabbarov Mikayıl	– 33, 72, 114, 116, 117
Caferoviç Şefik	– 280
Cəfərov Samir	– 211
Cüre Öznur	– 147, 148
Çaputova Zuzana	– 296
Çoban Mərvə	– 147
Deserti Alessandro	– 305
Eldarov Ömər	– 209
Elyasov Qurbanməmmət	– 189, 191
Əbdülfəttah əs-Sisi	– 94
Əbdürrəhmanov Rəşad	– 236
Əhməd Əli	– 224
Əhmədov Araz	– 97
Əliyev Hacı	– 238
Əliyev Heydər	– 82, 91, 181, 182, 188, 201, 204, 205, 207, 211, 272
Əliyeva Dinara	– 211
Əliyeva Leyla	– 146
Əliyeva Mehriban	– 111, 112, 114, 116, 134, 136, 137, 142, 145, 150, 153, 157, 160, 161, 200, 202, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 229, 235–239
Əliyeva Zərifə xanım	– 205
Əl-Nəhəyyan bin Zaid	– 297

Ərdoğan Rəcəb Tayyib	– 70, 141–143, 145, 147, 148, 226, 289, 290
Ərsin Tatar	– 140
Əsədov Elçin	– 137
Əzizov Elçin	– 211
Fernandes Alberto	– 195
Fərəcov Zakir	– 82
Həsənov İbrahim	– 74
Hin Park Çunq	– 279
Horlemann Ralf	– 197, 199
Hüseynov Rafiq	– 136
Xəlilov Fərhad	– 207
Xürelsüxün Uxnaaqiyn	– 216
İbadullayev Samir	– 75
İsayev Atabala	– 183
Japarov Sadır	– 188, 292
Jian Shan Fan	– 77
Jumanqarin Serik	– 261
Kaqame Pol	– 132
Kanko Assita	– 67
Karadəmir Sərkan	– 148
Kasapoğlu Məhmət	– 148
Kərimov Anar	– 260
Kikabidze Vaxtanq	– 212
Kramon Viola	– 67
Kolson-Sinkler Zoe	– 222, 223
Qarayev Qara	– 208
Qava Vannia	– 307
Qayıbov Fərid	– 136
Qet Danqay	– 220, 221
Qotzburq Tomas	– 121, 122

Quliyev Eldar	– 205
Quliyev Tofiq	– 205
Quluzadə Ramin	– 155
Lamamra Ramtan	– 151, 152
Layçak Milan	– 123, 124
Lorentzson Tobias	– 193, 194
Lukoşenko Aleksandr	– 299
Lyayen Ursula	– 52, 53, 55, 56, 59, 65, 67, 68, 122, 198
Mahmud Adem	– 224, 225
Maio Di	– 306, 312, 314
MakAlister Devid	– 63, 66, 67
Makron Emmanuel	– 119
Maqomayev Müslüm	– 200–209, 211–215
Mattarella Sercio	– 303
Meftahətdinova Rigina	– 136
Meftahətdinova Zemfira	– 137
Mehdiyev Ülvi	– 83, 85
Melikayeva Yana	– 212
Messa Maria Kristina	– 307
Məhəmməd Ştayyeh	– 138
Məmmədov Elnur	– 235
Mixalko Piter	– 67
Mirqasımov Oqtay	– 206
Mironko Fidelis	– 131, 132
Mirziyoyev Şavkat	– 95, 96, 243, 294
Mişel Şarl	– 65, 68, 300–302
Munxbayar Qombosuren	– 216, 217
Mutlu Halil	– 147
Nağıyev Fuad	– 153, 157, 160

Nəbi Xəzri	– 214
Niyazi	– 208
Özkan Vahdəttin	– 150
Paşayev Elvin	– 97
Paşayev Hafiz	– 304, 305, 310, 313
Petkov Kiril	– 86, 87, 88, 89, 90
Polimeni Antonella	– 305
Putin Vladimir	– 173
Raximbayev Aydın	– 251, 253
Rumi Cəlaləddin	– 148, 149
Safina Alessandro	– 212
Sagel Mariela	– 129, 130
Salahov Tahir	– 205
Sandu Maya	– 276
Saraçço Guido	– 305
Severino Paola	– 304, 310, 313
Səmədov Cavid	– 212
Sinyavskaya Tamara	– 201, 202, 204, 207, 208, 212
Skidan Anna	– 136, 137
Suqondhabhirom Apirat	– 282
Sun So Byoq	– 278, 279
Şənyurt Hüləya	– 147
Tatar Nur	– 147
Tazəgül Sərvət	– 147
Tebbu Abdəlməcid	– 151
Tleuberdi Muxtar	– 261
Tokayev Kasım-Jomart	– 245–249, 251–254, 257, 260, 264, 268, 269, 273, 274, 275

Tondelli Simona	– 305
Torobayev Bakıt	– 187
Vəliyev Nahid	– 262
Vəlizadə Ramil	– 237
VI Məhəmməd	– 110, 286
Vikser Sven	– 67
Vizer Marius	– 69
Vork Sahle	– 224
Vuçiç Aleksandr	– 227
Yanık Dərya	– 70, 71
Yesenin Sergey	– 205
Zain Maher	– 145
Zelenski Volodimir	– 241
Zevde Sahle-Vork	– 224
Zeynalov Azər	– 211
Zeynalov Taleh	– 114, 115
Zərdabi Həsən bəy	– 91
Zurabişvili Salome	– 113
Zülfüqarov Eldar	– 237

Coğrafi adlar göstəricisi

Abşeron	– 30, 84, 100, 103, 104, 117
Afrika	– 218, 221, 225
Ağalı	– 27, 32
Ağdam	– 44, 46, 47, 64, 75, 80, 169, 281
Ağsu	– 153, 162, 163, 181, 183
Almaniya	– 197–199
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 8, 10, 35, 72, 73, 77, 108, 118, 127
Argentina	– 195
Asiya	– 62, 79, 118, 188, 270
Astana	– 272
Avropa	– 24, 25, 64, 66, 79, 88, 121, 134
Avstriya	– 73, 121, 122
Başqırdıstan	– 211
Belarus	– 73, 299
Belçika	– 301
Bəhreyn	– 150
Bərdə	– 32
Bilgəh	– 117
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 73, 118, 297, 298
Bolqarıstan	– 73, 86–90
Bosniya və Herseqovina	– 280, 281

Böyük Britaniya	– 33
Böyük Çöl	– 275
Braziliya	– 73
Brüssel	– 13, 61, 300, 301
Busan	– 278
Buzovna	– 103
Cəbrayıl	– 23, 46, 75, 81, 169
Cənubi Afrika Respublikası	– 218, 219
Ciddə	– 150
Çad	– 220, 221
Çin	– 35, 73, 77
Danimarka	– 73
Daşkənd	– 95
Dominikan	– 284, 285
Efiopiya	– 224, 225
Estoniya	– 73
Əfqanıstan	– 146
Əlcəzair	– 151, 152
Fələstin	– 138, 139
Finlandiya	– 73
Fransa	– 119
Füzuli	– 6, 64, 169, 251, 266, 270
Gəncə	– 32, 35, 39
Göygöl	– 97, 102, 105
Gürcüstan	– 8, 24, 48, 67, 73, 74, 76, 79, 113, 212
Hacıqabul	– 75, 81
Hindistan	– 118
Xankəndi	– 173

Xızı	– 84
İndoneziya	– 150, 232
İraq	– 73
İran	– 8, 10, 48, 74, 75, 150
İrəvan	– 120, 127
İsmayılı	– 153, 157, 160, 162, 163, 164
İspaniya	– 118
İsveç	– 193, 194
İtaliya	– 73, 74, 214, 303–315
Kamerun	– 150
Kanada	– 73
Kəlbəcər	– 23, 24, 43, 102, 169
Konya	– 133–135, 138, 140–143, 145–147, 149, 150, 221, 229–232, 235
Koreya	– 278, 279
Qafqaz	– 67, 153, 199
Qala	– 117
Qarabağ	– 12, 14, 15, 18, 19, 27, 31, 42, 57, 64, 71, 79, 91, 106, 143, 172, 175, 177–180, 209, 220, 235, 269, 280, 281, 284, 285
Qaradağ	– 80
Qaraqalpaqıstan	– 96
Qazaxıstan	– 8, 76, 245–251, 254– 262, 264–270, 272– 275
Qaziantep	– 226

Qəbələ	– 160
Qırğızıstan	– 7, 73, 187, 188, 292, 293
Qobustan	– 84, 153, 154
Quba	– 32
Qubadlı	– 169
Qudauri	– 113
Laçın	– 12, 23, 24, 43, 102, 120, 126, 128, 169, 172–175, 177, 179, 288, 289
Lahıc	– 160, 164
Lerik	– 97, 98, 102, 105
Lənkəran	– 102
Litva	– 73
Livan	– 73, 145
Makedoniya	– 73, 227, 228
Masallı	– 81, 97, 102, 103, 105
Mehri	– 13
Mərakeş	– 110, 286, 287
Mərkəzi Asiya	– 265
Mingəçevir	– 50, 80, 262
Misir	– 73, 94
Moldova	– 276
Monqolustan	– 216, 217
Moskva	– 201, 204
Muğanlı	– 163
Naxçıvan	– 12
Naxçıvan Muxtar Respublikası	– 12, 266
Neftçala	– 75, 81
Niderland	– 73

Nizip	– 226
Nur-Sultan	– 272
Nürnberg	– 212
Özbəkistan	– 7, 95, 96, 150, 243, 244, 294, 295
Pakistan	– 277
Palembanq	– 150
Panama	– 129, 130
Paris	– 238
Pirallahı	– 80
Polşa	– 73
Roma	– 238, 303–306, 310, 311
Ruanda	– 131
Rumıniya	– 24, 73
Rusiya	– 8, 10–12, 14, 59, 60, 73, 74, 119, 120, 127, 128, 166–168, 172–174, 206, 212
Sabirabad	– 81
Serbiya	– 227, 228
Səmərqənd	– 244
Səudiyyə Ərəbistanı	– 150, 232
Siyəzən	– 84
Slovakiya	– 123, 124, 296
Sumqayıt	– 30, 32, 46, 72–74, 76, 77, 80, 82–85, 100, 256
Sus	– 172, 175, 288, 289
Şamaxı	– 153, 160
Şəki	– 160

Şimali Kipr Türk Respublikası –140

Şuşa – 6, 32, 44, 46, 47, 64, 71, 91, 137, 209, 221, 262

Tacikistan – 73

Tailand – 282, 283

Tayvan – 73

Tbilisi – 108

Tehran – 150

Türkiyə – 7, 10, 48, 70–72, 79, 96, 118, 133–135, 140–143, 145–148, 150, 226, 232, 243, 265, 289–291

Türkmənistan – 7, 73, 74, 189–192

Türküstan – 262

Ukrayna – 59, 73, 166–168, 241, 242

Uralsk – 262

Yaponiya – 73

Yaunde – 150

Yeni Zelandiya – 222, 223

Zabux – 172, 175, 288, 289

Zəngəzur – 13, 14, 18, 24, 25, 43, 48, 58, 180, 235, 266

Zəngilan – 32, 71, 169

MÜNDƏRİCAT

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN SƏDRLİYİ İLƏ BU İLİN ALTI AYININ YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ MÜŞAVİRƏ

15 iyul 2022-ci il 5

YEKUN NİTQİ

15 iyul 2022-ci il 41

AVROPA KOMİSSİYASININ PREZİDENTİ URSULA FON DER LYAYEN İLƏ GÖRÜŞ

18 iyul 2022-ci il 52

«AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ AVROPA KOMİSSİYASI TƏRƏFİNDƏN TƏMSİL OLUNAN AVROPA İTTİFAQI ARASINDA ENERJİ SAHƏSİNDƏ STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIĞA DAİR ANLAŞMA MEMORANDUMU»NUN İMZALANMASI MƏRASİMİ

18 iyul 2022-ci il 55

AVROPA KOMİSSİYASININ PREZİDENTİ URSULA FON DER LYAYEN İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR

18 iyul 2022-ci il 56

**AVROPA PARLAMENTİNİN XARİCİ
ƏLAQƏLƏR KOMİTƏSİNİN SƏDRİ
DEVİD MAKALİSTERİN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

19 iyul 2022-ci il 63

**BEYNƏLXALQ CÜDO FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ MARIUS VİZER İLƏ GÖRÜŞ**

19 iyul 2022-ci il 69

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ AİLƏ
VƏ SOSIAL XİDMƏTLƏR NAZİRİ
DƏRYA YANIK İLƏ GÖRÜŞ**

19 iyul 2022-ci il 70

SUMQAYIT ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

20 iyul 2022-ci il 72

**ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN
SUMQAYIT ŞƏHƏRİNİN MƏRKƏZİNDƏ
UCALDILMIŞ ABİDƏSİNİ ZİYARƏT**

20 iyul 2022-ci il 82

**BOLQARISTAN RESPUBLİKASININ BAŞ
NAZİRİ KİRİL PETKOV İLƏ TƏKBƏTƏK
GÖRÜŞ**

21 iyul 2022-ci il 86

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

21 iyul 2022-ci il 88

**AZƏRBAYCANIN MEDIA
NÜMAYƏNDƏLƏRİNƏ**

22 iyul 2022-ci il 91

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

22 iyul 2022-ci il 94

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

24 iyul 2022-ci il 95

**MASALLI, LERİK VƏ GÖYGÖL RAYON
İCRA HAKİMİYYƏTİNİN BAŞÇISI
VƏZİFƏSİNƏ YENİ TƏYİN EDİLMİŞ
ARAZ ƏHMƏDOV, ƏKBƏR ABBASOV
VƏ ELVİN PAŞAYEV İLƏ GÖRÜŞ**

25 iyul 2022-ci il 97

**AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
DÖVLƏT KATİBİ ENTONİ BLİNKEN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

25 iyul 2022-ci il 108

**MƏRAKƏŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT
VI MƏHƏMMƏDƏ**

27 iyul 2022-ci il 110

SABUNÇU RAYONUNUN BAKIXANOV
QƏSƏBƏSİNDƏ 2 SAYLI DOĞUM EVİNDƏ
APARILMIŞ ƏSASLI TƏMİRDƏN SONRA
YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

29 iyul 2022-ci il 111

GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ XANIM
SALOME ZURABİŞVİLİYƏ

30 iyul 2022-ci il 113

«GRAND-AGRO İNVİTRO» MƏHDUD
MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİN MÜƏSSİ-
SƏSİNİN FƏALİYYƏTİ İLƏ TANIŞLIQ VƏ
«AZBADAM» MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ
CƏMİYYƏTİN BADAM EMALI ZAVODUNUN
AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK

3 avqust 2022-ci il 114

FRANSA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
EMMANUEL MAKRON İLƏ TELEFONLA
GÖRÜŞ

4 avqust 2022-ci il 119

AVSTRİYA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ TOMAS ŞULLER-
QOTZBURQ İLƏ GÖRÜŞ

5 avqust 2022-ci il 121

SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ

**FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
MİLAN LAYÇAK İLƏ GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il 123

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİDENTİ
ŞARL MİŞEL İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il 125

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ ENTONİ BLİNKEN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

5 avqust 2022-ci il 127

**PANAMA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ XANIM MARIELA
DEL KARMEN SAGEL ROSAS İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2022-ci il 129

**RUANDA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ FİDELİS
NTAMPAKA MIRONKO İLƏ GÖRÜŞ**

6 avqust 2022-ci il 131

**TÜRKiYƏ RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR
SƏFƏR**

9 avqust 2022-ci il 133

**TÜRKiYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ
KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLİYİ**

**OYUNLARINDA ÖLKƏMİZİ TƏMSİL
EDƏN İDMANÇILARLA GÖRÜŞ**

9 avqust 2022-ci il 134

**FƏLƏSTİN DÖVLƏTİNİN BAŞ NAZİRİ
MƏHƏMMƏD ŞTAYYEH İLƏ GÖRÜŞ**

9 avqust 2022-ci il 138

**ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ƏRSİN TATAR İLƏ GÖRÜŞ**

9 avqust 2022-ci il 140

**TÜRKİYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ
KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLYİ
OYUNLARININ AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ
İŞTİRAK EDƏN DÖVLƏT VƏ HÖKUMƏT
BAŞÇILARININ ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
ŞAM YEMƏYİNDƏ İŞTİRAK**

9 avqust 2022-ci il 141

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ GÖRÜŞ**

9 avqust 2022-ci il 143

**TÜRKİYƏNİN KONYA ŞƏHƏRİNDƏ
KEÇİRİLMİŞ V İSLAM HƏMRƏYLYİ
OYUNLARININ TƏNTƏNƏLİ AÇILIŞI
MƏRASİMİ**

9 avqust 2022-ci il 145

ƏLCƏZAIİR XALQ DEMOKRATİK
RESPUBLİKASININ XARİCİ İŞLƏR
VƏ XARİCDƏKİ MİLLİ İCMA NAZİRİ
RAMTAN LAMAMRA İLƏ GÖRÜŞ

10 avqust 2022-ci il 151

QOBUSTAN, İSMAYILLI VƏ AĞSU
RAYONLARINA SƏFƏR

12 avqust 2022-ci il 153

İSMAYILLIDA «BASQAL RESORT & SPA»
HOTELİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

12 avqust 2022-ci il 155

İSMAYILLI RAYONUNUN BASQAL
QƏSƏBƏSİNDƏ AZƏRBAYCAN
TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏ

12 avqust 2022-ci il 162

AĞSU ŞƏHƏRİNDƏ ULU ÖNDƏR
HEYDƏR ƏLİYEVİN ABİDƏSİNİ
ZİYARƏT

12 avqust 2022-ci il 181

QIRĞIZ RESPUBLİKASI NAZİRLƏR
KABİNETİNİN SƏDR MÜAVİNİ BAKIT
TOROBAYEV İLƏ GÖRÜŞ

15 avqust 2022-ci il 187

TÜRKMƏNİSTANIN ÖLKƏMİZDƏ YENİ
TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ

**SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ QURBANMƏMMET
ELYASOV İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il 189

**İSVEÇ KRALLIĞININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ TOBİAS
LORENTZSON İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il 193

**ARGENTİNA RESPUBLİKASININ ÖLKƏ-
MİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖV-
QƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
MARIANXELES BELLUŞİ İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il 195

**ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKA-
SININ ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUN-
MUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ RALF HORLEMANN İLƏ GÖRÜŞ**

16 avqust 2022-ci il 197

**BAKININ DƏNİZKƏNARI MİLLİ
PARKINDA DÜNYA ŞÖHRƏTLİ
MÜĞƏNNİ MÜSLÜM MAQOMAYEVİN
ABİDƏSİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

17 avqust 2022-ci il 200

**«YAŞIL TEATR» BAKI KONSERT
KOMPLEKSİNDƏ HEYDƏR ƏLİYEV
FONDUNUN TƏŞKİLATÇILIĞI İLƏ
DÜNYA ŞÖHRƏTLİ OPERA VƏ ESTRADA**

**MÜĞƏNNİSİ, SSRİ XALQ ARTİSTİ MÜSLÜM
MAQOMAYEVİN 80 İLLİK YUBİLEYİNƏ
HƏSR OLUNMUŞ XATİRƏ GECƏSİNDƏ
İŞTİRAK**

17 avqust 2022-ci il 211

**MONQOLUSTANIN ÖLKƏMİZDƏ YENİ
TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ QOMBOSUREN
MUNXBAYAR İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il 216

**CƏNUBİ AFRİKA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
DİPUO BERTA LETSATSİ-DUBA İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il 218

**ÇAD RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ADUM
DANQAY NOKUR QET İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il 220

**YENİ ZELANDİYANIN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ZOE DAUN
KOLSON-SİNKLER İLƏ GÖRÜŞ**

18 avqust 2022-ci il 222

**EFİOPIYA FEDERATİV DEMOKRATİK
RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ YENİ**

TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ADEM
MƏHƏMMƏD MAHMUD İLƏ GÖRÜŞ

18 avqust 2022-ci il 224

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA

21 avqust 2022-ci il 226

SERBİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ALEKSANDR VUÇİÇ İLƏ TELEFONLA
GÖRÜŞ

21 avqust 2022-ci il 227

V İSLAM HƏMRƏYLİYİ OYUNLARINDA
NƏTİCƏ ƏLDƏ ETMİŞ İDMANÇILARLA
GÖRÜŞ

22 avqust 2022-ci il 229

UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB VOLODİMİR ZELENSKİYƏ

22 avqust 2022-ci il 241

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

23 avqust 2022-ci il 243

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ KASIM-JOMART TOKAYEVİN
QARŞILANMA MƏRASİMİ**

24 avqust 2022-ci il 245

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV İLƏ
TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

24 avqust 2022-ci il 247

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ
QAZAXISTANIN «ALTIN KIRAN» –
«QIZIL QARTAL» ALI ORDENİNİN
TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ**

24 avqust 2022-ci il 248

**QAZAXISTANIN «BI-GROUP» HOLDİNQİ
TƏRƏFİNDƏN FÜZULİ ŞƏHƏRİNDƏ
UŞAQLAR ÜÇÜN İNŞA EDİLƏCƏK
KURMANQAZI ADINA YARADICILIĞIN
İNKİŞAFI MƏRKƏZİNİN LAYİHƏSİ İLƏ
TANIŞLIQ**

24 avqust 2022-ci il 251

GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

24 avqust 2022-ci il 254

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİ

24 avqust 2022-ci il 260

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV
İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

24 avqust 2022-ci il 264

**AZƏRBAYCAN–QAZAXISTAN DİPLOMA-
TİK ƏLAQƏLƏRİNİN 30 İLLİYİ MÜNASI-
BƏTİLƏ DƏNİZKƏNARI MİLLİ PARKDA
QURULMUŞ «QAZAX YURTASI»
İLƏ TANIŞLIQ**

24 avqust 2022-ci il 274

**MOLDOVA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ XANIM MAYA SANDUYA**

24 avqust 2022-ci il 276

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ARİF ALVİYƏ**

24 avqust 2022-ci il 277

**KOREYA RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ, BUSAN ŞƏHƏRİ-
NİN EKSP0–2030 ÜMUMDÜNYA SƏRGİ-
SİNƏ EV SAHİBLİYİNƏ NAMİZƏDLİYİNİ
DƏSTƏK ÜZRƏ XÜSUSİ KOMİTƏNİN SƏDRİ
SO BYOQ SUNUN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il 278

**BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ ADİS ALAGİÇ İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il 280

**TAİLAND KRALLIĞININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ APİRAT
SUQONDHABHİROM İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il 282

**DOMİNİKAN RESPUBLİKASININ ÖLKƏ-
MİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ ELVİS ANTONİO
ALAM LORA İLƏ GÖRÜŞ**

25 avqust 2022-ci il 284

**MƏRAKƏŞ KRALI ƏLAHƏZRƏT
VI MƏHƏMMƏDƏ**

25 avqust 2022-ci il 286

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNİN RƏSMİ
«TWITTER» SƏHİFƏSİNDƏN**

26 avqust 2022-ci il 288

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

27 avqust 2022-ci il 289

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

29 avqust 2022-ci il 290

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB SADIR JAPAROVA**

29 avqust 2022-ci il 292

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

29 avqust 2022-ci il 294

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ XANIM ZUZANA ÇAPUTOVAYA**

29 avqust 2022-ci il 296

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ƏLAHƏZRƏT ŞEYX
MƏHƏMMƏD BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYANA**

29 avqust 2022-ci il 297

**BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ
TELEFONLA GÖRÜŞ**

30 avqust 2022-ci il 299

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİDENTİ
ŞARL MİŞEL İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

30 avqust 2022-ci il 300

**BELÇİKA KRALLIĞININ PAYTAXTI
BRÜSSELƏ İŞGÜZAR SƏFƏR**

31 avqust 2022-ci il 301

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİ-
DENTİ ŞARL MİŞEL VƏ ERMƏNİSTAN
RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ NİKOL
PAŞINYAN İLƏ ÜÇTƏRƏFLİ GÖRÜŞ**

31 avqust 2022-ci il 302

**İTALİYA RESPUBLİKASINA İŞGÜZAR
SƏFƏR**

31 avqust 2022-ci il 303

**İTALİYA–AZƏRBAYCAN UNİVERSİTETİ-
NİN YARADILMASI İLƏ ƏLAQƏDAR
İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏRİN
MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ**

1 sentyabr 2022-ci il 304

QEYDLƏR 316

Şəxsi adlar göstəricisi 365

Coğrafi adlar göstəricisi 371

Texniki redaktor	<i>Zoya Nəcəfova</i>
Yığım üzrə operator	<i>İlhamə Kərimova</i>
Kompüter tərtibatı	<i>Məhəbbət Orucov</i>

Cildin hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84×108 1/32. Ofset kağızı № 1
Şerti çap vərəqi 24,5. Uçot nəşr vərəqi 25,0. Tiraajı 5000
Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı
Bakı – Mehdi Hüseyn küç. 55, dalan 2, ev 3.

«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.